

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ, ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ &
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Εργασία με θέμα: **«ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ
Ε.Ε ΚΑΙ Η**

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΑΥΤΟ»

Επιβλέπων Καθηγητής: κ. Λιαργκόβας Παναγιώτης

Συντάκτης εργασίας: ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΛΑΜΠΡΙΝΑΤΟΥ

ΑΜ: 4042201802024

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2020

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ από καρδιάς τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Λιαργκόβα Παναγιώτη, για τις εύστοχες παρατηρήσεις του και την πολύτιμη καθοδήγησή του κατά τη διάρκεια αυτού του ταξιδιού.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στους γονείς μου, γιατί χωρίς αυτούς δεν θα πραγματοποιούσα αυτό το βήμα και τέλος στο σύζυγό μου που με ενθάρρυνε και με στήριξε παρόλο που γνωρίζω ότι τον δυσκόλεψα πολύ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	6
ABSTRACT.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
1. "ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ"	
1.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ.....	10
1.2 ΟΡΙΣΜΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ.....	12
1.3 ΕΙΔΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ- ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ.....	14
1.4 ΑΙΤΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ.....	19
1.5 ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ.....	21
1.6 ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ.....	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο	
2. ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ Ε.Ε	
2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ... ..	26
2.2 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΕΣ ΡΟΕΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε.....	29
2.2.1 Οδός της Κεντρικής Μεσογείου.....	30
2.2.2 Οδός της Ανατολικής Μεσογείου.....	31
2.3 ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΝΟΜΙΜΩΝ ΟΔΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ.....	44
2.4 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε.....	50
2.4.1 Πρακτικές και μεταναστευτικές ροές Γερμανία- Γαλλία	54
2.5 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΥΛΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ.....	62
2.5.1 ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΔΟΥΒΛΙΝΟ ΙΙ.....	63
2.5.2 ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΔΟΥΒΛΙΝΟ ΙΙ.....	64
2.5.3 ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΟ ΑΣΥΛΟ.....	66
2.5.4 ΑΙΤΟΥΝΤΕΣ ΑΣΥΛΟ.....	67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο	
3. ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ	
3.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ.....	69

3.1.1 Συνθήκη Schengen.....	69
3.1.2 Συνθήκη Μάαστριχτ.....	72
3.1.3 Συνθήκη Άμστερνταμ.....	73
3.1.4 Συνθήκη Λισαβόνας.....	74
3.1.5 Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο.....	75
3.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ.....	76
3.2.1 Συμβούλιο Τάμπερε.....	76
3.2.2 Συμβούλιο Λάακεν.....	77
3.2.3 Συμβούλιο Σεβίλλης.....	77
3.2.4 Συμβούλιο Θεσσαλονίκης.....	78
3.2.5 Συμβούλιο της Χάγης.....	79
3.2.6 Συμβούλια Βρυξελλών.....	81
3.2.7 Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση.....	82
3.3 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΣΥΝΟΡΑ ΤΗΣ Ε.Ε FRONTEX.....	86
3.4 EUROSUR – ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗΣ ΣΥΝΟΡΩΝ.....	93
3.5 ΤΑΜΕΙΑ ΤΗΣ Ε.Ε ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ.....	96

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4. ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

4.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ...	100
4.2 ΑΙΤΙΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ.....	102
4.3 Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗ- ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΕΣ ΡΟΕΣ.....	103
4.4 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 2015.....	111
4.5 ΤΟ ΕΚΤΕΤΑΜΕΝΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ.....	115
4.6 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	120
4.6.1 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	122
4.6.2 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΥΛΟΥ.....	130

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5°

5. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

5.1 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Ε.Ε.....	135
5.2 ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΙ ΤΑΥΤΟΠΟΙΗΣΗΣ.....	137
5.3 ΥΠΙΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ ΤΟΥ Ο.Η.Ε.....	138
5.4 ΚΕΝΤΡΑ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ (HOTSPOTS).....	141
5.5 Ο ΦΡΑΧΤΗΣ ΤΟΥ ΈΒΟΥ.....	144
5.6 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ Μ.Κ.Ο ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	147
5.7 ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ FRONTEX- RABIT.....	151

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6°

6. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

6.1 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ.....	154
6.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ.....	159
6.2.1 Επιπτώσεις στο τουριστικό προϊόν.....	162
6.2.2 Επιπτώσεις στην αγορά Εργασίας- Ανεργία.....	164
6.2.3 Επιπτώσεις στο Α.Ε.Π της χώρας.....	172
6.3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ- ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ.....	174

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	175

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ- ΠΙΝΑΚΕΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι η ανάλυση και η παρουσίαση του φαινομένου της μετανάστευσης στην Ε.Ε και στη συνέχεια της Ελλάδας. Επίσης θα παρουσιαστούν τα προβλήματα που σχετίζονται με τη γεωγραφική θέση της Ελλάδας ως χώρας υποδοχής και ως δίοδος (χώρα transit) των μεταναστών προς τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στόχος είναι να παρουσιαστούν οι αιτίες που προκαλούν τη μετανάστευση και κυρίως να αναλυθεί το φαινόμενο τα τελευταία κρίσιμα χρόνια. Θα αναδειχθούν όλες οι πλευρές του φαινομένου της μετανάστευσης στην Ελλάδα αλλά και σε όλη την ΕΕ, τα προβλήματα που δημιουργούνται από τη μεγάλη εισροή των παράτυπων μεταναστών στη χώρα μας, καθώς και οι επιδράσεις που προκύπτουν στην οικονομική, κοινωνική, δημογραφική και πολιτισμική Ελληνική πραγματικότητα από την έξαρση του μεταναστευτικού φαινομένου.

ABSTRACT

Migration is a timeless and complex phenomenon that affects and is simultaneously influenced by three key factors: the countries of origin, the host countries and the immigrants themselves. As far as the reasons that make it attractive to leave one country and enter another, they vary. There are factors that force migrants to leave their country of origin and factors that attract them to the destination country. These factors may be economic, political, social, a combination of these three factors, environmental, population and religious.

As a focal point for the phenomenon of immigration in Greece, can be considered the year 1991, the fall of the Communist regime in Albania and the opening of the borders have been identified with the vertical, since then, increasing immigrants. Greece is also an attractive destination for migrants, because in principle it was the big one part of the land borders and the Greek coastline, they made extremely difficult to guard the entrance to the country and their obstruction immigrants without the necessary documents.

Migration is a complex, complex and dynamic phenomenon. Driven by many different reasons for the need for survival, migrants move temporarily or permanently, illegally or legally, either individually or in groups, in other states.

“Οφείλουμε να κατανοήσουμε πως πρέπει να καταβάλουμε προσπάθεια ώστε να σταματήσουν τα αίτια του προσφυγικού και όσο είναι σε εξέλιξη να το διαχειριστούμε όλοι μαζί.” <Food&AgriculturalOrganization>

<<Κι είδα έναν Άραβα μικρό, σημαδεμένο / έφεγγαν χέρια, πρόσωπο, μάτια κι ήταν όλος / χιλιάδες που αφήναν τη γη τους κι επιστρέφανε / μέσα στην άμμο, σε σκηνές, στο άσπρο φως. / Κι όταν μιλούσε δάκρυζε η φωνή του και όλο ικέτευε για κάποια θέση στη ζωή...» (AlwyFadhel, «Psychosis», The Refugee Art Project)

Πηγή : Andro.gr [<http://www.andro.gr/empneusi/top10-poihmata-gia-tous-prosfuges-kai-metanastes/>]

Εισαγωγή

Οι μεταναστευτικές ροές αποτελούν παγκόσμιο φαινόμενο. Η πολιτική αστάθεια των αφροασιατικών χωρών, οι συνεχείς πολεμικές συγκρούσεις στη Συρία, στο Αφγανιστάν και όχι μόνο, έχουν ως συνέπεια η Ευρώπη να δεχθεί μεγάλες μεταναστευτικές εισροές.

Η αυξανόμενη εθνική και φυλετική ποικιλομορφία που παρατηρείται στις σύγχρονες κοινωνίες αποτελεί αναπόφευκτη συνέπεια της μετανάστευσης. Η διαρκής μετανάστευση σημαίνει ότι ένας όλο και μεγαλύτερος αριθμός κρατών υποδέχεται ανθρώπους από διαφορετικούς πολιτισμούς, θρησκεία και γλώσσα. Η ξενοφοβία και ο ρατσισμός έχουν γίνει προφανείς σε μερικές κοινωνίες που έχουν λάβει μεγάλο αριθμό μεταναστών, ως εργαζομένους ή ως αιτούντες άσυλο.

Η μεταναστευτική πολιτική σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ασχολείται με την τακτική αλλά και με την παράνομη μετανάστευση. Τα τελευταία χρόνια, τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) έχουν εντατικοποιήσει την εσωτερική επιτήρηση των παράνομων μεταναστών. Από το 2015, έχει σημειωθεί σημαντική αύξηση της μετανάστευσης στην Ευρώπη. Μόνο το 2016, 362.753 άνθρωποι έχουν εισέλθει στην ΕΕ διασχίζοντας τη Μεσόγειο, 5.088 από αυτούς αγνοούνται ή έχουν χάσει τη ζωή τους.

Η Ευρώπη πρέπει να υπερασπιστεί και να διατηρήσει την ταυτότητά της. Η ΕΕ αποφασίζει τους όρους νόμιμης εισόδου και διαμονής, ενώ τα κράτη μέλη διατηρούν το δικαίωμα να ακολουθήσουν τη δική τους στρατηγική σχετικά με την υποδοχή ή όχι, των μεταναστών στην επικράτειά τους.

Η ΕΕ αντιμετωπίζει και την παράνομη μετανάστευση μέσα από πολιτικές επιστροφής μεταναστών. Τα κράτη, δεν εφαρμόζουν μια ενιαία μεταναστευτική πολιτική.

Περισσότερο όμως εκτεθειμένη είναι η Ελλάδα, σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, λόγω της γεωγραφικής της θέσης. Η Ελλάδα ως χώρα της Ε.Ε., αλλά και λόγω της γειτνίασης με χώρες διέλευσης και προέλευσης παράνομων μεταναστών σε συνδυασμό με την ιδιομορφία των συνόρων της, αντιμετωπίζει έντονη μεταναστευτική πίεση από αλλοδαπούς διαφόρων υπηκοοτήτων. Με δεδομένο ότι αποτελεί μια από τις κύριες πύλες εισόδου στην Ε.Ε. οι πληθυσμιακές αυτές ομάδες χρησιμοποιούν την Ελλάδα είτε ως ενδιάμεση χώρα είτε ως χώρα προορισμού¹. [European Migration Network]

1.ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

1.1 Εννοιολογικό περιεχόμενο της Μετανάστευσης

Η μετακίνηση ανθρώπινων πληθυσμών είναι ένα πανάρχαιο φαινόμενο. Οι μετακινήσεις πληθυσμών, στο διάβα της ιστορίας, από τις χώρες προέλευσης στις χώρες υποδοχής, ελάμβαναν χώρα, κυρίως:

1. Λόγω της οικονομικής κατάστασης που επικρατούσε στις χώρες προέλευσης. Συγκεκριμένα απομακρύνονταν από τις εστίες τους, προς ανεύρεση απασχόλησης δηλαδή μετακινούνταν για καθαρά βιοποριστικούς λόγους.
2. Λόγω της πολιτικής κατάστασης, όπως αυταρχικά καθεστώτα, πόλεμοι, εμφύλιες συρράξεις κλπ. Προκειμένου να επιβιώσουν από τα αναφερόμενα, εγκαταλείπουν τις πατρίδες τους.
3. Στη σύγχρονη εποχή, παρατηρούμε, εκτός των παραπάνω και μετακινήσεις πληθυσμιακών ομάδων υψηλής εξειδίκευσης (ιατρών, ειδικών σε θέματα πληροφορικής κλπ) κυρίως μεταξύ των αναπτυγμένων χωρών αλλά και μετακινήσεις πληθυσμών σε χώρες τις οποίες χρησιμοποιούν κυρίως ως ενδιάμεσους σταθμούς

προκειμένου να μεταβούν σε άλλες χώρες. Στις χώρες αυτές συγκαταλέγεται και η Ελλάδα.² [<https://ec.europa.eu>]

Ο 20^{ος} αιώνας ήταν ο αιώνας των προσφύγων. Δύο παγκόσμιοι πόλεμοι, επαναστάσεις και δικτατορίες, ο φασισμός, ο ναζισμός, ο αντισημιτισμός, μαζί με την αποικιοκρατία και τις μεγάλες γεωπολιτικές διαιρέσεις γέννησαν αλλεπάλληλα κύματα ανθρώπων που ξεσπιτώθηκαν και αναζήτησαν στοιχειώδη προστασία σε άλλες χώρες.

Ηπτώση των σοσιαλιστικών καθεστώτων στην Ανατολική Ευρώπη το 1989, δημιούργησε το πρώτο κύμα οικονομικής μετανάστευσης με προορισμό την Ελλάδα (με μετανάστες κυρίως από την Αλβανία, Βουλγαρία και Ρουμανία) διαμέσου των βόρειων συνόρων και στην συνέχεια προστέθηκαν μετανάστες από χώρες της Αφρικής και της Ασίας.³ [<https://el.wikipedia>]

Ο διαρκής πόλεμος στη Συρία, στη Μεσοποταμία και στο Αφγανιστάν δημιούργησε κύματα προσφύγων. Όμως και να πάψει η ροή προσφύγων από αυτές τις περιοχές, η ροή μεταναστών από την Αφρική θα συνεχίζεται ολοένα αυξανόμενη. Και, στη συντριπτική της πλειοψηφία, θα κατευθύνεται προς την Ευρώπη.

Σε όλο τον κόσμο, ο πληθυσμός συνεχίζει να αυξάνεται, αλλά με μειούμενους ρυθμούς αύξησης. Εκτός από την Αφρική. Σ' αυτή την ήπειρο ο πληθυσμός εξακολουθεί να αυξάνεται με ιλιγγιώδη ταχύτητα. Το 1950, ο πληθυσμός της Αφρικής έφθανε στα 229 εκατομμύρια. Το 1990 είχε αυξηθεί στα 630 εκατομμύρια. Σήμερα, φθάνει περίπου στα 1,25 δισεκατομμύρια. Και υπολογίζεται ότι θα ξεπεράσει τα 2,5 δισεκατομμύρια έως το έτος 2050, ενώ πολλές προβλέψεις αναφέρουν ότι θα είναι περίπου 5,6 δισεκατομμύρια έως το 2100. Δηλαδή, μέχρι το 2100 ένας στους δύο ανθρώπους στη γη, θα κατοικεί στην Αφρική, ενώ σήμερα η αναλογία είναι ένας προς έξι.

Ένα άλλο ενδιαφέρον στοιχείο έχει να κάνει με την πυκνότητα των κατοίκων ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Έως το 2050, η πυκνότητα του πληθυσμού στην Αφρική θα έχει φθάσει περίπου στους 82 κατοίκους ανά τετρ. χλμ., ενώ σήμερα η αναλογία είναι στο μισό. Στην Ασία κατοικούν 93 κάτοικοι ανά τετρ. χλμ. και στην Ευρώπη 73 κάτοικοι ανά τετρ. χλμ.. Σύμφωνα όμως με μελέτες, στα τέλη του αιώνα, η πυκνότητα των κατοίκων στην Αφρική θα βρίσκεται στα 178 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, μιλάμε ουσιαστικά για πληθυσμιακή έκρηξη.⁴ [<http://www.isiatras.gr/permalink/3230.html>]

1.2 Ορισμοί Μετανάστευσης

Με τον όρο μετανάστευση εννοούμε την αλλαγή, είτε αυτή είναι μόνιμη είτε για κάποιο χρονικό διάστημα, στον τόπο διαμονής ενός ατόμου. Πρόκειται για γεωγραφική μετακίνηση των ατόμων από ένα τόπο σε έναν άλλο για μόνιμη ή προσωρινή εγκατάσταση που γίνεται εκούσια ή ακούσια (αναγκαστική μετανάστευση) λόγω της αλλαγής του τρόπου ζωής με σκοπό την αναζήτηση καλύτερης τύχης.

Με τον όρο εσωτερική μετανάστευση εννοούμε την μετακίνηση ενός ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων εντός των συνόρων μιας χώρας ενώ αντιθέτως εξωτερική μετανάστευση εννοούμε την μετακίνηση προς ένα άλλο κράτος.

Μια άλλη προσέγγιση αναφέρει πως μετανάστευση είναι η μόνιμη ή προσωρινή μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός ατόμου, μιας ομάδας ή ενός κοινωνικού συνόλου. Ως συνεχής ροή προσώπων από και προς μία περιοχή η μετανάστευση είναι μία από τις τρεις βασικές δημογραφικές διαδικασίες. Είναι η διαδικασία εκείνη που συνεπάγεται τη μηχανική ή τεχνική ανανέωση και φθορά ενός πληθυσμού⁵. [Τσαούσης,1991,σελ. 238]

Ειδικότερα, με τον όρο “σύγχρονη μετανάστευση” αναφερόμαστε σε εκείνη τη μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός ατόμου ή ενός κοινωνικού συνόλου που παρατηρείται στα πλαίσια της σύγχρονης βιομηχανικής εποχής.⁶ [Μουσούρου, 1991,σελ.16]

Ο όρος «μετανάστης» περιγράφει άτομα που μετακινούνται από τη χώρα γεννήσεώς τους σε άλλη χώρα, με σκοπό την εγκατάσταση (συχνά αναφέρονται και ως “μόνιμα εγκατεστημένοι” (:*permanentsettlers*), οι οποίοι συνήθως επιδιώκουν την εργασιακή/επαγγελματική και οικιστική αποκατάσταση, ενώ συχνά τίθεται το ζήτημα της οικογενειακής τους επανένωσης. Οι μετανάστες διακρίνονται επίσης, σε “προσωρινούς μετανάστες-εργάτες” (:*temporary migrant workers*) και “προσωρινά μετακινούμενους επαγγελματίες” (:*temporary professional transients*), όταν η κινητικότητά τους οφείλεται αποκλειστικά στην πρόσκαιρη αναζήτηση εργασίας και ανάλογα με το αν πρόκειται για εξειδικευμένους ή ανειδίκευτους εργάτες.⁷ [International Organization for Migration (IOM)

Σύμφωνα με την Κα Κασιμάτη «η μετανάστευση είναι ένας μηχανισμός αναδιανομής του πληθυσμού από χώρες και περιοχές λιγότερο ανεπτυγμένες, με καθεστώτα καταπιεστικά ή μπλεγμένα στη δίνη εθνικιστικών ή άλλων ταραχών, προς χώρες με οικονομική και κοινωνική άνθηση, με δημοκρατική διακυβέρνηση και πολιτική σταθερότητα».⁸

[Κασιμάτη, [2003], σελ. 23]

«Κατά τους Castles & Kosack (1973), ως μετανάστευση ορίζουμε τη μεταφορά ανθρώπινου κι εργατικού δυναμικού από μία περιοχή σε κάποια άλλη».⁹ [Χλέτσος, κ.ά., [2005], σελ. 8]

Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνουν τα Ηνωμένα Έθνη, ως Μετανάστης χαρακτηρίζεται το άτομο που βρίσκεται μακριά από τη χώρα που γεννήθηκε

ή από τη χώρα της οποίας έχει την Εθνικότητα ή την υπηκοότητα για περισσότερους από 12 μήνες.¹⁰ [Σάρρας 2005]

Όταν αναφερόμαστε στον όρο “πρόσφυγας” εννοούμε εκείνο το μέλος μιας κοινωνίας που λόγω διαφορετικών πολιτικών πεποιθήσεων, διώξεων και σοβαρών καταστρατηγήσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εγκαταλείπει ακούσια τη χώρα του για να αναζητήσει άσυλο στους κόλπους μιας άλλης κοινωνίας που δεν αντιμετωπίζει κατά κανόνα αυτά τα προβλήματα.

Ο “πολιτικός πρόσφυγας” χαρακτηρίζεται από ειδικό καθεστώς που καθορίζεται από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ και ο χαρακτηρισμός ενός ατόμου ως “πρόσφυγα” επισείει μία σειρά από συγκεκριμένα δικαιώματα και υποχρεώσεις ¹¹[ΟΗΕ, 1951]

1.3 Είδη Μετανάστευσης- Διακρίσεις Μεταναστών

Τα είδη της μετανάστευσης κατηγοριοποιούνται με βάση τους λόγους για τους οποίους ένα άτομο ή μια ομάδα μεταναστεύει.

Η βιβλιογραφία παραθέτει διάφορους τύπους μετανάστευσης. Σημαντικότεροι από αυτούς είναι οι:

- "εσωτερική", (internal), "εξωτερική", (external), Με κριτήριο «η μετανάστευση γίνεται στα όρια ενός Κράτους ή πέρα απ' αυτό»¹² [Τσαούσης, 1985: 35].
- "εκούσια", (voluntary), ή "ακούσια", (involuntary), με σκοπό να μειωθούν οι στερήσεις και ν' αυξηθούν οι απαιτήσεις των μεταναστών. Συχνά όμως λόγω των πολιτικών, θρησκευτικών ή άλλων διώξεων παρουσιάζεται το φαινόμενο της αναγκαστικής μετανάστευσης» ¹³[Τσαούσης, 1985: 37].

- "πρωτογενής", (primary) και "δευτερογενής" (secondary), Η μετακίνηση των πληθυσμών που αποβλέπει στην κατάληψη μη κατοικούμενων εδαφών. Η μετακίνηση των πληθυσμών που αποβλέπει στην κατάληψη κατοικούμενων εδαφών, με την προϋπόθεση την επαφή εκείνων που μεταναστεύει με γηγενή πληθυσμό.

- "πλήρης", (complete) και "ατελής", (incomplete), (στην οποία υπάγονται οι πρόσφυγες) Η οριστική μετακίνηση των πληθυσμών, ενώ συχνά δεν διατηρούν μόνιμη κατοικία στη χώρα καταγωγής. Η μετακίνηση, η οποία αποτυπώνει συχνά τα μικρής διάρκειας ταξίδια στο εξωτερικό για καθαρά βιοποριστικούς λόγους, ενώ διατηρείται μόνιμη κατοικία στη χώρα καταγωγής. Στην κατηγορία αυτή υπάγονται οι εργαζόμενοι τουρίστες και οι μικρο-έμποροι καθώς και οι πρόσφυγες.

- ή ανάλογα του χρόνου "βραχυπρόθεσμη" (shortterm), ή "μακροπρόθεσμη" (longterm), Η μετανάστευση γίνεται σε ορισμένο χρονικό διάστημα, ανάλογα με το χρόνο που απαιτείται για τη διευθέτηση των υποθέσεων, καθώς υπάρχει πάντα η πρόθεση της επανόδου. Η μετανάστευση που είναι αδύνατον να καθοριστεί χρονικά ή είναι αβέβαιης διάρκειας και δεν υπάρχει πρόθεση επανόδου από το μετανάστη.

- "προσωρινή" ή "μόνιμη" (permanent), όταν η μετανάστευση γίνεται σε ορισμένο χρονικό διάστημα, ανάλογα με τον χρόνο που απαιτείται για την διευθέτηση των υποθέσεων, καθώς υπάρχει πάντα η πρόθεση της επανόδου. Όταν η μετανάστευση είναι αδύνατον να καθοριστεί χρονικά ή είναι αβέβαιης διάρκειας και δεν υπάρχει

πρόθεση επανόδου από τον μετανάστη, τότε θεωρείται μόνιμη. Σχετικά, η «Εθνική Στατιστική Υπηρεσία» της χώρας ορίζει σαν προσωρινή την μετανάστευση σε μια χώρα του εξωτερικού για παραμονή μικρότερη από ένα έτος ή την αναχώρηση λόγω ναυτολόγησης και σαν μόνιμη την μετάβαση σε μια ξένη χώρα για εγκατάσταση που διαρκεί πάνω από ένα έτος»¹⁴ [Χλέτσος, 2002: 28].

- “*ήπειρωτική*” (όταν γίνεται προς τις χώρες της ίδιας ηπείρου) και η “*υπερπόντια*” (όταν γίνεται από τη μια ήπειρο στην άλλη (συνήθως Αμερική ή Αυστραλία).με το αν στην μετακίνηση από χώρα σε χώρα, παρεμβάλλεται ή όχι θάλασσα και η χώρα της μετανάστευσης ανήκει σε άλλη ήπειρο»¹⁵[Μπαγκαβός και Παπαδοπούλου, 2003: 6].
- “*Νόμιμη*” ή “*Παράτυπη*” Μετανάστευση” σύμφωνα με το εάν είναι καταγεγραμμένη η μετανάστευση από τις επίσημες αρχές ή όχι διακρίνεται σε νόμιμη και παράνομη (ή λαθρομετανάστευση) Αφορά την είσοδο σε μια χώρα αλλοδαπών που είτε εισήλθαν παράτυπα, χρησιμοποιώντας μη νόμιμα έγγραφα ή και χωρίς καθόλου έγγραφα, είτε εισήλθαν νόμιμα στην αρχή και στη συνέχεια παραμένουν παράτυπα. Τέλος υπάρχει και μια τρίτη περίπτωση παράτυπων μεταναστών η οποία αφορά εκείνους που έχουν κάνει αίτηση για άσυλο στη συγκεκριμένη χώρα, η αίτηση τους έχει απορριφθεί και αυτοί εξακολουθούν να μένουν στη χώρα.
- στον αριθμητικό μέγεθος του πληθυσμού που μετακινείται και συγκεκριμένα στο αν η μετανάστευση είναι “*ατομική*” ή “*ομαδική*”,

«Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, υπάρχουν οι εξής διακρίσεις μεταναστών :

- Κατά την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ : Με τον όρο “μετανάστης” εννοούμε εκείνο το μέλος μιας κοινωνίας που εγκαταλείπει εκούσια τη χώρα του για να εγκατασταθεί προσωρινά ή μόνιμα σε μία άλλη χώρα, συνήθως περισσότερο αναπτυγμένη οικονομικά, με στόχο την αναζήτηση εργασίας.
- Αντίθετα, όταν αναφερόμαστε στον όρο “ πρόσφυγας” εννοούμε εκείνο το μέλος μιας κοινωνίας που λόγω διαφορετικών πολιτικών πεποιθήσεων, διώξεων και σοβαρών καταπατήσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εγκαταλείπει τη χώρα του για να αναζητήσει άσυλο σε μια άλλη κοινωνία, που δεν αντιμετωπίζει κατά κανόνα αυτά τα προβλήματα. Ο “πολιτικός πρόσφυγας” χαρακτηρίζεται από ειδικό καθεστώς που καθορίζεται από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ και ο χαρακτηρισμός ενός ατόμου ως “πρόσφυγα” επισείει μία σειρά από συγκεκριμένα δικαιώματα και υποχρεώσεις ¹⁶. [Βλ. ΟΗΕ, 1951]
- "*Παράνομος μετανάστης*" είναι εκείνο το πρόσωπο που δεν λαμβάνει ένα νόμιμο καθεστώς στην χώρα υποδοχής, εξαιτίας της παράνομης εισόδου του στην χώρα αυτή ή της παράτασης της διαμονής του, χωρίς να πληροί τις νόμιμες προϋποθέσεις και να τηρεί τις απαιτούμενες διαδικασίες. ¹⁷ [Migration (IOM)],
- Όσον αφορά το φαινόμενο της παράνομης διακίνησης προσώπων, χρησιμοποιούνται οι όροι "*θύμα εμπορίας*" (:"*victimoftrafficking*"), που εμπεριέχει τα στοιχεία του εξαναγκασμού και της εκμετάλλευσης και "*λαθραίος μετανάστης*" (:"*smuggledmigrant*"), που αναφέρεται στο άτομο που ζητά βοήθεια για να διασχίσει τα σύνορα προς μια άλλη χώρα, στην οποία δεν έχει δικαίωμα διαμονής. Στην περίπτωση αυτή η συμμετοχή του λαθρεμπόρου σταματά στην

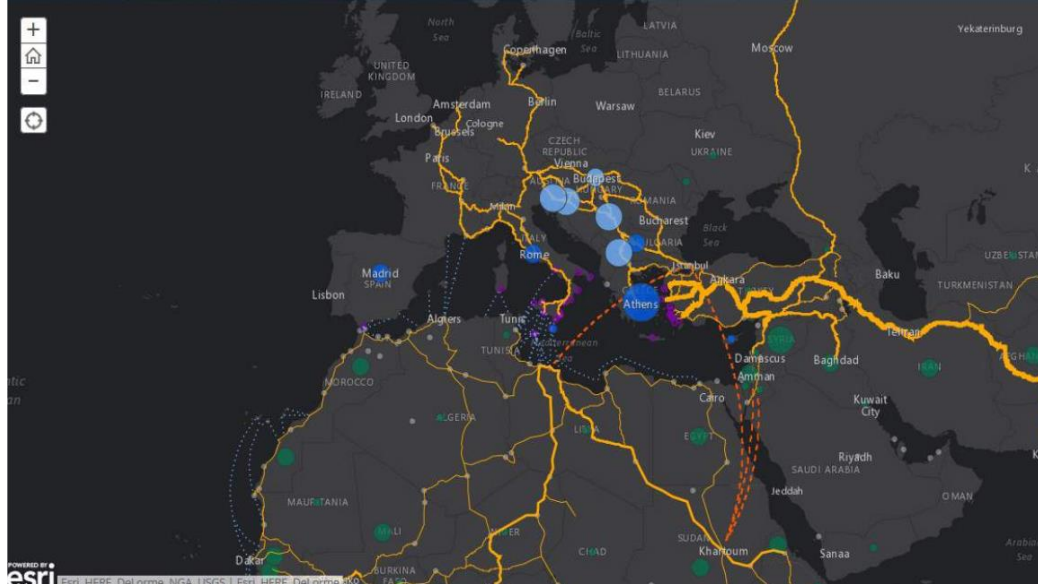
υποβοήθηση διάσχισης των συνόρων¹⁸["ConceptsofTrafficking, SmugglingandOrganisedCrime-ConceptsandDisagreement",IOM]

«Υπάρχουν οκτώ βασικοί τρόποι με τους οποίους μη Ευρωπαίοι πολίτες καθίστανται παράτυποι μετανάστες. Αυτοί συνοπτικά είναι:

1. Η παράτυπη είσοδος, δηλαδή η παράτυπη διέλευση των χερσαίων και θαλάσσιων συνόρων κάποιου Ευρωπαϊκού κράτους.
2. Η είσοδος στην Ευρώπη, με τη χρήση πλαστών εγγράφων.
3. Η είσοδος με νόμιμα έγγραφα, στα οποία όμως έχει παρατηρηθεί παροχή ψευδών πληροφοριών.
4. Η λήξη της προσωρινής άδειας παραμονής, ή χωρίς θεώρησης άδειας ταξιδιού
5. Η μη ανανέωση της άδειας παραμονής εξαιτίας της μη πλήρωσης των απαιτήσεων ή της παραβίασης των συνθηκών διαμονής.
6. Η γέννηση υπό καθεστώς παρατυπίας.
7. Η φυγοδικία κατά τη διάρκεια της διαδικασίας χορήγησης ασύλου ή η μη τήρηση της απόφασης για την αποχώρηση από το κράτος υποδοχής, ύστερα από αρνητική κρίση.
8. Η αποτυχία ενός κράτους να εφαρμόσει την απόφαση επιστροφής για νομικούς ή πρακτικούς λόγους (ανοχή).»¹⁹

[Christal Morehouse&MichaelBlomfield, 2011]

1.4 Αίτια Μετανάστευσης

(ΧΑΡΤΗΣ 1) <https://www.cnn.gr/news/kosmos/story/19030/o-xeimonas-apeilei-ta-paidia-ton-prosfygon-stin-eyropi>

Κάθε χρόνο χιλιάδες άνθρωποι εξαιτίας πολέμου, πείνας, ξηρασίας και επιδημιών, εγκαταλείπουν τις εστίες τους με σκοπό την αναζήτηση μιας καλύτερης διαβίωσης.

Οι λόγοι που γεννούν το φαινόμενο της μετανάστευσης είναι ποικίλοι κι εξαρτώνται από τις συνθήκες που επικρατούν κατά δεδομένη κάθε φορά χρονική περίοδο από τους τόπους της προγενέστερης διαμονής στους τόπους αποδημίας. Η απειλή της αυξανόμενης στάθμης της θάλασσας και των ακραίων καιρικών συνθηκών, που συνδέεται με το φαινόμενο του θερμοκηπίου και την κλιματική αλλαγή, μπορεί επίσης να προκύψει ως κύριος παράγοντας πίσω από την μετανάστευση. Ο υπερπληθυσμός στις Αφρικανικές χώρες, και η αδυναμία βιοπορισμού, συντελούν στο φαινόμενο της μετανάστευσης.

Αιτία της μετανάστευσης σε γενικές γραμμές, τόσο της εκούσιας όσο και της αναγκαστικής, είναι η προσπάθεια εκείνων που μεταναστεύουν να απαλλαγούν από διάφορους παράγοντες που καταπιέζουν τη ζωή και την προσωπικότητά τους. Επίσης, υπάρχουν και καθαροί οικονομικοί λόγοι, όπως η φτώχεια και η πείνα που επικρατεί σε μια χώρα, καθώς και θρησκευτικοί λόγοι. Άλλος κύριος λόγος για την ανθρώπινη μετανάστευση είναι κάποιος πόλεμος που τους ανάγκασε να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους.²⁰ [<https://el.wikipedia.org>]

Μια άλλη προσέγγιση αναλύει τα κύρια αίτια της μετανάστευσης ως εξής:

- ✓ η αναζήτηση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης και οικονομικής προόδου συνδέονται άμεσα με την εκβιομηχάνιση στη σημερινή εποχή.
- ✓ η οικογενειακή επανένωση
- ✓ η φυγή από συνθήκες που απειλούν τη ζωή και την ασφάλεια του ατόμου ή της ομάδας που μετακινείται, κυρίως από εμπόλεμες περιοχές και αυταρχικά καθεστάτα που παραβιάζουν βασικά δικαιώματα και την ελευθερία των ατόμων.

Η Μεσόγειος πλέον, χαρακτηρίζεται ως το ευρωπαϊκό "RioGrande". Έτσι ονομάζεται ο ποταμός τον οποίο διασχίζουν πολλοί Μεξικανοί στην προκειμένου να φτάσουν στις πλούσιες Ηνωμένες Πολιτείες.

Η Μεσόγειος Θάλασσα χωρίζει την αναπτυγμένη και γερασμένη Ευρώπη από την υπερπληθυσμιακή Αφρική. Η μείωση στον πληθυσμό που παρουσιάζουν οι χώρες της νότιας Ευρώπης, οι οικονομικές ανισότητες που παρατηρούνται μέσα στην ίδια την Ευρώπη ανάμεσα στις βόρειες και τις νότιες χώρες, ο πιο αυστηρός έλεγχος και οι περιορισμοί που αφορούν τη νόμιμη μετανάστευση και την παροχή ασύλου από τα κράτη μέλη της Ε.Ε., η μη ύπαρξη πολιτικής και κοινωνικής σταθερότητας στις περισσότερες

χώρες της βορείου Αφρικής και της ανατολικής Μεσογείου, έχουν συντελέσει στην όξυνση του φαινομένου της παράτυπης μετανάστευσης στην περιοχή της Μεσογείου.²⁵[EKEM. Η παράνομη μετανάστευση δια θαλάσσης στην Ευρώπη]:

Η Ελλάδα ήταν και παραμένει κύρια πύλη εισόδου, λόγω της γεωγραφικής της θέσης και του ιδιαίτερου ανάγλυφού της, για τους παράτυπους και παράνομους μετανάστες που αναζητούν την τύχη τους στην Ευρώπη. Γεγονός που έχει να κάνει με την εύκολη πρόσβαση που υπάρχει μέσω της θαλάσσιας οδού ²¹. [<https://www.messinialive.gr/ellada-kyria-pyli-eisodou-gia-tous-metanastes/>]

1.5 Κοινωνική Ενσωμάτωση

Η ένταξη και η ενσωμάτωση των μεταναστών στις χώρες υποδοχής έχουν αποτελέσει αντικείμενο μελέτης αρκετών επιστημόνων, οι οποίοι προτείνουν διαφορετικούς ορισμούς στις συγκεκριμένες έννοιες, αναλόγως της έμφασης, που επιθυμούν να προσδώσουν στις συγκεκριμένες διαδικασίες. Αξιοσημείωτο είναι δε, ότι ακόμη και οι ορισμοί στις διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαφέρουν, αναλόγως της εθνικής τους προσέγγισης στο φαινόμενο της μετανάστευσης, καθώς και του τρόπου ενσωμάτωσης των μεταναστών στη κοινωνία τους ²². [Baldwin-Edwards (2005:82)]

Η ένταξη μέσω συμμετοχής στην αγορά εργασίας αποτελεί πλέον ένα πολύ μακρινό στόχο και άλλες κοινωνικές πολιτικές, όπως συμμετοχή στα κοινωνικά δικαιώματα και στο κράτος - πρόνοιας, συμμετοχή ακόμη και στα πολιτικά δικαιώματα, ή ασφαλιστικές παροχές, δίνουν προσωρινές λύσεις ανακούφισης στη “μεταναστευτική απειλή” η οποία σήμερα περισσότερο παρά ποτέ βρίσκεται στην επικαιρότητα σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι αλλαγές στη νομοθεσία και τους κώδικες ιθαγένειας

αποτύπωσαν επίσης την κρίση εθνικής ταυτότητας που περνούν τα Ευρωπαϊκά κράτη, τις τελευταίες δεκαετίες με επιστέγασμα την άνοδο των ακροδεξιών κόμματος (με ότι αυτό συνεπάγεται) ακόμα και με την κατοχή εδρών στα κοινοβούλια των κρατών (Δανία, Ελλάδα κλπ)

Έντονα και βίαια φαινόμενα ξενοφοβίας και ρατσισμού κάνουν την εμφάνισή τους και διαταράσσουν την κοινωνική συνοχή με αποτέλεσμα την ιδεολογική διαίρεση των πολιτών σε “φίλους”, αλλά και σε “άσπονδους εχθρούς” των μεταναστών²³ [Taguieff, 1991]

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρότεινε το 2002 τον ορισμό της πολιτικής ένταξης μέσα από τη σταδιακή εξίσωση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των μεταναστών, την πρόσβασή τους σε αγαθά και υπηρεσίες και την παροχή ίσων ευκαιριών και αντιμετώπισης.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2003 προτείνει η ένταξη να στηρίζεται στα αμοιβαία δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, που κατέχουν οι νόμιμα διαμένοντες πολίτες τρίτων χωρών και στη σχέση τους με την κοινωνία που τους υποδέχεται και τους παρέχει συνθήκες πλήρους συμμετοχής. Αυτό συνεπάγεται ότι η κοινωνία υποδοχής φέρει την ευθύνη για την εξασφάλιση τυπικών δικαιωμάτων για τους μετανάστες, επιτρέποντας κατά αυτόν τον τρόπο τη συμμετοχή στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της κοινωνίας. Παρά ταύτα, οι μετανάστες οφείλουν να δείχνουν σεβασμό στους θεμελιώδεις κανόνες και αξίες της χώρας υποδοχής, συμμετέχοντας και οι ίδιοι ενεργά στη διαδικασία ένταξης, διατηρώντας παράλληλα την ταυτότητά τους²⁴ [UNGA (2012:89)]

Ο όρος «ένταξη» περιγράφει μια διαδικασία ατομική ή ομαδική που έγκειται στην προσπάθεια προσαρμογής σε μια νέα χώρα και πραγματικότητα των μεταναστών/μεταναστριών, των αιτούντων/αιτουσών και δικαιούχων διεθνούς προστασίας. Η ένταξη των

μεταναστών/μεταναστριών, των αιτούντων και δικαιούχων διεθνούς προστασίας αποτελεί ειδικό τομέα και αναπόσπαστο τμήμα της μεταναστευτικής πολιτικής αλλά και της ευρύτερης κοινωνικής πολιτικής ενός κράτους για το σύνολο του πληθυσμού του. Εξαρτάται άμεσα από την πολιτική διαχείρισης της μετανάστευσης και απαιτεί στοχευόμενες και θετικού χαρακτήρα δράσεις προκειμένου ο συγκεκριμένος πληθυσμός να ενσωματωθεί στη χώρα φιλοξενίας ή εγκατάστασής του. Η διαδικασία ένταξης αφορά μια σύνθετη διαδικασία «εκπαίδευσης», η οποία σε πρώτο επίπεδο, περιλαμβάνει τα βασικά αγαθά (υποδοχή, στέγαση, πρόσβαση στην υγεία, την εκπαίδευση τις κοινωνικές υπηρεσίες και την ασφάλιση, επαγγελματικός προσανατολισμός, κατάρτιση και προσαρμογή σε νέες επαγγελματικές συνθήκες και απαιτήσεις). Σε δεύτερο επίπεδο, η ένταξη αφορά την σταδιακή εξοικείωση με στάσεις, συμπεριφορές και ανταλλαγές με τους πολίτες της χώρας υποδοχής και, επομένως, φτάνει μέχρι τα πιο προχωρημένα στάδια της κοινωνικής ενσωμάτωσης, όπως είναι ο επαναπροσδιορισμός της πολιτισμικής ταυτότητας, η αλλαγή του τρόπου ζωής, του καταναλωτικού μοντέλου και της δόμησης των οικογενειακών και κοινωνικών σχέσεων, η συμμετοχή στα κοινά και στην πολιτική ζωή της χώρας υποδοχής. Ως εκ τούτου, η ένταξη αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνικής πολιτικής που ασκούν τα κράτη. Για το λόγο αυτό, προσεγγίζεται και αξιολογείται σε συλλογικό επίπεδο, ενώ στοχεύει στην εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής της εκάστοτε χώρας υποδοχής.²⁵

[<http://www.opengov.gr/immigration/?p=796>]

Η παρουσία και η συνακόλουθη ανάγκη ένταξης των μεταναστών άρχισε να προβληματίζει την ελληνική πολιτεία την τελευταία δεκαετία για τρεις λόγους:

- την αυξημένη ροή μεταναστών και μεταναστριών από χώρες της Ασίας (Πακιστάν, Μπανγκλαντές) και της Αφρικής με διαφορετικό

πολιτισμικό προφίλ από εκείνο της χώρας υποδοχής και έλλειψη εξειδίκευσης στους τομείς της εθνικής οικονομίας που παρουσίαζαν έλλειμμα εργατικού δυναμικού, όπως η γεωργία, οι κατασκευές, οι οικιακές υπηρεσίες, κ.ά.

- Τη γενικότερη ευρωπαϊκή οικονομική κρίση, η οποία έχει οδηγήσει σε ύφεση την ελληνική οικονομία κατά την τελευταία δεκαετία και η οποία έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας, τη μείωση των δημοσίων δαπανών και επενδύσεων, την έλλειψη εθνικού προϋπολογισμού για δράσεις ένταξης τόσο για τον παλιό όσο και για τον νεοεισερχόμενο μεταναστευτικό πληθυσμό.
- τη συνεχιζόμενη μαζική μετακίνηση προς την Ελλάδα και την Ευρώπη, από τα τέλη του 2014 έως και σήμερα, ατόμων τα οποία αιτούνται διεθνούς προστασίας και τα οποία διαφεύγουν πολέμου ή εμφυλίων συρράξεων στη χώρα τους και συγκεκριμένα τη Συρία, το Αφγανιστάν και το Ιράκ.

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, η ανάγκη σχεδιασμού και υλοποίησης μιας συνολικής και ολοκληρωμένης στρατηγικής για την υποδοχή και την ένταξη μεταναστών και αιτούντων/αιτουσών και δικαιούχων διεθνούς προστασίας, στο πλαίσιο της προσαρμογής της ελληνικής πολιτείας στη νέα κοινωνικοπολιτική και οικονομική πραγματικότητα, καθίσταται απόλυτα απαραίτητη και αναγκαία²⁶. [<http://www.opengov.gr>]

1.6 Κοινωνικός Αποκλεισμός

Το 1988, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εισάγει για πρώτη φορά τον «κοινωνικό αποκλεισμό, περιθωριοποίηση και νέες μορφές φτώχειας» (European Commission, 1988). Τον Σεπτέμβριο του 1989, ένα δεύτερο επίσημο κείμενο, εμπεριέχει τον όρο του κοινωνικού αποκλεισμού και έρχεται να επιβεβαιώσει την υιοθέτηση του όρου από την Κοινότητα.

Πρόκειται για μια απόφαση του Συμβουλίου, στην οποία σημειώνεται ότι «η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού» πρέπει και θεωρείται ως ένα σημαντικό μέρος της κοινωνικής διάστασης, «της κοινής αγοράς». Στο τίτλο του 3ου Κοινοτικού Προγράμματος για την καταπολέμηση της φτώχειας (1989-1994) δεν υπάρχει σε κανένα σημείο ο όρος «φτώχεια». Ο τίτλος παρουσιάζεται ως «Μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα Κοινοτικής Δράσης για την οικονομική και κοινωνική ενσωμάτωση των λιγότερο ευνοημένων κοινωνικών ομάδων»²⁷ [Οικονόμου & Φερώνας, 2006:10-11].

Ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι μια διαφορετική έννοια από εκείνες της φτώχειας και της περιθωριοποίησης. Ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι η παρεμπόδιση των κοινωνικών και των δημόσιων αγαθών, όπως είναι για παράδειγμα αυτά της εκπαίδευσης, του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης κλπ., η έλλειψη των οποίων οδηγεί συνήθως και στην οικονομική ανέχεια και στην περιθωριοποίηση ²⁸[Τσιάκαλος, 1998 και Ψημμένος, 2007].

Ο γάλλος δημοσιογράφος και συγγραφέας DenisClerc γράφει: «Στις μέρες μας δεν γεννιέται κανείς φτωχός, γίνεται. Αυτή είναι η καινοτομία... Η κοινωνία μας παράγει φτώχεια με τον ίδιο τρόπο όπως παράγει εμπορεύματα και πλούτο» και συνεχίζει: «Η φτώχεια δεν είναι ένδειξη μιας κοινωνίας που αδυνατεί να παραγάγει πλούτο αλλά το προϊόν μιας κοινωνίας η οποία θέλει να μεγιστοποιήσει τον πλούτο που μπορεί να παραγάγει ο καθένας και η οποία απορρίπτει τους άλλους. Με την έννοια αυτή, παραγωγή εμπορευμάτων και παραγωγή φτώχειας συμβαδίζουν. Η υποκειμενική δυναμική είναι η ίδια και στις δύο περιπτώσεις». ²⁹
[«Βιομηχανία παραγκωνισμένων» στον «LeMondeDiplomatique»]

Σύμφωνα με τον Πλειό , ο κοινωνικός αποκλεισμός θα μπορούσε να οριστεί ως μια κατάσταση απουσίας ή αφαίρεσης κοινωνικών (κυρίως) ή πολιτικών ή και ατομικών ακόμα δικαιωμάτων. Ως εκ τούτου, ο κοινωνικός

αποκλεισμός προβάλλει ως κοινωνική σχέση νομικής ή και θεσμικής έλλειψης ή περιστολής της αρχής της καθολικότητας στη χρήση ορισμένων δικαιωμάτων. Αποτελεί μια σχέση έλλειψης ή περιστολής της (τυπικής και ακόμα περισσότερο ουσιαστικής) δυνατότητας για συμμετοχή στις διαμορφωμένες και αποδεκτές μορφές πράξης (π.χ. εργασία, συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων, μετακίνηση κ.λπ.) κοινωνικών σχέσεων (π.χ. δημιουργία οικογένειας, συμμετοχή σε κάποιες κοινωνικές ομάδες) και επικοινωνίας που συμβάλλουν στην κατάκτηση ενός μεγαλύτερου επιπέδου ελευθερίας του ανθρώπου.³⁰[Πλειό (1998:73)],

Σχετικά έχει αναφερθεί και ο Τσιάκαλος (1998) καταγράφοντας πως η επιτυχία του όρου “κοινωνικός αποκλεισμός” πιθανόν να οφείλεται εν μέρει στο γεγονός ότι έχει υποστεί μια αλλαγή στη σημασία του και έχει μετατραπεί σε ευφημισμό. Ενώ αρχικά αναφερόταν στην πράξη της απόρριψης κάποιου από μια ομάδα, από ένα θεσμό ή από ένα κοινωνικό χώρο (ή της απαγόρευσης να συμμετέχει σε αυτά), τώρα, στα ΜΜΕ, αναφέρεται στο αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας, στην κατάσταση αυτών που αποκλείονται, χωρίς ένδειξη σχετικά με το “από πού αποκλείονται” και “ποιός τους αποκλείει”.³¹[<https://el.wikipedia.org>]

2. ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

2.1 Ιστορική προσέγγιση της μετανάστευσης στην Ευρώπη

Το μεταναστευτικό φαινόμενο είναι πολυδιάστατο και πολυεπίπεδο. Η πολυπλοκότητά του οφείλεται στο γεγονός ότι αποτελεί ένα φαινόμενο εγγενές της ανθρώπινης εξέλιξης, της κοινωνίας, της οικονομίας, της πολιτικής και του πολιτισμού.³²[Μπάγκαβος, Χ., Παπαδοπούλου, Δ. & Συμεωνάκη Μ., (επιμ.) (2008)].

Η έναρξη του 20ου αιώνα σημαδεύεται από σημαντικότερες και ραγδαίες πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές και γεωγραφικές εξελίξεις. Οι διεθνείς συγκρούσεις, με τους δύο Παγκόσμιους Πολέμους και οι οικονομικές κρίσεις (με χαρακτηριστικό παράδειγμα την κατάρρευση της αμερικανικής οικονομίας το 1929), οδήγησαν σε εσωστρέφεια τα εθνικά κράτη, η οποία εκδηλώθηκε με την αυξανόμενη ανάγκη εθνικής ενότητας και την καταπίεση των μειονοτήτων. Παράλληλα, διευρύνθηκε η ψαλίδα μεταξύ των αριθμητικά περιορισμένων, πλούσιων και τεχνολογικά ανεπτυγμένων χωρών και του υπόλοιπου κόσμου.³³ [<http://zanneiolykeio.gr/wp-content/project/project4.pdf>]

Μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο στην Ευρώπη η Γερμανία και στην Αμερική οι ΗΠΑ κι ο Καναδάς άρχισαν σιγά - σιγά να γίνονται οι παγκόσμιες αγορές εργατικής δύναμης, που εξασφαλιζόνταν από τα φτωχά και οικονομικά καθυστερημένα κράτη, όπως τις Ελλάδα, Ισπανία, Τουρκία, ορισμένα κράτη της Ασίας κ.ά. Η δυνατότητα απορρόφησης όλων αυτών των μισθωτών εργατών από αλλού, δόθηκε στις παραπάνω χώρες με την τεράστια οικονομικοτεχνική ανάπτυξη που χαρακτηρίζει τα μεταπολεμικά χρόνια.

Οι ΗΠΑ βγήκαν οικονομικά ενισχυμένες από τον πόλεμο και το ίδιο και η Γερμανία, η οποία παρότι νικήθηκε, κατόρθωσε μέσα σε λίγο διάστημα να γίνει μια από τις μεγαλύτερες βιομηχανικές χώρες της Ευρώπης. Έτσι λοιπόν έχουμε το θαύμα της Γερμανίας, που άνοιξε τις πόρτες της στους μετανάστες από όλη την Ευρώπη, εκμεταλλευόμενη με αυτό τον τρόπο τη δυνατότητα αγοράς φτηνότερης εργατικής δύναμης. Τεράστιος αριθμός Ελλήνων, κυρίως από τις βόρειες αγροτικές περιοχές της χώρας μας, φεύγει εκείνη την εποχή στην Ευρώπη και πιο πολύ στη Γερμανία, ζητώντας δουλειά στις εκεί αγορές³⁴ [<https://el.wikipedia.org>]

Η Ευρώπη άρχισε να δέχεται τα πρώτα μεταναστευτικά κύματα, τα πρώτα χρόνια μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Χιλιάδες μετανάστες ήρθαν στην Ευρώπη με σκοπό την αναζήτηση εργασίας. Οι αυξανόμενες ανάγκες για ανειδίκευτο, φθινό εργατικό δυναμικό στα μεγάλα αστικά και βιομηχανικά κέντρα οδήγησε ακόμη και στην επίσημη στρατολόγηση εργατών προερχόμενων από άλλα κράτη, μέσω της σύναψης διμερών συμβάσεων, στη λογική των φιλοξενούμενων εργατών, με ορισμένου χρόνου άδειες εργασίας. Η προσωρινότητα όμως, αυτής της διαμονής, άρχισε να δίνει τη θέση της σε πιο μόνιμες μορφές μετανάστευσης, των οποίων οι επιπτώσεις, οικονομικές, κοινωνικές ή άλλες γίνονταν εμφανείς τόσο στις κοινωνίες υποδοχής όσο και στις κοινωνίες προέλευσης³⁵ [Χαραλαμπος Κασιμης – Αποστολος Γ. Παπαδοπουλος, 2012]

Η πετρελαϊκή κρίση του 1973 επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τη μετανάστευση, διότι σημαντικός αριθμός ανειδίκευτων εργατών έμεινε άνεργος, με αποτέλεσμα την υπέρογκη αύξηση του κόστους του κράτους πρόνοιας στις ανεπτυγμένες χώρες και τον επακόλουθο περιορισμό υποδοχής μεταναστών.

Μετά την κατάρρευση των κομμουνιστικών κρατών στην Ανατολική Ευρώπη, δημιουργήθηκαν μια σειρά τοπικών συρράξεων, με σκοπό την ανεξαρτητοποίηση περιοχών και τη δημιουργία αυτόνομων κρατών διαφόρων εθνικοτήτων, με άμεσο αποτέλεσμα τη δραματική, ραγδαία αύξηση των πολιτικών προσφύγων προς τη Δυτική Ευρώπη και την Αμερική³⁶. [<http://zanneiolykeio.gr>]

Κατά την τελευταία δεκαετία οι αφίξεις μεταναστευτικών ροών στην Ε.Ε είναι αποτέλεσμα των συγκρούσεων και της πολιτικής αστάθειας στις χώρες προέλευσης των μεταναστών, κυρίως στη Συρία, το Ιράκ, το Αφγανιστάν και την Ερυθραία.

Αυτές οι λεγόμενες "υποροές" αποτελούνται από μεμονωμένα άτομα ή και ολόκληρες οικογένειες που έχουν εκτοπιστεί για μήνες ή και για χρόνια από τα κράτη καταγωγής τους, για πολιτικούς, θρησκευτικούς ή κοινωνικούς λόγους, αναζητώντας ένα μόνιμο τόπο όπου μπορούν να εξασφαλίσουν την προστασία και την ευκαιρία μιας νέας ζωής.³⁷ [Christal Morehouse & Michael Blomfield, 2011]

Κατά τη διάρκεια του 2015 και του 2016 η εισροή προσφύγων και μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν άνευ προηγουμένου. Πάνω από 1 εκατομμύριο άνθρωποι έφτασαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι περισσότεροι προσπαθώντας να διαφύγουν από τον πόλεμο και την τρομοκρατία στη Συρία και σε άλλες χώρες.³⁸ [https://op.europa.eu]

2.2 Μεταναστευτικές ροές στην Ε.Ε

Οι μεταναστευτικές ροές "αναφέρονται στον αριθμό των μεταναστών που εισέρχονται ή εξέρχονται από μια δεδομένη χρονική περίοδο, συνήθως ένα ημερολογιακό έτος" (UN SD, 2017). Ωστόσο, οι χώρες χρησιμοποιούν διαφορετικές έννοιες, ορισμούς και μεθοδολογίες συλλογής δεδομένων για την κατάρτιση στατιστικών για τις μεταναστευτικές ροές. Οι ορισμοί του ατόμου που θεωρείται διεθνής μετανάστης ποικίλλουν με την πάροδο του χρόνου στην ίδια χώρα και στις διάφορες χώρες.³⁹ [https://migrationdataportal]

Σύμφωνα με τον Ιορδάνη Ψημμένο, σε περιόδους κρίσεις, όπως η τωρινή, οι ροές μεταναστών έχουν θετικό αντίκτυπο για τις χώρες προέλευσης και αρνητικό για τις χώρες υποδοχής. Η δε επιστροφή των μεταναστών στις χώρες τους έχει άμεση σχέση με τις συνθήκες που επικρατούν στις χώρες προέλευσής τους, καθώς επίσης με τα ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά αλλά και με το κοινωνικό στρώμα που ανήκει ο μεταναστευτικός – προσφυγικός πληθυσμός. Συνθήκες, οι οποίες μέσα στο χρόνο μπορεί να αλλάξουν και να δημιουργήσουν νέα δεδομένα.

Σε περιόδους κρίσης, επίσης, έχουμε αύξηση της μεταναστευτικής ροής εξαιτίας της απώλειας πολλές φορές δικαιωμάτων και ανάπτυξης δικτύων εκμετάλλευσης πληθυσμών που έχουν περιέλθει σε οικονομικό και κοινωνικό αδιέξοδο.⁴⁰ [Ψημμένος, [2015]]

2.2.1 Οδός της Κεντρικής Μεσογείου

Η οδός της Κεντρικής Μεσογείου έχει γίνει τα τελευταία έτη η πλέον χρησιμοποιούμενη οδός προς την ΕΕ. Ως επακόλουθο αυτού, οι περισσότεροι μετανάστες από την Αφρική και τη Βόρεια Αφρική διέρχονται μέσω της Λιβύης κατά την πορεία τους προς την Ευρώπη.

Το γεγονός αυτό ευνόησε την ανάπτυξη των δικτύων παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων στη Λιβύη. Η ΕΕ έχει λάβει συγκεκριμένα μέτρα για τη διαχείριση της μεταναστευτικής κατάστασης στη Λιβύη και την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων της μετανάστευσης στην Αφρική.

Οι μετανάστες και οι αιτούντες άσυλο χρησιμοποιούν την οδό της Κεντρικής Μεσογείου για να εισέλθουν παράτυπα στην ΕΕ. Πραγματοποιούν επικίνδυνα ταξίδια με αφετηρία τη Βόρεια Αφρική και επιχειρούν να διασχίσουν τη Μεσόγειο και να φτάσουν στην Ευρώπη.

Τον Ιούνιο του 2018, οι ηγέτες της ΕΕ ζήτησαν να ληφθούν περαιτέρω μέτρα για να μειωθεί η παράνομη μετανάστευση στην οδό της Κεντρικής Μεσογείου. Συμφώνησαν, μεταξύ άλλων:

- να ενταθούν οι προσπάθειες για την αναχαίτιση των παράνομων διακινητών που δρουν από τη Λιβύη ή άλλες χώρες

- να εξακολουθήσουν να στηρίζουν την Ιταλία και άλλες χώρες της ΕΕ που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή
- να ενισχυθεί η υποστήριξή τους προς την ακτοφυλακή της Λιβύης, τις ανθρώπινες συνθήκες υποδοχής και τις εκούσιες επιστροφές σε ανθρωπιστικό πλαίσιο
- να βελτιώσουν τη συνεργασία με άλλες χώρες καταγωγής και διέλευσης, καθώς και την εθελοντική επανεγκατάσταση

Μέτρα για την αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κατάστασης στη Λιβύη

Οι δράσεις της ΕΕ στη Λιβύη επικεντρώνονται στα εξής:

- εκπαίδευση της ακτοφυλακής
- προστασία και αρωγή στους μετανάστες και τους πρόσφυγες
- στήριξη των τοπικών κοινοτήτων
- βελτίωση της διαχείρισης των συνόρων

Η ΕΕ έχει δεσμεύσει 237 εκατομμύρια μέχρι σήμερα με σκοπό τη χρηματοδότηση προγραμμάτων για την αντιμετώπιση των προκλήσεων στη Λιβύη. Τα προγράμματα αυτά χρηματοδοτούνται μέσω του Καταπιστευματικού Ταμείου Έκτακτης Ανάγκης της ΕΕ για την Αφρική⁴¹ [<https://www.consilium.europa.eu>]

2.2.2 Οδός της Ανατολικής Μεσογείου

Η οδός της Ανατολικής Μεσογείου είναι η θαλάσσια οδός από την Τουρκία στην Ελλάδα. Το 2015 έφθασαν μαζικά στην ΕΕ πρόσφυγες που

αναζητούσαν καταφύγιο από τον πόλεμο της Συρίας, χρησιμοποιώντας αυτή την οδό.

Η εφαρμογή της συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας του Μαρτίου του 2016 επιτέλεσε καίριο ρόλο στη μείωση των παράνομων αφίξεων μέσω Τουρκίας.

Η συμφωνία ορίζει τις ακόλουθες δύο αρχές:

- όλοι οι νέοι παράνομοι μετανάστες που φθάνουν στα ελληνικά νησιά θα επιστρέφονται στην Τουρκία εάν δεν ζητήσουν άσυλο ή εάν το αίτημά τους απορριφθεί
- για κάθε Σύριο που επιστρέφεται στην Τουρκία από τα ελληνικά νησιά, ένας άλλος Σύριος θα επανεγκαθίσταται στην ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτής της διάταξης, 7.807 Σύριοι πρόσφυγες από την Τουρκία είχαν επανεγκατασταθεί στην ΕΕ ως τις 21 Ιουλίου 2017.

41.720 μετανάστες έφθασαν στην ΕΕ μέσω της οδού της Ανατολικής Μεσογείου το 2017. Πρόκειται για μείωση κατά 77 % σε σύγκριση με το 2016. Η συμφωνία με την Τουρκία συνέβαλε επίσης στη σημαντική μείωση του αριθμού των ανθρώπινων ζώων που χάνονται στη θάλασσα και στην πάταξη της παράνομης διακίνησης μεταναστών. 62 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους στη θάλασσα το 2017 σε σύγκριση με 434 το 2016

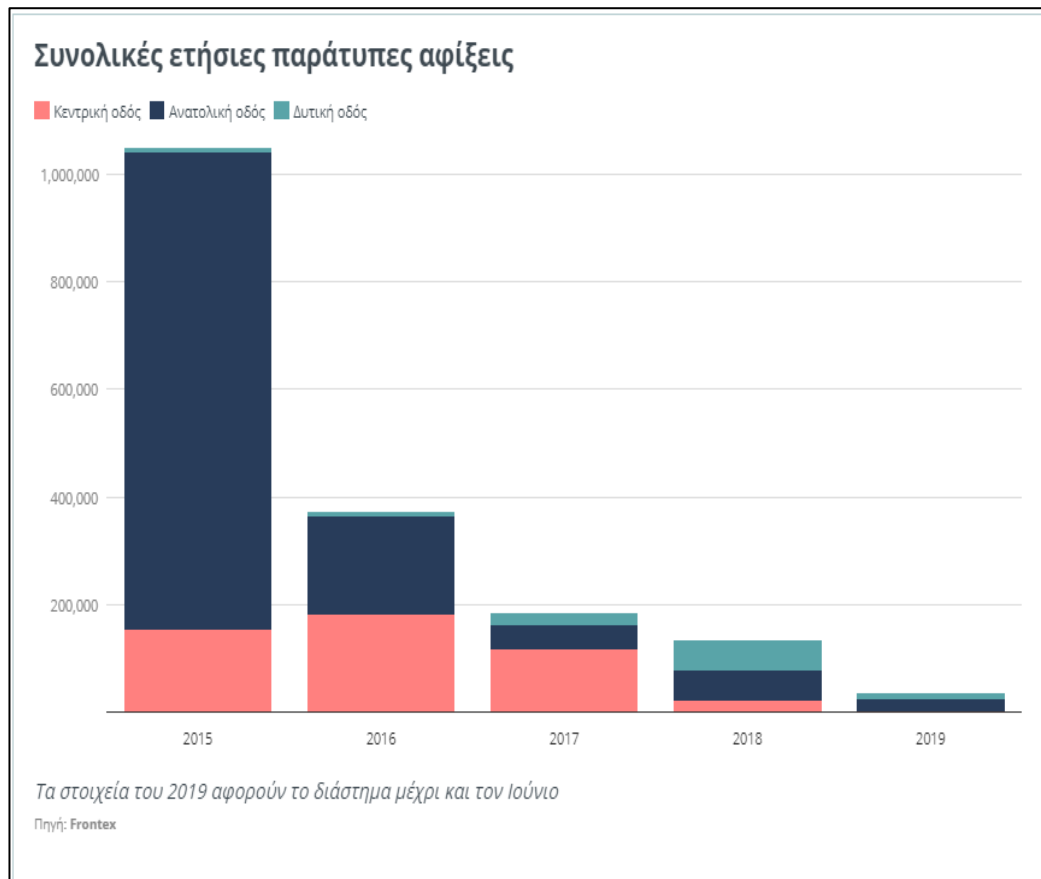
Όμως από το 2019 το παράνομο μεταναστευτικό ρεύμα από την Τουρκία διογκώθηκε και πάλι⁴². [<https://www.consilium.europa.eu>]

Οι πρόσφυγες στην Τουρκία λαμβάνουν βοήθεια από την ΕΕ για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους. Τον Ιούνιο του 2018 τα κράτη μέλη της ΕΕ συμφώνησαν για τον τρόπο χρηματοδότησης της υποστήριξης των Σύριων προσφύγων στην Τουρκία με επιπλέον 3 δις. ευρώ:

- 2 δισ. ευρώ από τον προϋπολογισμό της ΕΕ
- 1 δισ. ευρώ από τα κράτη μέλη ανάλογα με το μερίδιό τους στο ακαθάριστο εθνικό εισόδημα της ΕΕ.⁴³

[<https://www.consilium.europa.eu>]

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΠΗΓΗ: FRONTEx

Οι παράτυπες αφίξεις στην ΕΕ έχουν μειωθεί σημαντικά από την κορύφωση της μεταναστευτικής κρίσης το 2015. Σύμφωνα με τον πίνακα 1, ανάμεσα στον Ιανουάριο και τον Ιούνιο του 2019, καταγράφηκαν 35.000 παράτυπες αφίξεις. Η κατανομή ανά μεταναστευτική οδό ήταν ως εξής:

- Κεντρική οδός: 3.235 αφίξεις
- Ανατολική οδός: 21.515 αφίξεις

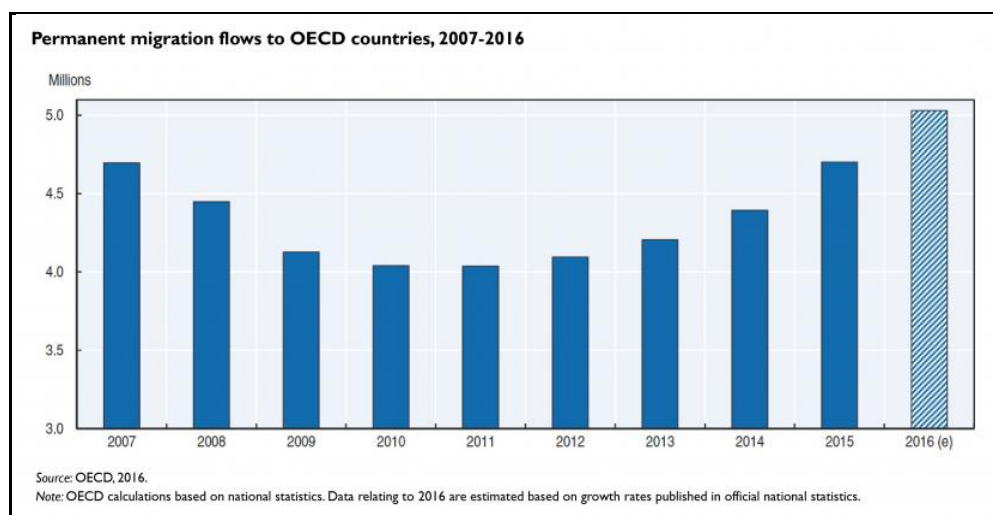
- Δυτική οδός: 10.250 αφίξεις

Στους 893.970 έχει ανέλθει κατά τη διάρκεια του 2015 ο αριθμός των προσφύγων και των μεταναστών που έχουν φθάσει στην Ευρώπη δια θαλάσσης.

Σύμφωνα με στοιχεία του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης, τουλάχιστον 3.601 άνθρωποι έχουν χάσει τη ζωή τους ή αγνοούνται εξαιτίας των ναυαγίων στη Μεσόγειο. Η Ελλάδα υποδέχθηκε το μεγαλύτερο αριθμό των προσφύγων και των μεταναστών, καθώς από τις 893.970 αφίξεις οι 744.652 καταγράφηκαν στη χώρα μας. Η Ιταλία έχει υποδεχθεί 145.098 άτομα, ενώ η Ισπανία 3.845⁴⁴ [<http://www.naftemporiki.gr/>]

Όπως έχουμε αναφέρει παραπάνω, η εφαρμογή της συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας του Μαρτίου του 2016 επιτέλεσε καίριο ρόλο στη μείωση των παράνομων αφίξεων μέσω Τουρκίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΠΗΓΗ: ΟΟΣΑ, 2017.

Το 2016, ο συνολικός αριθμός των νόμιμων εισόδων στις χώρες του ΟΟΣΑ προσεγγίζει τα 5 εκατομμύρια. Μετά από μια ισχυρή αύξηση στις αρχές του αιώνα και μια κορυφή το 2007, οι νόμιμες εισροές στις χώρες του ΟΟΣΑ

μειώθηκαν απότομα το 2008 και το 2009, ως αντίδραση στην παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση. Από το 2011, οι μεταναστευτικές ροές έχουν αυξηθεί κατά σχεδόν 25% από 4 εκατομμύρια σε σχεδόν 5 εκατομμύρια⁴⁵ [ΟΟΣΑ, 2017].

Η αύξηση αυτή οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην ανθρωπιστική μετανάστευση προς την Ευρώπη. Μετά τη μείωση που σημειώθηκε το 2017, κυρίως λόγω της μείωσης του αριθμού των ανθρωπιστικών εισροών μεταναστών, οι μεταναστευτικές ροές προς τις χώρες του ΟΟΣΑ άρχισαν να αυξάνονται και πάλι το 2018 και ανέρχονταν σε περίπου 5,3 εκατομμύρια νέους μόνιμους μετανάστες ⁴⁶[ΟΟΣΑ, 2019]

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΠΗΓΗ: unhcr.org

Οι συνολικές εκτιμήσεις που βασίζονται σε στοιχεία απογραφής υποδηλώνουν ότι το 0,5% ή περίπου 37 εκατομμύρια άνθρωποι -

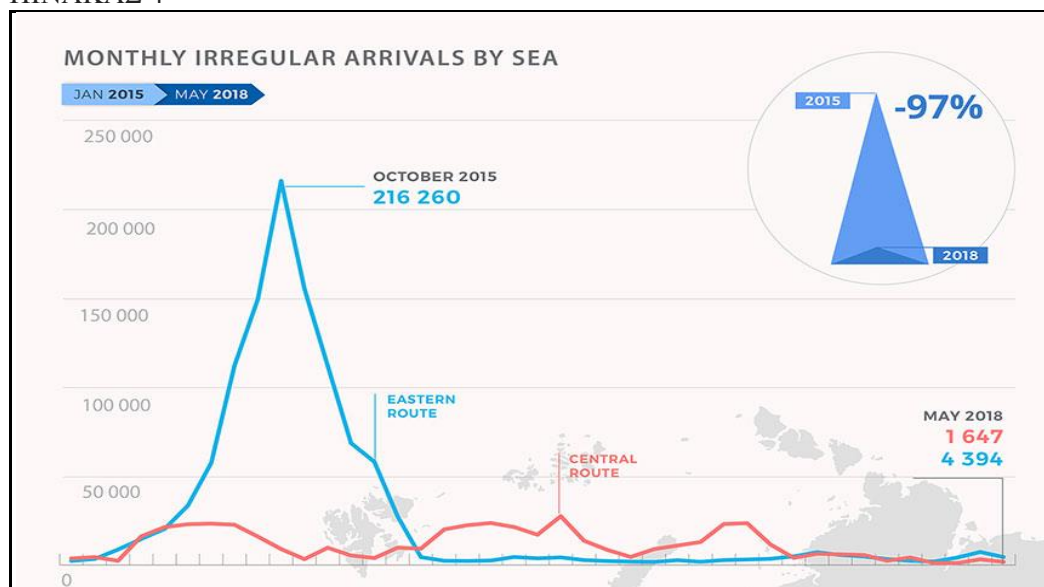
εγκατέλειψαν την πατρίδα τους σε άλλη χώρα μεταξύ του 2010 και του 2015⁴⁷ [Abel, 2016]

Ο πληθυσμός των αναγκαστικά εκτοπισμένων έχει φτάσει τα υψηλότερα επίπεδα που έχουν καταγραφεί ποτέ.

Όπως βλέπουμε στον πίνακα 3, σε όλον τον κόσμο, **70,8** εκατομμύρια άνθρωποι, ένας αριθμός άνευ προηγουμένου, έχουν αναγκαστεί να εγκαταλείψουν τις εστίες τους. Στον αριθμό αυτό περιλαμβάνονται περίπου **25,9** εκατομμύρια πρόσφυγες και ανάμεσά τους πάνω από τα μισά είναι παιδιά.

Περιλαμβάνονται επίσης εκατομμύρια ανιθαγενείς, που έχουν στερηθεί τη δυνατότητα να έχουν ιθαγένεια και πρόσβαση σε βασικά δικαιώματα όπως η εκπαίδευση, η ιατρική φροντίδα, η εργασία και η ελευθερία μετακίνησης. Κάθε δύο δευτερόλεπτα 1 άνθρωπος αναγκάζεται να εκτοπιστεί, ως συνέπεια συρράξεων ή διώξεων⁴⁸. [https://www.unhcr.org/gr]

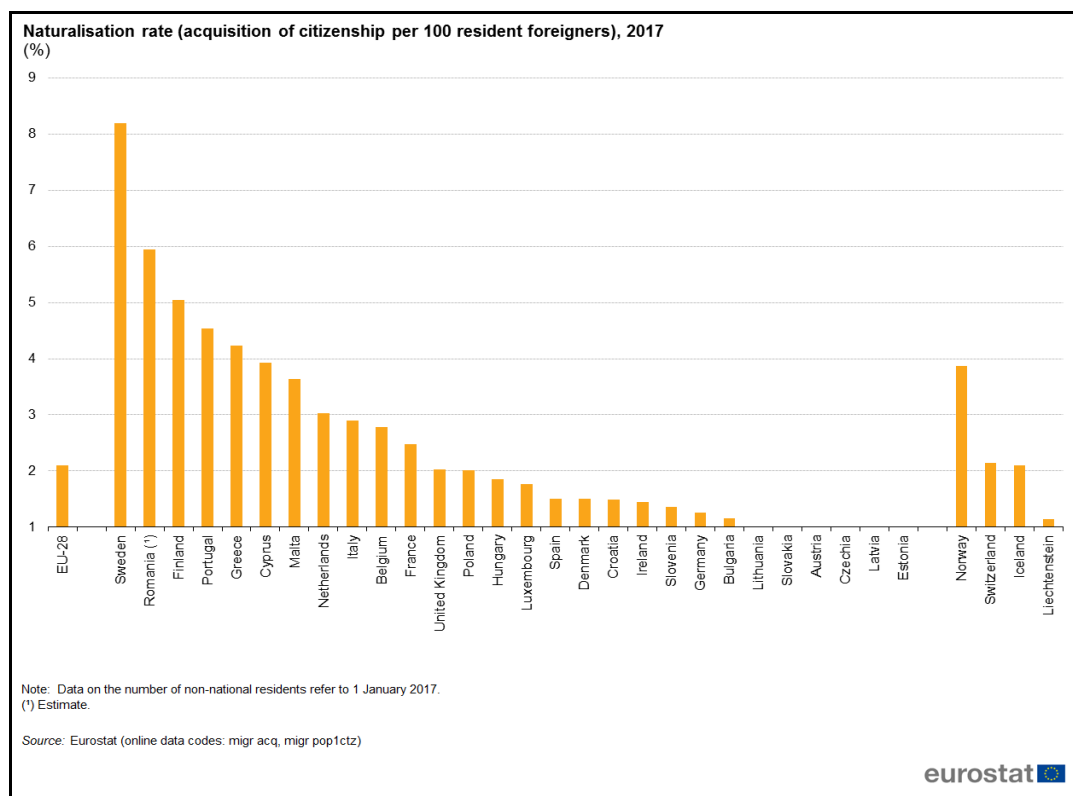
ΠΙΝΑΚΑΣ 4

ΠΗΓΗ: .unhcr.org/gr

Τον Οκτώβριο του 2015 σύμφωνα με τον πίνακα 4, οι μηνιαίες αφίξεις μέσω θαλάσσης κορυφώθηκαν. Τα Στατιστικά στοιχεία αφορούν χρονική περίοδο από Ιανουάριο 2015 έως Μάιο 2018.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

ΠΗΓΗ: EUROSTAT

Σύμφωνα με τον πίνακα 5, 2,4 εκατομμύρια μετανάστες εισήλθαν στην ΕΕ από τρίτες χώρες το 2017

Συνολικά 4,4 εκατομμύρια άτομα μετανάστευσαν σε κάποιο από τα κράτη μέλη της Ε.Ε το 2017, ενώ καταγράφηκαν τουλάχιστον 3,1 εκατομμύρια εξερχόμενοι μετανάστες από τα κράτη μέλη της ΕΕ. Ωστόσο, τα συνολικά αυτά στοιχεία δεν αποτυπώνουν τις μεταναστευτικές ροές προς/από την ΕΕ στο σύνολό της, αφού περιλαμβάνουν και τις ροές μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ.

Εκτιμάται ότι από τα 4,4 εκατομμύρια μετανάστες κατά τη διάρκεια του 2017:

- 2 εκατομμύρια ήταν πολίτες τρίτων χωρών,
- 1,3 εκατομμύρια άτομα είχαν ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους της ΕΕ από εκείνο στο οποίο μετανάστευσαν,
- περίπου 1 εκατομμύριο άτομα μετανάστευσαν σε κράτος μέλος της ΕΕ του οποίου είχαν την ιθαγένεια (π.χ. παλιννοστούντες ημεδαποί ή ημεδαποί που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό),
- και περίπου 11 χιλιάδες ήταν απάτριδες.

Το 2017

- η Γερμανία κατέγραψε τον μεγαλύτερο αριθμό εισερχόμενων μεταναστών (917,1 χιλιάδες)
- το Ηνωμένο Βασίλειο (644,2 χιλιάδες),
- η Ισπανία (532,1 χιλιάδες),
- η Γαλλία (370,0 χιλιάδες)
- και η Ιταλία (343,4 χιλιάδες).

Το 2017

- η Γερμανία κατέγραψε επίσης τον μεγαλύτερο αριθμό εξερχόμενων μεταναστών (560,7 χιλιάδες),
- η Ισπανία (368,9 χιλιάδες),
- το Ηνωμένο Βασίλειο (359,7 χιλιάδες),
- η Γαλλία (312,6 χιλιάδες),
- η Ρουμανία (242,2 χιλιάδες)
- και η Πολωνία (218,5 χιλιάδες).

22,3 εκατομμύρια άτομα (4,4 %) από τα 512,4 εκατομμύρια άτομα που ζούσαν στην ΕΕ την 1η Ιανουαρίου 2018 ήταν πολίτες τρίτων χωρών.

Σε απόλυτους όρους:

- οι μεγαλύτεροι αριθμοί αλλοδαπών που ζούσαν την 1η Ιανουαρίου 2018 στα κράτη μέλη της ΕΕ καταγράφηκαν στη Γερμανία (9,7 εκατομμύρια),
- στο Ηνωμένο Βασίλειο (6,3 εκατομμύρια),
- στην Ιταλία (5,1 εκατομμύρια),
- στη Γαλλία (4,7 εκατομμύρια)
- και στην Ισπανία (4,6 εκατομμύρια).

Οι αλλοδαποί σε αυτά τα πέντε κράτη μέλη αντιπροσώπευαν συνολικά το 76 % του συνολικού αριθμού αλλοδαπών που ζούσαν σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, ενώ στα ίδια πέντε κράτη μέλη αναλογούσε το 63 % του πληθυσμού της ΕΕ-28.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ χορήγησαν ιθαγένεια σε 825 χιλιάδες άτομα το 2017. Τα άτομα που απέκτησαν την ιθαγένεια κράτους μέλους της ΕΕ το 2017 ήταν 825,4 χιλιάδες, αριθμός που αντιστοιχεί σε αύξηση 17 % σε σχέση με το 2016.

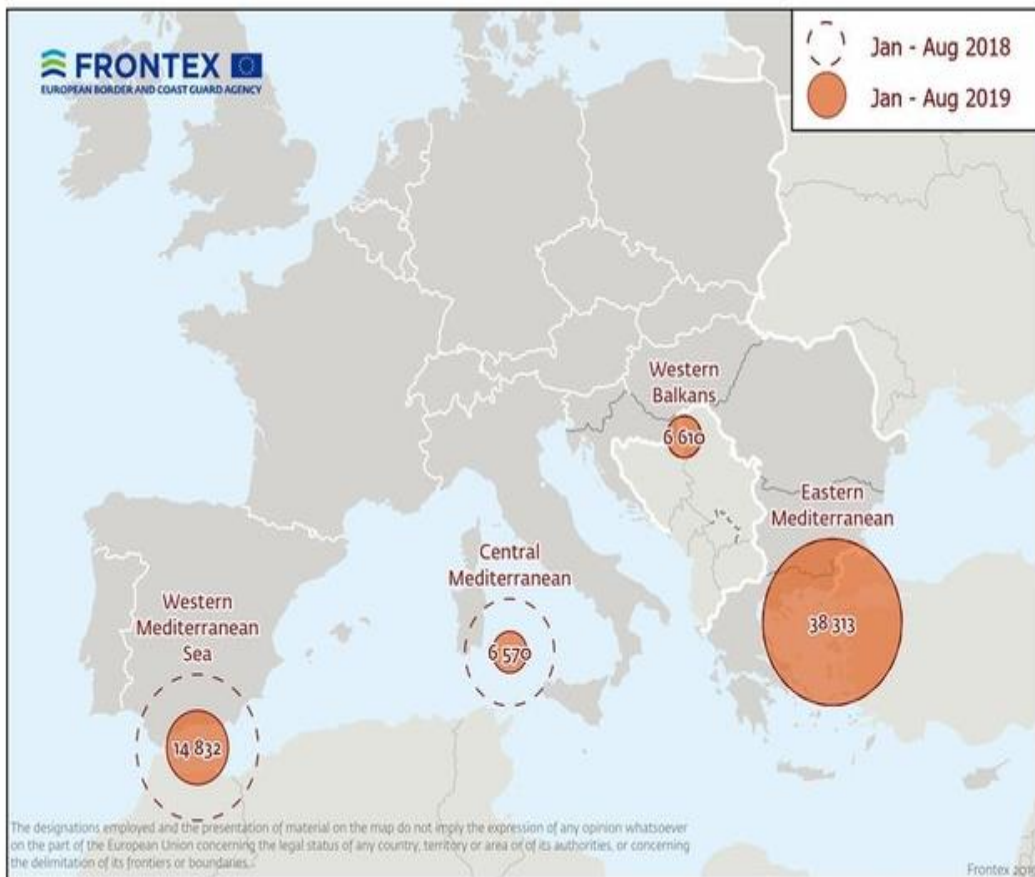
Το 2017

- ο μεγαλύτερος αριθμός ατόμων που απέκτησαν την ιθαγένεια καταγράφηκε στην Ιταλία: 146,6 χιλιάδες (ή 18 % του συνόλου της ΕΕ-28)
- το Ηνωμένο Βασίλειο (123,1 χιλιάδες),
- η Γερμανία (115,4 χιλιάδες),
- η Γαλλία (114,3 χιλιάδες)
- και η Σουηδία (68,9 χιλιάδες).

Σε απόλυτους όρους, η μεγαλύτερη αύξηση σε σύγκριση με το 2016 παρατηρήθηκε στη Σουηδία, όπου 7 600 περισσότεροι μόνιμοι κάτοικοι έλαβαν τη σουηδική ιθαγένεια· ακολουθούσε το Βέλγιο (5 500).

Αντιθέτως, η μεγαλύτερη μείωση σε απόλυτους όρους παρατηρήθηκε στην Ισπανία (84 400 λιγότερα άτομα έλαβαν την ισπανική ιθαγένεια σε σχέση με το 2016), ενώ ακολουθούσαν η Ιταλία (55 000) και το Ηνωμένο Βασίλειο (26 300)⁴⁹ [<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics->]

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

ΠΗΓΗ: FRONTEX

Κατά 9% αυξήθηκε ο αριθμός των μεταναστών και προσφύγων που επιχειρήσαν να φτάσουν στην Ευρώπη τον Αύγουστο σε σχέση με τον

Ιούλιο 2018, «λόγω των αυξημένων αφίξεων στα ελληνικά νησιά του ανατολικού Αιγαίου», σύμφωνα με ανακοίνωση της **Frontex**.

Συνολικά 12.900 άνθρωποι έφτασαν τον Αύγουστο του 2018 στην Ευρώπη, εκ των οποίων οι 9.300 έφτασαν στα ελληνικά νησιά του ανατολικού Αιγαίου.

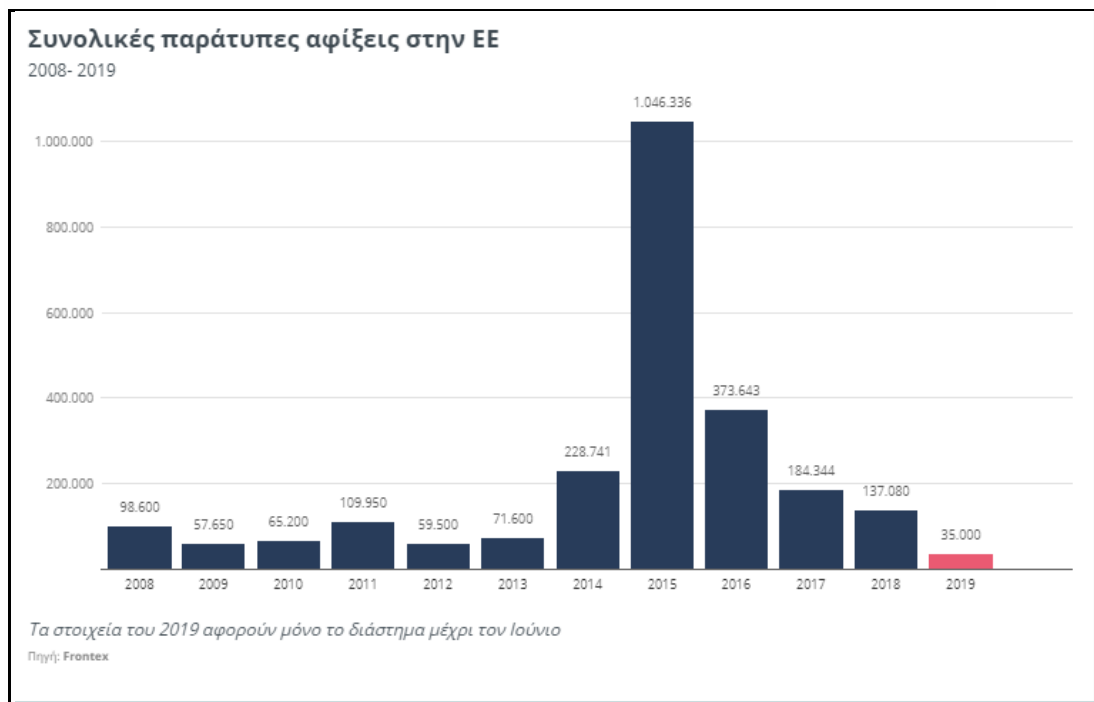
Για την περίοδο Ιανουάριος – Αύγουστος του 2019, η Frontex καταγράφει περίπου 68.700 αφίξεις μεταναστών και παράλληλα μείωση των συνολικών αφίξεων κατά 26%, συγκριτικά με την ίδια περίοδο του 2018.

Ο αριθμός των μεταναστών που έφτασαν στα ελληνικά νησιά τον Αύγουστο 2019, ήταν διπλάσιος συγκριτικά με τον ίδιο μήνα του έτους 2018, εξαιτίας του μεγάλου αριθμού των πλοίων που έφτασαν κυρίως στη **Μυτιλήνη**.

Σε επίπεδο οχταμήνου, η αύξηση των αφίξεων μεταναστών και προσφύγων στην Ανατολική Μεσόγειο ήταν της τάξης του 10% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2018, με τον συνολικό αριθμό να ανέρχεται σε 38.300 ανθρώπους.

Αναφορικά με τις χώρες καταγωγής των μεταναστών, η Frontex αναφέρει ότι δύο στους πέντε ήταν από το Αφγανιστάν. Στον παραπάνω πίνακα 6 αποτυπώνονται τα αναφερόμενα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

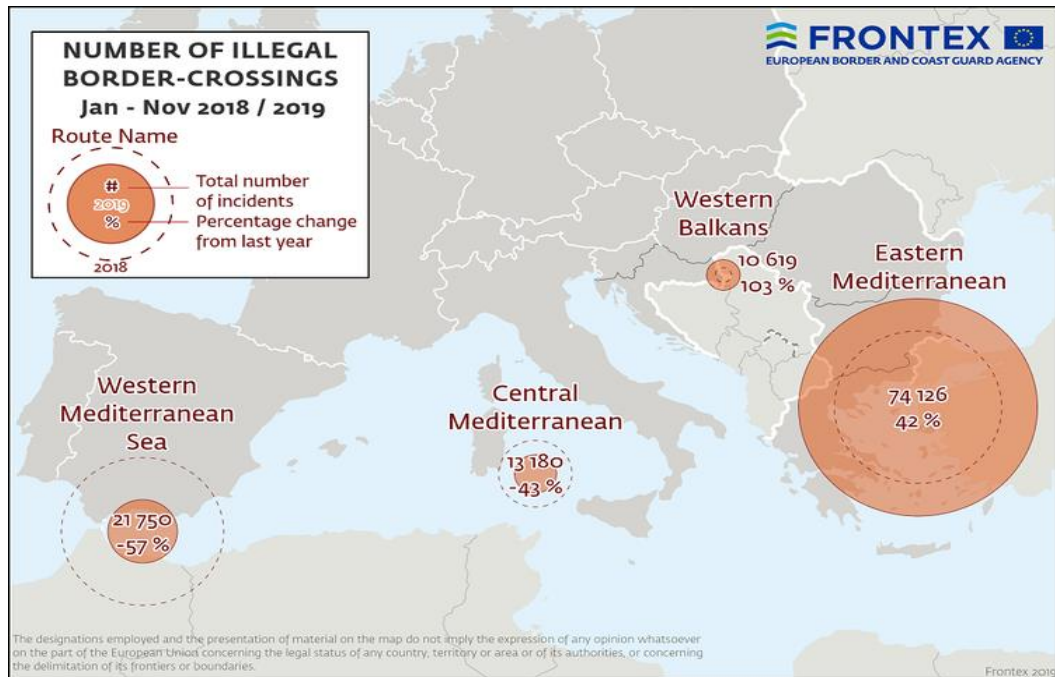

ΠΗΓΗ: FRONTEX

Στον παραπάνω πίνακα καταγράφεται ότι, οι συνολικές παράτυπες αφίξεις στην ΕΕ μειώθηκαν από 1,04 εκατ. το 2015 σε 137 080 το 2018. Το 2019, μέχρι τον Ιούνιο, είχαν φτάσει παράτυπα στην ΕΕ 35 000 άνθρωποι.⁵⁰

[<https://www.consilium.europa.eu>]

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

Το Νοέμβριο 2019, ο αριθμός των εντοπισμένων παράνομων συνοριακών διελεύσεων στις κύριες μεταναστευτικές διαδρομές της Ευρώπης μειώθηκε κατά 25% από τον προηγούμενο μήνα σε 14 400 περίπου.

Στην **ανατολική Μεσόγειο** ο αριθμός των παράνομων μεταναστών, το Νοέμβριο 2019, μειώθηκε κατά 20% από τον Οκτώβριο σε περίπου 9.700 εξακολουθεί να αντιπροσωπεύει τα δύο τρίτα όλων των ανιχνεύσεων παράνομων συνοριακών διαβάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σύμφωνα με τον πίνακα 8, ο συνολικός αριθμός ανίχνευσης στην περιοχή αυτή τους πρώτους 11 μήνες του έτους 2019 ήταν 42% υψηλότερος από ότι πριν από ένα χρόνο σε πάνω από 74 100.

Στη **Δυτική Μεσόγειο** παρατηρούμε μείωση των διελεύσεων στο 2019 σε σχέση με το 2018 κατά 57% με αριθμό 21.750 παράνομων μεταναστών.

Στην **Κεντρική Μεσόγειο**, το σύνολο των πρώτων 11 μηνών του έτους 2019 έφθασε τις 13.200 μονάδες, δηλαδή μειώθηκε κατά 43% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο το 2018.

Στα **Δυτικά Βαλκάνια** υπήρξαν περισσότερες από 1900 ανιχνεύσεις παράνομων διασταυρώσεων των συνόρων που καταγράφηκαν σε αυτή τη διαδρομή το Νοέμβριο. Το σύνολο των πρώτων 11 μηνών έφθασε τις περισσότερες από 10 600, διπλάσιες σε σχέση με το προηγούμενο έτος⁵¹
[\[https://frontex.europa.eu/\]](https://frontex.europa.eu/)

2.3 Εξασφάλιση νόμιμων οδών μετανάστευσης

Η Γηραιά Ήπειρος αποτελούσε πάντα μία βασική πηγή μεταναστευτικών μετακινήσεων. Υπήρξε ο βασικός πυρήνας τροφοδοσίας μεταναστών καθ' όλη τη διάρκεια του δεκάτου ενάτου και του πρώτου μισού του εικοστού αιώνα, κυρίως στην Αμερική και την Αυστραλία, αλλά και υποδοχής μεταναστών από το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα. Οι χώρες της γνώρισαν αργή αλλά σταθερή ανάπτυξη, όσον αφορά τον Βορρά, που πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια δύο αιώνων, αλλά και ραγδαία ανάπτυξη, όσον αφορά το μεσογειακό Νότο, που πραγματοποιήθηκε μέσα στα τελευταία 20-30 χρόνια.⁵² [Μελέτες του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ]

Σε ένα περιβάλλον όπου τα εθνικά κράτη καθορίζουν τα σύνορα τους η μετανάστευση αποτελεί αντικείμενο ρύθμισης και περιορισμών. Η ύπαρξη των εθνικών συνόρων που είναι σχετικά αδιαπέραστα, υποστηρίζεται από μια συνοριακή γραφειοκρατία, η οποία περιλαμβάνει τα σημεία διέλευσης των συνόρων, τους συνοριο-φύλακες, τους ελέγχους διαβατηρίων, την έκδοση βίζας, κ.α. Η γραφειοκρατία αυτή περιλαμβάνει επίσης ένα ευρύ φάσμα παραγόντων, που δεν αφορούν μόνο τις κρατικές αρχές, αλλά συμπεριλαμβάνει και μη κυβερνητικές οργανώσεις, διεθνείς οργανισμούς

αλλά και εγκληματικά δίκτυα για την παράνομη διακίνηση ανθρώπων. Έτσι οι άνθρωποι που επιθυμούν να μετακινηθούν σε μια νέα χώρα σε αναζήτηση καλύτερων προοπτικών απασχόλησης και συνθηκών ζωής συχνά το κάνουν παράνομα, εάν δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση σε τρόπους νόμιμης μετανάστευσης. Ωστόσο, οι απαγορεύσεις και οι έλεγχοι που διενεργούνται στα σύνορα καθιστούν αναγκαίο για κάποιον που θέλει να εισέλθει σε παράνομα σε μια χώρα να χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες των εγκληματικών δικτύων που διευκολύνουν την παράνομη είσοδο και παραμονή σε μια χώρα⁵³ [Triandafyllidou&Maroukis, 2012].

Στις 12 Σεπτεμβρίου 2018, με την ευκαιρία της ομιλίας του για την Κατάσταση της Ένωσης, ο πρόεδρος Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ δήλωσε: *«Δεν μπορούμε να συνεχίσουμε να λογομαχούμε για να βρούμε λύσεις ad-hoc κάθε φορά που φτάνει ένα καινούργιο πλοίο με μετανάστες. Η προσωρινή αλληλεγγύη δεν φτάνει. Χρειαζόμαστε διαρκή αλληλεγγύη - σήμερα και για πάντα.»*

Ο πρώτος αντιπρόεδρος, Φρανς Τίμερμανς, δήλωσε: *«Ο νέος επιχειρησιακός βραχίονας της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής των 10 000 ατόμων και ένας ενισχυμένος Οργανισμός της ΕΕ για το Ασύλο θα εξασφαλίσουν την αποτελεσματική υλοποίηση της αλληλεγγύης της ΕΕ επί τόπου όπου και όποτε χρειάζεται. Παρέχουμε στα κράτη μέλη τα απαραίτητα μέσα ώστε να συμφωνήσουν σχετικά με τη συνολική μεταρρύθμιση του συστήματος ασύλου της ΕΕ και να βρουν τη σωστή ισορροπία μεταξύ αλληλεγγύης και ευθύνης. Είναι πλέον καιρός να τηρήσουν αυτήν τη δέσμευση.»*

Προκειμένου να ελεγχθεί η διόγκωση της μετανάστευσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει να ενισχυθεί η Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή περισσότερο. Ενώ παρατείνεται η εντολή της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, σκοπός της είναι να στηρίζει τα κράτη

μέλη, ενώ δεν υποκαθιστά τις ευθύνες τους όσον αφορά τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων και της επιστροφής.

Η πρόταση της Επιτροπής περιλαμβάνει τα εξής:

- Ένα μόνιμο σώμα με επιχειρησιακό προσωπικό 10 000 ατόμων έως το 2020. Για να εξασφαλιστούν προβλέψιμοι και κατάλληλοι πόροι, ο Οργανισμός θα μπορεί να βασίζεται στο δικό του προσωπικό και στον δικό του εξοπλισμό, όπως σκάφη, αεροσκάφη και οχήματα.
- **Εκτελεστικές εξουσίες:** Υπό την εποπτεία και τον έλεγχο του κράτους μέλους στο οποίο θα αποστέλλονται, τα μέλη του μόνιμου σώματος της Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής της ΕΕ θα είναι σε θέση να εκτελούν καθήκοντα που απαιτούν εκτελεστικές εξουσίες, όπως οι έλεγχοι ταυτότητας, η έγκριση ή η άρνηση εισόδου στα εξωτερικά σύνορα και η σύλληψη προσώπων στα σύνορα, ώστε να διασφαλιστεί πλήρης επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα.
- **Περισσότερη στήριξη για την επιστροφή:** Πέρα από τη διοργάνωση και τη χρηματοδότηση κοινών επιχειρήσεων επιστροφής, ο Οργανισμός θα μπορεί πλέον να υποστηρίζει επίσης τις διαδικασίες επιστροφής στα κράτη μέλη, παραδείγματος χάρη με τον εντοπισμό υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν παράτυπα, την απόκτηση ταξιδιωτικών εγγράφων και την προετοιμασία των αποφάσεων επιστροφής για τις εθνικές αρχές, οι οποίες εξακολουθούν να είναι αρμόδιες για τη λήψη των αποφάσεων επιστροφής.
- **Ισχυρότερη συνεργασία με τρίτες χώρες:** Ο Οργανισμός θα είναι σε θέση — κατόπιν προηγούμενης συμφωνίας της οικείας χώρας — να δρομολογεί κοινές επιχειρήσεις και να αποστέλλει προσωπικό εκτός της ΕΕ, πέραν των χωρών που γειτονεύουν με την ΕΕ.

- **Αυξημένα χρηματοδοτικά μέσα:** Το συνολικό κόστος της προτεινόμενης αναβάθμισης της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής ανέρχεται σε 1,3* δισ. ευρώ για την περίοδο 2019-2020. Στο πλαίσιο του επόμενου προϋπολογισμού της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027, προτείνεται συνολικό ποσό ύψους 11,3 δισ. ευρώ.
- **Μια νέα διαδικασία στα σύνορα:** Τα άτομα των οποίων η αίτηση ασύλου έχει απορριφθεί κατά τις διαδικασίες στα σύνορα θα υπόκεινται άμεσα σε μία απλοποιημένη διαδικασία επιστροφής, με καμία προθεσμία για οικειοθελή αναχώρηση και βραχύτερες προθεσμίες για την άσκηση προσφυγών. Αυτό θα εξασφαλίσει ότι οι αποφάσεις επιστροφής μπορούν να εκδίδονται γρήγορα και να επιβάλλονται πλήρως στα σύνορα και σε ελεγχόμενα κέντρα.
- **Σαφείς διαδικασίες και κανόνες για την πρόληψη των καταχρήσεων:** Για να αποφεύγονται οι καθυστερήσεις, οι αποφάσεις επιστροφής θα πρέπει να εκδίδονται αμέσως μετά ή παράλληλα με την απόφαση λήξης της νόμιμης παραμονής. Κοινές προθεσμίες 5 ημερών κατ' ανώτατο όριο θα ισχύουν για τις προσφυγές κατά των αποφάσεων επιστροφής στην περίπτωση απόρριψης της αίτησης αιτούντων άσυλο, ενώ θα θεσπιστεί η υποχρέωση συνεργασίας εκ μέρους ατόμων που υπόκεινται σε διαδικασία επιστροφής, μεταξύ άλλων για την επαλήθευση της ταυτότητας και την απόκτηση ταξιδιωτικών εγγράφων.
- **Αποτελεσματικές οικειοθελείς επιστροφές:** Για την προώθηση της οικειοθελούς επιστροφής και την ενίσχυση της οικονομικής και πρακτικής στήριξης, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εκπονήσουν προγράμματα οικειοθελούς επιστροφής. Ταυτόχρονα, τα κράτη μέλη θα είναι σε θέση να μειώσουν την προθεσμία που χορηγείται για οικειοθελή επιστροφή, με σκοπό, για παράδειγμα, την πρόληψη της διαφυγής.

- **Νέα μπλε κάρτα της ΕΕ:** Το Συμβούλιο θα πρέπει να συμφωνήσει σχετικά με τη νέα μπλε κάρτα της ΕΕ που πρότεινε η Επιτροπή ήδη το 2016 για την προσέλκυση εργαζομένων υψηλής ειδίκευσης στην ΕΕ και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της ΕΕ
- **Επανεγκατάσταση:** Τα κράτη μέλη πρέπει να επιταχύνουν την υλοποίηση των δεσμεύσεών τους σχετικά με την επανεγκατάσταση 50 000 ατόμων που χρήζουν διεθνούς προστασίας έως τα τέλη Οκτωβρίου 2019. Για να εξασφαλιστεί ο πλήρης συντονισμός των προσπαθειών μακροπρόθεσμα, θα πρέπει να εξευρεθεί συμφωνία σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής του 2016 για τη θέσπιση ενός ενωσιακού πλαισίου για την επανεγκατάσταση.
- **Ενίσχυση της συνεργασίας με χώρες εκτός ΕΕ,** μεταξύ άλλων, με τη δρομολόγηση πιλοτικών έργων σχετικών με τη νόμιμη μετανάστευση με τις κυριότερες αφρικανικές χώρες έως το τέλος του 2018, τα οποία μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της συνεργασίας σχετικά με τη συνολική διαχείριση της μετανάστευσης⁵⁴ [<https://ec.europa.eu/commission/>]

Η αναθεώρηση της οδηγίας περί επιστροφής, θα συμβάλει στην επιτάχυνση των διαδικασιών επιστροφής, στην καλύτερη πρόληψη της διαφυγής και των παράτυπων μετακινήσεων και στην αύξηση των αποτελεσματικών επιστροφών με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Η ανάπτυξη ομαλών νόμιμων οδών για τα άτομα που χρήζουν προστασίας, καθώς και η δημιουργία ελκυστικών διαύλων για τη μετανάστευση εργατικού δυναμικού βάσει αναγκών αποτελεί απαραίτητο στοιχείο για μια ισορροπημένη και συνολική μεταναστευτική πολιτική.

Η Ρουμανία, κατά τη διάρκεια της Προεδρίας της στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), θα πρέπει να επικεντρωθεί στις ακόλουθες βασικές προτεραιότητες :

- Να συμβάλει στην υλοποίηση του Π.Σ.Π. από την Ε.Ε., τόσο εντός όσο και εκτός των συνόρων της Ε.Ε.
 - Να δραστηριοποιηθεί εκτός της Ε.Ε. με σκοπό την επέκταση της προστασίας σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως ορίζεται στο Π.Σ.Π.
 - Να υποστηρίξει την ανάπτυξη ενός δίκαιου, αποτελεσματικού και καλά διαχειριζόμενου συστήματος ασύλου της Ε.Ε.
 - Να προωθήσει την ένταξη και πρόσβαση των προσφύγων σε ίσες ευκαιρίες, με σκοπό την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.
- Οι προτεραιότητες αυτές αποτελούν τη βάση των πλήρων Συστάσεων της Υ.Α. προς τη Ρουμανική Προεδρία και θα πρέπει να διαβάζονται από κοινού με το έγγραφο της Υ.Α. με τίτλο «Προστατεύοντας καλύτερα τους πρόσφυγες στην Ε.Ε. και παγκοσμίως», στο οποίο διατυπώνονται οι προτάσεις της Υ.Α. για τις πολιτικές ασύλου και μετανάστευσης της Ε.Ε.

Η Υ.Α. συνιστά:

- Η Ρουμανική Προεδρία να διασφαλίσει ότι οι πτυχές του Π.Σ.Π. συζητούνται στις σχετικές συνθέσεις του Συμβουλίου, προκειμένου να απηχούν τις ποικίλες ευκαιρίες που συνδέονται με την υλοποίησή του, τόσο εντός όσο και εκτός της Ε.Ε.
- Συγκεκριμένα, η Ρουμανική Προεδρία να συγκαλέσει στα πρώτα στάδια της θητείας της, μια κοινή συνεδρίαση με τη Στρατηγική Επιτροπή για τη Μετανάστευση, τα Σύνορα και το Άσυλο (SCIFA) και την Ομάδα Υψηλού Επιπέδου για το Άσυλο και τη Μετανάστευση (HLWG), προκειμένου να συζητηθεί η εφαρμογή του Π.Σ.Π., τόσο εντός όσο και εκτός
- Στο πλαίσιο των συνεδριάσεων του Συμβουλίου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, η Ρουμανική Προεδρία να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη της Ε.Ε. να εφαρμόσουν πλήρως τις δεσμεύσεις τους για

την επανεγκατάσταση 50.000 προσφύγων έως τον Οκτώβριο του 2019.

- Στον Κανονισμό-Πλαίσιο της Ένωσης για την Επανεγκατάσταση, η επανεγκατάσταση να είναι εργαλείο για την παροχή προστασίας με βάση την ιδιαιτερότητα του πρόσφυγα, σύμφωνα με τις καθορισμένες κατηγορίες υπαγωγής σε καθεστώς επανεγκατάστασης της Υ.Α. το οποίο ανταποκρίνεται στις παγκόσμιες ανάγκες επανεγκατάστασης με ισορροπημένο τρόπο.
- Η Ρουμανική Προεδρία να διοργανώσει μια συνάντηση με την SCIFA για την ανάπτυξη συμπληρωματικών οδών υποδοχής στα κράτη μέλη της Ε.Ε., όπως είναι τα προγράμματα χορηγιών και τα προγράμματα υποτροφιών φοίτησης, καθώς και μέτρων για τη βελτίωση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές διαδικασίες οικογενειακής επανένωσης.
- Η Ρουμανική Προεδρία να στηρίζει την ανάπτυξη της τριετούς στρατηγικής για την επανεγκατάσταση και για συμπληρωματικές οδούς υποδοχής, όπως προβλέπεται στο σχέδιο του Π.Σ.Π.⁵⁵ [<https://www.refworld.org/cgi->]

2.4 Μεταναστευτική πολιτική Ε.Ε- Πολιτικές Πρακτικές

Η μεταναστευτική πολιτική ορίζεται ως το σύνολο των μέτρων και των υιοθετημένων κοινωνικών πρακτικών – σύμφωνα με δύο αναγκαίους και συμπληρωματικούς άξονες – οι οποίοι:

- Ρυθμίζουν και ελέγχουν την είσοδο, τη διαμονή και την απασχόληση των μη πολιτών μιας συγκεκριμένης κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων για ενθάρρυνση για επιστροφή ή

προσωρινή διαμονή και για την καταπολέμηση της λαθρομετανάστευσης

- Αντιμετωπίζουν τους ήδη εγκατεστημένους μεταναστευτικούς πληθυσμούς σε εθνικό έδαφος⁵⁶. [Schnapper, 1992, σελ. 29-30]

Στη Συνθήκη του Άμστερνταμ, η οποία αποτελεί μία από τις κυριότερες συνθήκες στα πλαίσια της ΕΕ δηλώνεται ότι ένας από κύριους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι «να διατηρήσει και να αναπτύξει την Ένωση ως χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων σε συνδυασμό με κατάλληλα μέτρα όσον αφορά τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα, το άσυλο, τη μετανάστευση, και την πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας».⁵⁷[The Amsterdam treaty. <http://europa.eu/legislation>]

Τον Οκτώβριο του 2008, εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το “Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο” (Εγγραφο 13440/08) Με βάση το συγκεκριμένο Σύμφωνο, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη-μέλη της όφειλαν να εφαρμόσουν μία αποτελεσματική πολιτική αντιμετώπισης του φαινομένου της μετανάστευσης με σεβασμό στα ατομικά δικαιώματα, αλλά και τη διαφύλαξη της κοινωνικής συνοχής.⁵⁸ [<http://www.europarl.europa.eu>]

Στις 16 Δεκεμβρίου 2008, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκδίδει την οδηγία 2008/115/ΕΚ σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών.

Το 2009, Η Συνθήκη της Λισαβόνας επικυρώνει τη δέσμευση της ΕΕ για τη διαμόρφωση μιας κοινής μεταναστευτικής πολιτικής.⁵⁹ [Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Δικαιοσύνη και Μετανάστευση»]

Μετά την κορύφωση της μεταναστευτικής κρίσης το 2015, η ΕΕ εφάρμοσε μέτρα για τη βελτίωση του ελέγχου των εξωτερικών συνόρων και των

μεταναστευτικών ροών. Ως εκ τούτου, οι παράτυπες αφίξεις στην ΕΕ μειώθηκαν κατά περισσότερο από **90%**.

Το **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο** συνδράμει στην προσπάθεια της Ε.Ε για τη μεταναστευτική της Πολιτική, καθορίζοντας τις στρατηγικές προτεραιότητες.

Παρακάτω παρουσιάζονται οι κυριότερες εργασίες του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο έτος 2019 σχετικά με τις μεταναστευτικές πιέσεις:

- Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή: Το Συμβούλιο επιβεβαιώνει τη συμφωνία για ισχυρότερη εντολή 1 Απριλίου 2019
- Το Συμβούλιο ενέκρινε τροποποιήσεις του κανονισμού για τον κώδικα θεωρήσεων, οι οποίες θα αυξήσουν τα διαθέσιμα εργαλεία για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργεί η παράνομη μετανάστευση. 6 Ιουνίου 2019
- Η ΕΕ θα διευρύνει την εμβέλεια της στήριξης που προσφέρει σε μέτρα για τη μετανάστευση, τη διαχείριση των συνόρων και την ασφάλεια. Το Συμβούλιο κατέληξε σε μερική γενική προσέγγιση ως προς τρεις τομεακές προτάσεις στο πεδίο των εσωτερικών υποθέσεων στο πλαίσιο του ΠΔΠ (πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο) για το διάστημα 2021-2027. Το Συμβούλιο κατέληξε σε μερική διαπραγματευτική θέση ως προς την αναθεωρημένη οδηγία για τις επιστροφές. Οι νέοι κανόνες έχουν στόχο να αυξήσουν το ποσοστό των αποτελεσματικών επιστροφών παράτυπων μεταναστών.

- Οι ηγέτες της ΕΕ ζήτησαν να αναπτυχθεί περαιτέρω μια πλήρως λειτουργική, ολοκληρωμένη μεταναστευτική πολιτική στο πλαίσιο του στρατηγικού θεματολογίου της ΕΕ για την περίοδο 2019-2024.
20 Ιουνίου
- Το Συμβούλιο παρέτεινε την εντολή της επιχείρησης Sophia της EUNAVFOR MED έως τις **31 Μαρτίου 2020**.
- Εξέτασαν την κατάσταση που επικρατεί στους μεταναστευτικούς διαδρόμους σε όλη την ΕΕ, εστιάζοντας την προσοχή τους στην αύξηση των αφίξεων στην ανατολική Μεσόγειο.
- Το Συμβούλιο εξέδωσε αναθεωρημένο κανονισμό για τον Οργανισμό Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής. Ο οργανισμός ενισχύεται σε προσωπικό και τεχνικό εξοπλισμό. Επιπλέον, διευρύνεται η εντολή του για να υποβοηθά τα κράτη μέλη, ιδίως όσον αφορά τον έλεγχο των συνόρων, τις επιστροφές και τη συνεργασία με τρίτες χώρες. (Νοεμβρίου 2019)

Η παράνομη διακίνηση μεταναστών έχει αυξηθεί σημαντικά μετά το ξέσπασμα της μεταναστευτικής κρίσης το 2015. Σύμφωνα με την Europol και την Ιντερπόλ, πάνω από το **90% των μεταναστών** πληρώνουν διακινητές για να φτάσουν στην Ευρώπη.

Είναι μια εξαιρετικά προσοδοφόρα δραστηριότητα για τα εγκληματικά δίκτυα χωρίς σοβαρό κίνδυνο σύλληψης. Υπολογίζεται ότι το 2015 τα έσοδα των διακινητών από την παράνομη διακίνηση μεταναστών ανήλθαν σε **3-6 δισ. €**.

Τον Φεβρουάριο του 2016 η ΕΕ εγκαινίασε το **Ευρωπαϊκό Κέντρο κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών**, για να βοηθήσει τα κράτη μέλη

στην αντιμετώπιση του φαινομένου. 45 εμπειρογνώμονες στον τομέα της παράνομης διακίνησης μεταναστών παρέχουν στήριξη σε ευρωπαϊκές αστυνομικές και συνοριακές αρχές, συμβάλλοντας στον συντονισμό διασυνοριακών επιχειρήσεων κατά της παράνομης διακίνησης

Τον Φεβρουάριο του 2017 οι ηγέτες της ΕΕ συμφώνησαν να εντείνουν τη συνεργασία με τη Λιβύη με σκοπό την εξάρθρωση του επιχειρηματικού μοντέλου των παράνομων

Στις 6 Δεκεμβρίου 2018 το Συμβούλιο ενέκρινε απτά μέτρα για την εντατικότερη καταπολέμηση των δικτύων διακίνησης μεταναστών..

Η ΕΕ συνεργάζεται επίσης με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης των μεταναστών με σκοπό την εξάρθρωση των εγκληματικών δικτύων διακινητών ⁶⁰. [<https://www.consilium.europa.eu>]

2.4.1 Μεταναστευτικές πολιτικές Γαλλίας – Γερμανίας

Η Γαλλία μαζί με την Αγγλία υπήρξαν οι δύο μεγαλύτερες αποικιοκρατικές παγκόσμιες δυνάμεις που για τουλάχιστον δύο αιώνες κυριαρχούσαν περίπου στο μισό της υφηλίου και εκμεταλλεύονταν οικονομικά τις πηγές πλούτου που διατηρούσαν κάποιοι άλλοι απομακρυσμένοι λαοί στην άλλη άκρη της γης και δεν διέθεταν να μέσα για προχωρήσουν οι ίδιοι στην εκμετάλλευση αυτών των πηγών.⁶¹ [Savarèse, 2000 και Henry, 2001]

Στις 29 Απριλίου του 1976 ψηφίζεται το διάταγμα για την οικογενειακή συνένωση που αναγνωρίζει “το δικαίωμα στη σύζυγο και τα παιδιά να μην τους αρνηθούν οι γαλλικές αρχές την είσοδο και τον τίτλο της άδειας παραμονής σε γαλλικό έδαφος παρά μόνο στις ακόλουθες περιπτώσεις: εάν ο ξένος δεν μπορεί να δικαιολογήσει ένα έτος νόμιμης παραμονής στη χώρα, εάν δεν διαθέτει σταθερούς οικονομικούς πόρους έτσι ώστε να ζήσει

την οικογένειά του, εάν οι συνθήκες κατοικίας δεν το επιτρέπουν, εάν ένα τουλάχιστον μέλος της οικογένειάς του καθιστά απειλή για τη δημόσια τάξη, ή τέλος εάν υπάρχει ασθένεια μεταδοτική που θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο τη δημόσια υγεία, τάξη ή ασφάλεια”⁶² [Schnapper, 1992, σ. 51]

Τον Απρίλιο του 1986 συστήνεται επιτροπή επανεξέτασης και αναθεώρησης του κώδικα γαλλικής ιθαγένειας από το Γαλλικό Υπουργείο Δικαιοσύνης. Τροποποιήθηκαν τα άρθρα 37-1 και 44 του Κώδικα γαλλικής ιθαγένειας σύμφωνα με τα οποία: πλέον παρέχεται το δικαίωμα απόκτησης της Γαλλικής Ιθαγένειας με απλή δήλωση και το ο ξένος ενήλικας παίρνει τη Γαλλική Ιθαγένεια αν μπορεί να αποδείξει την παραμονή του στη χώρα για πέντε χρόνια, όντας ανήλικος.

Η “εύκολη” μετάδοση της ιθαγένειας αποτέλεσε τη βασικότερη παράμετρο των πολιτικών ενσωμάτωσης για τους μετανάστες και τα παιδιά της δεύτερης γενιάς μεταναστών.

Με τις ενέργειες αυτές γίνεται αντιληπτό πως οι “ξένοι” στη Γαλλία απολάμβαναν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις με όλους τους πολίτες.

Το 1988 με νόμο συστήνεται “ελάχιστο εισόδημα ένταξης” το οποίο απευθύνεται σε όλους όσους, ανεξάρτητα από ιθαγένεια, διαμένουν νόμιμα για τουλάχιστον 5 χρόνια σε γαλλικό έδαφος.

Η γαλλική όμως κοινωνία στα τέλη της δεκαετίας του’90 εμφάνιζε ένα διαβρωμένο κοινωνικό ιστό και μία διάρρηξη του κοινωνικού της δεσμού χωρίς προηγούμενο. Οι δείκτες της ανεργίας είχαν υπερβεί κάθε προηγούμενο ρεκόρ, το ίδιο ίσχυε και για τους θεσμούς του γάμου και της αναπαραγωγής.

Η σχετική φτώχεια έδειχνε να αυξάνει συνεχώς, το ίδιο και οι άστεγοι, με αποτέλεσμα να υπάρχει διάχυτο στη γαλλική κοινωνία ένα συναίσθημα ανασφάλειας και δυσαρέσκειας⁶³. [Papadopoulou, 1994, Paugam, 1995]

Από οικονομικής άποψης, η εισροή μεταναστών στην Ευρώπη αποτελεί ευκαιρία, καθώς η περιοχή αντιμετωπίζει μεγάλη δημογραφική πρόκληση λόγω της γήρανσης του πληθυσμού. Το ποσοστό γονιμότητας στην ΕΕ αντιστοιχεί σε 1,5 παιδιά ανά γυναίκα και ο ενεργός πληθυσμός θα συρρικνωνόταν αν δεν υπήρχαν οι μετανάστες.

Οι μετανάστες εξυπηρετούν τη δημογραφική πολιτική των γεννήσεων, της γαμηλιότητας, και της οικονομικής ανάπτυξης και συντήρησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που πλήττονταν βαριά από την ήδη παγκοσμιοποίηση, συνεπώς για τη γαλλική οικονομία αποτελούσαν το “αναγκαίο κακό”⁶⁴. [Μελέτες του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ]

Το 2003, θεσπίστηκε στην Γαλλία νέος μεταναστευτικός νόμος, που προβλέπει βασικές διατάξεις κατά των παράνομων μεταναστών, καθώς και την χορήγηση αδειών παραμονής σε πολίτες τρίτων χωρών.

Κυριότερα σημεία αυτού αποτελούν τα εξής:

- Οι πολίτες τρίτων χωρών που πληρούν ορισμένες νόμιμες προϋποθέσεις, μπορούν να λάβουν δεκαετή και αυτομάτως ανανεούμενη άδεια παραμονής. Με την απόκτηση της άδειας παραμονής στην Γαλλία παρέχεται ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά εργασίας.
- Οι πολίτες τρίτων χωρών μπορούν κατά βάση, μετά ένα έτος νόμιμης παραμονής στην Γαλλία, να υποβάλουν αίτηση για την επανένωση της οικογένειάς τους
- Οι πολίτες τρίτων χωρών στην Γαλλία δεν διαθέτουν ούτε το ενεργητικό ούτε το παθητικό δικαίωμα ψήφου σε περιφερειακό ή δημοτικό επίπεδο.
- Οι πολίτες τρίτων χωρών με τίτλο παραμονής που ισχύει περισσότερο από έξι μήνες απολαύουν πλήρους ισοτιμίας με τους Γάλλους υπηκόους όσον αφορά στις κοινωνικές παροχές.

- Η γαλλική υπηκοότητα μπορεί να αποκτηθεί είτε με την γέννηση είτε αργότερα.
- Επαύξηση των ποινών σε περίπτωση συνέργειας σε παράνομη παραμονή (έως και δέκα χρόνια φυλάκιση, όταν έχει εξαντληθεί τελείως το ποινικό πλαίσιο).

Τον Απρίλιο του 2003, η γαλλική κυβέρνηση παρουσίασε ένα πρόγραμμα, στο οποίο η ενσωμάτωση των μεταναστών θα διευκολυνθεί με την εισαγωγή μιας σύμβασης, τμήμα της οποίας αποτελεί η εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας (200 έως 300 ώρες μαθημάτων) και του μαθήματος της κρατικής πολιτικής

Το γαλλικό δίκαιο του ασύλου προβλέπει δύο κατηγορίες ασύλου: το πολιτικό και το εδαφικό άσυλο. Το πολιτικό μπορεί να χορηγηθεί σε πρόσφυγες σύμφωνα με την Σύμβαση της Γενεύης περί του Καθεστώτος των Προσφύγων και με τον ορισμό του Προοιμίου του Συντάγματος της 27ης Οκτωβρίου 1946: «Όποιος καταδιώκεται επειδή υπερασπίστηκε την ελευθερία, απολαμβάνει το δικαίωμα του ασύλου στην επικράτεια της Δημοκρατίας».⁶⁵ [Μεταναστευτική Πολιτική της Ευρώπης Μ. Βαρβιτσιώτης]

Ο νόμος για τα δικαιώματα των αλλοδαπών στη Γαλλία, που εκδόθηκε στις 7 Μαρτίου 2016, επικυρώνει μια σημαντική μεταρρύθμιση της πολιτικής υποδοχής και ένταξης για αλλοδαπούς που εισήχθησαν για πρώτη φορά στη Γαλλία (αλλοδαποί που είναι νεοεισερχόμενοι).

Ο αλλοδαπός που εισήγαγε για πρώτη φορά στη Γαλλία ή που εισέρχεται τακτικά στη Γαλλία μεταξύ της ηλικίας των δεκαέξι και της ηλικίας των δεκαοχτώ ετών και που επιθυμεί να παραμείνει εκεί για μεγάλο χρονικό διάστημα δεσμεύεται για ένα εξατομικευμένο ταξίδι. Ολοκληρώνει με το κράτος ένα συμβόλαιο δημοκρατικής ενσωμάτωσης με το οποίο αναλαμβάνει την υποχρέωση να ακολουθήσει την εκπαίδευση που

προβλέπεται μετά από την εξατομικευμένη προσωπική συνέντευξη σε έναν ελεγκτή OFII. Αυτή η προσέγγιση αποτελεί μέρος μιας πορείας δημοκρατικής ενσωμάτωσης.⁶⁶ [<http://www.ofii.fr/le-contrat-d-integration-republicaine>]

Γρηγορότερες διαδικασίες απέλασης, έλεγχοι στα κέντρα φιλοξενίας, διαχωρισμός οικονομικών μεταναστών και προσφύγων. Αυτά είναι τα κύρια σημεία της νέας γαλλικής προσφυγικής πολιτικής.

Ο νέος νόμος περί μετανάστευσης στη Γαλλία προβλέπει, γρηγορότερες διαδικασίες χορήγησης ασύλου και αυτοί που ήδη διαθέτουν άσυλο θα μπορούν ευκολότερα να εργάζονται και να σπουδάζουν στη χώρα. Η γαλλική κυβέρνηση επιμένει ότι η χώρα παραμένει ανοιχτή στους νόμιμους μετανάστες, περιλαμβανομένων των φοιτητών και μελών οικογενειών μεταναστών. Τα σκληρά μέτρα αφορούν κυρίως όσους παραμένουν στη χώρα μετά τη λήξη της βίζας ή μετά την απόρριψη της αίτησης ασύλου.

Μεταξύ των μέτρων που εξετάζει η κυβέρνηση Μακρόν είναι η επιβολή ποσοστώσεων για τους μετανάστες που πηγαίνουν στη Γαλλία για να εργαστούν, αλλά και στέρηση μη επείγουσας ιατρικής περίθαλψης στους νέο αφιχθέντες αιτούντες άσυλο.⁶⁷ [<https://m.naftemporiki.gr/story>]

Στον αντίποδα η Γερμανία, χώρα εισαγωγής ξένου εργατικού δυναμικού, αποτέλεσε και αποτελεί μεγάλη οικονομική δύναμη. Η γερμανική κοινωνία συγκροτήθηκε πάνω σε μία εθνική ιδέα αντίθετη από αυτή που συναντήσαμε στη Γαλλία: εδώ το έθνος είναι το “Volk”, δηλαδή η γερμανική “κοινότητα”, ο γερμανικός λαός, με συγκεκριμένα, ομογενή και ξεκάθαρα εθνικά χαρακτηριστικά, ακόμη και εάν κάποιο μέλος αυτής της κοινότητας ζει στην άλλη άκρη της γης. Είναι η περίπτωση των Aussiedler, δηλαδή των κατιόντων των εγκατεστημένων γερμανών, ίσως εδώ και αιώνες σε μη γερμανικά εδάφη, στους οποίους όμως ο γερμανικός νόμος

περί ιθαγένειας δίνει την άμεση δυνατότητα να “ενσωματωθούν” αυτόματα στη γερμανική ιθαγένεια⁶⁸ [Schnapper, 199 2, σ. 64]

Το εθνικό δίκαιο της ιθαγένειας, αναγνωρίζει την ιδιότητα του πολίτη σε κάποιον που δεν ανήκει εκ γενετής στη συγκεκριμένη εθνική ομάδα. Η ιδιότητα του γερμανού πολίτη πολύ δύσκολα γίνεται μεταβιβάσιμη σε όποιον δεν διαθέτει “συγγένεια” με το γερμανικό αίμα. Για το λόγο αυτό και η γερμανική κοινωνία ενθαρρύνει και σέβεται την ύπαρξη και οργάνωση των μειονοτήτων αλλά ως κάτι το πολύ διαφορετικό από τους γερμανούς πολίτες. Επιτρέπει τη λειτουργία εθνοτικών σχολείων και τη διδασκαλία των ιδιαίτερων γλωσσών ως αναγνώριση του δικαιώματος των ιδιαίτερων ομάδων να διατηρούν τη δική τους κουλτούρα.

Προκειμένου να πάρει κανείς τη γερμανική ιθαγένεια απαιτείται εκτός από τουλάχιστον δεκάχρονη νόμιμη και αποδεδειγμένη διαμονή, απόδειξη νόμιμης και συνεχούς κατοικίας, δυνατότητα συντήρησης αυτού και της οικογένειας του, κατοχή όλων των αστικών δικαιωμάτων και απόδειξη καλής ηθικής στάσης και συμπεριφοράς απέναντι σε δραστηριότητες της καθημερινότητας, όπως το κυκλοφοριακό, το εμπόριο και η κατοικία. Επίσης, πρέπει να έχει γίνει αποδεκτή η υιοθέτηση της γερμανικής κουλτούρας και γλώσσας, της καθημερινής ζωής σύμφωνα με τα γερμανικά πρότυπα, η γνώση του Γερμανικού Συντάγματος και πολύ υψηλά έξοδα που δύσκολα καλύπτονται από ένα μετανάστη⁶⁹[Νόμο ρύθμισης της Γερμανικής Ιθαγένειας.]

Το 1990 με νέο νόμο αναγνωρίζεται η γερμανική ιθαγένεια πιο εύκολα στα παιδιά των μεταναστών που έχουν γεννηθεί στη Γερμανία, που ζουν τουλάχιστον οκτώ χρόνια και πηγαίνουν στο γερμανικό σχολείο τουλάχιστον τέσσερα χρόνια και επιπρόσθετα πρέπει να αποποιηθούν τη δική τους ιθαγένεια.

Επίσης, από το 1982, κάποια κρατίδια αναγνώρισαν το δικαίωμα στους ξένους να συμμετέχουν στις δημοτικές εκλογές (π.χ. το Αμβούργο), ενώ

σχεδόν σε όλα επιτρέπεται να συμμετέχουν σε πολιτικά κόμματα, να κατέχουν θέσεις υπευθυνότητας και να συστήνουν οργανώσεις όπως οι γερμανοί πολίτες. Σε γενικό επίπεδο, οι μετανάστες στη Γερμανία σήμερα απολαμβάνουν ίσα αστικά και κοινωνικά δικαιώματα με τους γερμανούς.

Από την 1η Ιανουαρίου 2005, τέθηκε σε ισχύ στην Γερμανία νέος νόμος περί μεταναστών (νόμος για την κατεύθυνση και τον περιορισμό της μετανάστευσης, την ρύθμιση της παραμονής κοινοτικών πολιτών και αλλοδαπών). Τα κυριότερα σημεία του μεταξύ άλλων, αποτελούν τα εξής:

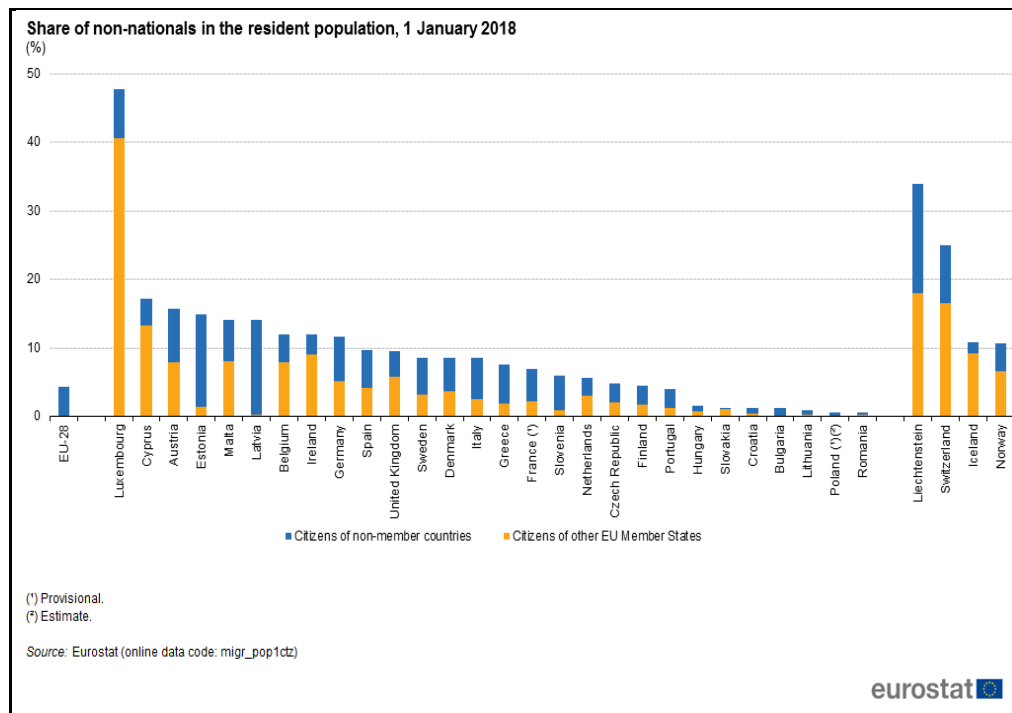
- Από την ισχύ του νέου νόμου περί μετανάστευσης ισχύει μόνον η άδεια παραμονής, που ρυθμίζει συγχρόνως την πρόσβαση στην αγορά εργασίας
- Προβλέπεται δικαίωμα παρακολούθησης τμήματος ενσωμάτωσης που ισχύει για νεοεισελθόντες πολίτες τρίτων χωρών (οικονομικούς μετανάστες, ελεύθερους επαγγελματίες, μέλη οικογενειών, δικαιούχους ασύλου κλπ.) επί δύο χρόνια μετά την χορήγηση του τίτλου παραμονής με στόχο την μετάδοση επαρκούς γνώσης της γερμανικής γλώσσας
- Μεταξύ των σημαντικότερων τροποποιήσεων του νέου μεταναστευτικού νόμου στον τομέα του ασύλου και των προσφύγων, είναι και η χορήγηση του καθεστώτος του πρόσφυγα, η οποία στο μέλλον δεν θα εξαρτάται πλέον από το κράτος όπου ασκήθηκε η δίωξη⁷⁰. [Μεταναστευτική Πολιτική της Ευρώπης Μ. Βαρβιτσιώτης]

Την 1η Ιανουαρίου 2018 ο αριθμός των ατόμων που διέμεναν σε κράτος μέλος της ΕΕ και είχαν ιθαγένεια τρίτης χώρας ανερχόταν σε 22,3 εκατομμύρια, αριθμός που αντιπροσωπεύει το 4,4 % του πληθυσμού της ΕΕ-28. Επιπλέον, την 1η Ιανουαρίου 2018 ζούσαν στα κράτη μέλη της ΕΕ

17,6 εκατομμύρια άτομα που είχαν την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους της ΕΕ.

Η Γερμανία δημιούργησε ουσιαστικές δομές που βοηθούν τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς να συμμετέχουν στους γερμανικούς θεσμούς και μάλιστα έχοντας και ρόλους ευθύνης κάποιες φορές. Κατηγοριοποιεί με γνώμονα την ιθαγένεια, αλλά δεν αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα κατηγοριοποίησης των ίδιων των μεταναστών σε καλούς και κακούς μετανάστες, πρόβλημα που αντιμετωπίζει οξυμένα η Γαλλία. Η Γαλλία προωθεί ιστορικά, κοινωνικά και πολιτικά τη “γαλλοποίηση” των μεταναστών, η δε Γερμανία προωθεί την πολυπολιτισμικότητα και τη συμμετοχή με όρο τη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας.⁷¹ [Μελετες του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ]

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title>

Στον παραπάνω πίνακα βλέπουμε το ποσοστό αλλοδαπών στον μόνιμο πληθυσμό, 1η Ιανουαρίου 2018

Το υψηλότερο ποσοστό αλλοδαπού πληθυσμού καταγράφηκε στο Λουξεμβούργο, το δε χαμηλότερο στη Ρουμανία

Σε σχετικούς όρους, το κράτος μέλος της ΕΕ με το μεγαλύτερο ποσοστό αλλοδαπών ήταν το Λουξεμβούργο, αφού οι αλλοδαποί αντιστοιχούσαν στο 48 % του συνολικού πληθυσμού. Υψηλό ποσοστό αλλοδαπών πολιτών (10 % ή περισσότερο του διαμένοντος πληθυσμού) καταγράφηκε επίσης στην Κύπρο, στην Αυστρία, στην Εσθονία, στη Μάλτα, στη Λετονία, στο Βέλγιο, στην Ιρλανδία, και στη Γερμανία. Αντιθέτως, οι αλλοδαποί αντιπροσώπευαν λιγότερο από το 1 % του πληθυσμού στην Πολωνία και στη Ρουμανία (0,6 % και στις δύο χώρες), καθώς και στη Λιθουανία (0,9 %).

2.5 Κοινή Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασύλου και Προσφύγων

Η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα που εγγυάται η ΕΕ στους πολίτες της. Επιτρέπει σε κάθε πολίτη της ΕΕ να ταξιδεύει, να εργάζεται και να ζει σε οποιαδήποτε χώρα της ΕΕ χωρίς ειδικές διατυπώσεις. Η συνεργασία Σένγκεν ενισχύει αυτή την ελευθερία επιτρέποντας στους πολίτες να διασχίζουν εσωτερικά σύνορα χωρίς να υπόκεινται σε συνοριακούς ελέγχους. Η εφαρμογή της Σένγκεν ξεκίνησε το 1995,

Ο χώρος Σένγκεν χωρίς σύνορα εγγυάται την ελεύθερη κυκλοφορία σε περισσότερους από 400 εκατομμύρια πολίτες της ΕΕ, καθώς και πολλούς υπηκόους τρίτων χωρών, επιχειρηματίες, τουρίστες ή άλλα άτομα που διαμένουν νόμιμα στην επικράτεια της ΕΕ

Όλοι οι πολίτες της ΕΕ έχουν τα ίδια θεμελιώδη δικαιώματα τα οποία βασίζονται στις αξίες της ισότητας, της μη διακριτικής μεταχείρισης, της ένταξης, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας και της δημοκρατίας. Οι αξίες αυτές θωρακίζονται και προστατεύονται από το κράτος δικαίου, όπως ορίζουν οι Συνθήκες της ΕΕ και ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων⁷².[\[https://europa.eu\]](https://europa.eu)

Σκοπός της πολιτικής ασύλου της ΕΕ είναι να προσφέρει το κατάλληλο καθεστώς σε οποιονδήποτε υπήκοο τρίτης χώρας χρήζει διεθνούς προστασίας σε ένα από τα κράτη μέλη και να διασφαλίσει τη συμμόρφωση με την αρχή της μη επαναπροώθησης. Η πολιτική αυτή πρέπει να συμμορφώνεται προς τη Σύμβαση της Γενεύης για το καθεστώς των προσφύγων, της 28ης Ιουλίου 1951, και με το Πρωτόκολλό της, της 31ης Ιανουαρίου 1967.⁷³ [\[http://www.europarl.europa.eu\]](http://www.europarl.europa.eu)

2.5.1 Κανονισμός Δουβλίνο II

Ο **Κανονισμός του Δουβλίνου** (Κανονισμός αριθ 604/2013, είναι μια νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) που καθορίζει το κράτος μέλος της ΕΕ που είναι αρμόδιο για την εξέταση της αίτησης για τους αιτούντες άσυλο που αναζητούν διεθνή προστασία δυνάμει της Σύμβασης για το καθεστώς των προσφύγων και την **Οδηγία Αξιολόγησης της ΕΕ**, εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο Κανονισμός του Δουβλίνου έχει ως στόχο να "τον ταχύ προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για αίτηση ασύλου και προβλέπει τη μεταφορά του αιτούντος άσυλο στο εν λόγω κράτος μέλος. Συνήθως, το υπεύθυνο κράτος μέλος θα είναι το κράτος μέσω του οποίου ο αιτών άσυλο εισήλθε για πρώτη φορά στην ΕΕ. Είναι πασιφανές και πρόδηλο πως οι συνέπειες του κανονισμού του Δουβλίνου II για την Ελλάδα ήταν ιδιαίτερα

επιβαρυντικές, όπως θα δούμε και σε επόμενο κεφάλαιο.⁷⁴
[<https://el.wikipedia.org>]

Τον Απρίλιο 2011, μετά από έκθεση της Γαλλίδας Σοσιαλίστριας Ευρωβουλευτού Σιλβί Γκιγιόμ, ψηφίστηκε από την Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου οδηγία η οποία συνιστά στα κράτη μέλη να μην εφαρμόζουν την αρχή της επαναπροώθησης των αιτούντων άσυλο στην πρώτη χώρα εισόδου στην Ευρώπη. Στην έκθεσή της η Σιλβί Γκιγιόμ συγκεκριμένα ανέφερε: "η ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία για το άσυλο δεν προστατεύει αφενός τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο στην Ευρώπη ενώ προκαλεί, αφετέρου, πολύ μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών-μελών σ' ό,τι αφορά την μεταχείριση των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων"⁷⁵
[<https://el.wikipedia.org>]

Στις 21 Δεκεμβρίου 2011 το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι κινδυνεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών που επιστρέφουν στην Ελλάδα μέσω του Κανονισμού Δουβλίνο Η απόφαση του δικαστηρίου χαρακτηρίστηκε ότι ανατρέπει τον κανονισμό Δουβλίνο Η.⁷⁶ [Κώστας Καρκαγιάννης (2011-12-22)]

2.5.2 Αναθεώρηση Κανονισμού Δουβλίνο Η

Το έτος 2003 η Επιτροπή συνεδρίασε για ορισμένες αλλαγές του Κανονισμού του Δουβλίνου Η

Όπως έγινε φανερό από τους Ευρωβουλευτές (μέλη της Επιτροπής Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων) και τον εκπρόσωπο της Επιτροπής, ουδείς -εκτός από τη Μάλτα, την Ελλάδα, την Κύπρο και την Ιταλία- επιθυμεί αλλαγή στη βασική πρόβλεψη του Κανονισμού Δουβλίνο Η, που αφορά την επιστροφή των αιτούντων πολιτικό άσυλο στην πρώτη χώρα εισόδου. Κι αυτό, διότι μόνο οι

παραπάνω χώρες είναι πύλες εισόδου από την Ασία και την Αφρική που προκαλούν τα μεγαλύτερα ρεύματα μεταναστών και προσφύγων. Αντιθέτως, όλοι εξέφρασαν την αμέριστη υποστήριξή τους -με τεχνογνωσία και οικονομική ενίσχυση- προκειμένου οι παραπάνω χώρες να διαχειρίζονται το πρόβλημα «εντός των τειχών».

Ο αναθεωρημένος Κανονισμός εμπεριέχει τέσσερις σημαντικές αλλαγές. Η πιο σημαντική αφορά τη διεύρυνση του δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης. Έως σήμερα, ο Κανονισμός προέβλεπε δυνατότητα οικογενειακής επανένωσης ανηλίκων μόνο με γονείς. Πλέον οι ασυνόδευτοι ανήλικοι θα έχουν δικαίωμα να επανενωθούν και με θείους/ες, αδέρφια, παππούδες. Το δικαίωμα διατηρείται ακόμη κι όταν οι συγγενείς δεν υπόκεινται στο καθεστώς του πρόσφυγα, αλλά είναι αιτούντες πολιτικό άσυλο. Στην περίπτωση που ο συγγενής είναι μετανάστης, ο οποίος πρόκειται να απελαθεί, ο/η ανήλικος μπορεί να υποβάλει αυτόνομα αίτημα για πολιτικό άσυλο.

Όταν ένα κράτος-μέλος βρίσκεται σε κρίση, δεν θα γίνονται επιστροφές. Εάν κριθεί ότι σε ένα κράτος κυριαρχούν ακατάλληλες συνθήκες κράτησης και υποδοχής που συνεπάγονται απάνθρωπες και εξευτελιστικές συνθήκες διαβίωσης ή κίνδυνο για τη ζωή, δεν θα επιστρέφονται αιτούντες άσυλο. Η διατύπωση στο κείμενο είναι πανομοιότυπη με τη διατύπωση στην απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για την υπόθεση MSS εναντίον Ελλάδας. Στη πολύκροτη εκείνη υπόθεση, που αφορούσε το ένταλμα επιστροφής ενός ανηλίκου από το Βέλγιο πίσω στην Ελλάδα, το Βέλγιο καταδικάστηκε, διότι επεδίωκε να επιστρέψει ανήλικο σε χώρα, όπου κινδύνευε η ζωή του.

Επίσης μία σημαντική αλλαγή αφορά τον Μηχανισμό Έγκαιρης Προειδοποίησης. Μέσω του Μηχανισμού, η Επιτροπή υποχρεώνει τα κράτη-μέλη να την ενημερώνουν συστηματικά για τον αριθμό των

αιτούντων άσυλο, τις συνθήκες κράτησης και τη μορφή των περιστατικών (π.χ. ανήλικοι ή άλλες ευάλωτες ομάδες, θύματα βασανιστηρίων, διώξεων κ.λπ.). Η Επιτροπή θα αναλύει τις πληροφορίες και όταν θα συμπεραίνει ότι το κράτος μπαίνει σε κρίση, θα ζητά από το κράτος-μέλος να ενεργοποιεί σχέδιο διαχείρισης κρίσης διάρκειας τριών μηνών.

Ο αναθεωρημένος Κανονισμός θα δίνει δικαίωμα στον αιτούντα πολιτικό άσυλο να υποβάλλει επιχειρηματολογία για υποβολή αιτήματος ασύλου σε άλλο κράτος από αυτό, στο οποίο εισήλθε. Όπως σημειώθηκε, η σχετική ρύθμιση προϋποθέτει καλά εκπαιδευμένους υπαλλήλους στην εξέταση αιτημάτων ασύλου. Την εκπαίδευση θα υποστηρίζει το Ευρωπαϊκό Γραφείο Ασύλου, που εδρεύει στη Μάλτα.

2.5.3 Χρηματοδοτικά μέσα για το άσυλο

Το βασικό χρηματοδοτικό μέσο στον προϋπολογισμό της ΕΕ στον τομέα του ασύλου είναι το **Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME)**. Τα κονδύλια του TAME για την περίοδο 2014-2020 αυξήθηκαν από 3,31 δισ. ευρώ σε 6,6 δισ. ευρώ. Για τον επόμενο μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027, η Επιτροπή προτείνει να αυξηθεί και πάλι η χρηματοδότηση στο πλαίσιο του νέου Ταμείου Ασύλου και Μετανάστευσης (TAM) κατά 51%, σε 10,4 δισ. ευρώ, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση και την ανάπτυξη όλων των πτυχών του ΚΕΣΑ, συμπεριλαμβανομένης της εξωτερικής του διάστασης.

Άλλα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ, όπως το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) επίσης διαθέτουν κεφάλαια, κυρίως για την υποστήριξη της ένταξης των προσφύγων και των μεταναστών, παρά το γεγονός ότι τα σχετικά κονδύλια που τους

χορηγούνται δεν καταχωρίζεται πλέον χωριστά στις σχετικές γραμμές του προϋπολογισμού και, ως εκ τούτου, το ύψος τους δεν είναι σαφές.

Ομοίως, οι αρχικές πιστώσεις προς την EASO (τον μελλοντικό Οργανισμό της ΕΕ για το Άσυλο (ΟΕΕΑ)) για την περίοδο 2014-2020 έχουν αυξηθεί από 109 εκατομμύρια ευρώ σε 456 εκατομμύρια ευρώ. Για να είναι έτοιμη να παράσχει στο μέλλον πλήρη επιχειρησιακή στήριξη για τις διαδικασίες ασύλου, η Επιτροπή πρότεινε προϋπολογισμό ύψους 1,25 δισ. ευρώ για την περίοδο 2021-2027.

Η συνολική οικονομική βοήθεια της ΕΕ προς τα κράτη μέλη, τους εμπλεκόμενους διεθνείς οργανισμούς, τις γειτονικές χώρες, αλλά και τρίτες χώρες από το 2015 μέχρι σήμερα προσεγγίζει το δυσθεώρητο ποσό των 23,3 δισεκατομμυρίων ευρώ.

Ειδικά προς τα κράτη μέλη της και τους οργανισμούς της ΕΕ έχουν διατεθεί ήδη 11,3 δισεκατομμύρια ευρώ. Έχουν προϋπολογιστεί 8,6 δισ. για μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση, ενώ 2,6 δισ. έχουν διατεθεί για κάλυψη έκτακτων αναγκών κατά τη διάρκεια της τελευταίας τετραετίας. Μέχρι σήμερα έχουν διατεθεί συνολικά περίπου 9,7 δισ. ευρώ.

2.5.4 Αιτούντες άσυλο

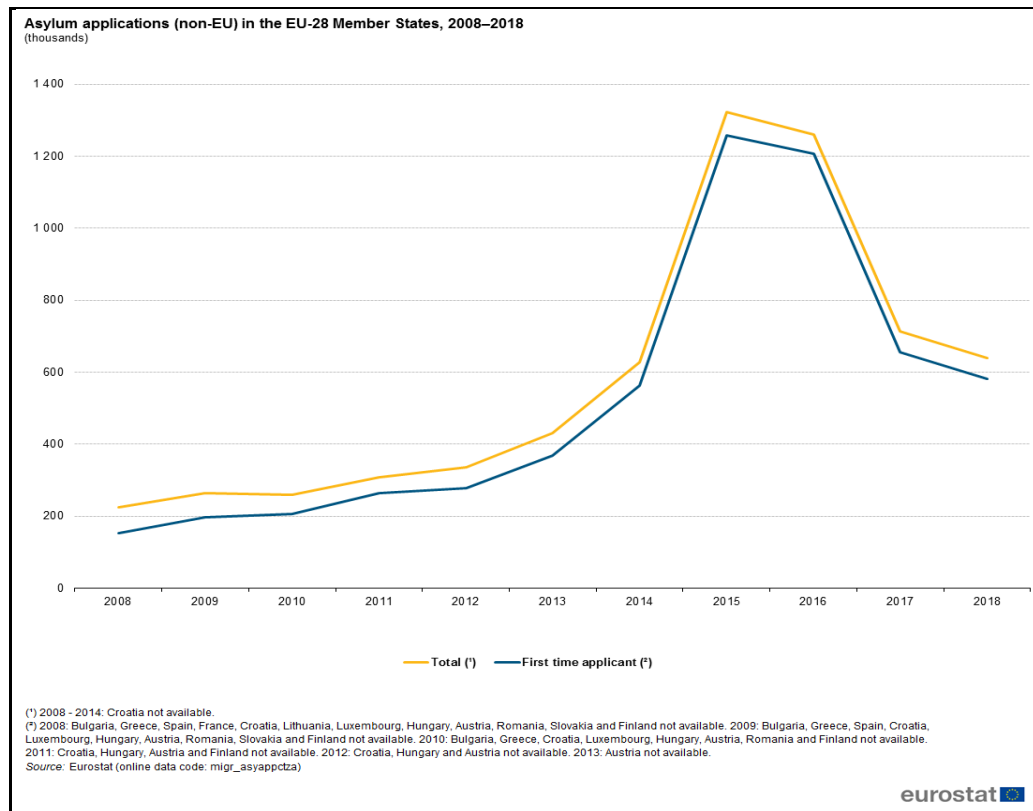
Το 2018, 580.800 αιτούντες άσυλο για πρώτη φορά υπέβαλαν αίτηση διεθνούς προστασίας στα κράτη μέλη της ΕΕ

Σύριοι, Αφγανοί και Ιρακινοί οι κύριες ιθαγένειες των αιτούντων άσυλο στην ΕΕ το 2018 και το 37 % των πρωτοβάθμιων αποφάσεων στην ΕΕ για τη χορήγηση ασύλου το 2018 είχε θετική έκβαση.

Μετά την κορύφωσή του το 1992 (672 χιλιάδες αιτήσεις στην ΕΕ-15) όταν τα κράτη μέλη της ΕΕ υποδέχτηκαν πολλούς αιτούντες άσυλο από την

πρώην Γιουγκοσλαβία και ξανά το 2001 (424 χιλιάδες αιτήσεις στην ΕΕ-27), ο αριθμός των αιτούντων άσυλο μειώθηκε στην ΕΕ-27 σε μόλις κάτω από 200 χιλιάδες έως το 2006.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

ΠΗΓΗ: ec.europa.eu

Στον παραπάνω πίνακα βλέπουμε τις Αιτήσεις ασύλου στα 28 κράτη μέλη της ΕΕ, περιόδου 2008-2018

Σημειώθηκε σταδιακή αύξηση του αριθμού των αιτήσεων ασύλου στην ΕΕ των 27 και αργότερα στην ΕΕ των 28 έως το 2012, μετά τον οποίο ο αριθμός των αιτούντων άσυλο αυξήθηκε με ταχύτερο ρυθμό, με 431 χιλιάδες αιτήσεις το 2013, 627 χιλιάδες το 2014 και περίπου 1,3 εκατομμύρια τόσο το 2015 όσο και το 2016. Ως εκ τούτου, ο αριθμός αιτήσεων ασύλου στην ΕΕ -28 το 2015 και 2016 ήταν περίπου διπλάσιος

από τον αριθμό που καταγράφηκε στην ΕΕ των 15 κατά την προηγούμενη σχετική αιχμή του 1992. Το 2018, 638 χιλιάδες αιτούντες άσυλο υπέβαλαν αίτηση για διεθνή προστασία στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) 10% σε σύγκριση με το 2017 (712 χιλιάδες) και λίγο περισσότερο από το ήμισυ του αριθμού που καταγράφηκε το 2016, όταν καταγράφηκαν σχεδόν 1,3 εκατομμύρια αιτούντες άσυλο. Το ποσοστό αυτό είναι συγκρίσιμο με το επίπεδο που καταγράφηκε το 2014, πριν από τις κορυφές 2015 και 2016⁷⁷. [<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics>]

3. ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

3.1 Ευρωπαϊκές συνθήκες για τη μετανάστευση

Στα πρώτα βήματα της ενοποιητικής διαδικασίας τα ζητήματα της μετανάστευσης δεν αποτελούσαν θέματα κοινού ενδιαφέροντος με συνέπεια να αποκλειστούν από το ενοποιητικό εγχείρημα. Στην συνέχεια ωστόσο η συνέχιση της εμβάθυνσης, η διεύρυνση της ΕΕ αλλά και πολιτικές και κοινωνικές μεταβολές έθεσαν το ζήτημα της μετανάστευσης στην ευρωπαϊκή ατζέντα. Στο πλαίσιο αυτό η υπογραφή της Συνθήκης του Σένγκεν το 1985, η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη το 1986 και αργότερα η Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997 αποτέλεσαν κεντρικά σημεία του εξευρωπαϊσμού της μεταναστευτικής πολιτικής⁷⁸ [Hyusmans, 2006].

Μια συνοπτική καταγραφή των Ευρωπαϊκών συνθηκών ακολουθεί παρακάτω:

3.1.1 Συνθήκη Schengen

Ο χώρος και η συνεργασία Σένγκεν βασίζονται στη συνθήκη του Σένγκεν του 1985. Ο χώρος Σένγκεν αποτελεί έδαφος όπου εξασφαλίζεται η

ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Οι χώρες που έχουν υπογράψει τη συμφωνία κατήργησαν τα εσωτερικά σύνορα, αντικαθιστώντας τα με ενιαία εξωτερικά σύνορα.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 άρχισε η συζήτηση σχετικά με τη σημασία της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων. Για ορισμένα κράτη μέλη, η έννοια αυτή θα έπρεπε να εφαρμόζεται μόνο στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), πράγμα που σήμαινε τη διατήρηση των ελέγχων στα σύνορα και το διαχωρισμό μεταξύ των ευρωπαϊών πολιτών και των υπηκόων τρίτων χωρών. Άλλα κράτη μέλη, αντίθετα, επιθυμούσαν την καθιέρωση της ελεύθερης κυκλοφορίας για όλους και, κατά συνέπεια, την κατάργηση αυτών των συνοριακών ελέγχων.

Επειδή δεν επιτεύχθηκε συμφωνία στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Γαλλία, η Γερμανία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και οι Κάτω Χώρες αποφάσισαν, το 1985, να δημιουργήσουν μεταξύ τους ένα χώρο χωρίς σύνορα, το χώρο «Σένγκεν». Η συμφωνία υπεγράφη στις 14 Ιουνίου 1985 στην κωμόπολη Σένγκεν του Λουξεμβούργου.

Μετά την υπογραφή της συνθήκης του Αμστερνταμ, αυτή η διακυβερνητική συνεργασία ενσωματώθηκε στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) την 1η Μαΐου 1999.⁷⁹ [<https://eur-lex.europa.eu>]

Οι κύριοι κανόνες που υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο Σένγκεν περιλαμβάνουν:

- άρση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα·
- κοινή σειρά κανόνων που εφαρμόζονται σε άτομα που διασχίζουν τα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της ΕΕ·
- εναρμόνιση των κανόνων σχετικά με τους όρους εισόδου και θεώρησης διαβατηρίου για σύντομες διαμονές·

- ενισχυμένη αστυνομική συνεργασία (συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων διασυνοριακής παρακολούθησης και συνεχούς καταδίωξης)·
- ενισχυμένη δικαστική συνεργασία μέσω ενός ταχύτερου συστήματος έκδοσης και καλύτερης μεταβίβασης της εκτέλεσης των κατασταλτικών δικαστικών αποφάσεων·
- θέσπιση και ανάπτυξη του συστήματος πληροφόρησης Σένγκεν (SIS).

Στις 19 Ιουνίου 1990 υπεγράφη εκ νέου στο Σένγκεν η *Σύμβαση Εφαρμογής της Συμφωνίας του Σένγκεν*, που συμπλήρωνε και εξειδίκευε την αρχική Συμφωνία.

Στην Ελλάδα η Συνθήκη του Σένγκεν, η Σύμβαση Εφαρμογής της Συνθήκης του Σένγκεν και τα Πρωτόκολλα και οι Συμφωνίες προσχώρησης των νέων κρατών (μεταξύ 1990 και 1996) κυρώθηκαν από τη Βουλή των Ελλήνων με το Νόμο 2514/1997

Η Συμφωνία του Σένγκεν τέθηκε σε ισχύ στις 26 Μαρτίου 1995, δημιουργώντας έτσι τη Ζώνη Σένγκεν, που ενσωματώθηκε στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ την 1η Μαΐου 1999, με εξαίρεση την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Έκτοτε το κεκτημένο του Σένγκεν (*Schengenacquis*) εφαρμόζεται και αναπτύσσεται περαιτέρω εντός του θεσμικού και νομικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ισλανδία και η Νορβηγία υπέγραψαν το 1999 ειδική Συμφωνία με το Συμβούλιο της ΕΕ για τη σύνδεσή τους με το κεκτημένο του Σένγκεν.

Ένας πολίτης μιας χώρας εκτός Ζώνης Σένγκεν μπορεί να ταξιδέψει σε ένα κράτος μέλος για μια διάρκεια τριών μηνών (90 ημερών), με την προϋπόθεση ότι πληροί τους όρους Σένγκεν.

Το κεκτημένο του Σένγκεν περιλαμβάνει μέτρα με τα οποία καταργείται ο έλεγχος στα εσωτερικά σύνορα των χωρών και ενισχύεται η ασφάλεια των εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το σημαντικότερο από τα μέτρα αυτά είναι η απαίτηση τα κράτη μέλη που έχουν εξωτερικά σύνορα της ΕΕ να είναι υπεύθυνα για να εξασφαλίζουν την πραγματοποίηση σωστών ελέγχων και την αποτελεσματική επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ. Συνεπώς, οι επιθεωρήσεις και οι έλεγχοι στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ πρέπει είναι αρκετά αυστηροί για την παρεμπόδιση της λαθρομετανάστευσης, του λαθρεμπορίου ναρκωτικών και άλλων παράνομων δραστηριοτήτων.

Σε περίπτωση σοβαρού κινδύνου για τη δημόσια πολιτική ή τη δημόσια ασφάλεια εξουσιοδοτείται κάθε κράτος μέλος να αποκαταστήσει προσωρινά τους ελέγχους στα σύνορά του εντός της Ζώνης Σένγκεν.⁸⁰ [<https://el.wikipedia.org>]

3.1.2 Συνθήκη Μάαστριχτ

Η υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ το 1992 ήταν κομβικής σημασίας για την πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ έθεσε τις βάσεις για την εξέλιξη της μεταναστευτικής πολιτικής⁸¹. [Γιαννακοπούλου, 2014:16]

Τα κράτη μέλη της ΕΕ αρχικά διέθεταν την ευχέρεια ελέγχου των μεταναστευτικών ροών αλλά και της διαμόρφωσης του καθεστώτος που διέπνεε τους υπηκόους τρίτων χωρών στην επικράτεια τους. Οι διατάξεις της Συνθήκης του Μάαστριχτ (1993) για τα κοινά εξωτερικά σύνορα και την κοινή πολιτική θεωρήσεων εισόδου αποτέλεσαν την αφετηρία της κοινής μεταναστευτικής πολιτικής⁸² [Νικολακοπούλου-Στεφάνου, 2008].

Στην Συνθήκη του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση του 1992, η πολιτική της μετανάστευσης και του ασύλου τοποθετήθηκε στο επίκεντρο

του τρίτου πυλώνα «Συνεργασία στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων». Στον τομέα της μεταναστευτικής πολιτικής τοποθετείται η αποκαλούμενη συνεργασία δεύτερης γενιάς μεταξύ των κρατών μελών, ειδικότερα όσον αφορά στις προϋποθέσεις εισόδου και παραμονής, στην καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, της παράνομης παραμονής και της παράνομης εργασίας πολιτών από τρίτες χώρες. Ωστόσο, οι διατάξεις σχετικά με την συνεργασία των κρατών μελών στον τρίτο πυλώνα στερούνταν διεξοδικής αναφοράς στους συγκεκριμένους στόχους που έπρεπε να επιτευχθούν. Επιπλέον, στα πλαίσια του τρίτου πυλώνα -διαφορετικά από ότι συνέβαινε στον πρώτο πυλώνα- δεν επιτρεπόταν να τεθούν υπερεθνικές μορφές δικαίου. Αυτό σημαίνει ότι οι πράξεις δικαίου του τρίτου πυλώνα ούτε δεσμευτικές είναι ούτε ισχύουν άμεσα ούτε έχουν προβάδισμα από το εθνικό εσωτερικό δίκαιο.⁸³

[Μεταναστευτική Πολιτική της Ευρώπης Μ. Βαρβιτσιώτης]

3.1.3 Συνθήκη Άμστερνταμ

Με τη συγκεκριμένη συνθήκη εφαρμόστηκαν στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα κοινές πολιτικές που αφορούν τον έλεγχο των συνόρων της ΕΕ, τη διαδικασία του ασύλου, τα δικαιώματα που έχουν οι υπήκοοι τρίτων χωρών που βρίσκονται σε μια χώρα όπως επίσης και τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών.⁸⁴ [Κωνσταντίνος Π. Καλοφωλιάς 2011].

Με την θέση σε ισχύ της Συνθήκης του Άμστερνταμ, την 1η Μαΐου 1999, τα ζητήματα του ασύλου, της διάβασης των συνόρων και της μετανάστευσης έγιναν κεντρικής σημασίας πολιτικά θέματα της Ε.Ε. Συγκεκριμένα, η Συνθήκη του Άμστερνταμ προβλέπει την σταδιακή οικοδόμηση ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαίου, όπως και την εναρμόνιση των πολιτικών των κρατών που συμμετέχουν στους τομείς του δικαίου, του ασύλου, της μετανάστευσης και του ελέγχου των εξωτερικών

συνόρων, εντός χρονικού πλαισίου πέντε ετών μετά την θέση σε ισχύ της Συνθήκης.

Επιπλέον, η Συνθήκη προβλέπει να μην θιγούν οι αρμοδιότητες των κρατών μελών ως προς την διατήρηση της δημόσιας τάξης και της προστασίας της εσωτερικής τους ασφάλειας.

Εφόσον ένα κράτος μέλος θεωρήσει ότι βρίσκεται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης εξαιτίας μιας αιφνίδιας εισροής πολιτών από τρίτες χώρες, μπορεί να λάβει προσωρινά μέτρα διάρκειας ισχύος το πολύ έξι μηνών.⁸⁵ [M.Βαρβιτσιώτης, 2006:19-20]

3.1.4 Συνθήκη Λισαβόνας

Κομβικής σημασίας υπήρξε η Συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία με την επικύρωση της το Δεκέμβριο 2009 άνοιξε την προοπτική της πλήρους "κοινοτικοποίησης", καθώς πλέον το κέντρο βάρους μετατοπίστηκε από την διακυβερνητική συνεργασία στην υπερεθνική διακυβέρνηση⁸⁶. [Τριανταφυλλίδου, 2010:30]

Παράλληλα η Συνθήκη της Λισαβόνας εγγυήθηκε για πρώτη φορά την ενσωμάτωση του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στο ευρωπαϊκό πρωτογενές δίκαιο.

Στο Άρθρο 6 αποτυπώνονται τα εξής:

- Η Ένωση αναγνωρίζει τα δικαιώματα, της ελευθερίας και τις αρχές που περιέχονται στο Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 7ης Δεκεμβρίου 2000, όπως προσαρμόστηκε στις 12 Δεκεμβρίου 2007, στο Στρασβούργο.
- Η Ένωση προσχωρεί στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών.

Η προσχώρηση στην εν λόγω Σύμβαση δε μεταβάλλει τις αρμοδιότητες της Ένωσης όπως ορίζονται στις Συνθήκες.

- Τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως κατοχυρώνονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και όπως απορρέουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, αποτελούν μέρος των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης⁸⁷ [<https://el.wikipedia.org>]

3.1.5 Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το άσυλο 2008

Το παρόν Σύμφωνο προτίθεται να αποτελέσει τη βάση των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για τη μετανάστευση και το άσυλο, σε πνεύμα αμοιβαίας ευθύνης και αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών και μιας ανανεωμένης σύμπραξης με τρίτες χώρες.

Το Σύμφωνο αποσκοπεί στα ακόλουθα:

- οργάνωση της νόμιμης μετανάστευσης λαμβάνοντας υπόψη τις προτεραιότητες, τις ανάγκες και τις δυνατότητες υποδοχής κάθε κράτους μέλους, και ενθάρρυνση της ενσωμάτωσης·
- καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, και ενθάρρυνση των εκούσιων επιστροφών στις χώρες καταγωγής ή διέλευσης των μεταναστών·
- ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των συνοριακών ελέγχων·
- συγκρότηση της Ευρώπης ως χώρου ασύλου·
- δημιουργία σφαιρικής σύμπραξης με τις τρίτες χώρες που θα ευνοεί τη συνέργεια μεταξύ μετανάστευσης και ανάπτυξης.

3.2 Ευρωπαϊκά συμβούλια για τη μετανάστευση

Λόγω της ελευθερίας κινήσεως των προσώπων και των ανοικτών εσωτερικών συνόρων, το πρόβλημα της μετανάστευσης και ειδικότερα της μη νόμιμης, έχει πολλές κοινές πτυχές και απαιτεί μια κοινή αντιμετώπιση ενός της ΕΕ⁸⁸ [Νικολόπουλος 2008].

3.2.1 Συμβούλιο του Τάμπερε (1999)

Ένα σημαντικό βήμα στην κατεύθυνση της εναρμόνισης της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής έγινε τον Οκτώβριο του 1999 κατά την διάρκεια της Ειδικής Συνόδου του Συμβουλίου στο Τάμπερε της Φινλανδίας.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε τόνισε την σημασία της δίκαιης αντιμετώπισης των πολιτών τρίτων χωρών και τόνισε την ανάγκη μιας δυναμικής πολιτικής ενσωμάτωσης, που θα έχει ως στόχο να τους παραχωρήσει δικαιώματα και καθήκοντα, συγκρίσιμα με εκείνα των πολιτών της Ε.Ε. Χωρίς μια επιτυχή ενσωμάτωση των μεταναστών, οι δυνατότητες της Ε.Ε. δεν θα είναι εφικτό να αναπτυχθούν πλήρως και η Ε.Ε. δεν θα κατορθώσει να εξελιχθεί σε έναν πραγματικά ανταγωνιστικό, δυναμικό και, στηριγμένο στην γνώση, οικονομικό χώρο. Άλλο στοιχείο της κοινής μεταναστευτικής πολιτικής πρέπει να είναι η προώθηση της μη διάκρισης στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή, καθώς και η επεξεργασία μέτρων καταπολέμησης του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.⁸⁹ [Μεταναστευτική Πολιτική της Ευρώπης Μ. Βαρβιτσιώτης]

Στο συμβούλιο του Τάμπερε, αποφασίστηκε η συνεργασία με τις χώρες προέλευσης των μεταναστών, κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου, δίκαιη μεταχείριση υπηκόων τρίτων χωρών και πλαίσιο νόμιμης μετανάστευσης αλλά και λήψη μέτρων κατά της παράνομης⁹⁰ [Καλοφωλιάς, (2011), σελ. 13].

Μια άλλη προσέγγιση αναφέρει πως τα αποτελέσματα του συμβουλίου στο Τάμπερε έτυχαν περιορισμένης εφαρμογής, καθώς τα κράτη μέλη δεν ήταν πρόθυμα να απολέσουν το δικαίωμα τους στη διαμόρφωση της εθνικής μεταναστευτικής πολιτικής⁹¹. [Γιαννακοπούλου, 2014:22]

3.2.2 Συμβούλιο του Λάακεν (2001)

Στην συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην βελγική πόλη Λάακεν, τον Δεκέμβριο του 2001, επαναλήφθηκαν οι σημαντικότερες κατευθυντήριες γραμμές, καθώς και οι στόχοι, όπως είχαν διατυπωθεί στο Τάμπερε. Ασκήθηκε κριτική ως προς το ότι η κοινή ευρωπαϊκή πολιτική μετανάστευσης προχωρεί υπερβολικά αργά και σε πιο περιορισμένη έκταση από εκείνη που είχε αρχικά προβλεφθεί ⁹²[Μεταναστευτική Πολιτική της Ευρώπης Μ. Βαρβιτσιώτης]

Διαπιστώθηκε ότι οι στόχοι του Τάμπερε δεν υλοποιήθηκαν και συμφωνήθηκε να ενισχυθεί η συνεργασία των χωρών για το μεταναστευτικό ζήτημα ⁹³[Καλοφωλιάς (2011), σελ. 18 - 19].

3.2.3 Συμβούλιο Σεβίλλης (2002)

Μία ακόμη σημαντική συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου πραγματοποιήθηκε υπό την ισπανική προεδρία τον Ιούνιο του 2002, στην Σεβίλλη κατά την οποία συνεχίστηκαν οι προσπάθειες των κρατών μελών της Ε.Ε. για ταχύτερη ενεργοποίηση του προγράμματος που είχε εγκριθεί στο Τάμπερε.

Υπογραμμίστηκε εκ νέου ότι έχει αποφασιστική σημασία για τα κράτη μέλη να ελέγχονται τα ρεύματα των μεταναστών, τηρώντας το δίκαιο και σε συνεργασία με τις χώρες προέλευσης και διέλευσης των μεταναστών. Το

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε, εξάλλου, από τις προεδρίες που ακολούθησαν την ισπανική να αντιμετωπίσουν κατά προτεραιότητα τα μεταναστευτικά ζητήματα και κυρίως εκείνα που αφορούν στην παράνομη μετανάστευση και την εξασφάλιση των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε. Ειδικότερα, τα νότια κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ελλάδα και η Ιταλία, έπρεπε να ανταποκριθούν στο αίτημα αυτό στα πλαίσια της δικής τους προεδρίας το 2003⁹⁴ [Μεταναστευτική Πολιτική της Ευρώπης Μ. Βαρβιτσιώτη]

3.2.4 Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης (2003)

Πρόταση δημιουργίας της ευρωπαϊκής δύναμης FRONTEX (ειδική δύναμη φύλαξης των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε.⁹⁵ [Καλοφωλιάς, (2011), σελ. 14]

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην Σύνοδο Κορυφής της Θεσσαλονίκης τον Ιούνιο του 2003, μεταξύ άλλων, να συντάσσει ετήσια έκθεση για την μετανάστευση στην Ευρώπη. Η έκθεση πρέπει να περιλαμβάνει στοιχεία και πληροφορίες σχετικά με την μετανάστευση και σχέδια / μέτρα στους τομείς της μετανάστευσης και της ενσωμάτωσης σε ολόκληρη την Ε.Ε., είναι δε απαραίτητο να συμβάλει ώστε να αναπτυχθούν και να προαχθούν πολιτικές πρωτοβουλίες σχετικά με μια αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ευρώπη.

Επίκεντρο των συνομιλιών της Θεσσαλονίκης υπήρξαν και πάλι τα ζητήματα της μετανάστευσης, του ασύλου, των συνόρων και της ενσωμάτωσης⁹⁶ [Μεταναστευτική Πολιτική της Ευρώπης Μ. Βαρβιτσιώτη]

3.2.5 Συμβούλιο της Χάγης (2004)

Το πολυετές πρόγραμμα της Χάγης, που εγκρίθηκε κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 4ης και 5ης Νοεμβρίου 2004.

Η Επιτροπή έκρινε ότι απαιτείται η συγκέντρωση των προσπαθειών σε 10 προτεραιότητες, ήτοι:

- **Ενίσχυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της ιθαγένειας.** προβλέπει επίσης να μεταβάλει το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο των Φαινομένων Ρατσισμού και Ξενοφοβίας σε Ευρωπαϊκό Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ΟΘΔ), το οποίο και πραγματοποιήθηκε τον Ιανουάριο 2007
- **Καταπολέμηση της τρομοκρατίας.** Τα μέτρα που η Επιτροπή ενέκρινε για την επίτευξη των στόχων αυτών περιλαμβάνουν: προτάσεις με στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας των υπηρεσιών επιβολής του νόμου των κρατών μελών, ιδίως μέσω της βελτίωσης της ανταλλαγής πληροφοριών, ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για την προστασία των δεδομένων στον τομέα αυτό, μια ανακοίνωση για την προστασία των κρίσιμων υποδομών, μια ανακοίνωση για την πρόληψη και την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας
- **Καθορισμός μιας ισόρροπης αντιμετώπισης της μετανάστευσης.** Τα μέτρα που η Επιτροπή ενέκρινε για την ολοκλήρωση των στόχων αυτών περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, το πρόγραμμα-πλαίσιο «Αλληλεγγύη και διαχείριση των μεταναστευτικών ρευμάτων», το οποίο περιλαμβάνει τη σύσταση ενός Ταμείου Εξωτερικών Συνόρων, ενός Ταμείου Κοινωνικής Ενσωμάτωσης, ενός Ταμείου Επιστροφών και ενός Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων.
- **Διαμόρφωση ολοκληρωμένης διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης.** Οργανισμός FRONTEX για τη διαχείριση

των εξωτερικών συνόρων, όπου μπορεί δε μελλοντικά να του ανατεθούν συμπληρωματικά καθήκοντά. Μία από τις βραχυπρόθεσμες προτεραιότητες είναι η εισαγωγή βιομετρικών δεικτών στις ταυτότητες και τα διαβατήρια, που θα αυξήσουν την ασφάλεια των εγγράφων αυτών.

- **Θέσπιση κοινής διαδικασίας σε θέματα ασύλου.** Η Επιτροπή βραχυπρόθεσμα, θα υποβάλει πρόταση οδηγίας σχετικά με το καθεστώς του μακροχρόνιου κατοίκου για τους πρόσφυγες και, βάσει της αξιολόγησης της εφαρμογής της ισχύουσας νομοθεσίας, θα προτείνει μεσοπρόθεσμα μια κοινή διαδικασία και ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες.
- **Μεγιστοποίηση των θετικών συνεπειών της μετανάστευσης.** Η κοινωνική ενσωμάτωση είναι καίριας σημασίας για να αποφεύγεται η απομόνωση και ο κοινωνικός αποκλεισμός των κοινοτήτων των μεταναστών.
- **Επίτευξη ικανοποιητικής ισορροπίας μεταξύ της προστασίας του ιδιωτικού βίου και της ασφάλειας κατά τη διαβίβαση πληροφοριών.**
- **Διαμόρφωση στρατηγικής αντίληψης σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα.** Η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος απαιτεί τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών επιβολής του νόμου των κρατών μελών, όπως η αστυνομία και τα τελωνεία.
- **Εγγύηση πραγματικού ευρωπαϊκού χώρου δικαιοσύνης.** Θα πρέπει να εξασφαλιστεί η πρόσβαση στη δικαιοσύνη για την έκδοση και την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων.
- **Κατανομή των αρμοδιοτήτων και μέριμνα για την αλληλεγγύη.** Κανένας πολιτικός στόχος δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς τα κατάλληλα οικονομικά μέσα. Τον Απρίλιο 2005, η Επιτροπή υπέβαλε τρία προγράμματα-πλαίσια όπου εξετάζεται το είδος των πολιτικών και οικονομικών μέσων χάρη στα οποία μπορούν να

επιτυγχάνονται οι στόχοι της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης κατά τον αποτελεσματικότερο τρόπο⁹⁷ [<https://eur-lex.europa.eu>]

3.2.6 Συμβούλια Βρυξελλών

Συμβούλιο Βρυξελλών (2007):

Ίδρυση Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών για την περίοδο 2007-2013.

Συμβούλιο Βρυξελλών (2008)

Έγκριση του *Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την Μετανάστευση και το Άσυλο*:

- ✓ οργάνωση της νόμιμης μετανάστευσης βάσει των δυνατοτήτων κάθε κράτους-μέλους (σε επίπεδο αγοράς εργασίας, στέγασης και κοινωνικών υπηρεσιών κ.α.) και ενθάρρυνση της ενσωμάτωσης,
- ✓ καταπολέμηση παράνομης μετανάστευσης - επαναπατρισμός,
- ✓ ενίσχυση φύλαξης συνόρων και
- ✓ συγκρότηση της Ευρώπης ως χώρας ασύλου.

Συμβούλιο Βρυξελλών (2009)

Ψήφιση του Προγράμματος της Στοκχόλμης (2010-2014):

- ✓ μηχανισμός αξιολόγησης συμφωνιών επανεισδοχής,
- ✓ συμφωνίες επανεισδοχής με χώρες όπως Αφγανιστάν ή Ιράκ,

- ✓ χρηματοδότηση για υποδομές σε τρίτες χώρες με σκοπό τη διαχείριση της παράνομης μετανάστευσης και
- ✓ διάλογος με τρίτες χώρες για αποφυγή των ανθρωπιστικών τραγωδιών της παράνομης μετανάστευσης (λόγω επικινδυνότητας των μεθόδων μετανάστευσης).

3.2.7 Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα δράσης για τη Μετανάστευση

Η Επιτροπή υπέβαλλε έκθεση σχετικά με τη σημαντική πρόοδο που έχει σημειωθεί από το 2015 στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος δράσης για τη μετανάστευση, εστιάζοντας στα μέτρα που έχουν ληφθεί από την ΕΕ μετά την τελευταία έκθεση προόδου του Μαρτίου 2019. Η Επιτροπή καθορίζει επίσης τους τομείς στους οποίους πρέπει να συνεχιστούν οι εργασίες για την αντιμετώπιση των σημερινών και των μελλοντικών μεταναστευτικών προκλήσεων.

Η Υπάτη Εκπρόσωπος και Αντιπρόεδρος της Επιτροπής, Φεντερίκα Μογκερίνι, δήλωσε: *«Τα τελευταία χρόνια έχουμε εκπονήσει εξωτερική μεταναστευτική πολιτική της ΕΕ, η οποία ήταν προηγουμένως ανύπαρκτη. Έχουμε αναπτύξει νέες εταιρικές σχέσεις και ενισχύσει τις παλαιότερες, αρχίζοντας από την Αφρικανική Ένωση και τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Με τη συνεργασία μας διασώζουμε ανθρώπινες ζωές και προστατεύουμε όσους έχουν ανάγκη, επιτρέποντας τη δημιουργία διαύλων νόμιμης μετανάστευσης, αντιμετωπίζοντας τα αίτια της μετανάστευσης και καταπολεμώντας την λαθραία διακίνηση μεταναστών και την εμπορία ανθρώπων. Τα τελευταία χρόνια έχει επιβεβαιωθεί ότι καμία χώρα δεν μπορεί να αντιμετωπίσει μόνη της αυτό το πολύπλοκο θέμα. Μόνο μέσω της συνεργασίας μας, ενώνοντας τις δυνάμεις μας, μπορούμε να ανταποκριθούμε*

σε αυτές τις παγκόσμιες προκλήσεις με αποτελεσματικό, ανθρώπινο και βιώσιμο τρόπο.»

Ο Επίτροπος Μετανάστευσης, Εσωτερικών Υποθέσεων και Ιθαγένειας Δημήτρης **Αβραμόπουλος**, δήλωσε σχετικά: *«Τα τελευταία χρόνια απέδειξαν ότι μόνο από κοινού ως Ένωση είμαστε ικανοί να ανταποκρινόμαστε σε ακραίες περιστάσεις. Συλλογικά, θέσαμε τα διαρθρωτικά και επιχειρησιακά θεμέλια για ένα ολοκληρωμένο ευρωπαϊκό σύστημα μετανάστευσης, το οποίο όχι μόνο ανταποκρίνεται αποτελεσματικά και αποφέρει αποτελέσματα, αλλά και προάγει την αλληλεγγύη και την υπευθυνότητα. Αν και εξακολουθεί να χρειάζεται περισσότερη δουλειά και η κατάσταση παραμένει εύθραυστη, είμαστε πολύ καλύτερα προετοιμασμένοι απ' ό τι το 2015.»*

Όταν ξέσπασε η μεταναστευτική κρίση το 2015, η ΕΕ ανέλαβε ταχεία και αποφασιστική δράση για την αντιμετώπιση των έκτακτων προκλήσεων μέσω κοινών ευρωπαϊκών λύσεων. Κατά την τελευταία τετραετία, έχουν πλέον τεθεί οι βάσεις για μια ισχυρή συλλογική μεταναστευτική πολιτική της ΕΕ και υπάρχουν νέα εργαλεία και διαδικασίες για αποτελεσματικό συντονισμό και συνεργασία.

Η ΕΕ είναι καλύτερα εξοπλισμένη από ποτέ για να παρέχει επιχειρησιακή και χρηματοδοτική στήριξη στα κράτη μέλη που υφίστανται πίεση, να διαχειρίζεται τα εξωτερικά σύνορα και να συνεργάζεται στο πλαίσιο εταιρικής σχέσης με χώρες εκτός ΕΕ. Ωστόσο, απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για να ολοκληρωθεί αυτό το έργο και να καταστεί η μεταναστευτική πολιτική της ΕΕ πραγματικά ανθεκτική στις μελλοντικές εξελίξεις, αποτελεσματική και ευπροσάρμοστη.

Την τελευταία πενταετία, η Επιτροπή εργάστηκε άοκνα για να οικοδομήσει μια ισχυρότερη πολιτική της ΕΕ για τη μετανάστευση.

Αλληλεγγύη και στήριξη στα κράτη μέλη: Σήμερα, η ΕΕ συνεργάζεται στενότερα με τα κράτη μέλη από ό,τι στο παρελθόν, μέσω της προσέγγισης των κέντρων υποδοχής και ταυτοποίησης (hotspots) και των οργανισμών της ΕΕ, έχοντας τοποθετήσει επί τόπου περισσότερους από 2 300 υπαλλήλους – για την καλύτερη διαχείριση της μετανάστευσης, την ενίσχυση των εξωτερικών συνόρων, τη διάσωση ανθρώπινων ζωών, τη μείωση του αριθμού των παράτυπων αφίξεων και τη διασφάλιση αποτελεσματικών επιστροφών

Η ενίσχυση της συνεργασίας με τις χώρες εταίρους αποφέρει αποτελέσματα: Η ΕΕ έχει εντείνει τη συνεργασία με τους εταίρους εκτός Ευρώπης για την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών της παράτυπης μετανάστευσης, την προστασία των προσφύγων και των μεταναστών και τη στήριξη των κοινοτήτων υποδοχής. Χρηματοδότηση, ύψους 9,7 δισ. EUR, έχει κινητοποιηθεί για τον σκοπό αυτό, ιδίως μέσω του Καταπιστευματικού Ταμείου της ΕΕ για την Αφρική, του Καταπιστευματικού Ταμείου για τη Συρία ή της Διευκόλυνσης για τους Πρόσφυγες στην Τουρκία, στο πλαίσιο των οποίων το 97 % ποσού 6 δισ. EUR έχει ήδη κατανεμηθεί.

Η στήριξη της ΕΕ επικεντρώνεται επίσης στην ανθεκτικότητα, τη σταθερότητα, τις ευκαιρίες για την οικονομία και την απασχόληση. Η συνεργασία με τις χώρες εταίρους στον τομέα της επιστροφής έχει επίσης βελτιωθεί, δεδομένου ότι έχουν πλέον τεθεί σε εφαρμογή συμφωνίες και ρυθμίσεις για την επιστροφή και την επανεισοδοχή με 23 χώρες εταίρους.

Έχει δημιουργηθεί το υπόβαθρο για τους μελλοντικούς ισχυρούς και δίκαιους κανόνες για το άσυλο: Η ανάγκη για ένα μεταρρυθμισμένο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου αποτέλεσε ένα από τα σαφέστερα διδάγματα της κρίσης του 2015. Η Επιτροπή κατέθεσε όλες τις αναγκαίες προτάσεις για ένα πλήρες και βιώσιμο πλαίσιο της ΕΕ για τη μετανάστευση και το άσυλο. Μολονότι σημειώθηκε πρόοδος σε πέντε από τις επτά προτάσεις, η

μεταρρύθμιση ακόμη εκκρεμεί και εξακολουθεί να απαιτείται μια κοινή προσέγγιση για την εξασφάλιση ενός δίκαιου, αποτελεσματικότερου και βιώσιμου συστήματος ασύλου.

Σημαντική πρόοδος όσον αφορά τις ασφαλείς και νόμιμες οδούς: Τα τελευταία 5 χρόνια, τα κράτη μέλη κατέβαλαν τις μεγαλύτερες από ποτέ συλλογικές προσπάθειες για την επανεγκατάσταση, καθώς επέτυχαν την επανεγκατάσταση σχεδόν 63 000 ατόμων.

Περισσότερη εργασία και άμεσα μέτρα απαιτούνται σε βασικούς τομείς
Ενώ η συνολική κατάσταση της μετανάστευσης σε όλες τις διαδρομές έχει επανέλθει στα προ της κρίσης επίπεδα, καθώς οι αφίξεις κατά τη διάρκεια του Σεπτεμβρίου 2019 είναι κατά περίπου 90 % χαμηλότερες σε σχέση με τα επίπεδα του Σεπτεμβρίου 2015, η κατάσταση παραμένει ασταθής και οι γεωπολιτικές εξελίξεις έχουν δημιουργήσει νέες προκλήσεις για την ΕΕ. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την αντιμετώπιση των άμεσων κύριων προκλήσεων και για την επίτευξη προόδου όσον αφορά τις εν εξελίξει εργασίες, και ιδίως:

- ✓ **Επείγουσα δράση για τη βελτίωση των συνθηκών στην Ανατολική Μεσόγειο:** Αν και οι ελληνικές αρχές έχουν λάβει μέτρα κατά τους τελευταίους μήνες για την άμβλυνση της πίεσης που ασκείται στα νησιά, συμπεριλαμβανομένης ιδίως της νέας στρατηγικής για την υποδοχή και των νέων μέτρων για το άσυλο, η αύξηση των αφίξεων έχει ασκήσει πίεση σε ήδη επιβαρυσμένο σύστημα. Η αναζωπύρωση της μεταναστευτικής πίεσης στην Τουρκία και η αστάθεια στην ευρύτερη περιοχή εξακολουθούν να προκαλούν ανησυχία. Ως εκ τούτου, πρέπει να αναληφθεί επειγόντως δράση για τη βελτίωση των συνθηκών υποδοχής, την αύξηση των μεταφορών προς την ηπειρωτική Ελλάδα από τα νησιά και την αύξηση των επιστροφών βάσει της δήλωσης.

- ✓ **Περισσότερη αλληλεγγύη όσον αφορά την έρευνα και διάσωση:** Παρά τις προσπάθειες έρευνας και διάσωσης, εξακολουθούν να χάνονται ζωές στη θάλασσα και οι λύσεις μετεγκατάστασης adhoc που συντονίζει η Επιτροπή σαφώς δεν αποτελούν μακροπρόθεσμα μέσα επίλυσης του προβλήματος.
- ✓ **Επιτάχυνση των απομακρύνσεων από τη Λιβύη:** Η κατάσταση στη Λιβύη εξακολουθεί να προκαλεί σοβαρές ανησυχίες. Μετά τις βίαιες συγκρούσεις εντός και γύρω από την Τρίπολη τον Απρίλιο του 2019, πρέπει να συνεχιστούν οι εντατικές προσπάθειες που καταβάλλονται μέσω της τριμερούς ομάδας δράσης Αφρικανικής Ένωσης - Ευρωπαϊκής Ένωσης - Ηνωμένων Εθνών για την ελευθέρωση των μεταναστών από τα κέντρα κράτησης, τη διευκόλυνση της οικειοθελούς επιστροφής (49 000 επιστροφές μέχρι στιγμής) και την απομάκρυνση των πλέον ευάλωτων ατόμων (απομακρύνθηκαν περισσότερα από 4 000 άτομα)⁹⁸. [<https://ec.europa.eu>]

3.3 Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε (FRONTEX)

Σύμφωνα με τον Wolff (2008) οι χώρες χωρίς εξωτερικά σύνορα, όπως η Γερμανία, η Αυστρία ή η Σουηδία φαίνεται να είναι μάλλον απρόθυμες να συμβάλλουν στη χρηματοδότηση των συνοριακών ελέγχων στο Νότο. Συνεπώς τα βορειότερα κράτη μέλη θεωρούνται ως «λαθρεπιβάτες» (freeriders).

Στην πιο ακραία περίπτωση, οι συνοριακές χώρες αναλαμβάνουν μόνες τους το οικονομικό βάρος προστασίας των συνόρων. Πιθανότερο ωστόσο είναι και τα υπόλοιπα κράτη μέλη της ΕΕ να συμβάλλουν οικονομικά, όμως

σε επίπεδο πολύ χαμηλότερο από το επίπεδο που αντιστοιχεί στις πραγματικές προτιμήσεις τους σχετικά με τη μεταναστευτική πολιτική. Αυτό ακριβώς το πρόβλημα ήταν που οδήγησε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προτείνει την ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων το 2002 προκειμένου να δημιουργήσει ένα μηχανισμό κατανομής των βαρών μεταξύ όλων των κρατών μελών με βάση την ιδέα της αλληλεγγύης.

Η σύσταση της FRONTEX εμφανίστηκε ως ένα μια θεσμική απάντηση που προωθούσε τον επιμερισμό των βαρών, την αλληλεγγύη και την αμοιβαία εμπιστοσύνη στη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ.

Ο οργανισμός αυτός αποτέλεσε μια πρώτη τομή στην ιστορία της ΕΕ ως προς το μονοπώλιο των κρατών μελών να εφαρμόζουν και να επιβάλλουν την νομοθεσία της ΕΕ στα σύνορα τους⁹⁹ [Jorjy, 2007].

Η Frontex ιδρύθηκε λοιπόν με τον Κανονισμό (ΕΚ) 2007/2004. Άρχισε τις εργασίες της στις 3 Οκτωβρίου 2005 και ήταν ο πρώτος οργανισμός της ΕΕ που είχε την έδρα του σε ένα από τα νέα κράτη-μέλη της ΕΕ, τη Βαρσοβία της Πολωνίας.

Η αποστολή της Frontex είναι να βοηθήσει στην τήρηση των κανόνων της ΕΕ σχετικά με τους ελέγχους των εθνικών συνόρων και να συντονίζει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών στον τομέα της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ.

Ανταποκρινόμενη στην Ευρωπαϊκή μεταναστευτική κρίση του 2015-2016, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε, στις 15 Δεκεμβρίου 2015, την παράταση της δράσης της Frontex και τον μετονόμασε σε **Οργανισμό Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής**, με διευρυμένο ρόλο που περιελάμβανε, πέραν του ελέγχου της μετανάστευσης, τη διαχείριση των συνόρων και αυξημένες αρμοδιότητες στην καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος.

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, λοιπόν, ιδρύθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/1624, της 14ης Σεπτεμβρίου 2016, για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή¹⁰⁰ [ΕΕ L 251 της 16.9.2016, σ. 1].

Ως οργανισμός της ΕΕ, ο Frontex χρηματοδοτείται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, καθώς και από συνεισφορές των συνδεδεμένων χωρών Σένγκεν. Για να μπορέσει ο Οργανισμός να εκτελέσει τα καθήκοντά του, ο προϋπολογισμός του αυξήθηκε σταδιακά από τα 143 εκατομμύρια ευρώ το 2015 σε 238 εκατομμύρια ευρώ το 2016, σε 281 εκατομμύρια ευρώ το 2017 και προβλέπεται ότι θα φτάσει τα 322 εκατομμύρια ευρώ το 2020.

Τα κυριότερα **καθήκοντα** του Οργανισμού σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου είναι τα εξής:

- ✓ Συντονισμός της συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών στον τομέα διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων.
- ✓ Βοήθεια στα κράτη-μέλη για την εκπαίδευση των εθνικών συνοριοφυλάκων.
- ✓ Διεξαγωγή αναλύσεων κινδύνων.
- ✓ Έρευνες σχετικές με τον έλεγχο και την επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων.
- ✓ Βοήθεια στα κράτη-μέλη που χρειάζονται τεχνική και επιχειρησιακή συνδρομή στα εξωτερικά σύνορα.
- ✓ Παροχή στα κράτη-μέλη της αναγκαίας στήριξης για την οργάνωση κοινών επιχειρήσεων επαναπατρισμού¹⁰¹ [https://el.wikipedia.org/wiki/Frontex]

Η νομική βάση του Οργανισμού εντοπίζεται στις προβλέψεις της Συνταγματικής Συνθήκης της Ε.Ε. του 2004 και συγκεκριμένα στα άρθρα 62.2α και 66, από την οποία προέκυπτε πως τα κράτη-μέλη διατηρούν την

ευθύνη της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων κατά την ανάπτυξη κοινών επιχειρήσεων ή πιλοτικών προγραμμάτων. Παρόλα αυτά η FRONTEX μπορεί να συντονίζει τις δραστηριότητες των κρατών-μελών

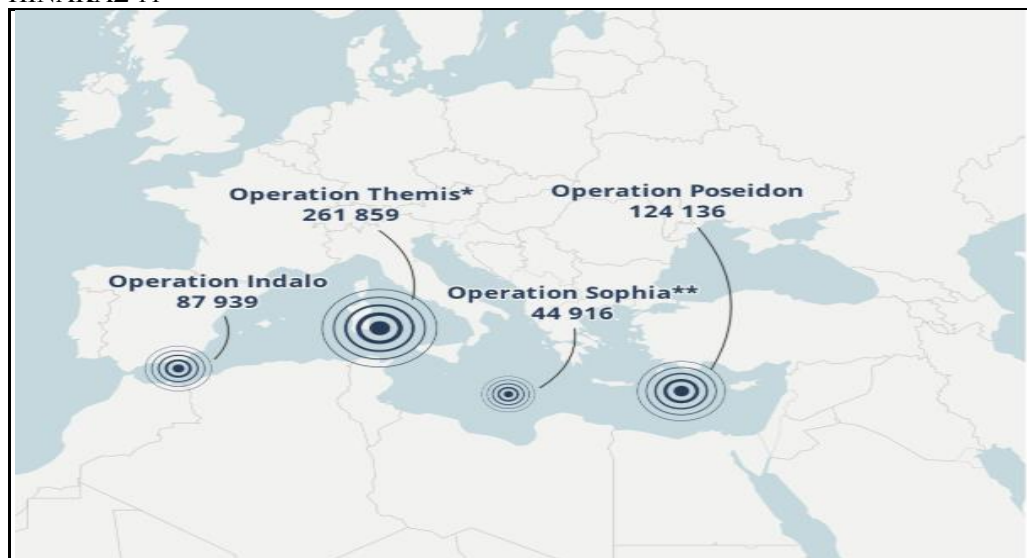
Οι βασικότερες επιχειρησιακές δράσεις που ανέλαβε ο Οργανισμός ήταν:

- ✓ **Poseidon.** Πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο-Ιούλιο του 2006 στη Μεσόγειο, στα θαλάσσια σύνορα μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας με σκοπό τον έλεγχο των συνόρων και την ανταλλαγή γνώσεων μεταξύ των συμμετεχόντων πρακτόρων. Συμμετείχαν ενεργά η Ελλάδα, η Ιταλία και, ως παρατηρητές, η FRONTEX, η EUROPOL και εννέα ακόμα ευρωπαϊκά κράτη.
- ✓ **Amazon.** Επρόκειτο για κοινή επιχείρηση βασισμένη σε μια ανάλυση κινδύνου που στόχευε στη αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης προερχόμενης από τη Νότιο Αμερική. Έλαβε χώρα στα μεγάλα αεροδρόμια της Ε.Ε. όπου μια ομάδα ευρωπαίων ειδικών, εξειδικευμένων στον εντοπισμό πλαστών εγγράφων, συνέδραμαν τους τοπικούς πράκτορες.
- ✓ **Hera I και Hera II.** Ήταν η πρώτη φορά που η FRONTEX δραστηριοποιήθηκε κατόπιν πρόσκλησης από κάποιο κράτος-μέλος, σε αυτή την περίπτωση της Ισπανίας, που τον Μάιο του 2006 ζήτησε επιχειρησιακή και τεχνική συνδρομή προκειμένου να αντιμετωπίσει την παράνομη μετανάστευση αφρικανών μεταναστών που έφταναν στις ακτές των Κανάριων Νήσων. Η πρώτη φάση συνίστατο στην ταυτοποίηση και επαναπατρισμό των μεταναστών, ενώ η δεύτερη σε κοινή επιχείρηση επιτήρησης της θαλάσσιας περιοχής μεταξύ της αφρικάνικης ακτής και των Καναρίων Νήσων.
- ✓ **Nautilus I .** Αναπτύχθηκε κατόπιν πρωτοβουλίας της Μάλτας και αφορούσε στην ταυτοποίηση μεταναστών και σε κοινές θαλάσσιες

περιπολίες στη Μεσόγειο θάλασσα, με τη συμμετοχή και της Ελλάδας.

Η επιχείρηση ταχείας επέμβασης «Ποσειδών» για τη φύλαξη των ελληνικών συνόρων, που θα αντικαταστήσει την τρέχουσα κοινή επιχείρηση «Ποσειδών», ξεκινάει στις 28 Δεκεμβρίου 2019, όπως ανακοίνωσε η Frontex.¹⁰² [iefimerida.gr - <https://www.iefimerida.gr>]

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

ΠΗΓΗ: <https://www.consilium.europa.eu/el/infographics/saving-lives-sea-february-2018/>

- Επιχείρηση Indalo: 87 939 διασώθηκαν (03/05/2017)
- Επιχείρηση Themis (including figures from former Operation Triton): 261 859 διασώθηκαν (01/02/2018)
- Επιχείρηση Sophia: 44 916 διασώθηκαν (01/06/2015)
- Επιχείρηση Poseidon: 124 136 διασώθηκαν (01/01/2016)

Επίσης η Frontex συντονίζει τις θαλάσσιες επιχειρήσεις (π.χ. στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία) αλλά και επιχειρήσεις στα εξωτερικά χερσαία

σύνορα, π.χ. στη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, την Πολωνία και τη Σλοβακία. Είναι επίσης παρών σε πολλά διεθνή αεροδρόμια σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Τα βασικότερα πιλοτικά προγράμματα που έχει αναλάβει ο Οργανισμός είναι αφενός το MEDSEA, που είχε ως αντικείμενο την μελέτη της βιωσιμότητας της ενίσχυσης του συνοριακού ελέγχου στη Μεσόγειο με κοινές περιπολίες ευρωπαϊκών και αφρικανικών κρατών, και αφετέρου το BORTEC, που εξέταζε τη πιθανότητα εγκατάστασης ενός συστήματος επιτήρησης των νότιων θαλάσσιων συνόρων βασισμένο σε μοντέρνες τεχνολογίες, το οποίο και θα εντάσσονταν σε ένα ευρωπαϊκό σύστημα επιτήρησης.

ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΗΣ FRONTEX

Από πολύ νωρίς εντοπίστηκαν ορισμένα προβλήματα στην οργάνωση και τις δραστηριότητές της.

- ✓ Οι αρμοδιότητες του Οργανισμού επεκτείνονται σε πολλά επίπεδα γεγονός που, σε συνδυασμό με το χαμηλό προϋπολογισμό του, μπορεί να υποσκάψει την αποτελεσματικότητά του. Επίσης, οι διαστάσεις των επιχειρήσεων του και οι προσδοκίες των κρατών-μελών και της Ε.Ε., δεν μπορούν πλέον να εγγυηθούν την ευέλικτη δομή της.
- ✓ Οι κοινές επιχειρήσεις της FRONTEX πραγματοποιούνται σε ένα πολιτικό περιβάλλον και είναι προϊόν ανάλογων πιέσεων που ασκούνται από τα κράτη-μέλη που διαχειρίζονται τα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. Η εκάστοτε εσωτερική πολιτική σκηνή διαδραματίζει έναν ιδιαίτερο σημαντικό ρόλο (π.χ. περίπτωση Ισπανίας) και η FRONTEX θα πρέπει κάθε φορά να είναι ιδιαίτερα προσεκτική στην διαχείριση τέτοιων καταστάσεων.

- ✓ Ωστόσο, τα σημαντικότερα μειονεκτήματα του Οργανισμού επικεντρώνονται σε ζητήματα που σχετίζονται με τον έλεγχο της δημοκρατικότητας των δραστηριοτήτων του, οι οποίες εγείρουν και ερωτηματικά ανθρωπιστικής φύσης. Ως προς το πρώτο υπογραμμίζουμε πως, καθώς ο Οργανισμός λογοδοτεί μόνο στο Συμβούλιο και την Επιτροπή, το γεγονός πως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στερείται δυνατότητας ελέγχου των δράσεων που αναλαμβάνει, όπως και πρόσβασης στα αρχεία του Οργανισμού, υπονομεύει την απαίτηση για διαφάνεια στη λειτουργία του, και μάλιστα σε ζητήματα που σχετίζονται με την άσκηση κρατικής εξουσίας.
- ✓ Επιπλέον, η πρακτική που ακολουθείται στις επιχειρήσεις της FRONTEX, όπου πραγματοποιείται απόθεση των εν δυνάμει μεταναστών στα χωρικά ύδατα τρίτων χωρών βάσει διμερών συμφωνιών, χαρακτηρίζοντας τους με αυτό τον τρόπο ως «παράνομους μετανάστες» πριν καν εισέλθουν σε κοινοτικό έδαφος, προκαλεί αμφιβολίες ως προς την τήρηση της αρχής του non-refoulement και της Συνθήκης της Γενεύης για το καθεστώς των προσφύγων.¹⁰³ [www.astynomia.gr]

Σήμερα ο Οργανισμός έχει τοποθετήσει κάπου 1500 μέλη του προσωπικού στα θαλάσσια, χερσαία και εναέρια σύνορα της ΕΕ βοηθώντας τα Κράτη Μέλη της ΕΕ σε δράσεις όπως η επιτήρηση των συνόρων, η λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων και οι έλεγχοι ασφάλειας. Σε περίπτωση έκτακτου περιστατικού στα εξωτερικά σύνορα, ο Frontex έχει άλλα 1500 μέλη του προσωπικού διαθέσιμα σε σύντομο χρονικό διάστημα, καθώς και επιπρόσθετο εξοπλισμό ανάλογα με τις ανάγκες¹⁰⁴. [https://frontex.europa.eu]

Από τον Ιανουάριο του 2021 η Frontex θα διαθέτει μόνιμο σώμα συνοριοφυλάκων, το οποίο θα είναι έτοιμο να αναπτυχθεί όταν και όπου χρειάζεται. Το μόνιμο σώμα αναμένεται να έχει στελεχωθεί πλήρως με 10.000 συνοριοφύλακες έως το 2024.

Σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αρχής γενομένης από τον Ιανουάριο 2021, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής θα διαθέτει το δικό του μόνιμο σώμα συνοριοφυλάκων, το οποίο θα είναι έτοιμο να αναπτυχθεί όταν και όπου χρειάζεται. Το μόνιμο σώμα αναμένεται να έχει στελεχωθεί πλήρως με 10.000 συνοριοφύλακες έως το 2024. Βάσει του νέου κανονισμού ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής έχει ισχυρότερη εντολή όσον αφορά τις επιστροφές και θα είναι σε θέση να συνεργάζεται στενότερα με τρίτες χώρες, συμπεριλαμβανομένων των χωρών που βρίσκονται εκτός της άμεσης γειτονίας της ΕΕ, με την επιφύλαξη της σύναψης συμφωνίας με τις ενδιαφερόμενες χώρες.¹⁰⁵
[<https://www.tovima.gr/2019/>]

3.4 Ευρωπαϊκό Σύστημα Επιτήρησης των Συνόρων (Eurosur)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), με σκοπό τη βελτίωση της ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων και την πρόληψη του διασυνοριακού εγκλήματος και της παράνομης μετανάστευσης, θέσπισε το Ευρωπαϊκό Σύστημα Επιτήρησης των Συνόρων (Eurosur).

Το Eurosur είναι ένα σύστημα πολλαπλών στόχων με σκοπό την πρόληψη της παράνομης μετανάστευσης και του διασυνοριακού εγκλήματος στα εξωτερικά σύνορα. Συμβάλλει επίσης στη διασφάλιση της προστασίας και της διάσωσης της ζωής μεταναστών που προσπαθούν να προσεγγίσουν τις ευρωπαϊκές ακτές.

Παρέχει μηχανισμό που επιτρέπει στις υπηρεσίες επιτήρησης των συνόρων την ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία.

Το EUROSUR ακολουθεί προσέγγιση που βασίζεται σε επεξεργασμένες πληροφορίες, επιτρέποντας σε εθνικούς οργανισμούς καθώς και οργανισμούς της ΕΕ να κατανοήσουν καλύτερα τι συμβαίνει στα εξωτερικά σύνορα και να αντιδράσουν ταχύτερα σε νέες οδούς και μεθόδους που χρησιμοποιούνται από εγκληματικά δίκτυα.

Επιπλέον δίνει στις χώρες της ΕΕ τη δυνατότητα να ανταποκρίνονται ταχύτερα όχι μόνο σε μεμονωμένα συμβάντα, αλλά και σε κρίσιμες καταστάσεις που παρουσιάζονται στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ

Οι χώρες της ΕΕ που έχουν υπογράψει τη Συμφωνία του Σένγκεν και ο Frontex πρέπει να σέβονται πλήρως τα θεμελιώδη δικαιώματα, ιδίως την αρχή της μη επαναπροώθησης (σύμφωνα με την οποία απαγορεύεται η παράδοση πραγματικού θύματος διώξεων στον διώκτη του) και την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Το Eurosur λειτουργεί από τον Δεκέμβριο του 2013 στις 19 χώρες της ΕΕ που έχουν υπογράψει τη Συμφωνία του Σένγκεν και έχουν νότια και ανατολικά εξωτερικά σύνορα. Οι υπόλοιπες 11 χώρες Σένγκεν εντάχθηκαν στο Eurosur την 1η Δεκεμβρίου 2014.¹⁰⁶[<http://publications.europa.eu/>]

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, κύριος στόχος του είναι να εξοπλίσει την ΕΕ και τα κράτη μέλη της με καλύτερα εργαλεία για την πρόληψη διασυνοριακών εγκλημάτων, όπως:

- ✓ η σωματεμπορία
- ✓ η διακίνηση ναρκωτικών
- ✓ εντοπίζει και παρέχει βοήθεια σε μικρές λέμβους μεταναστών που κινδυνεύουν, με απόλυτο σεβασμό όλων των ευρωπαϊκών και των

διεθνών υποχρεώσεων, συμπεριλαμβανομένης της αρχής της μη επαναπροώθησης.

Η ραχοκοκαλιά του EUROSUR αποτελείται από «εθνικά κέντρα συντονισμού», μέσω των οποίων όλες οι εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για την επιτήρηση των συνόρων (π.χ. οι συνοριοφύλακες, η αστυνομία, η ακτοφυλακή, το Ναυτικό) υποχρεούνται να συνεργάζονται και να συντονίζουν τις δραστηριότητές τους.

Χάρη στο EUROSUR τα κράτη μέλη αντιδρούν ταχύτερα όχι μόνο σε μεμονωμένα περιστατικά, αλλά και σε κρίσιμες καταστάσεις στα εξωτερικά σύνορα. Για τον σκοπό αυτό, τα εξωτερικά χερσαία και θαλάσσια σύνορα διακρίνονται σε «τμήματα συνόρων» τα οποία χαρακτηρίζονται ως χαμηλού, μέτριου ή υψηλού «επιπέδου επιπτώσεων», όπως οι φωτεινοί σηματοδότες. Με αυτόν τον τρόπο εντοπίζονται τα επικίνδυνα σημεία των εξωτερικών συνόρων, και αναλαμβάνεται τυποποιημένη δράση σε εθνικό και, εάν χρειάζεται, σε ευρωπαϊκό επίπεδο¹⁰⁷ [<https://ec.europa.eu/commission>]

Η μεταναστευτική κρίση, ιδιαίτερα κατά μήκος της διαδρομής των Δυτικών Βαλκανίων την περίοδο 2015/2016, και οι τρομοκρατικές επιθέσεις στην Ευρώπη είναι οι δύο κυριότερες καταστάσεις κρίσης που χρειάστηκε να αντιμετωπίσει η ΕΕ από την έκδοση του κανονισμού EUROSUR. Και οι δύο καταστάσεις κρίσης κατέδειξαν σαφώς την ανάγκη εφαρμογής ενός ισχυρού και ολοκληρωμένου πλαισίου ανταλλαγής πληροφοριών και συνεργασίας για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή.

Σε διάφορες περιπτώσεις το EUROSUR έχει συμβάλει άμεσα στη διάσωση εκατοντάδων μεταναστών, αρχικά μέσω του εντοπισμού τους στη θάλασσα και στη συνέχεια μέσω της ενεργοποίησης των μηχανισμών έρευνας και διάσωσης. Εμμέσως, το EUROSUR έχει σώσει πολύ περισσότερες ζωές, μέσω της καθιέρωσης και της διασφάλισης της συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των συνοριοφυλάκων και των μελών της

ακτοφυλακής που εργάζονται στα εθνικά κέντρα συντονισμού και στα κέντρα συντονισμού της διάσωσης στη θάλασσα.

Τον Οκτώβριο του 2017 η νέα υπηρεσία συγχώνευσης EUROSUR για την εναέρια επιτήρηση πολλαπλών σκοπών συνέβαλε σε επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης σχετικά με 19 διαφορετικά σκάφη στη Μεσόγειο, οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα τη διάσωση περίπου 716 μεταναστών. Τον Νοέμβριο του 2017 εντοπίστηκαν συνολικά 8 σκάφη στην κεντρική Μεσόγειο, από τα οποία διασώθηκαν περίπου 314 μετανάστες.

Με βάση τα διδάγματα που αντλήθηκαν και την επιτυχία του EUROSUR ως νομικού πλαισίου ανταλλαγής πληροφοριών και συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και του οργανισμού, το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού θα μπορούσε σταδιακά να επεκταθεί ώστε να συμπεριλάβει διάφορες πτυχές της διαχείρισης των συνόρων:

- ✓ Ένταξη των συνοριακών ελέγχων στα σημεία συνοριακής διέλευσης
- ✓ Επιτήρηση των εναέριων συνόρων
- ✓ Συνεργασία με γειτονικές τρίτες χώρες¹⁰⁸ [Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο]

3.5 Ταμεία της Ε.Ε για τη Μετανάστευση

Η ΕΕ παρέχει στα κράτη μέλη χρηματοδοτικούς πόρους για να υποστηρίξει τις προσπάθειες στους τομείς της νόμιμης και της παράτυπης μετανάστευσης, της επιστροφής, του ασύλου, της διαχείρισης των συνόρων και της ένταξης.

Κατά την περίοδο 2014-20, τα κύρια χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ για την παροχή στήριξης στους εν λόγω τομείς είναι το Ταμείο Ασύλου,

Μετανάστευσης και Ένταξης και το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας — Σύνορα και θεωρήσεις, στο πλαίσιο των οποίων χορηγούνται απευθείας στα κράτη μέλη 3,6 δισ. ευρώ.

Καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της νέας περιόδου χρηματοδότησης διατίθεται στα κράτη μέλη βοήθεια έκτακτης ανάγκης. Κατά την περίοδο 2007-13 διατέθηκαν 3,7 δισ. ευρώ (συμπεριλαμβανομένης της βοήθειας έκτακτης ανάγκης) από το προηγούμενο δημοσιονομικό πλαίσιο μέσω τεσσάρων Ταμείων:

- ✓ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης Υψηκών Τρίτων Χωρών,
- ✓ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων,
- ✓ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επιστροφής
- ✓ του Ταμείου Εξωτερικών Συνόρων¹¹³ [<https://ec.europa.eu/home>]

Επίσης:

- **Το Καταπιστευματικό Ταμείο Έκτακτης Ανάγκης της ΕΕ (EUTF)** για την Αφρική δημιουργήθηκε στη Διάσκεψη Κορυφής για τη Μετανάστευση της Βαλέτα, τον Νοέμβριο του 2015, ως ένα μέσο εφαρμογής που παρέχει ταχεία, ευέλικτη και αποτελεσματική απάντηση σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ιουνίου 2018, οι ηγέτες της ΕΕ επανέλαβαν ότι απαιτείται ισχυρή συνεργασία με τις χώρες της Αφρικής για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της μετανάστευσης. Αυτή η συνεργασία θα πρέπει να στοχεύει σε έναν κοινωνικοοικονομικό μετασχηματισμό της Αφρικανικής ηπείρου, με αυξημένη χρηματοδότηση για την ανάπτυξη, καθώς και τη δημιουργία ενός νέου πλαισίου που θα επιτρέπει μεγαλύτερες ιδιωτικές επενδύσεις από Αφρικανικούς και Ευρωπαίους εταίρους.

Έως τις 31 Δεκεμβρίου 2018, οι πόροι που διατέθηκαν στο EUTF για την Αφρική ανήλθαν σε περίπου 4,2 δισ. Ευρώ. Σε αυτούς περιλαμβάνονται περίπου 3,7 δισ. Ευρώ από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης (EuropeanDevelopmentFund) και άλλα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ, καθώς και 489,5 εκατ. Ευρώ από κράτη μέλη της ΕΕ και άλλες δωρήτριες χώρες (Ελβετία και Νορβηγία). Το 2018, το EUTF για την Αφρική έλαβε 25 νέες συνεισφορές από κράτη μέλη της ΕΕ και άλλες δωρήτριες χώρες ύψους 116,7 εκατ. Ευρώ και οι συνολικοί του πόροι αυξήθηκαν κατά 884 εκατ. Ευρώ.¹⁰⁹ [<https://hellenicaid.mfa.gr>]

- Το **Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης** δημιουργήθηκε για την περίοδο 2014-2020 με προϋπολογισμό ύψους €3.137 δισ. Τα κονδύλια του οποίου αυξήθηκαν σε ευρώ σε 6,6 δισ. ευρώ. Για τον επόμενο μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027, η Επιτροπή προτείνει να αυξηθεί και πάλι η χρηματοδότηση στο πλαίσιο του νέου Ταμείου Ασύλου και Μετανάστευσης (TAM) κατά 51%, σε 10,4 δισ. ευρώ

Ο γενικός στόχος του Ταμείου είναι να συμβάλει στην αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών και στην υλοποίηση, ενδυνάμωση και ανάπτυξη της κοινής πολιτικής στα θέματα ασύλου, επικουρικής προστασίας και προσωρινής προστασίας καθώς και της κοινής μεταναστευτικής πολιτικής, διατηρώντας παράλληλα πλήρη σεβασμό προς τα δικαιώματα και αρχές που έχουν κατοχυρωθεί με βάση τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο πλαίσιο του γενικού στόχου του, το Ταμείο θα συνεισφέρει στους ακόλουθους ειδικούς στόχους:

- ✓ Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου,
- ✓ ένταξη και νόμιμη μετανάστευση στα κράτη μέλη,

- ✓ ενδυνάμωση δίκαιων και αποτελεσματικών στρατηγικών επιστροφής στα κράτη μέλη,
- ✓ ενδυνάμωση της αλληλεγγύης και του επιμερισμού ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών¹¹⁰. [<https://www.fundingprogrammesportal>]

Οι αρχικές πιστώσεις προς την EASO (τον μελλοντικό Οργανισμό της ΕΕ για το Άσυλο (ΟΕΕΑ)) για την περίοδο 2014-2020 έχουν αυξηθεί από 109 εκατομμύρια ευρώ σε 456 εκατομμύρια ευρώ. Για να είναι έτοιμη να παράσχει στο μέλλον πλήρη επιχειρησιακή στήριξη για τις διαδικασίες ασύλου, η Επιτροπή πρότεινε προϋπολογισμό ύψους 1,25 δισ. ευρώ για την περίοδο 2021-2027

- το Περιφερειακό Καταπιστευματικό Ταμείο της ΕΕ που δημιουργήθηκε για την αντιμετώπιση της κρίσης στη Συρία (500 εκατ. ευρώ)
- η Διευκόλυνση για τους πρόσφυγες στην Τουρκία (3 δισεκατομμύρια ευρώ για το 2016-2017 και 3 δισεκατομμύρια ευρώ για το 2018-2019).
- το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης (ΕΤΑ), ύψους 30,5 δισ. ευρώ, εκ των οποίων 2,2 δισ. ευρώ διατέθηκαν για το Καταπιστευματικό Ταμείο Έκτακτης Ανάγκης για την Αφρική, επικεντρώνεται στην εξάλειψη της φτώχειας και την υλοποίηση του Θεματολογίου του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη, αλλά κατά τα τελευταία έτη χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο για τη χρηματοδότηση της αντιμετώπισης της μετανάστευσης¹¹¹. [<https://www.europarl.europa.eu>]

4 ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

4.1 Ιστορική προσέγγιση της μετανάστευσης στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα παρατηρήθηκε μεγάλο μεταναστευτικό κύμα μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο προς τη Γερμανία, εξαιτίας των καταστροφών που είχε υποστεί η χώρα κατά τον πόλεμο και που έκανε πολύ δύσκολη την επιβίωση των ανθρώπων, αλλά και κατά την περίοδο της επτάχρονης δικτατορίας, όπου πολλοί Έλληνες αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα εξαιτίας του φόβου διώξεων από το καθεστώς. Αλλά και στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων μετά την περίοδο 1989 - 1991 παρατηρείται μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα, εξαιτίας των αλλαγών στην Ε.Σ.Σ.Δ. και σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, που μεγιστοποιείται μετά τον Πόλεμο στη Γιουγκοσλαβία.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1980, η Ελλάδα μετατράπηκε από χώρα προέλευσης σε χώρα υποδοχής μεταναστών/μεταναστριών, εξέλιξη η οποία αντανάκλα τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης της χώρας καθώς και των συνθηκών διαβίωσης και η οποία επηρεάστηκε από την κατάρρευση των καθεστώτων του υπαρκτού σοσιαλισμού της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Τα πρώτα μεταναστευτικά ρεύματα στα τέλη της δεκαετίας του 1980 προέρχονταν κυρίως από τα γειτονικά κράτη των Βαλκανίων και τα κράτη της πρώην Ε.Σ.Σ.Δ., στα οποία υπήρχε ελληνική διασπορά, κυρίως ως αποτέλεσμα εμφύλιων συρράξεων¹¹². [<http://www.opengov.gr>]

Στη δεκαετία του 1990 η ένταση των μεταναστευτικών ροών συνδέεται αποκλειστικά με δύο “μορφές” μετανάστευσης, την εισροή αλλοδαπών οι οποίοι δεν είναι υπήκοοι των χωρών της Ε.Ε. και οι οποίοι στη συντριπτική τους πλειοψηφία εισέρχονται παράνομα στη χώρα καθώς και την εισροή

των ομογενών-επαναπατριζόμενων οι οποίοι προέρχονται κυρίως από τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.¹¹³ [Μελέτες του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ]

Η Ελλάδα μέχρι το 1990, είχε έναν πληθυσμό που ήταν κατά 98,5% ομοιογενής με μια μικρή μουσουλμανική μειονότητα. Από το 1990 και μετά όμως τουλάχιστον ένα εκατομμύριο μετανάστες έφτασαν στην Ελλάδα με αποτέλεσμα οι μετανάστες να αποτελούν σήμερα τουλάχιστον το 10% και παραπάνω του ελληνικού πληθυσμού.

Αυτή ήταν μια νέα εμπειρία για την Ελλάδα. Οι ροές μεταναστών προήλθαν αρχικά από τα Βαλκάνια και την πρώην Σοβιετική Ένωση. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια οι μεταναστευτικές ροές έχουν αλλάξει καθώς οι μετανάστες προέρχονται από την Ασία και την Αφρική. Οι εισροές αυτές δημιούργησαν μια νέα κατάσταση για την Ελλάδα, καθώς τα στοιχεία δείχνουν ότι η Ελλάδα φιλοξενεί το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό αλλοδαπών από μη ευρωπαϊκές χώρες, μετά την Ισπανία.¹¹⁴ [Korontzis, 2012].

Η Ελλάδα έχει χαρακτηριστεί ως κύρια είσοδος μετανάστευσης στην Ευρώπη για την περίοδο το διάστημα 2005 - 2010 (συγκεκριμένα χαρακτηρίστηκε ως «η πύλη της Ευρώπης για την παράνομη μετανάστευση»¹¹⁵. [BecatorosElena (2010-11-04)]

Σύμφωνα με βιβλίο *ΕΠΙΜΟΝΟΙ ΜΥΘΟΙ ΓΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ* των *ΒΑΣΙΛΗ ΠΑΠΑΣΤΕΡΓΙΟΥ- ΕΛΕΝΗ ΤΑΚΟΥ 2018* "τόρα που η θέση ως βασικό σημείο εισόδου έχει αλλάξει και οι χρηματοδοτήσεις λιγοστεύουν, η Ελλάδα αφήνεται και πάλι μόνη της σε ένα παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος: μια (μη) Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας που δεν επιτελεί κανέναν άλλο σκοπό πέρα από το «στοίβαγμα» ανθρώπων στα νησιά, αύξηση ροών και γνώριμες συνεχείς παραβιάσεις δικαιωμάτων στον Έβρο, με καθημερινές παράνομες επαναπροωθήσεις, διάρρηξη της κοινωνικής συνοχής και αύξηση της ξеноφοβίας.

4.2 Αιτίες μετανάστευσης προς την Ελληνική Επικράτεια

Η ένταση του μεταναστευτικού ρεύματος – και μάλιστα του παράνομου – προς την Ελλάδα κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 προσδιορίζεται από πολλούς παράγοντες, τους ίδιους που επηρέασαν όλες τις χώρες της Νότιας Ευρώπης.

Μεταξύ άλλων σημειώνεται για την Ελλάδα:

- η ανάπτυξη της παραοικονομίας (υπολογίζεται στο 30% του ελληνικού ΑΕΠ)
- η αύξηση του τριτογενούς τομέα (οικογενειακές επιχειρήσεις εντάσεως εργασίας),
- η γεωγραφική θέση της και η μορφολογία του εδάφους, στοιχεία που καθιστούν δύσκολη τη φύλαξη των συνόρων η αδυναμία της δημόσιας διοίκησης να απομακρύνει όσους παραμένουν παράνομα και μετά τη λήξη της άδειας εισόδου,
- η πληροφόρηση μέσω των νέων τεχνολογιών για το υψηλότερο ποσοστό εργασιακών αμοιβών στην Ελλάδα που αυξάνει την επιθυμία για περαιτέρω διαμονή στην Ελλάδα.
- Στο γεγονός της πολιτικής αστάθειας που επικρατούσε στα Βαλκάνια σε γειτονικές ως προς την Ελλάδα χώρες, αποτέλεσμα των συγκρούσεων, εθνοτικών και πολιτισμικών.¹¹⁶ [Τριανταφυλλίδου, 2012:46]
- Στον μεγάλο αριθμό μικρομεσαίων επιχειρήσεων, την άνθηση της παραοικονομίας και τον σχετικά μεγάλο αγροτικό τομέα που έδιναν τη δυνατότητα απορρόφησης των μεταναστών σε πολλές μορφές άτυπης απασχόλησης¹¹⁷. [Γεωργαράκης, 2009:37-38]

- Η ύπαρξη πολλών βραχονησίδων (πάνω από 9000), οι οποίες δημιουργούν ένα χώρο προσβάσιμο από πολλές κατευθύνσεις
- Τα εκτεταμένα χερσαία σύνορα με την Αλβανία.
- Η εκτεταμένη ελληνική ακτογραμμή (σχεδόν 18.400 χιλιόμετρα) γεγονός το οποίο δυσχεραίνει την επαρκή φύλαξη των συνόρων.
- Στη βελτίωση του βιοτικού και εκπαιδευτικού επιπέδου των νέων, που οδήγησαν στην απόρριψη των χαμηλού κύρους και χαμηλά αμειβόμενων θέσεων απασχόλησης¹¹⁸. [Ζωγραφάκης Σταύρος- Κασίμης Χαράλαμπος]

Ανω του ½ των μεταναστών που ζουν στην Ελλάδα, προέρχονται από μία χώρα, ενώ η αλβανική μετανάστευση είναι κυρίως οικογενειακής μορφής. Τα κοινά σύνορα με την Αλβανία και τη Βουλγαρία διευκολύνουν την είσοδο και δίνουν στο φαινόμενο μια μορφή κυκλικότητας.¹¹⁹ [Ζωγραφάκης Σταύρος- Κασίμης Χαράλαμπος]

Η Ελλάδα θεωρείται ως η κύρια είσοδος μετανάστευσης στην Ευρώπη καθώς οι δίοδοι μέσω άλλων χωρών όπως της Ιταλίας και της Ισπανίας έχουν ουσιαστικά φραγεί ,μεταφέροντας την αντιμετώπιση του προβλήματος σε τρίτες χώρες όπως το Μαρόκο, τη Λιβύη και την Τυνησία. Η Ιταλία, βάση συμφωνίας του 2009 με τη Λιβύη, απελαύνει όσους μετανάστες προσπαθούν να εισέλθουν στην Ιταλία, όταν εντοπιστούν στα διεθνή ύδατα.

4.3 Η Μετανάστευση στην ποσοτική της διάσταση- Ροές

Η παράνομη μετανάστευση είναι ένα μείζον θέμα στην δημόσια συζήτηση σε πολλά κράτη μέλη της ΕΕ. Ειδικότερα, οι χώρες κατά μήκος των συνόρων της Μεσογείου, όπως η Ιταλία, η Ισπανία, η Ελλάδα και η Μάλτα

βρίσκονται αντιμέτωπες με τις προσπάθειες των μεταναστών να εισέλθουν παράνομα στις χώρες αυτές. Παρά τις ουσιαστικές προσπάθειες για να διαφυλαχτούν τα σύνορα, παρατηρούνται μεγάλες εισροές μεταναστών. Όμως αυτή η παράνομη μετανάστευση προς τις χώρες της Μεσογείου ενδέχεται να επηρεάζει και άλλα κράτη μέλη της ΕΕ εξαιτίας των εσωτερικών συνόρων της ΕΕ που επιτρέπουν στους παράνομους μετανάστες να κινηθούν σε πιο βόρειες χώρες της ΕΕ. Αλλωστε τα στοιχεία δείχνουν ότι ένα μεγάλο ποσοστό των παράνομων μεταναστών που εισέρχονται στις χώρες αυτές έχουν άλλο τελικό προορισμό όπως την Γερμανία ή τη Γαλλία¹²⁰ [Chiurietal., 2007].

Η Ελλάδα ως χώρα υποδοχής μεταναστών έγινε την δεκαετία του 1990 και τότε ξεκίνησε η διαμόρφωση της μεταναστευτικής πολιτικής. Η μετανάστευση αυξήθηκε το διάστημα 2000-2011. Το διάστημα 2000-2011 η μετανάστευση γινόταν κυρίως μέσω της Τουρκίας, διαμέσου του Έβρου ποταμού (ή και χερσαίως στο μοναδικό κομμάτι των ελληνοτουρκικών συνόρων μεταξύ Νέας Βύσσας και Καστανιών όπου ο Έβρος διασχίζει την Αδριανούπολη και τα σύνορα δεν οριοθετούνται από αυτόν) ή των νησιών του Αιγαίου. Συνήθως σκοπός ήταν η μετάβαση σε κάποια άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνήθως μέσω του λιμανιού της Πάτρας ή της Ηγουμενίτσας.

Το 2011 αυξήθηκε περαιτέρω η μετανάστευση. Σύμφωνα με τη FRONTEX, τους πρώτους 9 μήνες του 2011 πέρασαν τα ελληνικά σύνορα 112.844 μετανάστες έναντι 76.697 την αντίστοιχη περίοδο του 2010.¹²¹ [<https://el.wikipedia.org>]

Η ελληνική κρίση χρέους 2010-2012 δεν μείωσε τον αριθμό των μεταναστών που έρχονται στην Ελλάδα, η οποία αποτελεί το κύριο δρόμο εισόδου στην Ευρώπη. Το 2010, σύμφωνα με την FRONTEX, 9 στους 10

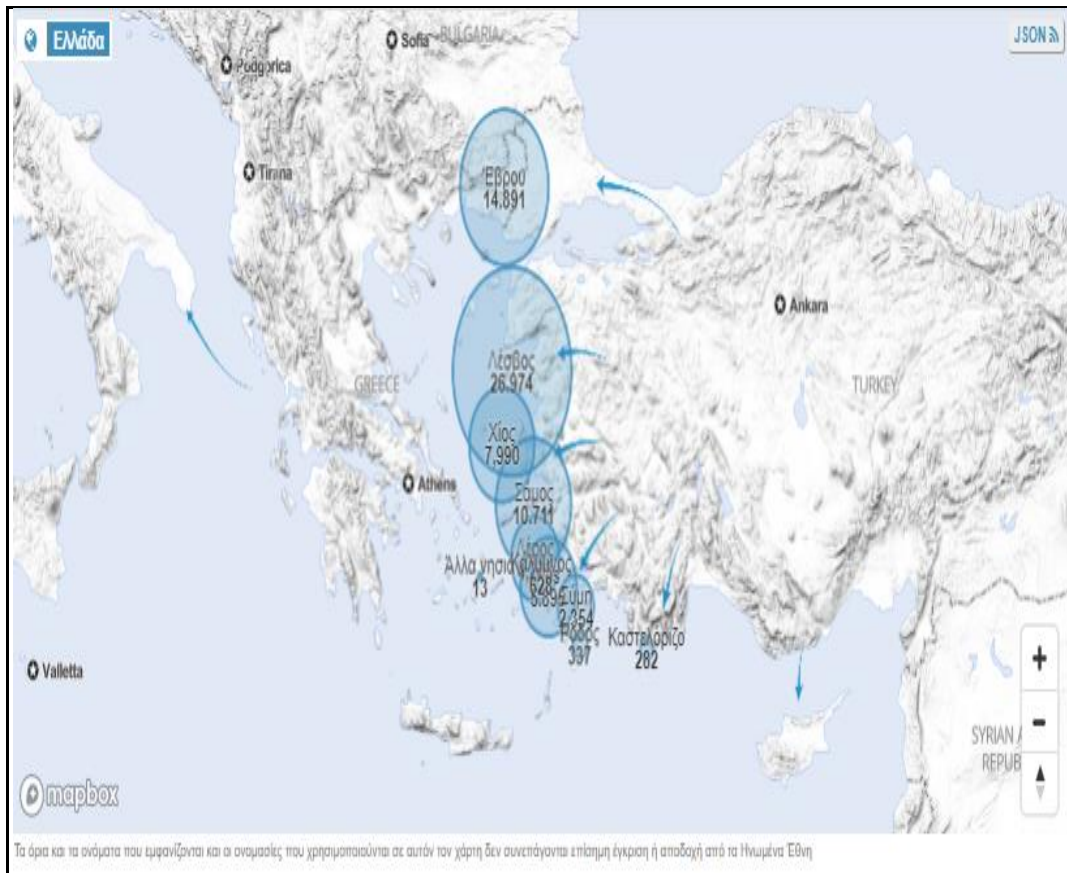
μετανάστες που εισήλθαν παράνομα στην Ευρώπη, εισήλθαν μέσω της Ελλάδας. Πολλοί μετανάστες που εισέρχονται στην Ελλάδα, ξαναφεύγουν μετά από κάποιο χρονικό διάστημα.

Παράλληλα οι πολιτικές εξελίξεις στην Λιβύη και την Τυνησία το 2011, επανέφεραν την μετανάστευση προς την Ευρώπη μέσω της Ιταλίας (κυρίως μέσω της νήσου Λαμπεντούζα), μετατρέποντας την, μία από τις κύριες πύλες εισόδου μεταναστών στην Ευρώπη.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας, έως τις **29 Δεκεμβρίου 2019** οι συνολικές αφίξεις παράνομων μεταναστών άγγιξαν τις 74.348 εκ των οποίων οι από θαλάσσης προερχόμενοι ήταν 59.457 και από ξηράς οι αφίξεις προσέγγισαν τους 14.891.

Το ίδιο χρονικό διάστημα οι αφίξεις μεταναστών στην Ιταλία ήταν 11.471, στη Μάλτα 3.309 και στην Ισπανία 32.492. Εύκολα ανάγεται το συμπέρασμα ότι το μεγαλύτερο βάρος παράνομης εισόδου μεταναστών επωμίζεται η Ελλάδα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

ΠΗΓΗ: ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ

Στον πίνακα 12 αποτυπώνονται οι μεταναστευτικές ροές το τελευταίο χρονικό διάστημα του 2019. Εύκολα γίνεται αντιληπτή η ακραία μεταναστευτική πίεση που ασκείται στα νησιά του Αιγαίου.

Χαρακτηριστικά:

- Λέσβος κατέχει τα πρωτεία με 26.974 μετανάστες
- Σάμος με 10.711 μετανάστες
- Χίος με 7.990 μετανάστες

ΠΙΝΑΚΑΣ 13

Οι περισσότερες κοινές εθνικότητες θαλάσσιων αφίξεων (από την 1η Ιανουαρίου 2019)			
Χώρα προέλευσης	Πηγή	Ημερομηνία δεδομένων	Πληθυσμός
Αφγανιστάν		30 Νοεμβρίου 2019	20,607
Αραβική Δημοκρατία της Συρίας		30 Νοεμβρίου 2019	14.868
Οι υπολοίποι		30 Νοεμβρίου 2019	6,629
Dem. Αντιπροσωπεία του Κονγκό		30 Νοεμβρίου 2019	3.662
Ιράκ		30 Νοεμβρίου 2019	3,355
Κράτος της Παλαιστίνης		30 Νοεμβρίου 2019	2,921
Ιράν (Ισλαμική Δημοκρατία της)		30 Νοεμβρίου 2019	931
Άτομα		30 Νοεμβρίου 2019	198
Πακιστάν		30 Νοεμβρίου 2019	130
Κουβέιτ		30 Νοεμβρίου 2019	104
Αλγερία		30 Νοεμβρίου 2019	38

ΠΗΓΗ: ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ

Από τον πίνακα 13 παρατηρούμε ότι το 2019, ο μεγάλος μεταναστευτικός όγκος που εισέρχεται στη χώρα μας, προέρχεται από το Αφγανιστάν(20.607 άτομα) και στη συνέχεια ακολουθούν οι μετανάστες από τη Συρία (14.868 άτομα).

Ενδεικτική του κλίματος αποτελεί η ποσοτική αναφορά των προηγούμενων ετών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 14

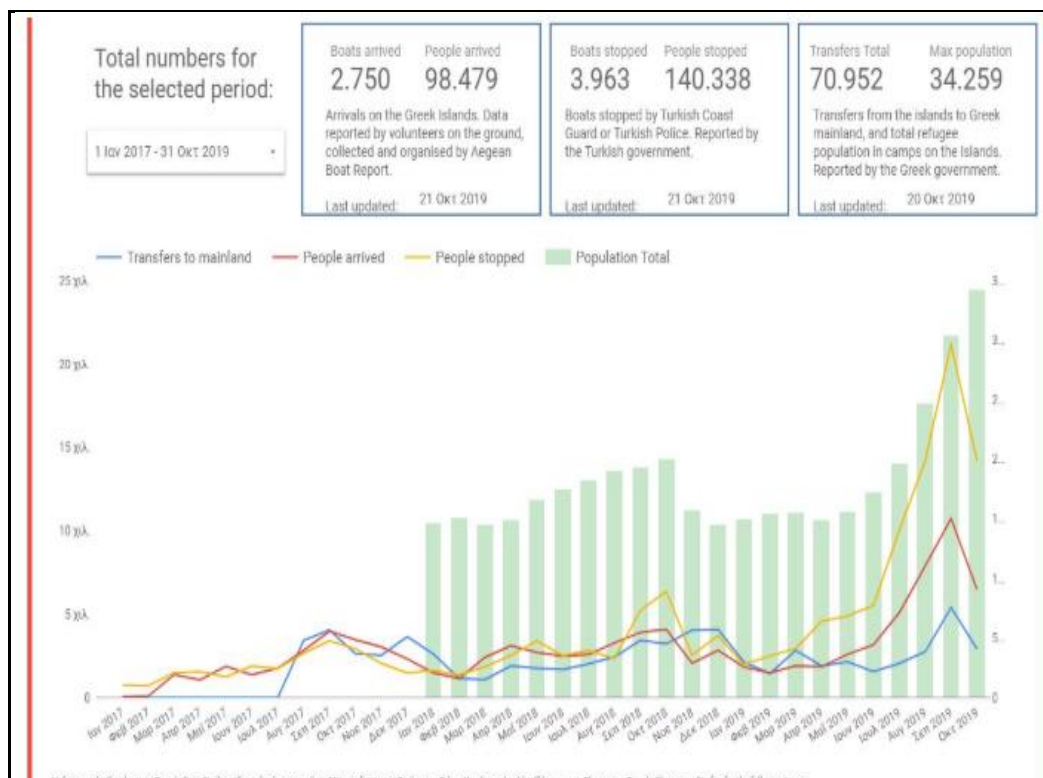
Προηγούμενα χρόνια	Παραλίες στη θάλασσα	Αφίξεις εδάφους	Νεκρά
2018	32,494	18,014	174
2017	29,718	6.592	59
2016	173,450	3,784	441
2015	856,723	4,907	799
2014	41,038	2,280	405

ΠΗΓΗ: <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179>

Ένα σχόλιο που μπορούμε να κάνουμε, με βάση τον παραπάνω πίνακα είναι πως το 2015 αποτέλεσε το έτος σύμβολο του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ελλάδα, με τους παράνομους μετανάστες να φτάνουν στον αριθμό ρεκόρ των 856.723 από θαλάσσης και τους 4.907 από ξηράς. Έκτοτε το φαινόμενο ακολουθεί μειωμένη πορεία, έως το 2019 που αναλύθηκε παραπάνω.

Από το 2017 μέχρι και το 2019 έχουν εισέλθει στα ελληνικά νησιά **συνολικά 98.479 άτομα** (μόνο όσοι έχουν καταγραφεί) και πάνω από **2.750 βάρκες!** Ο πίνακας που ακολουθεί από το AegeanBoatReportDataStudio δείχνει ξεκάθαρα το μέγεθος του προβλήματος.

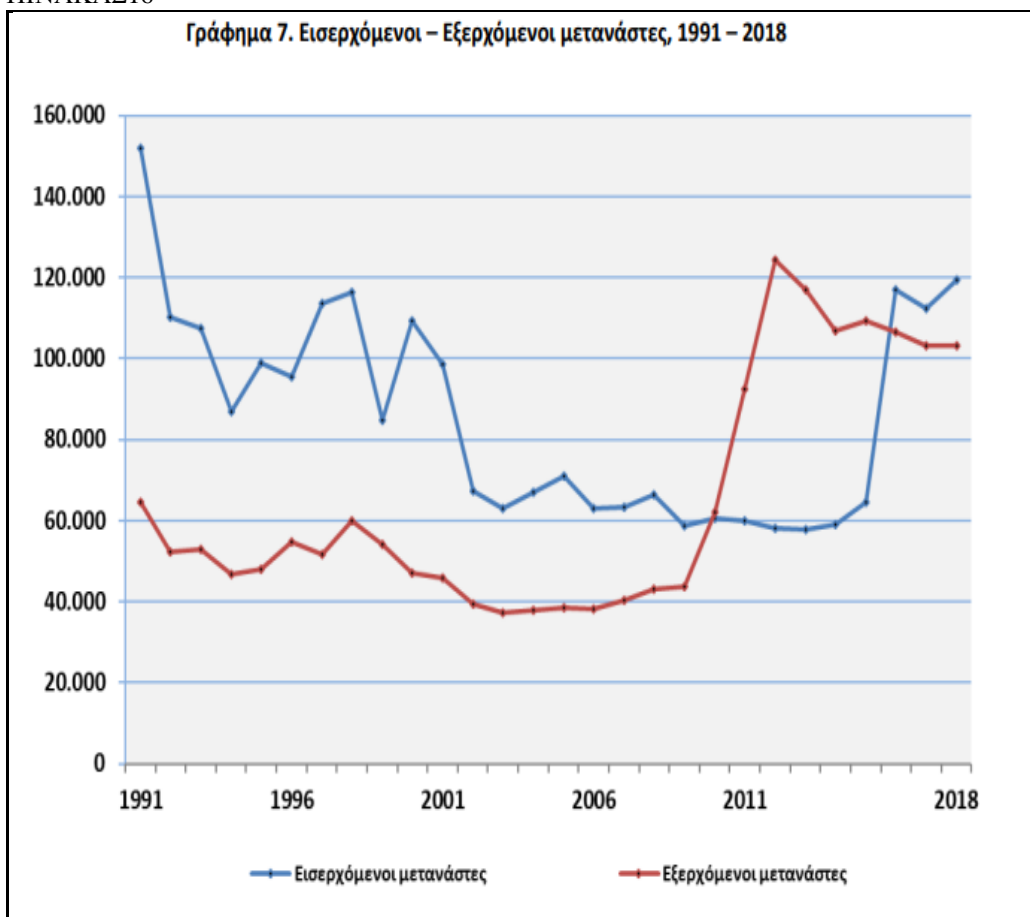
ΠΙΝΑΚΑΣ 15

ΠΗΓΗ: <https://www.cnn.gr/news/ellada/story/194745/>

Μόνο μέσα σε 3 μήνες το καλοκαίρι του 2019 έφτασαν πάνω από 16.000, τον Σεπτέμβριο άλλες 10.000 και τον Οκτώβριο έχουν μπει 6.485 μετανάστες στα ελληνικά νησιά¹²². [<https://www.cnn.gr/news>]

ΠΙΝΑΚΑΣ16

ΠΗΓΗ: https://www.statistics.gr/el/statistics?p_p_id=document

ΠΙΝΑΚΑΣ 17

Έτος	Εισερχόμενοι μετανάστες	Εξερχόμενοι μετανάστες	Καθαρή μετανάστευση
1991	151.978	64.628	87.350
1992	110.334	52.389	57.945
1993	107.462	52.929	54.533
1994	86.959	46.813	40.146
1995	98.989	47.967	51.022
1996	95.585	54.628	40.957
1997	113.477	51.794	61.683
1998	116.411	60.119	56.292
1999	84.695	54.175	30.520
2000	109.251	46.993	62.258
2001	98.471	45.909	52.562
2002	67.220	39.378	27.842
2003	63.141	37.433	25.708
2004	66.871	38.041	28.830
2005	70.933	38.583	32.350
2006	63.094	38.368	24.726
2007	63.298	40.400	22.898
2008	66.529	43.044	23.485
2009	58.613	43.686	14.927
2010	60.462	62.041	-1.579
2011	60.089	92.404	-32.315
2012	58.200	124.194	-65.994
2013	57.946	117.094	-59.148
2014	59.014	106.804	-47.790
2015	64.446	109.351	-44.905
2016	116.867	106.535	10.332
2017	112.247	103.327	8.920
2018	119.489	103.049	16.440

ΠΗΓΗ: : https://www.statistics.gr/el/statistics?p_p_id=document

Στους δύο παραπάνω πίνακες αναλύεται η καθαρή μετανάστευση κατά έτος από το 1991 έως το 2018, αφαιρώντας από την εισερχόμενη την εξερχόμενη μετανάστευση.

Το συμπέρασμα που εξάγεται είναι πως η εξερχόμενη μετανάστευση από το 2010 υπερτερεί με αποκορύφωμα το έτος 2012, όπου η διαφορά προσεγγίζει τους 65.994 εξερχόμενους μετανάστες. Το έτος 2018 της έρευνας παρατηρούμε πως οι εισερχόμενοι μετανάστες πλεονάζουν κατά τον αριθμό των 16.440.

ΠΙΝΑΚΑΣ 18

ΠΗΓΗ: ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας στην Ελλάδα, το 2019 έφθασαν 74.600 άτομα, 50% περισσότερα από πέρυσι. Πρόκειται κυρίως για οικογένειες με παιδιά από το Αφγανιστάν και τη Συρία. 59.700 άτομα έφθασαν στα νησιά και 14.900 διέσχισαν τα χερσαία σύνορα¹²³ [<https://data2.unhcr.org/>]

4.4 Μεταναστευτική κρίση στην Ελλάδα 2015

Το 2015 είναι ένα έτος - ορόσημο για το μεταναστευτικό στην Ε.Ε. Είναι η χρονιά που εκδηλώθηκαν με τρόπο εκρηκτικό τα αδιέξοδα της ευρωπαϊκής πολιτικής για τη μετανάστευση. Κύριος αποδέκτης του βάρους ήταν η Ελλάδα, αν λάβουμε υπόψη και τη σταδιακή “σφράγιση” του εξωτερικού

ευρωπαϊκού συνόρου, Ισπανία, Μάλτα και Ιταλία με μια σειρά από αστυνομικο-στρατιωτικού τύπου μέτρα που έλαβαν σε εθνικό επίπεδο (όπως η δημιουργία ειδικών περιφράξεων και εγκαταστάσεων ασφαλείας στο Γιβραλτάρ ή τη Λαμπεντούζα) με αποτέλεσμα να μετατοπιστούν οι ροές στην Ανατολική Μεσόγειο.

Ύστερα από την ανέγερση της περίφραξης στον Έβρο και τη σφράγιση της χερσαίας εισόδου, αντί να ανακόψει, διέσπειρε τις ροές επανενεργοποιώντας τις θαλάσσιες οδούς, νέες όπως τα δυτικά και βόρεια παράλια τις Μαύρης Θάλασσας και παλιές, από τη Λιβύη και τα τουρκικά παράλια.

Οι φράσεις ‘μεταναστευτική κρίση’ και ‘προσφυγική κρίση’ άρχισαν να χρησιμοποιούνται ευρύτερα μετά τον Απρίλιο 2015, όταν πέντε σκάφη με περίπου δύο χιλιάδες μετανάστες βυθίστηκαν στη Μεσόγειο, στοιχίζοντας τη ζωή σε πάνω από 1.200 άτομα, σύμφωνα με τα δημοσιεύματα του τύπου

Η πρωτοφανής μαζικότητα με την οποία άρχισαν να εκδηλώνονται στο Αιγαίο από τα τουρκικά παράλια είχε την αιτία της, στον συνεχή πόλεμο του Ιράκ, στην κορύφωση της έντασης της σύρραξης στη Συρία και τη σχεδόν πλήρη κατάρρευση της οργάνωσης της καθημερινής κοινωνικής ζωής στο μεγαλύτερο μέρος της χώρας.

Η διέλευση των λίγων μιλίων που χωρίζουν τα παράλια από τα νησιά του Αιγαίου είναι συγκριτικά κατά πολύ ασφαλέστερη από το να ρισκοκινδυνεύεις στις θάλασσες της Λιβύης.

Επιπλέον, το σημείο αυτό εισόδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται σε φυσική γεωπολιτική συνέχεια με τη βασικότερη πλέον οδό μετακίνησης προς τον Βορρά μέσω των κεντρικών Βαλκανίων. Όλα αυτά καθιστούσαν

τη διαδρομή μέσω Ελλάδας κατά πολύ προτιμότερη από κάθε άλλη για τις εκατομμύρια μεταναστών που βρίσκονταν και βρίσκονται σε κίνηση.¹²⁴

[DimitrisChristopoulos]

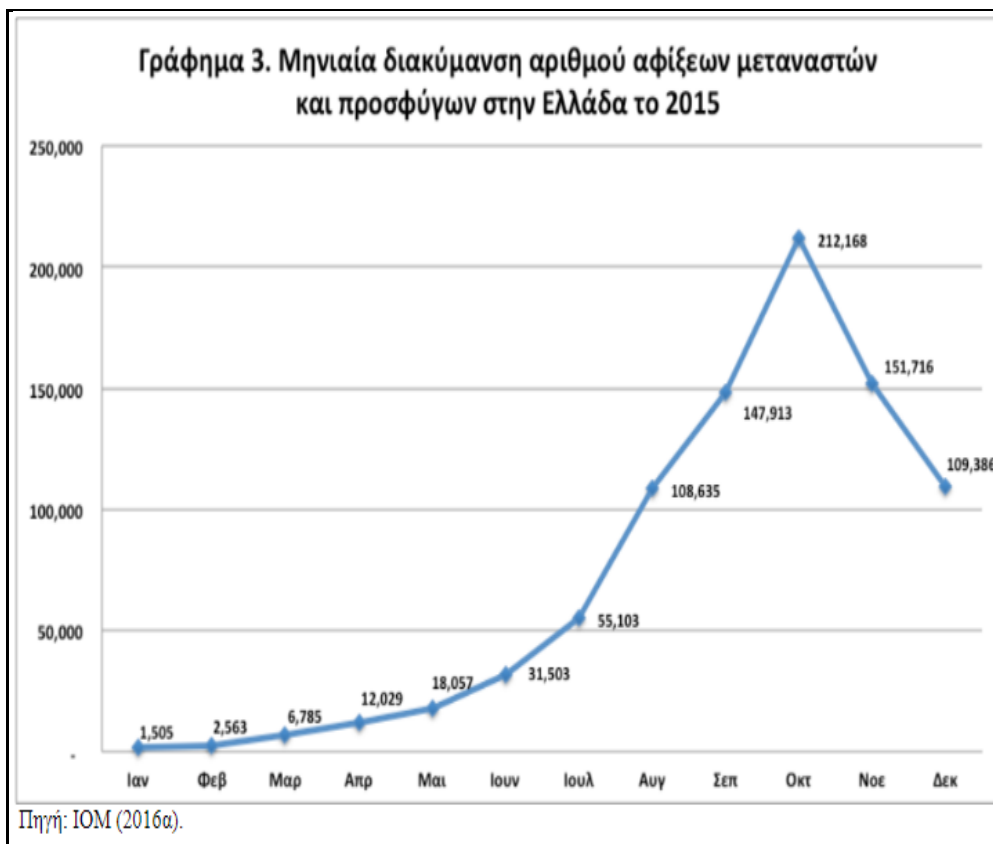
Το 2015 καταγράφηκαν 853.650 άτομα που πέρασαν τα θαλάσσια σύνορα της χώρας και μόλις 3.713 άτομα που πέρασαν τα χερσαία σύνορα. Στην ίδια περίοδο, στην Ελλάδα εισήλθαν 857.363 μετανάστες και πρόσφυγες, στην Ιταλία 153.842 άτομα και στην Βουλγαρία 31.174 άτομα. Δηλαδή στο σύνολο του 1,05 εκατομμυρίου ατόμων που εισήλθαν στην Ευρώπη το 82% διήλθε μέσω Ελλάδος

Αξιοσημείωτο είναι ότι μεταξύ 2014 και 2015 η αύξηση των διελεύσεων μεταναστών και προσφύγων μέσω Ελλάδας ήταν εντυπωσιακή φθάνοντας το 1.080%, ενώ το 2014 είχαν εισέλθει στη χώρα μόλις 72.632 άτομα. Αντίστοιχα, στην Ιταλία την ίδια περίοδο οι διελεύσεις μεταναστών και προσφύγων μειώθηκαν κατά 10% συγκριτικά με το 2014¹²⁵ [ΟΟΑ, 2016^a]

Μπροστά στην άνευ προηγουμένου, μαζική εισροή μεταναστών το 2015 στην Ελλάδα, η Ευρώπη παρακολουθούσε χωρίς να θέσει σε εφαρμογή το σχέδιο έκτακτης ανάγκης, που είχε καταρτίσει με τη μορφή μάλιστα δεσμευτικής Οδηγίας (2001/55/EK) *“για τις ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και μέτρα για τη δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ κρατών μελών όσον αφορά την υποδοχή και την αντιμετώπιση των συνεπειών της υποδοχής αυτών των ατόμων*¹²⁶ [Γιάννη Κτιστάκη, Μεταναστευτικό]

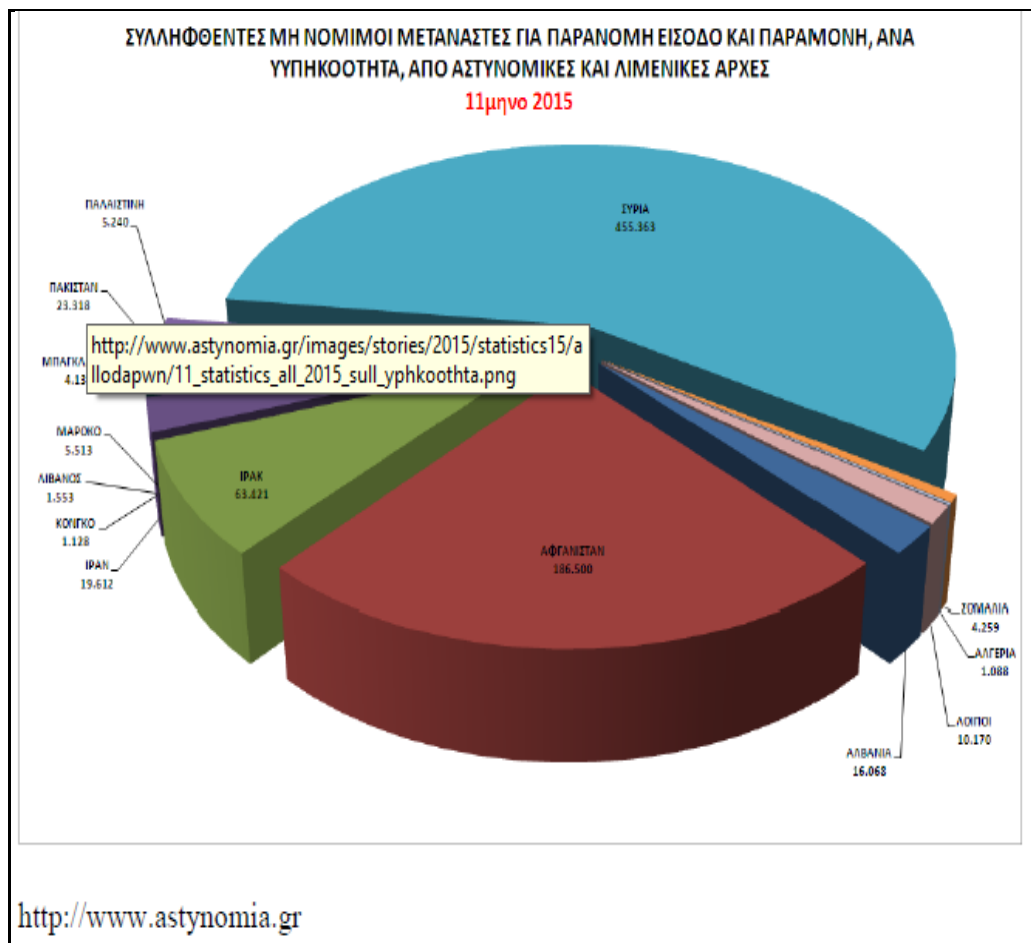
Έτσι, η όλη διαχείριση του πλήθους και των πιεστικών αναγκών του μετακυλίσθηκε σχεδόν αποκλειστικά στη πρωτοβουλία της τοπικής και διεθνούς κοινωνίας των πολιτών και των οργανώσεών της¹²⁷. [Guardian, Winteriscoming]

ΠΙΝΑΚΑΣ 19

Καθόλη τη διάρκεια του 2015 η τάση είναι ανοδική με κορύφωση των μεταναστευτικών ροών η οποία διαδραματίστηκε τον Οκτώβριο με 212.168 αφίξεις. Όσον αφορά τις εθνικότητες των μετακινούμενων προς την Ευρώπη το 2015, η πλειοψηφία ήταν Σύριοι (50,2%) και Αφγανοί (20,2%), ακολουθούμενοι από Ιρακινούς (7,1%), Ερυθραίους (4,2%), Πακιστανούς (2,7%), Νιγηριανούς (2,2%), Ιρανούς (2,1%) και Σομαλούς (1,6%) (IOM, 2016α: 3). Αν και οι Σύριοι αποτελούν την πλειοψηφία, εμφανίζονται και άλλες εθνικότητες που «παρασύρονται» με το μεταναστευτικό ρεύμα προς την Ευρώπη.

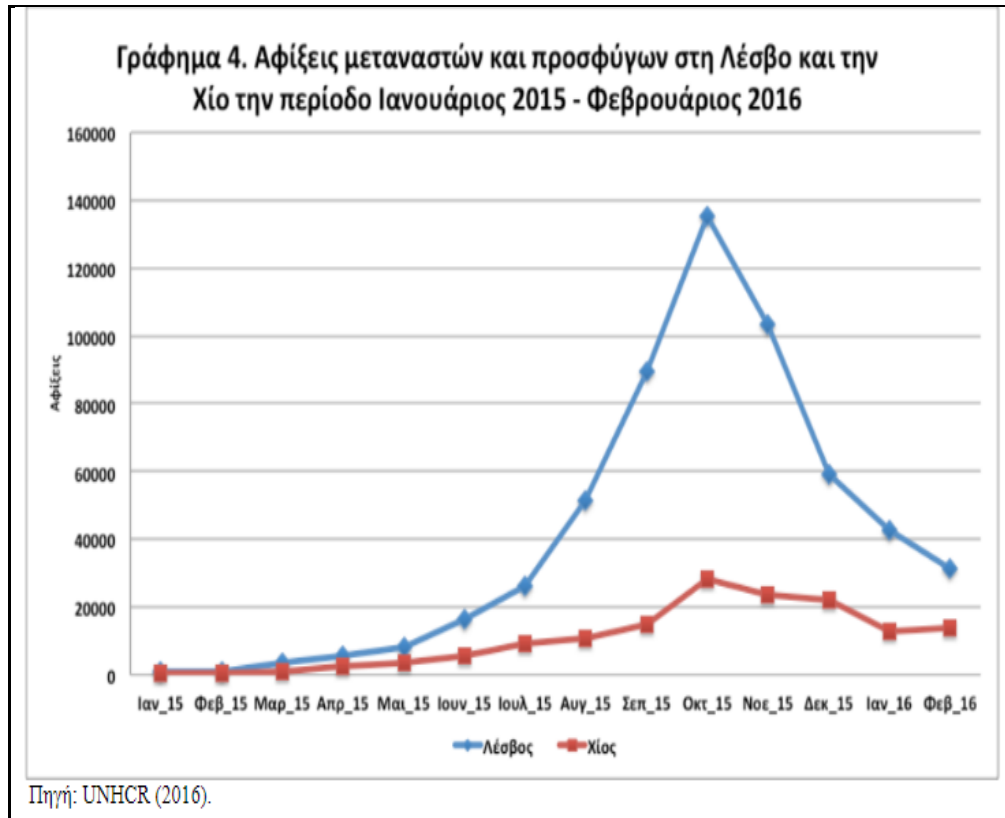
ΠΙΝΑΚΑΣ 20

Σύμφωνα με τον πίνακα 20 που εξέρχεται από στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας, το 11μηνο του 2015 το μεγαλύτερο ποσοστό συλληφθέντων παρανόμων μεταναστών, προέρχονται από τη Συρία (455.363 άτομα) στη συνέχεια από το Αφγανιστάν (186.500 άτομα) με τρίτο το Ιράκ (63.421 άτομα).

4.5 Το εκτεταμένο πρόβλημα του Ανατολικού Αιγαίου

ΠΙΝΑΚΑΣ 21

Οι αφίξεις μεταναστών και προσφύγων στην Ελλάδα επιβάρυνε υπέρμετρα δύο νησιά, τη Λέσβο και τη Χίο, από όπου πέρασε και συνεχίζει να περνά η μεγάλη πλειοψηφία όσων διέρχονται τα θαλάσσια σύνορα της χώρας (ΠΙΝΑΚΑΣ 21).

Το 2015 πάνω από το 70% των αφίξεων μεταναστών και προσφύγων που εισήλθε στη χώρα πέρασε από την Λέσβο ή την Χίο. Συνολικά το 2015 στη Λέσβο αφίχθηκαν πάνω από 500.000 άτομα, ενώ στη Χίο ο αριθμός των διελεύσεων ξεπέρασε τα 120.000 άτομα.

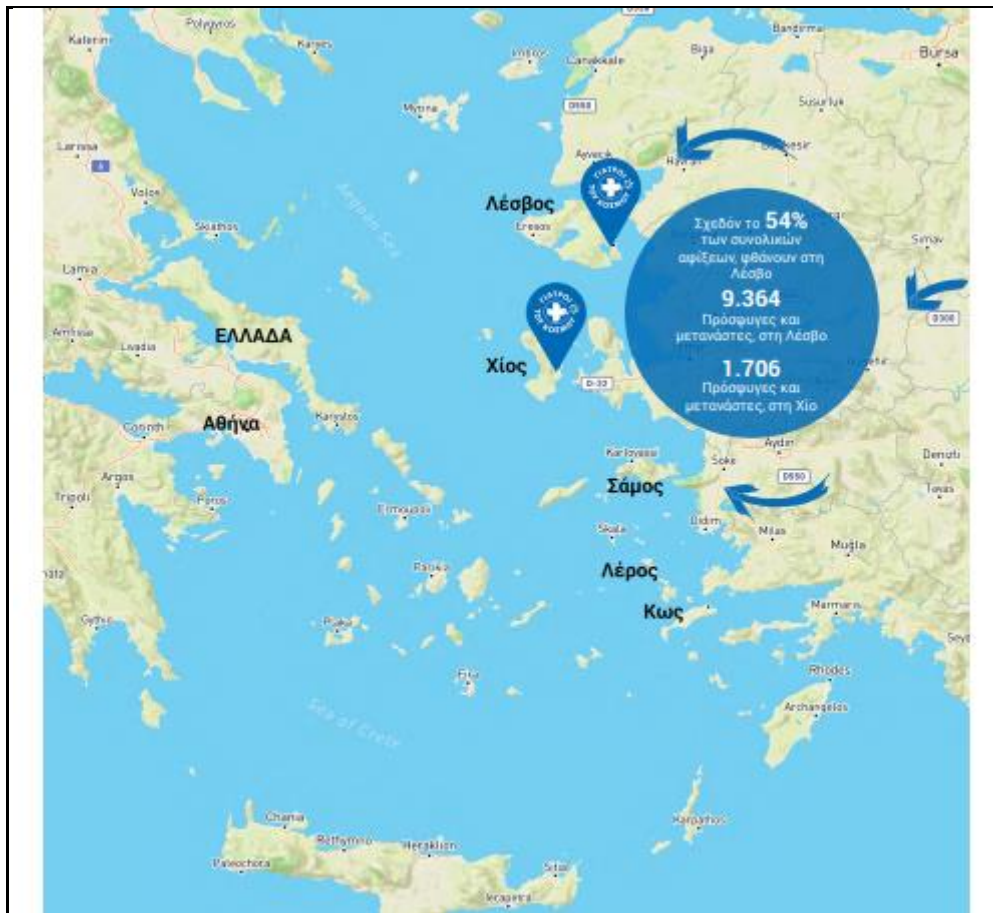
Εδώ θα πρέπει να τονιστεί ότι κατά την περίοδο αυτή συχνά ο συνολικός αριθμός αφίξεων προσφύγων και μεταναστών ήταν ίσος ή υπερέβαινε το συνολικό πληθυσμό του κάθε νησιού¹²⁸ [Τριαντόπουλος, 2015]

«Εκρηκτική» χαρακτήρισε την κατάσταση στα νησιά του Αιγαίου ο πρόεδρος της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης της Βουλής, Μάξιμος Χαρακόπουλος, μιλώντας στις Βρυξέλλες ως επικεφαλής της ελληνικής αντιπροσωπείας στη συνεδρίαση της Μικτής Ομάδας Κοινοβουλευτικού Ελέγχου της Ευροπoι για το μεταναστευτικό και τη συνεργασία της με τη Frontex και την Τουρκία.

Στην Τουρκία δραστηριοποιείται μεγάλος αριθμός εγκληματικών οργανώσεων, κυρίως στον τομέα της διακίνησης μεταναστών, και το επίπεδο της υφιστάμενης συνεργασίας δεν επιτρέπει την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση και εξάρθρωση εγκληματικών ομάδων που δρουν εντός και εκτός ΕΕ. Την ίδια στιγμή ο Πρόεδρος της Τουρκίας Ταγίπ Ερντογάν απειλεί ευθέως ότι θα ανοίξει τα σύνορά του για να στείλει στην Ευρώπη εκατομμύρια μετανάστες και πρόσφυγες», υπογράμμισε.¹²⁹

[<https://www.tovima.gr/2019>]

ΠΙΝΑΚΑΣ 22

ΠΗΓΗ: <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/64005>

Το έτος 2018, 16.628 πρόσφυγες και μετανάστες παραμένουν στα νησιά του Αιγαίου - κυρίως σε 5 νησιά (Λέσβος, Χίος, Κως, Σάμος και Λέρος). Η Λέσβος συνεχίζει να επωμίζεται τον μεγαλύτερο αριθμό αφίξεων, έχοντας λάβει το 56% περίπου των συνολικών αφίξεων μέσω θαλάσσης το 2018. Ο αριθμός αυτός είναι σημαντικός και εξακολουθεί να ασκεί πίεση στο ήδη επιβαρυσμένο ελληνικό σύστημα υποδοχής και ασύλου. Υπερπληθυσμός, ελλιπείς και ανεπαρκείς συνθήκες διαβίωσης, έλλειψη προστασίας και ασφάλειας είναι μόνο μερικά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες που βρίσκονται στα νησιά.

Τα κυκλώματα διακίνησης , αμείβοντα με μετρητά και στη συνέχεια οι μετανάστες ομαδοποιούνται σε «μικτές ομάδες» 50 ατόμων. Αναμένουν την «αποστολή» διαμένοντας είτε σε ξενοδοχεία είτε σε σκηνές σε περιοχή των μικρασιατικών παραλίων.

Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι ακόμη και αν τουρκική ακταιωρός συλλάβει τους μετανάστες-πρόσφυγες κατά τη διάρκεια του πλου τους εντός των τουρκικών χωρικών υδάτων, αμέσως μετά η τουρκική ακτοφυλακή τους αφήνει ελεύθερους.

Οι αμοιβές ποικίλουν ανάλογα με τον προορισμό:

- ✓ **Σάμος** με φουσκωτό 1.000 ευρώ
- ✓ **Χίος** με φουσκωτό 1.100 ευρώ
- ✓ **Φαρμακονήσι** με φουσκωτό 1.100 ευρώ
- ✓ **Πλους** με ταχύπλοο σκάφος προς όλα τα νησιά 1.300 ευρώ
- ✓ **Κως** με τζετ σκι 1.500 ευρώ
- ✓ **Με τουριστικό γιοτ** για όλα τα νησιά 2.200 ευρώ
- ✓ **Με γιοτ... πολυτελείας** για όλα τα νησιά 3.000 ευρώ¹³⁰
[<https://www.tovima.gr>]

Ο αρμόδιος υφυπουργός για το προσφυγικό Γιώργος Κουμουτσάκος αποδίδει τον αυξανόμενο αριθμό προσφύγων κατά το τελευταίο χρονικό διάστημα, όχι μόνο στις ευνοϊκές μετεωρολογικές συνθήκες στο ανατολικό Αιγαίο.

Σε συνέντευξη που παραχώρησε στο BBC παρέπεμψε και στις αυξανόμενες εντάσεις στις σχέσεις της Τουρκίας με την ΕΕ και τις ΗΠΑ. Πιθανώς οι τουρκικές αρχές αφήνουν στους διακινητές ελευθερία κινήσεων για να ασκήσουν οι ίδιες πολιτικές πιέσεις. Θα μπορούσε να υπάρχει όμως μια ακόμη εξήγηση. Οι τουρκικές αρχές ξεκίνησαν να στέλνουν πρόσφυγες από την Κωνσταντινούπολη στις ανατολικές επαρχίες της χώρας για

εγκατάσταση. Κυκλοφορούν μάλιστα φήμες για αναγκαστικούς μαζικούς εκτοπισμούς προς τη Συρία. Γι αυτό πολλοί πρόσφυγες επιχειρούν να περάσουν στην Ελλάδα». ¹³¹ [<https://www.lawandorder.gr>]

4.6 Μεταναστευτική πολιτική Ελλάδας- Θεσμικό πλαίσιο

Η εγκατάσταση των οικονομικών μεταναστών αλλά και οι πρόσφατοι γειτονικοί πόλεμοι φέρνουν στην επιφάνεια και γίνονται αφορμή για συγκρούσεις και διεκδικήσεις αναβίωσης τοπικών ταυτοτήτων που για αιώνες είχαν αποκοιμηθεί και δημιουργούν σοβαρά προβλήματα στην κοινωνική συνοχή των νότιων εθνικών κοινωνιών.

Η σύγκυση αυτή ξεπερνιέται όταν η ένταση του μεταναστευτικού φαινομένου μεγαλώνει και “η απειλή” εισχωρεί σε τομείς της καθημερινής ζωής και κυρίως στο χώρο της εργασίας. Με τις πολιτικές ρυθμίσεις περί νομιμοποίησης των μεταναστών όσον αφορά για την ελληνική περίπτωση, το θέμα αποκτά ένα θεσμικό χαρακτήρα και για πρώτη φορά στα ελληνικά χρονικά αποτελεί επίσημα κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας και πολιτικής ¹³²[Μελέτες του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ]

Η παρουσία και η συνακόλουθη ανάγκη ένταξης των μεταναστών άρχισε να προβληματίζει την ελληνική πολιτεία την τελευταία δεκαετία για τρεις λόγους:

- την αυξημένη ροή μεταναστών και μεταναστριών από χώρες της Ασίας (Πακιστάν, Μπανγκλαντές) και της Αφρικής με διαφορετικό πολιτισμικό προφίλ από εκείνο της χώρας υποδοχής και έλλειψη εξειδίκευσης στους τομείς της εθνικής οικονομίας που παρουσίαζαν έλλειμμα εργατικού δυναμικού, όπως η γεωργία, οι κατασκευές, οι οικιακές υπηρεσίες, κ.ά.

- την ευρύτερη ευρωπαϊκή οικονομική κρίση, η οποία έχει οδηγήσει σε ύφεση την ελληνική οικονομία κατά την τελευταία δεκαετία και η οποία έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας, τη μείωση των δημοσίων δαπανών και επενδύσεων, την έλλειψη εθνικού προϋπολογισμού για δράσεις ένταξης τόσο για τον παλιό όσο και για τον νεοεισερχόμενο μεταναστευτικό πληθυσμό.
- τη συνεχιζόμενη μαζική μετακίνηση προς την Ελλάδα και την Ευρώπη, από τα τέλη του 2014 έως και σήμερα, ατόμων τα οποία αιτούνται διεθνούς προστασίας και τα οποία διαφεύγουν πολέμου ή εμφυλίων συρράξεων στη χώρα τους και συγκεκριμένα τη Συρία, το Αφγανιστάν και το Ιράκ.

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, η ανάγκη σχεδιασμού και υλοποίησης μιας συνολικής και ολοκληρωμένης στρατηγικής για την υποδοχή και την ένταξη μεταναστών και αιτούντων/αιτουσών και δικαιούχων διεθνούς προστασίας, στο πλαίσιο της προσαρμογής της ελληνικής πολιτείας στη νέα κοινωνικοπολιτική και οικονομική πραγματικότητα, καθίσταται απόλυτα απαραίτητη και αναγκαία¹³³. [<http://www.opengov.gr>]

«Η διεύρυνση της μεταναστευτικής εισροής στην Ελλάδα και η αυξανόμενη σημασία του φαινομένου της μετανάστευσης για το σύνολο των χωρών της Ε.Ε. συνδυάστηκε με την υιοθέτηση πολιτικών ρύθμισής της.¹³⁴ [Bagavos, 2004]

Εξαιτίας, βέβαια, του γεγονότος ότι κατά τις επόμενες δεκαετίες οι μετανάστες που εισέρεαν στη χώρα ήταν κυρίως οικονομικοί μετανάστες και στις περισσότερες περιπτώσεις παράνομοι, το θεσμικό αυτό πλαίσιο προσανατολίστηκε σε ζητήματα που αφορούσαν μεν «την είσοδο, την παραμονή και την εργασία τους αλλά και τη νομιμοποίησή τους στην Ελλάδα».¹³⁵ [Μπάγκαβος, Καψάλης,]

4.6.1 Ελληνικό Νομοθετικό πλαίσιο

Στις αρχές της δεκαετίας του '90 όταν η Ελλάδα κλήθηκε να αντιμετωπίσει την μαζική εισροή μεταναστών δεν είχε κάποιο νομοθετικό πλαίσιο. Μέχρι τότε μπορεί να υποστηριχθεί ότι απουσίαζε οποιουδήποτε είδους μεταναστευτική πολιτική. Η ελληνική μεταναστευτική πολιτική ήταν προσανατολισμένη αποκλειστικά σε θέματα που αφορούσαν τον “απόδημο ελληνισμό” και την μετανάστευση του εργατικού δυναμικού από την Ελλάδα προς άλλες χώρες, ενώ η είσοδος ξένων εργατών αντιμετωπιζόταν ως μια προσωρινή λύση για την αντιμετώπιση εποχιακών αναγκών.¹³⁶ [Πετράκου, 2001]

Μέχρι το 1991, το θεσμικό πλαίσιο που καθόριζε την πολιτική σχετικά με τη μεταναστευτική εισροή καθορίζονταν από το Ν.4310/1929. Στη δεκαετία του 1980 έγινε φανερό ότι η εφαρμογή του παραπάνω νόμου, ο οποίος εισήχθηκε προκειμένου να ρυθμίσει τον ερχομό των προσφύγων από τη Μικρά Ασία αδυνατούσε να ρυθμίσει το φαινόμενο της μετανάστευσης και ειδικότερα αυτό της εισροής αλλοδαπών στην Ελλάδα¹³⁷. [Λαμπριανίδης]

▪ Νόμος 1975/1991

Ο νόμος αυτός καθορίζει τις προϋποθέσεις εισόδου και παραμονής μεταναστών στην Ελλάδα αλλά και απέλαση όσων ήταν χωρίς νομικές διατυπώσεις. Η ποινή φυλάκισης έως πέντε χρόνια προβλέπεται με τον νόμο αυτό σε όποιον εισέρχεται παράνομα στην Ελλάδα.

Η προσωρινή αντιμετώπιση του ζητήματος ήταν και ο λόγος που κατέστησε ως μη αποτελεσματικό τον συγκεκριμένο νόμο. Διακατεχόταν κυρίως από μια «αστυνομική» φιλοσοφία και επί της ουσίας καθιστούσε σχεδόν ανέφικτη την είσοδο και εγκατάσταση ξένων στη χώρα μας με σκοπό την εργασία¹³⁸ [Τριανταφυλλίδου, 2005].

Οι διατάξεις του νόμου καθόριζαν τις συνθήκες εισόδου και παραμονής των αλλοδαπών στην Ελλάδα επιτρέποντας την άμεση απέλαση οποιουδήποτε αλλοδαπού εισέρχονταν ή παρέμεινε στη χώρα χωρίς να τηρεί τις απαραίτητες νομικές διαδικασίες. Επιπρόσθετα καθορίζονταν ζητήματα σχετικά με τους συνοριακούς ελέγχους και τις συνθήκες εργασίας και εξόδου των αλλοδαπών, καθώς και ζητήματα σχετικά με τις διαδικασίες απέλασης και παροχής ασύλου¹³⁹ [Λαμπριανίδης και αλ., 2001, σ. 125]

Ο Νόμος αυτός προετοιμάστηκε πολύ βιαστικά και υπέστη δριμύτατη κριτική λόγω έλλειψης σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών, καθώς και του γεγονότος ότι λόγω υπερβολικής γραφειοκρατίας και υψηλού κόστους δεν δινόταν η ευκαιρία στους εργοδότες να προσλάβουν άτομα από το εξωτερικό.¹⁴⁰ [Λιανός, 2012]

▪ **Νόμος 2910/2001**

Παρόλο που ο νόμος 1975/1991 ήταν αυστηρός, αυξήθηκε η παράνομη εισροή μεταναστών και δημιουργήθηκε η ανάγκη για αντιμετώπιση του ζητήματος, αναγνωρίζοντας ότι οι μετανάστες συμβάλουν στην οικονομία και κοινωνία. Ο νέος νόμος μετέφερε την μεταναστευτική πολιτική από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Παράλληλα μειώθηκε από 15 σε 2 έτη ο απαιτούμενος χρόνος διαμονής του μετανάστη για το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση. Οι ανήλικοι μετανάστες απέκτησαν δικαίωμα στην υποχρεωτική εκπαίδευση και κατοχυρώθηκε η πρόσβαση των μεταναστών στο σύστημα δικαιοσύνης και κοινωνικής προστασίας.

Αν και με το νέο καθεστώς ο έλεγχος των μεταναστών έγινε αυστηρότερος, για πρώτη φορά έγινε αναφορά σε ζητήματα σχετικά με την υγεία, την

παιδεία, την εργασία και την οικογενειακή κατάσταση των μεταναστών.¹⁴¹

[Κοντιάδης& Παπαθεοδώρου,]

Επίσης, οι νόμιμοι μετανάστες απολαμβάνουν ίσων ασφαλιστικών δικαιωμάτων με τους Έλληνες υπηκόους. Δόθηκε, δε, και η δυνατότητα στους μετανάστες, οι οποίοι διέμεναν τουλάχιστον για μια δεκαετία στην Ελλάδα, να αιτηθούν της ελληνικής υπηκοότητας εφόσον αποδείξουν επάρκεια γνώσης της ελληνικής γλώσσας, της ιστορίας και του πολιτισμού.¹⁴² [Βαρβιτσιώτης &Καμπούρογλου]

▪ **Νόμος 3386/2005**

Με τον νόμο αυτό, μειώθηκε η γραφειοκρατία, ενοποιώντας την άδεια εργασίας και διαμονής μεταναστών σε ένα έγγραφο. Έγινε προσπάθεια νομιμοποίησης παράτυπων μεταναστών και ενσωματώθηκε η κοινοτική οδηγία 2003/86 για την οικογενειακή επανένωση των μεταναστών.

Επίσης ενσωματώθηκε η κοινοτική οδηγία 2003/109 για το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος αλλοδαπού με συμπλήρωση πενταετούς διαμονής στην Ελλάδα και γνώση της ελληνικής γλώσσας, πολιτισμού και ιστορίας. Παράλληλα προβλέπονται ποινικές, οικονομικές και διοικητικές κυρώσεις σε όσους παρέχουν υπηρεσίες σε παράνομους μετανάστες/υπηκόους τρίτων χωρών

Ο νόμος μπορεί να απλοποιεί τη διαδικασία χορήγησης άδειας διαμονής, καθώς η άδεια διαμονής και εργασίας θεσπίζονται σε ένα μόνον έγγραφο: άδεια διαμονής για συγκεκριμένο λόγο (π.χ. για εξαρτημένη εργασία, για ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα, για επενδυτική δραστηριότητα, για σπουδές κ.λ.π.)¹⁴³ [Τριανταφυλλίδου, 2005]

Παράλληλα ενσωματώθηκαν και δυο κοινοτικές οδηγίες αναφορικά με το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος και την οικογενειακή επανένωση σε

μια προσπάθεια ενιαίας αντιμετώπισης αυτών των θεμάτων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.¹⁴⁴[Μπάγκαβος, 2008:80-82]

- **Νόμος 3386/2007**

Με τον νόμο αυτό διευκολύνονται οι μετανάστες στην εξαγορά του 20% των ενσήμων που απαιτείται να συμπληρώσουν για να ανανεώσουν την άδεια παραμονής τους. Επίσης οι γονείς μεταναστών μπορούν να νομιμοποιούνται όταν τα παιδιά τους φοιτούν στην πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια εκπαίδευση.¹⁴⁵[Καλοφωλιάς, (2011)].

Εξακολουθούν όμως να παρουσιάζονται σοβαρά προβλήματα, τα οποία οφείλονται στις ανεπάρκειες των Δήμων και Περιφερειών και στη μη υλοποίηση του ηλεκτρονικού μητρώου αλλοδαπών. Έτσι, η έκδοση των αδειών καθυστερεί σημαντικά, με αποτέλεσμα οι μετανάστες να αδυνατούν να ταξιδέψουν στο εξωτερικό και στις χώρες προέλευσής τους.¹⁴⁶ [ΕΚΚΕ, 2008]

- **Νόμος 3838/2010**

Τροποποιείται ο *Κώδικας ελληνικής ιθαγένειας* ο οποίος βασιζόταν στην αρχή του δίκαιου του αίματος. Με τον νέο νόμο τα παιδιά μεταναστών αποκτούν την ελληνική ιθαγένεια, με τη γέννησή τους στην Ελλάδα, με προϋπόθεση ότι οι δύο γονείς διαμένουν στην Ελλάδα μόνιμα και νόμιμα για 5 συνεχόμενα έτη. Επίσης παιδιά μεταναστών, τα οποία έχουν παρακολουθήσει τουλάχιστον 6 έτη ελληνικού σχολείου και κατοικούν μόνιμα και νόμιμα στη χώρα, δικαιούνται την ελληνική ιθαγένεια.

Οι αλλοδαποί οι οποίοι επιθυμούν την πολιτογράφηση ως Έλληνες θα πρέπει να διανέμουν νόμιμα για επτά συνεχόμενα έτη, να έχουν λευκό ποινικό μητρώο, γνώση ελληνικών, ομαλή ένταξη στην οικονομική

και κοινωνική ζωή αλλά και εξοικείωση με τους θεσμούς του πολιτεύματος¹⁴⁷. [Καλοφωλιάς (2011)]

Ωστόσο, ο νόμος κρίθηκε αντισυνταγματικός, έπειτα από εισήγηση του Δ' τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας και σχετική απόφαση της ολομέλειας. Η αντισυνταγματικότητα είχε να κάνει με το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι, την παροχή ιθαγένειας με μοναδικό κριτήριο την γέννηση στην χώρα και την παροχή ιθαγένειας με κριτήριο την φοίτηση σε ελληνικό σχολείο για 6 χρόνια κι όχι 9¹⁴⁸ [Κωτούλας, 2013]

- **Νόμος 4018/2011**

Με το νόμο αυτό, οι Υπηρεσίες Αλλοδαπών και Μετανάστευσης μετατράπηκαν σε Υπηρεσίες Μιας Στάσης. Οι υπηρεσίες αυτές είναι υπεύθυνες, πέρα από τις αρμοδιότητες των Διευθύνσεων Αλλοδαπών και Μετανάστευσης, για την παραλαβή των αιτήσεων υπηκόων τρίτων χωρών, τη χορήγηση αδειών παραμονής τους, την ανανέωση των αδειών παραμονής και την επίδοση των σχετικών αποφάσεων. Με τον εν λόγω Νόμο οι παραπάνω αρμοδιότητες, που μέχρι τότε ανήκαν στους Δήμους, πέρασαν στις Υπηρεσίες Ασύλου της εκάστοτε Αποκεντρωμένης Διοίκησης

- **N.4251/2014 Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης**

Με τον Κώδικα απλοποιήθηκαν περαιτέρω οι διαδικασίες για την έκδοση αδειών διαμονής, μειώθηκαν οι κατηγορίες αδειών διαμονής και αυξήθηκε ο χρόνος διάρκειας τους, επανεξετάστηκαν οι όροι πρόσβασης στην αγορά εργασίας, καλλιεργήθηκε φιλικό κλίμα επενδύσεων και διευκολύνθηκε η πρόσβαση στο καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος.

Επιπλέον, υιοθετήθηκε ένα πλέγμα προστασίας των παιδιών και ειδικό ευνοϊκό καθεστώς διαμονής για τη «δεύτερη γενιά» μεταναστών και μεταναστριών, ώστε να διευκολύνεται η ενταξιακή προοπτική της και να μην παραμένει δέσμια των γενικών διαδικασιών και προϋποθέσεων ανανέωσης των αδειών διαμονής, κινδυνεύοντας ανά πάσα στιγμή να απολέσει τη νομιμότητα της διαμονής της.¹⁴⁹ [<http://www.opengov.gr>]

Κυρίως με το νόμο αυτό διευκολύνθηκε η προώθηση της άδειας διαμονής επί μακρόν διαμένοντος, περιέχονται οι ρυθμίσεις για την εισδοχή πολιτών τρίτων χωρών θυμάτων παράνομης εμπορίας ανθρώπων ή παράνομης διακίνησης μεταναστών. Επιπλέον, περιέχει τις απαραίτητες ρυθμίσεις για την επανένωση οικογενειών αλλά και για τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας. Τέλος, περιλαμβάνει ρυθμίσεις για την εισδοχή μεταναστών με σκοπό την απασχόληση υψηλής εξειδίκευσης.

Ο Κώδικας αυτός δεν σπάει τα δεσμά των εγκλωβισμένων αλλοδαπών που διαμένουν στη χώρα ως συνέπεια του κανονισμού του Δουβλίνου II.

Με τον Νέο Μεταναστευτικό κώδικα οι ομογενείς και όσοι αλλοδαποί μένουν νόμιμα στην Ελλάδα, χάνουν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές εκλογές. Καταργούνται λοιπόν, οι διατάξεις του «νόμου Ραγκούση» οι οποίες έδιναν τη δυνατότητα, στους ομογενείς και σε όσους μετανάστες έμεναν νόμιμα στην Ελλάδα στους οποίους περιλαμβάνονται και πολίτες κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (Ισλανδία, Λιχτενστάιν, Νορβηγία και Ελβετία) οι οποίοι έχουν το δικαίωμα διαμονής στη χώρα μας, στις εκλογές της τοπικής αυτοδιοίκησης¹⁵⁰. [<http://www.news123.gr>]

▪ **N. 4332/2015**

Σημαντική νομοθετική ρύθμιση αποτελεί η λειτουργία ενός παράλληλου συστήματος επαναφοράς σε καθεστώς νομιμότητας ή νομιμοποίησης των πολιτών τρίτων χωρών μέσω εξατομικευμένης διαδικασίας(εξαιρετικοί λόγοι), οι οποίοι είτε ήταν κάτοχοι οριστικού τίτλου διαμονής κατά την τελευταία δεκαετία είτε διαμένουν πέραν της επταετίας στη χώρα, γεγονός που στοιχειοθετείται από σχετικά έγγραφα ότι έχουν αναπτύξει δεσμούς με αυτή.

Επίσης, μεταβλήθηκαν προς ακόμη ευνοϊκότερη κατεύθυνση οι προϋποθέσεις διασφάλισης της νομιμότητας της διαμονής της δεύτερης γενιάς καθώς παρέχεται δυνατότητα πρόσβασης στην άδεια διαμονής πολιτών τρίτων χωρών, ανεξαρτήτως της νομιμότητας ή του νομιμοποιητικού τίτλου που κατέχουν και εφόσον υφίσταται επιτυχής ολοκλήρωση έξι τάξεων ελληνικού σχολείου πριν τη συμπλήρωση του 23ου έτους της ηλικίας τους¹⁵¹. [<http://www.opengov.gr>]

▪ **N. 4375/2016**

Επανασυστήνεται η Διεύθυνση Κοινωνικής Ένταξης, η οποία έχει ως στόχο τη μελέτη, το σχεδιασμό και την εφαρμογή της πολιτικής ένταξης των δικαιούχων διεθνούς προστασίας και μεταναστών/μεταναστριών στην ελληνική επικράτεια.

Με το αριθ. Π.Δ. 123/2016 συστήνεται Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής το οποίο στοχεύει στη διοικητική, θεσμική και συμβολική αναβάθμιση της διαχείρισης της μετανάστευσης, του ασύλου και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης.

➤ **Νόμος 4587/2018 Τεύχος Α' 218/24.12.2018**

Με απόφαση του Υπουργού Μεταναστευτικής Πολιτικής δύναται να χρησιμοποιείται κάθε κατάλληλη εγκατάσταση για τη διεξαγωγή ενεργειών υποδοχής και ταυτοποίησης ή παροχής προσωρινής φιλοξενίας, να δημιουργούνται προσωρινές εγκαταστάσεις ή να μισθώνονται κατάλληλα ιδιωτικά ακίνητα, αν οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις των Περιφερειακών Υπηρεσιών της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης δεν επαρκούν για το σκοπό αυτόν. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Μεταναστευτικής Πολιτικής και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού δύναται να ανατίθεται η δημιουργία, μίσθωση, υποστήριξη, στελέχωση, διαχείριση, εποπτεία ή παρακολούθηση των εγκαταστάσεων ή των μισθωμένων ακινήτων, σε άλλους φορείς του Δημοσίου ή Διεθνείς Οργανισμούς ή Φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών.

Η διάταξη της παρούσας παραγράφου εφαρμόζεται αναλόγως από την 1.9.2018 και στις περιπτώσεις που αρμόδια για την παροχή υπηρεσιών φιλοξενίας καθίσταται η Διεύθυνση Προστασίας Αιτούντων Άσυλο του άρθρου 23 του π.δ. 122/2017 και, στην περίπτωση αυτή, η καταλληλότητα των προς χρήση ακινήτων βεβαιώνεται, βάσει της τουριστικής ή πολεοδομικής νομοθεσίας.

➤ **Υ.Α 4000/2019 ΦΕΚ 4740/Β/20-12-2019**

Κατά το χρονικό διάστημα από 01-01-2020 έως και 31-12-2020, επιτρέπεται, μία ή περισσότερες φορές, η έξοδος και επανείσοδος, αλλοδαπών υπηκόων τρίτων χωρών, νόμιμα διαμενόντων στην Ελλάδα, οι οποίοι υπάγονται στις ρυθμίσεις της παρ. 7 του άρθρου 8, και της παρ. 4 του άρθρου 9, του ν. 4251/2014, με σκοπό να επισκεφθούν τη χώρα καταγωγής τους, εφόσον αφενός, έχουν αναχωρήσει από τη χώρα μας εντός του προαναφερόμενου χρονικού διαστήματος και αφετέρου, φέρουν ισχύον

διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο, αναγνωρισμένο από την χώρα μας (άρθρο 1)

4.6.2 Πολιτική Ασύλου στην Ελλάδα

Οι πρόσφυγες είναι μετανάστες που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν την χώρα προκειμένου να διαφύγουν τον κίνδυνο που αντιμετωπίζουν στη χώρα που ζουν. Αναγκάζονται να καταφύγουν σε μια ξένη χώρα, συνήθως παράτυπα και χωρίς ταξιδιωτικά έγγραφα, με σκοπό να ζητήσουν άσυλο. Ο προσδιορισμός του μετανάστη ως πρόσφυγα γίνεται από το Υπουργείο Εσωτερικών της Ελλάδος μέσω της Επιτροπής Ασύλου.

Η αίτηση για άσυλο γίνεται από τον ίδιο τον μετανάστη ενώπιον των αστυνομικών αρχών ή τα τμήματα Διεύθυνσης Αλλοδαπών στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Η εξέταση του ασύλου γίνεται με προσωπική συνέντευξη από εξειδικευμένο αστυνομικό και διερμηνέα.

Ο αιτών άσυλο μπορεί κατά την διαδικασία συνέντευξης να έχει παράσταση από δικηγόρο, εάν το επιθυμεί. Από τη στιγμή που ένας μετανάστης αιτείται άσυλο δεν μπορεί να απελαθεί από τη χώρα. Υπεύθυνο για την στέγαση των αιτούντων ασύλου στην Ελλάδα είναι το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Ο αιτών άσυλο μετανάστης για να λάβει στέγαση κάνει αίτηση στα Κέντρα Υποδοχής. Τα παιδιά των αιτούντων άσυλο έχουν πρόσβαση σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες των δημόσιων σχολείων, ακόμη και με ελλιπή δικαιολογητικά¹⁵² [<https://el.wikipedia.org>]

Η Υπηρεσία Ασύλου, η οποία συστάθηκε με τον νόμο 3907/2011 και ξεκίνησε να λειτουργεί τον Ιούνιο του 2013, είναι η πρώτη αυτοτελής δομή στην Ελλάδα αρμόδια για την εξέταση των αιτημάτων διεθνούς προστασίας.

Με τον ίδιο νόμο ιδρύθηκε και η Αρχή Προσφυγών, η οποία εξετάζει σε δεύτερο βαθμό τις προσφυγές κατά αποφάσεων της Υπηρεσίας Ασύλου που απορρίπτουν αιτήσεις διεθνούς προστασίας σε πρώτο βαθμό, καθώς και η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης, μέσω της οποίας εγκαινιάστηκε ένα σύστημα πρώτης υποδοχής και καταγραφής των στοιχείων και των αναγκών όσων εισέρχονται στην Ελλάδα χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις, συμπεριλαμβανομένων και ατόμων που επιθυμούν να ζητήσουν άσυλο. Σήμερα η λειτουργία και των τριών υπηρεσιών ρυθμίζεται από το νόμο 4375/2016.¹⁵³ [<https://www.unhcr.org/gr/>]

Στους πίνακες που ακολουθούν, από τη Γενική Γραμματεία Μεταναστευτικής Πολιτικής-Υποδοχής και Ασύλου, του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, αποτυπώνεται η Ελληνική πραγματικότητα σχετικά για το Άσυλο, σε αριθμούς:

Στατιστικά Στοιχεία Υπηρεσίας Ασύλου (από 07.06.2013 έως 30.11.2019)

ΠΙΝΑΚΑΣ 23

ΠΗΓΗ: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Παρατηρούμε πως οι αιτήσεις Ασύλου, ανά έτος ακολουθούν αυξητική πορεία με χαρακτηριστικό τον αριθμό των 68.852 αιτήσεων το 2019.

ΠΙΝΑΚΑΣ 24

Ποσοστιαίες μεταβολές των Αιτήσεων Ασύλου ανά έτος*					
2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019
▲ 14.3%	▲ 39.8%	▲ 287.1%	▲ 14.9%	▲ 14.2%	▲ 12.2%

ΠΗΓΗ: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Η τάση είναι ανοδική κάθε χρόνο, με αξιοσημείωτο το χρονικό διάστημα 2015-2016 όπου καταγράφηκε αύξηση 287,1% αιτήσεων ασύλου.

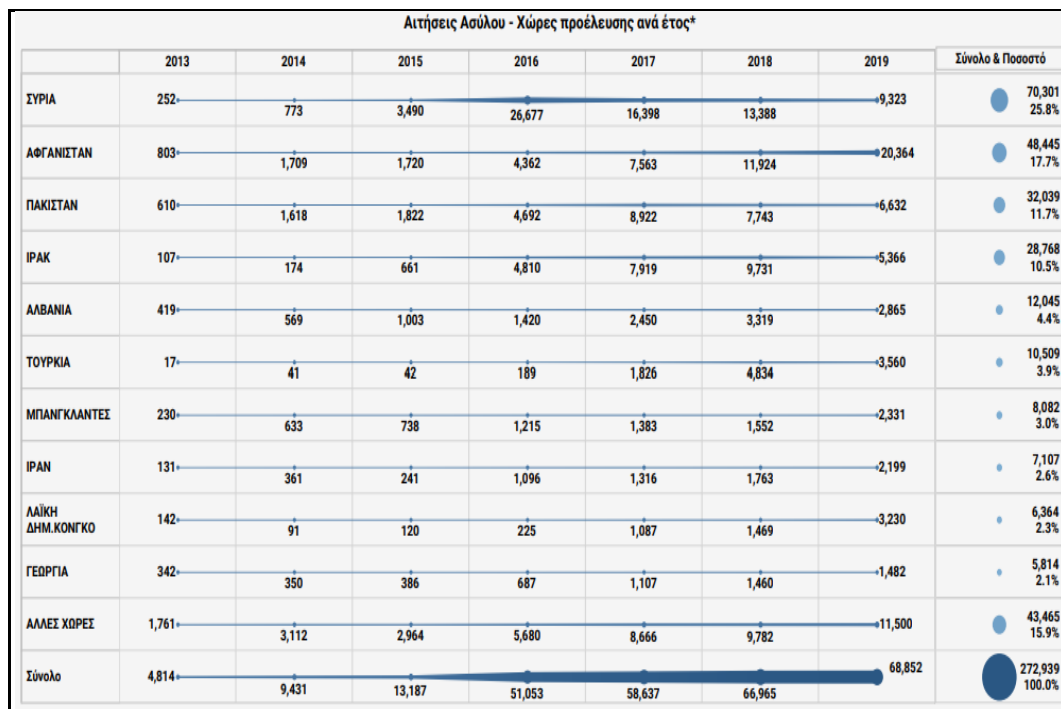
ΠΙΝΑΚΑΣ 25

Αιτήσεις Ασύλου - Τοποθεσία καταγραφής ανά έτος*								
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Σύνολο
ΑΤΤΙΚΗ**	4,398	6,357	7,830	14,141	8,838	8,377	7,471	57,412
ΛΕΙΒΟΣ	30	209	692	5,091	11,949	17,269	18,827	54,067
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ***		412	1,190	11,410	7,624	7,368	6,868	34,872
ΣΑΜΟΣ				2,432	5,109	6,743	6,976	21,260
ΧΙΟΣ				3,394	6,509	4,082	4,792	18,777
ΘΡΑΚΗ	166	900	829	4,458	2,040	2,385	2,180	12,958
ΑΛΙΜΟΣ				3,141	3,258	2,571	2,787	11,757
ΠΕΙΡΑΙΑΣ				2,472	3,973	2,053	2,344	10,842
ΦΥΛΑΚΙΟ	122	399	412	448	955	4,182	3,576	10,094
ΛΕΡΟΣ				871	1,389	1,783	3,375	7,418
ΑΜΥΓΔΑΛΕΖΑ	98	606	588	451	1,544	1,901	2,013	7,201
ΚΩΣ				685	1,695	2,141	2,032	6,553
ΚΟΡΙΝΘΟΣ				324	1,065	1,972	1,799	5,160
ΡΟΔΟΣ		454	803	931	698	727	626	4,239
ΞΑΝΘΗ		40	578	386	689	1,232	1,214	4,139
ΠΑΤΡΑ		54	265	414	987	775	750	3,245
ΗΡΑΚΛΕΙΟ				4	315	765	615	1,699
ΙΩΑΝΝΙΝΑ						639	607	1,246
Σύνολο	4,814	9,431	13,187	51,053	58,637	66,965	68,852	272,939

ΠΗΓΗ: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Στον πίνακα 25 διαπιστώνουμε πως το μεγαλύτερο ποσοστό αιτήσεων ασύλου, καταγράφεται στη Λέσβο κατά τα έτη 2017-2019. Στο σύνολό τους από τα έτη 2013 – 2019 για το νησί της Λέσβου έχουν γίνει 54.067 αιτήσεις για άσυλο, ενώ στην Αττική έχουμε 57.412 αιτήσεις. Αυτό εξηγείται διότι τα προηγούμενα έτη η Αττική υπερτερούσε κατά πολύ στις αιτήσεις ασύλου έναντι των υπολοίπων περιοχών.

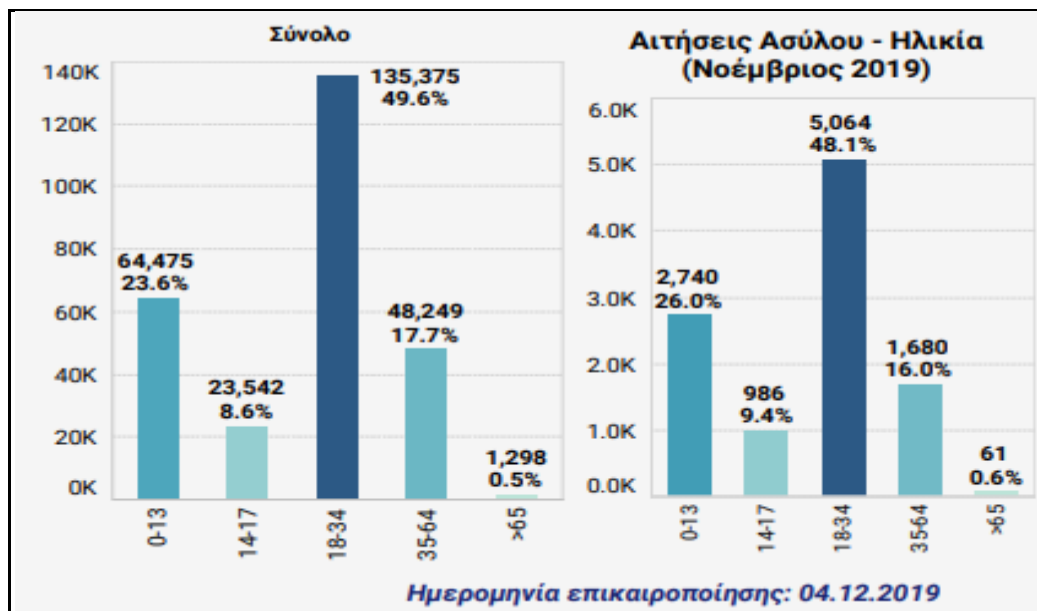
ΠΙΝΑΚΑΣ 26

ΠΗΓΗ: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Στον πίνακα 26, διαπιστώνουμε πως η χώρα προέλευσης των μεταναστών με τις περισσότερες αιτήσεις ασύλου, είναι το Αφγανιστάν στο 2019 με 20.364 αιτήσεις. Στο σύνολο των ετών όμως προηγείται η Συρία με ποσοστό 25,8% έναντι του Αφγανιστάν με 17,7%

ΠΙΝΑΚΑΣ 27

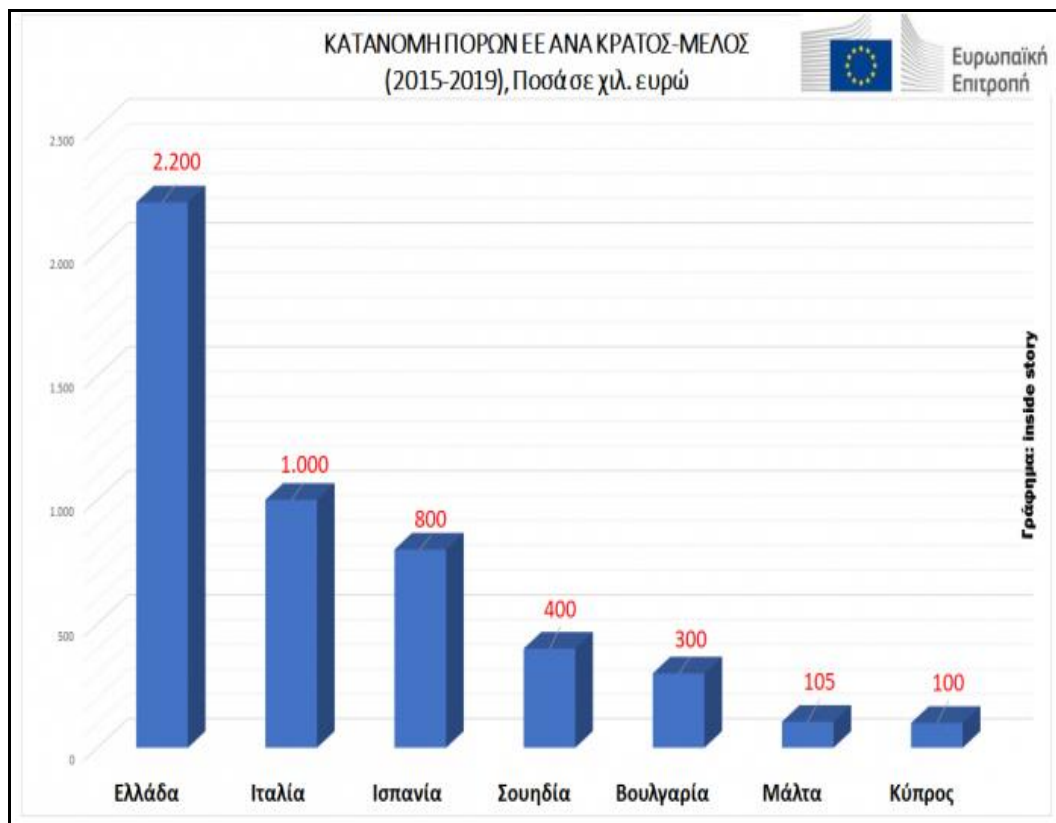
ΠΗΓΗ: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Στον πίνακα 27 βλέπουμε πως η 18-34 ηλικία των αιτούντων άσυλο είναι η επικρατέστερη σε ποσοστό 49,6% που μεταφράζεται σε 135.375 αιτήσεις.

5. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

5.1 Χρηματοδότηση της Ελλάδας από την Ε.Ε

ΠΙΝΑΚΑΣ 28

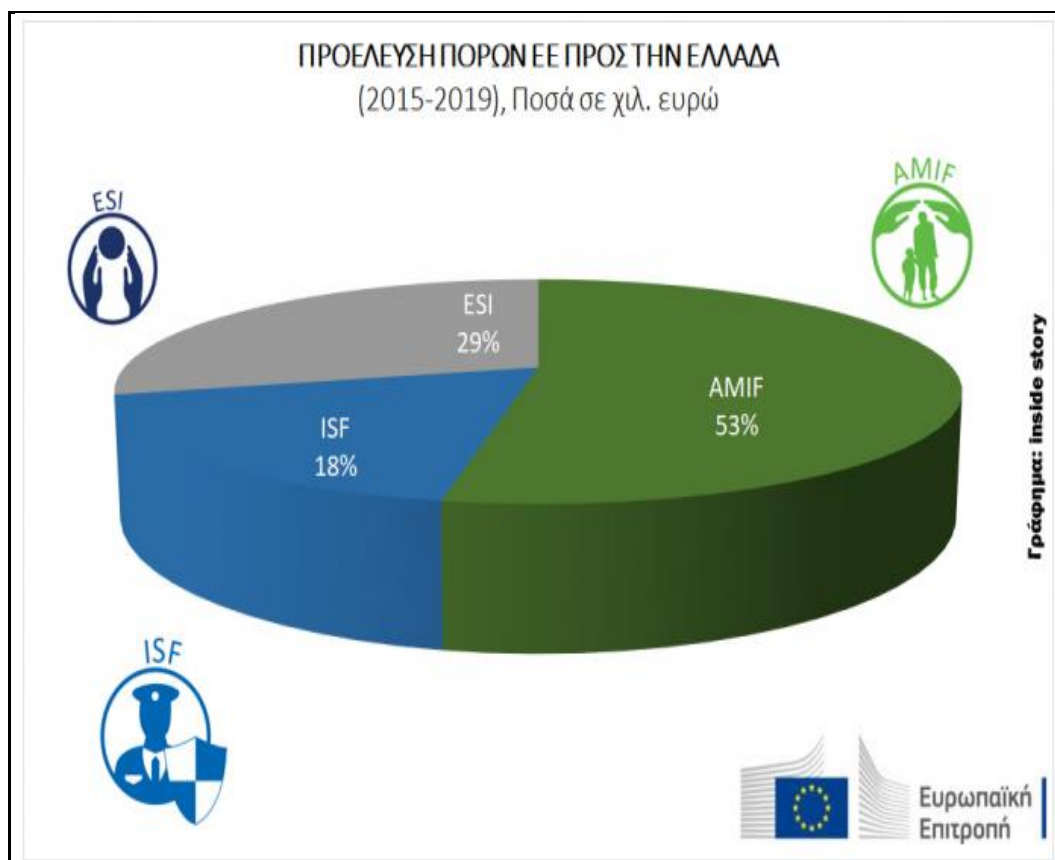
ΠΗΓΗ: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Στην κορυφή της λίστας των ευρωπαϊκών χωρών που έχουν ως τώρα χρηματοδοτηθεί φιγουράρει η Ελλάδα, έχοντας αντλήσει πόρους €2,2 δισ. Ακολουθεί η Ιταλία με 1 δισ. και η Ισπανία με 800 εκατ. ευρώ.

Οι πόροι που κατευθύνονται στη χώρα μας, αντλούνται από τρεις πηγές:

- ✓ Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης (AMIFΕιδική Υπηρεσία Συντονισμού και Διαχείρισης Προγραμμάτων – Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης – Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και άλλων Πόρων) – Έχει διαθέσει €1,18 δισ.
- ✓ Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (ISFΕυρωπαϊκό Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας/Τομέας Αστυνομικής Συνεργασίας | Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη) – Έχει διαθέσει €404,5 εκατ.
- ✓ Μηχανισμός Επείγουσας Υποστήριξης Ένα χρηματοδοτικό μέσο για την παροχή βοήθειας έκτακτης ανάγκης εντός της Ένωσης | EuropeanCommissionPressReleaseDatabase – Έχουν συμφωνηθεί €643,6 εκατ. και έχουν εκταμιευτεί τα €641,26

ΠΙΝΑΚΑΣ 29

ΠΗΓΗ: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Από τους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς για τα βραχυπρόθεσμα προγράμματα (έκτακτα και επείγουσας βοήθειας), στη χώρα μας κατευθύνθηκαν 969,6 εκατ., με τα €603,5 εκατ. να έχουν ήδη εκταμιευθεί (ποσοστό 62%). Από αυτά στις εθνικές αρχές της χώρας αντιστοιχούν 276,7 εκατ. ευρώ (€176 εκατ. από το AMIF και €101,7 εκατ. από το ISF). Οι υπόλοιποι πόροι (€691,8 εκατ.) διοχετεύονται μέσω διεθνών οργανισμών και μη κυβερνητικών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα.

Συνολικά, η ΕΕ και η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) έχουν προϋπολογίσει άνω των 260 εκατ. ευρώ για την κάλυψη των αναγκών στέγασης στην ηπειρωτική χώρα και τα νησιά. Εξάλλου, η χώρα μας έχει λάβει 85 εκατομμύρια ευρώ από την ΕΕ και τους διεθνείς οργανισμούς-εταίρους της, μόνο για προγράμματα προστασίας και εκπαίδευσης παιδιών και ασυνόδευτων ανηλίκων.

5.2 Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης

Η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΥΠ.Υ.Τ.) υπάγεται στην Γενική Γραμματεία Μεταναστευτικής Πολιτικής, Υποδοχής και Ασύλου του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη. Αποστολή της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης είναι η αποτελεσματική διαχείριση των υπηκόων τρίτων χωρών που εισέρχονται παρανόμως στην χώρα, σε συνθήκες σεβασμού της αξιοπρέπειάς τους, με την υπαγωγή τους σε διαδικασίες πρώτης υποδοχής. Η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης συστάθηκε με το Ν. 4375/2016. Η οργάνωση και η λειτουργία της καθορίζεται με το Π.Δ. 122/2017.

Οι διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης περιλαμβάνουν :

- Την εξακρίβωση της ταυτότητας και της ιθαγένειας των παράνομα εισερχόμενων
- Την καταγραφή τους, διαδικασία η οποία περιλαμβάνει και τον προσδιορισμό της ηλικίας τους που λαμβάνει ιδιαίτερη σημασία στις περιπτώσεις εκείνες που τίθεται ζήτημα ανηλικότητας
- Ιατρικό έλεγχο που περιλαμβάνει παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης καθώς επίσης και παροχή υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής υποστήριξης εάν κριθεί αναγκαίο
- Υπεύθυνη ενημέρωση σε σχέση με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των ενδιαφερομένων. Ειδική μέριμνα για την πληροφόρηση των προσωρινά διαμενόντων στις δομές των Περιφερειακών Υπηρεσιών Υποδοχής και Ταυτοποίησης, αναφορικά με την δυνατότητα υπαγωγής τους σε καθεστώς διεθνούς προστασίας. Στην περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος επιθυμεί να υπαχθεί σε καθεστώς διεθνούς προστασίας, παραπέμπεται στο περιφερειακό Γραφείο Ασύλου. Στην περίπτωση που διαπιστωθεί ότι είναι μέλος ευάλωτης ομάδας γίνονται οι απαραίτητες διαδικασίες προκειμένου να παραπεμφθεί σε αρμόδια προνοιακή δομή¹⁵⁴. [<http://www.firstreception.gov.gr>]

5.3 Πρωτοβουλίες της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε

Το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα λειτουργεί από το Μάρτιο του 1952. Συνεργάζεται με τις κρατικές αρχές, μη κυβερνητικές οργανώσεις και άλλους φορείς με στόχο τη διασφάλιση της προστασίας των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο. Προσπαθεί επίσης να ενημερώνει και να ευαισθητοποιεί την κοινή γνώμη

γύρω από το προσφυγικό ζήτημα με στόχο τη δημιουργία κλίματος ανοχής και σεβασμού των δικαιωμάτων των προσφύγων.

Το 2015 ωστόσο, εξαιτίας των αυξημένων προσφυγικών ροών που δέχτηκε η χώρα, σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση, οι ελληνικές αρχές και η Ε.Ε. ζήτησαν τη βοήθεια της Ύπατης Αρμοστείας για την αντιμετώπιση αυτής της επείγουσας κατάστασης. Η χρηματοδότηση της Υ.Α βασίζεται σχεδόν εξ ολοκλήρου σε εθελοντικές συνεισφορές, με το 86 τοις εκατό να προέρχεται από κράτη και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το τρία τοις εκατό προέρχεται από άλλους διεθνείς οργανισμούς και μηχανισμούς συγκέντρωσης χρηματοδότησης, ενώ ένα επιπλέον δέκα τοις εκατό έρχεται από τον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων ιδρυμάτων, εταιριών και του κοινού. Επιπρόσθετα, λαμβάνει μία περιορισμένη υποστήριξη (ένα τοις εκατό) από τον προϋπολογισμό του ΟΗΕ για διοικητικά έξοδα και δωρεές σε είδος, όπως σκηνές, φάρμακα και φορητά.

Παρακάτω παραθέτουμε ορισμένες από τις δράσεις της Υ.Α στη χώρα μας:

- Η Υ.Α. κατέβαλε εφάπαξ οικονομικό βοήθημα σε 67.300 άτομα και διέθεσε 25.500 είδη πρώτης ανάγκης για την κάλυψη των χειμερινών αναγκών των προσφύγων
- 90.500 επιλέξιμοι αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες το μήνα Δεκέμβριο 2019 και 159.200 από τον Απρίλιο του 2017 έλαβαν οικονομική βοήθεια μέσω προπληρωμένων καρτών
- 21.650 άτομα το Δεκέμβριο 2019 και 63.950 από το Δεκέμβριο του 2015 έχουν επωφεληθεί από το πρόγραμμα στέγασης σε διαμερίσματα της Υ.Α. Ο πληθυσμός υποδοχής επωφελείται από τα 4.500 διαμερίσματα και τα 14 κτήρια που μισθώνει το πρόγραμμα σε 21 πόλεις σε όλη την Ελλάδα. Το Δεκέμβριο, η Υ.Α. διέθεσε 25.800 θέσεις στέγασης.

- ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ESTIA ΤΗΣ Υ.Α. Το 95% έχει λάβει ΑΜΚΑ Το 79% έχει ΑΦΜ Το 88% των παιδιών έχει εγγραφεί στα σχολεία Το 37% έχει εγγραφεί στον ΟΑΕΔ Το 8% έχει τραπεζικό λογαριασμό
- Το 2019, αριθμός των οργανωμένων μεταφορών στην ενδοχώρα έφθασε συνολικά τα 20.810 άτομα - 14.700 μεταφέρθηκαν με την υποστήριξη της Υ.Α. Συνολικά, 35.500 άτομα αναχώρησαν από τα νησιά.
- Η Υ.Α., στηρίζει την Υπηρεσία Ασύλου, κατόπιν αιτήματός της, αποστέλλοντας κλιμάκια εμπειρογνομόνων που παρέχουν συμβουλευτική υποστήριξη στους χειριστές, σχετικά με τον τρόπο διεξαγωγής των συνεντεύξεων, σύνταξης αποφάσεων επί των αιτήσεων ασύλου, όπως επίσης και πρακτική εκπαίδευση (onthe-job training). Από τις αρχές του 2019, η Υ.Α. προσέφερε τη βοήθειά της σε 12.750 υποθέσεις και σε 48.080 από το 2016.
- Οι συνθήκες διαβίωσης για τα 5.300 παιδιά που έφτασαν μόνα τους στην Ελλάδα έχουν φτάσει σε κρίσιμο σημείο, καθώς μόνο για ένα στα πέντε υπάρχει διαθέσιμη θέση σε κατάλληλους ξενώνες (στοιχεία του ΕΚΚΑ από το Δεκέμβριο). Στα κέντρα υποδοχής, τα 2.200 ασυνόδευτα αγόρια και κορίτσια αντιμετωπίζουν σοβαρό κίνδυνο κακοποίησης και εκμετάλλευσης. Η μεταφορά τους σε ένα καταφύγιο κατάλληλο για την ηλικία τους είναι χρονοβόρα διαδικασία, επιβαρύνοντας ακόμη περισσότερο την ήδη βεβαρημένη κατάστασή τους εξαιτίας των συγκρούσεων και των διώξεων που διέφυγαν. Το 2019, έφθασαν 3.500 ασυνόδευτα παιδιά, αριθμός σχεδόν δύο φορές υψηλότερος σε σχέση με πέρυσι.¹⁵⁵
[<https://data2.unhcr.org>]

5.4 Κέντρα Φιλοξενίας (Hotspots)

Αξίζει να καταγράψουμε τα λόγια του KarlKopp, διευθυντή Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της ProAsyl που ανέφερε μεταξύ άλλων πως «είναι ανάγκη να δοθεί τέλος στο απάνθρωπο πείραμα που διεξάγεται στο Αιγαίο. Είναι απαράδεκτο ότι η Ευρώπη και η Ελλάδα δημιουργούν αυτή τη γκρίζα ζώνη για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι συστηματικές παραβιάσεις των δικαιωμάτων των προσφύγων και οι άθλιες συνθήκες διαβίωσης στα hotspots της Ε.Ε. αποτελούν ένα δείγμα όσων θα αντιμετωπίσουν οι πρόσφυγες στα μελλοντικά "ελεγχόμενα κέντρα"¹⁵⁶. [<https://tetartopress.gr/hotspots>]

Αρχικά τα hotspots δημιουργήθηκαν στα πέντε νησιά υποδοχής μεταναστών (Λέρος, Λέσβος, Χίος, Σάμος και Κως) χρησιμοποιώντας είτε τις ήδη υπάρχουσες ανοικτές δομές υποδοχής, είτε δημιουργώντας νέες κλειστές εγκαταστάσεις, οι οποίες είχαν ως κύριο στόχο να αποθαρρύνουν επίδοξους μετανάστες να περάσουν τα σύνορα της ΕΕ και παράλληλα να περιορίσουν τις μεταναστευτικές ροές στις χώρες της ΕΕ.

Συνοπτικά η λειτουργία των hotspot είχε ως στόχο :

- Την καταγραφή και ταυτοποίηση προσωπικών στοιχείων των παράνομων μεταναστών
- Την ενημέρωση των μεταναστών για να αποφεύγουν τα δίκτυα παράνομης διακίνησης
- Την καθοδήγηση των αιτούντων άσυλο ώστε να ακολουθήσουν τη νόμιμη διαδικασία
- Τον συντονισμό της επιστροφής των μεταναστών που δεν δικαιούνται άσυλο ή διεθνή προστασία πίσω στις χώρες προέλευσής τους
- Την παροχή διερμηνέων για να διευκολυνθεί η ως άνω διαδικασία.

Η πραγματικότητα όμως διαψεύδει τον αρχικό ρόλο των κέντρων φιλοξενίας¹⁵⁷. [Alexandridis&Dalkiran]

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας στην Ελλάδα, τα κέντρα υποδοχής των νησιών είναι πλέον υπερπληθυσμένα σε επικίνδυνο βαθμό, με 36.400 άτομα να μοιράζονται το χώρο και τις υπηρεσίες που προορίζονταν για 5.400.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα το διάστημα από τις 16 μέχρι τις 26 Σεπτεμβρίου 2019 όπου συνολικά 5.135 παράνομοι μετανάστες έφτασαν με βάρκες από την Τουρκία, πιέζοντας στα όριά τους τις δομές για την υποδοχή και την ταυτοποίηση των ανεξέλεγκτων ροών.

Σχεδόν οι μισοί μετανάστες -2.435- που έφτασαν στο διάστημα αυτό σε ελληνικό έδαφος κατευθύνθηκαν στη Λέσβο. Τα στοιχεία παραπέμπουν σε ανθρώπινη εισβολή: μέσα σε 11 ημέρες ακόμη 937 μετανάστες πλημμύρισαν τη Σάμο, 493 πήγαν στη Χίο, 487 στη Σύμη, 356 στην Κω, 159 στις Οινούσες, 118 στο Φαρμακονήσι και δεκάδες ακόμη αποβιβάστηκαν στην Καλόλιμνο, στη Λήμνο, στην Ικαρία, στην Ψέριμο, ακόμη και στο Καστελλόριζο¹⁵⁸ [<https://www.cretapost.gr>]

ΠΙΝΑΚΑΣ 30

Έως το τέλος Νοεμβρίου 2019, οι αιτούντες άσυλο έσπασαν νέο ρεκόρ, φτάνοντας τους 37.025 την ώρα που η χωρητικότητα των δομών είναι για 8.888.

Αναλυτικά, η κατάσταση στις βασικές δομές έχει ως εξής:

- Μόρια: 15.203 διαμένοντες με χωρητικότητα 3.000.
- ΚΥΤ Χίου: 5.231 διαμένοντες με χωρητικότητα 1.014.
- ΚΥΤ Σάμου: 6.750 διαμένοντες με χωρητικότητα 644.
- ΚΥΤ Λέρου: 2.237 με χωρητικότητα 860.
- ΚΥΤ Κω: 4.013 διαμένοντες με χωρητικότητα 816.¹⁵⁹

[<https://www.cnn.gr/news/ellada>]

Την 15η Δεκεμβρίου 2011, κείμενο κοινής απόφασης στη γερμανική Βουλή άσκησε αρνητική κριτική στην Ελλάδα για τις «συνθήκες φρίκης» που επικρατούν στα κέντρα κράτησης προσφύγων. Ο Συνήγορος του Πολίτη επισκέφτηκε τη Θράκη στις αρχές του 2011 και χαρακτήρισε

«ανθρωπιστική κρίση» την κατάσταση στα κέντρα κράτησης.¹⁶⁰
[<https://el.wikipedia.org>]

Ο Συνήγορος του Πολίτη, με έγγραφό του προς το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας, απηύθυνε τις διαπιστώσεις του από τις αυτοψίες στα κέντρα κράτησης αλλοδαπών Αμυδαλέζας και Κορίνθου και στους χώρους κράτησης της Δ/σης Αλλοδαπών Αττικής στην οδό Πέτρου Ράλλη. Η Ανεξάρτητη Αρχή επισήμανε το πρόβλημα της διοικητικής κράτησης επί πολλούς μήνες ενός συνεχώς διογκούμενου αριθμού αλλοδαπών κρατουμένων και ζήτησε να ληφθεί μέριμνα για τη βελτίωση των συνθηκών αλλά και τον εξορθολογισμό της διαχείρισης των μικτών μεταναστευτικών ροών¹⁶¹. [<https://www.synigoros.gr>]

Αντιμέτωπη η χώρα με την εκρηκτική κατάσταση προσφύγων στα νησιά, έρχεται να λάβει μία σειρά μέτρων, ορισμένα εκ των οποίων είναι ασφαλώς η δημιουργία προαναχωρισιακών κέντρων κλειστού τύπου που θα φτιαχτούν σε παλαιά στρατόπεδα ή ακίνητα του Δημοσίου τόσο στην ηπειρωτική Ελλάδα, όσο και την νησιωτική, καθώς επίσης και η ενοικίαση διαμερισμάτων και ξενοδοχείων ώστε να φιλοξενηθούν πρόσφυγες που αποχωρούν από τα νησιά και μεταφέρονται στην υπόλοιπη Ελλάδα.

Ταυτόχρονα η κυβέρνηση θα ανακοινώσει τα κλειστού τύπου κέντρα φιλοξενίας σε νησιά όπως τη Λέρο, τη Κω, τη Σάμο αλλά και σε περιοχές της Πελοποννήσου της Στερεάς και της Βόρειας Ελλάδας, εκτός από τις περιοχές που βρίσκονται ανατολικά στον Έβρο¹⁶² [<https://www.newsbomb.gr/ellada>]

5.5 Ο Φράχτης του Έβρου

Τον Ιανουάριο 2010 δήλωσε η Ελλάδα την πρόθεσή της να χτιστεί τείχος-φράκτης μήκους 12,5 χιλιομέτρων μεταξύ Νέας Βύσσης και Καστανιών (στο μοναδικό κομμάτι όπου τα ελληνοτουρκικά

σύνορα είναι χερσαία χωρίς να μεσολαβεί ποτάμι, ο ποταμός Έβρος εκεί διασχίζει την Αδριανούπολη) ώστε να αποτραπεί η είσοδος αλλοδαπών στην Ελλάδα από τα ελληνοτουρκικά σύνορα. Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του φράχτη είναι 4.800.000 ευρώ.¹⁶³[<https://el.wikipedia.org>]

Η δαπάνη κατασκευής του φράχτη, δεν προήλθε από Ευρωπαϊκά κονδύλια. Όπως σημειώνει η Επίτροπος Εσωτερικών Υποθέσεων κ. Μάλστρομ: «Στις συζητήσεις με τις ελληνικές αρχές για το προταθέν ετήσιο πρόγραμμα του Ταμείου Εξωτερικών Συνόρων, η Επιτροπή ενημέρωσε την Ελλάδα ότι δεν θα υποστήριζε την κατασκευή του φράχτη με κεφάλαια της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεδομένου ότι, κατά τη γνώμη της, η ενέργεια αυτή δεν συνιστά από μόνη της λύση στο πρόβλημα της παράνομης μετανάστευσης στην περιοχή».¹⁶⁴[<https://www.iefimerida.gr>]

ΧΑΡΤΗΣ ΤΟΥ ΦΡΑΧΤΗ ΤΟΥ ΕΒΡΟΥ

ΠΗΓΗ :<http://didymoteicho.net/ta-nea-mas/nea-tou-evrou/5728-2014-01-12-18-28-37.html>

Από τον Δεκέμβριο του 2012, όταν ολοκληρώθηκε η κατασκευή του, ο διπλός φράχτης μήκους 10.3 χιλιομέτρων τελικά, άλλαξε τον χάρτη των προσφυγικών μετακινήσεων από την Ασία προς την Ευρώπη μέσω Ελλάδας, εκτρέποντας τις ροές νοτιότερα, τόσο κατά μήκος του υδάτινου συνόρου του ποταμού Έβρου, όσο και στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου.

Η αποτελεσματικότητα του φράχτη στον Έβρο συμπληρώνεται με σύγχρονα τεχνολογικά μέσα, όπως είναι οι θερμικές κάμερες, που ανιχνεύουν κινήσεις προσφύγων στο έδαφος της Τουρκίας -χωρίς η τελευταία να διατυπώνει οποιαδήποτε αντίρρηση!-, μεταφέρουν αυτόματα τα δεδομένα στο κέντρο της ΕΛ.ΑΣ. στην Αθήνα και στην τουρκική αστυνομία στην Ανατολική Θράκη, η οποία στο πλαίσιο της συνεργασίας που ισχύει από τον Μάιο του 2011 προβαίνει στη σύλληψη των προσφύγων¹⁶⁵. [<https://www.efsyn.gr/>]

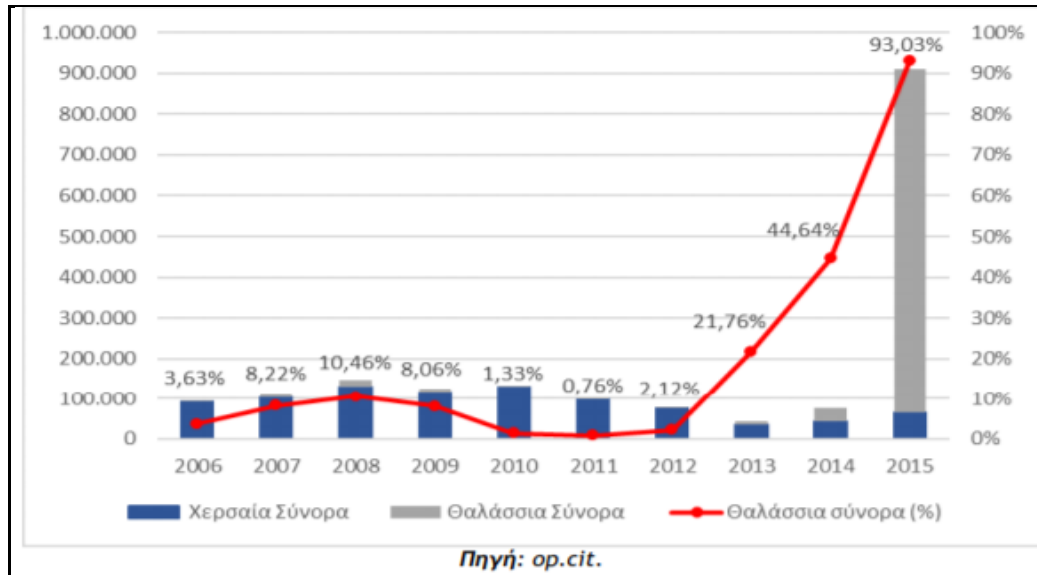
Ο προβληματισμός στην Ευρώπη για την κατασκευή του φράχτη υπήρξε μεγάλος.

Μολονότι κάθε χώρα έχει το δικαίωμα να ελέγχει τα σύνορά της, είναι σαφές ότι μεταξύ των πολλών ανθρώπων που περνούν από την Τουρκία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός ατόμων που διαφεύουν τη βία και τις διώξεις", είπε η εκπρόσωπος του Ύπατου Αρμοστή για τους Πρόσφυγες, Μελίσα Φλέμινγκ, μιλώντας σε δημοσιογράφους στη Γενεύη.

Παρόμοιες ανησυχίες εξέφρασε εξάλλου και ο Ζαν-Φιλίπ Σοζί, του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης. "Αυτό που βλέπουμε σε όλες τις περιοχές του κόσμου είναι πως όταν χτίζεται ένα τείχος για να σφραγιστούν τα σύνορα, τα κυκλώματα των δουλεμπόρων μεταφέρουν τους μετανάστες και τους αιτούντες άσυλο μέσω επικίνδυνων δρόμων. Προφανώς, υπάρχει ανθρώπινο κόστος", τόνισε.¹⁶⁶ [<https://www.capital.gr>]

Συλληφθέντες παράνομα εισερχόμενοι στην Ελλάδα (χερσαία και θαλάσσια σύνορα)

ΠΙΝΑΚΑΣ 31

Σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας, το 2011 είχαν γίνει 54.974 συλλήψεις για παράνομη είσοδο στη χώρα από τα χερσαία ελληνοτουρκικά σύνορα και το 2013 -πρώτη χρονιά λειτουργίας του- έπεσαν στις μόλις 1.109! Ενδιάμεσα, το 2012 -χρονιά κατασκευής του φράχτη-είχαν γίνει 30.433 παράνομες διελεύσεις¹⁶⁷ [<https://www.ethnos.gr/elladas>]

5.6 Η συμβολή των Μ.Κ.Ο στην Ελληνική πραγματικότητα

Ο όρος ΜΚΟ εμφανίστηκε στην ελληνική έννομη τάξη στο πλαίσιο του αναπτυξιακού τομέα, και ειδικότερα με το νόμο 2731/1999, αλλά και ως συνέπεια της ίδρυσης του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας (ν.2646/1998)¹⁶⁸ [Δαμάσκου 2014]

Οι ΜΚΟ αποτελούνται από ανθρώπους οι οποίοι έχουν κοινά ενδιαφέροντα και σαφείς στόχους. Όσον αφορά τη δράση των ΜΚΟ αυτή επικεντρώνεται στη διεξαγωγή ερευνών, στη συλλογή στοιχείων αναφορικά με τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, στην παροχή συμβουλών και πληροφοριών και πολλές φορές βοήθειας προς τους μετανάστες, ενώ ταυτόχρονα φέρονται να ασκούν πιέσεις στις εκάστοτε κυβερνήσεις προκειμένου να υιοθετήσουν ή να συμμορφωθούν με τα διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων¹⁶⁹. [Βαρουζή,2008:43]

Σύμφωνα με το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, στο Εθνικό Μητρώο Ελληνικών και Ξένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) που δραστηριοποιούνται σε θέματα διεθνούς προστασίας, μετανάστευσης και κοινωνικής ένταξης έχουν ενταχθεί έως τις 22/01/2020 86 ΜΚΟ, εκ των οποίων οι 73 είναι Ελληνικές και οι 13 ξένες ΜΚΟ. Απώτερος σκοπός της καταγραφής και χαρτογράφησης είναι η πιστοποίηση όσων δεν έχουν ήδη πιστοποιηθεί από άλλους κρατικούς φορείς και, κυρίως, η συνεργασία, η παρακολούθηση και ο συντονισμός τους ώστε να εξυπηρετούν τις εθνικές στοχεύσεις, συμπεριλαμβανομένων και αυτών της Εθνικής Στρατηγικής για την Ένταξη.

Ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε ορισμένες Ελληνικές ΜΚΟ όπως:

- ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ
- ΖΕΥΞΙΣ ΜΚΟ
- ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΙΣΩΝ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ
- REFUGEE SUPPORT GREECE ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
- ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ
- ΜΕΤΑδραση - Δράση για την Μετανάστευση και την Ανάπτυξη

➤ PR.A.K.S.I.S - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΚΑΙ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ¹⁷⁰

[<https://mko.ypes.gr>]

Η χρηματοδότηση της ΕΕ εξακολούθησε να βοηθά την Ελλάδα, με την παροχή στήριξης άνω των 2,2 δισ. EUR από το 2015. Το ποσό αυτό περιλαμβάνει 8 εκατ. EUR που χορηγήθηκαν τον Σεπτέμβριο του 2019 σε δύο έργα του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης για τη βελτίωση της προστασίας και των συνθηκών υποδοχής των ασυνόδευτων ανηλίκων, καθώς και για την ενίσχυση της ασφάλειας στις εγκαταστάσεις της ηπειρωτικής χώρας. Κατά τη διάρκεια του 2019, το πρόγραμμα «Στήριξη έκτακτης ανάγκης για την ένταξη και τη στέγαση» (ΕΣΤΙΑ), το οποίο υλοποιεί η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), εξακολούθησε να παρέχει στέγαση μέσω ενοικίασης καταλυμάτων σε πάνω από 25 000 αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες, καθώς και μηνιαία επιδόματα σε μετρητά σε πάνω από 72 000 άτομα. Η ΕΕ χρηματοδότησε επίσης το έργο του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης και του Ταμείου των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά για την παροχή επιτόπιας στήριξης στις εγκαταστάσεις υποδοχής στην ηπειρωτική χώρα¹⁷¹

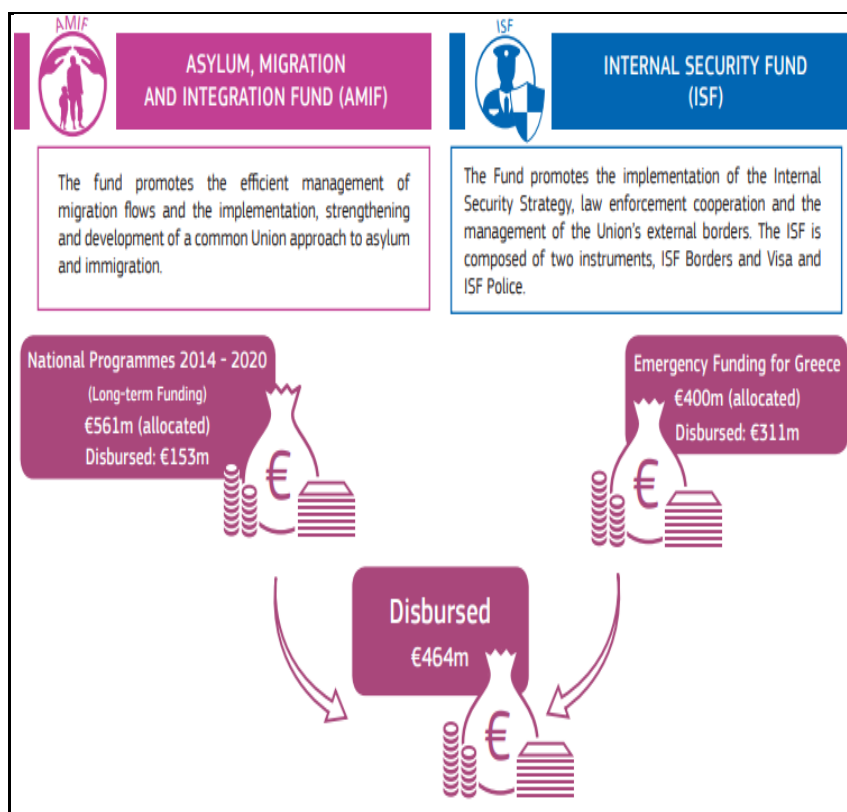
[<https://eur-lex.europa.eu>]

Με βάση το πληροφοριακό έγγραφο της ευρωπαϊκής επιτροπής με τίτλο «managing migration, eu financial support to greece», με ημερομηνία Ιούνιος 2018, μπορούμε να επισημάνουμε τα εξής:

- για την Ελλάδα από τα εθνικά προγράμματα για την περίοδο **2014-2020** δόθηκαν ως έκτακτη χρηματοδότηση τόσο σε Υπουργεία, όσο και σε διεθνείς οργανισμούς και ΜΚΟ: **561 εκατομμύρια ευρώ (έτη 2014-2015)**.

- Για την Ελλάδα -Υπουργεία και δημόσιες υπηρεσίες, διεθνείς οργανισμοί και ΜΚΟ από τακτική και έκτακτη χρηματοδότηση- από τα **αναθεωρημένα** εθνικά προγράμματα για την **περίοδο 2015-2020**, διατίθεται τακτική και έκτακτη χρηματοδότηση 961 εκατομμυρίων ευρώ.
- Επομένως, **561 εκατ. Ευρώ έκτακτης** χρηματοδότησης με βάση τα εθνικά προγράμματα 2014-2020 **συν 961 εκατ. Ευρώ έκτακτης και τακτικής χρηματοδότησης**, με βάση τα αναθεωρημένα εθνικά προγράμματα για την περίοδο 2015-2020 πλέον, **σύνολο 1.522 δισ. ευρώ**.

ΠΙΝΑΚΑΣ 32

Συγκεκριμένα: τα 961 εκατομμύρια ευρώ τακτικής και έκτακτης χρηματοδότησης κατανέμονται ως εξής:

- ✓ 561 εκατομμύρια ευρώ τακτική χρηματοδότηση (AMIF ΚΑΙ ISF) από τα οποία έχουν ήδη πιστωθεί τα 153 εκατομμύρια ευρώ σε δημόσιες υπηρεσίες και διεθνείς οργανισμούς (ΥΑ/ΟΗΕ, ΔΟΜ και ΕΑΣΟ).
- ✓ 400 εκατομμύρια ευρώ έκτακτη χρηματοδότηση (EMAS DG HOME& ESI DG ECHO) σε δημόσιες υπηρεσίες, διεθνείς οργανισμούς (ΥΑ/ΟΗΕ, ΔΟΜ και ΕΑΣΟ) και ΜΚΟ. Από αυτά έχουν ήδη διατεθεί τα 311 εκατομμύρια ευρώ.

5.7 Επιτήρηση των συνόρων στην Ελλάδα, FRONTEX/ RABIT

Η αποτελεσματική φύλαξη των συνόρων κάθε χώρας έγκειται στον περιορισμό και έλεγχο των παράνομων μεταναστών στα εδάφη της, χερσαία είτε θαλάσσια . Η Ελλάδα ανήμπορη να ανταποκριθεί στο ρόλο αυτό, για λόγους που έχουν αναφερθεί παραπάνω και λόγω της εκτεταμένης ακτογραμμής της η της ελλιπούς επιτήρησης των βορείων συνόρων της ζήτησε τη συνδρομή της FRONTEX.

Έτσι, από το 2006 η FRONTEX παρέχει επιχειρησιακή στήριξη στην Ελλάδα για τη φύλαξη των εξωτερικών συνόρων και τη μείωση των εισροών, μέσω η αποστολής κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού, οχημάτων, ελικοπτέρων και άλλων εξοπλισμών.

Για να μειωθεί η εισροή μεταναστών μέσω Έβρου, το φθινόπωρο του 2010 η Ελλάδα ζήτησε, μέσω αιτήματος, από την Ευρωπαϊκή Ένωση τη συνδρομή της δύναμης FRONTEX (Μεθοριακή Δύναμη Ταχείας Επέμβασης) η οποία επιχειρεί στο Αιγαίο από το 2009. Εκπρόσωποι της Ελληνικής Αστυνομίας χαρακτήρισαν επιτυχή την παρουσία της FRONTEX στα ελληνοτουρκικά σύνορα γιατί μειώθηκε η εισροή μεταναστών.¹⁷² [<https://el.wikipedia.org>]

Το αίτημα που έγινε άμεσα δεκτό και αναπτύχθηκαν 175 στελεχη από τις Συνοριακές Ομάδες Ταχείας Επέμβασης (Σ.Ο.Τ.Ε. - RABIT) στην περιοχή των ανατολικών χερσαίων συνόρων μας με την Τουρκία, καθώς και την ανάπτυξη 30 στελεχών σε διοικητικής φύσεως δραστηριότητες.

Επίσης, αναπτύχθηκε ένας αρκετά μεγάλος αριθμός επίγειων μεταφορικών μέσων προσωπικού και συλλαμβανόμενων, όπως και ένα σύνολο τεχνικού και τεχνολογικού εξοπλισμού παρατήρησης, επιτήρησης και ελέγχου της λαθραίας διακίνησης μεταναστών (ελικόπτερο, αυτοκίνητα οχήματα με ενσωματωμένο σύστημα θερμικής απεικόνισης, θερμικές κάμερες εντοπισμού, ειδικά οχήματα καταγραφής κ.λπ.).

Συνέπεια των ανωτέρω ήταν η μείωση του μεταναστευτικού ρεύματος στην περιοχή της Ορεστιάδας κατά 51,4%. Η αντίστοιχη μείωση στην περιοχή της Αλεξανδρούπολης είναι 17,8%.

Όπως έχει αναφερθεί προηγουμένως, στα τέλη του 2015 και έως το Μάρτιο του 2016 διεξήχθη η επιχείρηση "Ποσειδών" της FRONTEX ύστερα από αίτημα της Ελλάδας, εξ αιτίας του εκρηκτικού κύματος προσφύγων την περίοδο εκείνη.

Στην επιχείρηση μετείχαν 293 συνοριοφύλακες της Frontex καθώς και αξιωματικοί της Ελληνικής Αστυνομίας και του Λιμενικού Σώματος. Η επιχείρηση διεξήχθη σε έξι νησιά. Στη Λέσβο, που δέχεται και τη μεγαλύτερη μεταναστευτική πίεση, τοποθετήθηκαν 272 αξιωματικοί, στη Χίο 94, στην Κω 45, στη Λέρο 30 και στη Σάμο 73. Επίσης, στο Καστελόριζο προσέγγισε πλωτό σκάφος. Στο πλαίσιο της επιχείρησης χρησιμοποιήθηκαν 22 οχήματα από ελληνικής πλευράς¹⁷³. [iefimerida.gr - <https://www.iefimerida.gr>]

Συνολικά πενήντα στελέχη της FRONTEX αναπτύχθηκαν στα σύνορα της Αλβανίας με την Ελλάδα, χερσαία και θαλάσσια με στόχο τον έλεγχο και

παρεμπόδιση της διακίνησης μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών μέσω Αλβανίας προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και την καταπολέμηση της διασυνοριακής εγκληματικότητας από τις 22 Μαΐου 2019. Αυτή είναι η πρώτη επιχείρηση σε χώρα εκτός Ε.Ε.

Όμως δεν μπορούν να προβλεφθούν όλες οι εξελίξεις με τη συνεχή παρακολούθηση και την ανάλυση κινδύνου. Για το λόγο αυτό, η Frontex έχει δημιουργήσει ένα ενοποιημένο πόρο με τη μορφή ταχείας επέμβασης στα σύνορα (RABIT) συγκεντρώνει ειδικούς τεχνικούς και ανθρώπινους πόρους από όλη την ΕΕ. Αυτές οι ομάδες διατηρούνται σε πλήρη ετοιμότητα σε περίπτωση που υπάρξει ποτέ μια απρόβλεπτη κατάσταση κρίσης στα εξωτερικά σύνορα. Τέτοια είναι και η περίπτωση της πρόσφατης ανάπτυξης – για πρώτη φορά στην ιστορία της Frontex – του μηχανισμού αυτού στα εξωτερικά χερσαία σύνορα της χώρας μας με την Τουρκία.

6 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Αρχικά, υπήρξε υποδοχή και εν μέρει αποδοχή των μεταναστών οι οποίοι στην πλειοψηφία τους προέρχονταν από τη γειτονική Αλβανία. Οι κοινές πολιτισμικές αναφορές και η απασχόληση των μεταναστών/μεταναστριών σε τομείς της οικονομίας στους οποίους υπήρχε έλλειψη εργατικού δυναμικού, λόγω της μετακίνησης των γηγενών εργαζομένων στον τομέα των υπηρεσιών και τη δυναμικότερη είσοδο στην αγορά εργασίας των γυναικών, δημιούργησε κατάλληλες συνθήκες για την ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία και συνέβαλε τόσο στην αναζωογόνηση του πρωτογενούς τομέα όσο και στη συνολικότερη συνεισφορά τους στην ανάπτυξη της χώρας.

Οι μετανάστες και οι μετανάστριες απασχολούνταν κυρίως στη γεωργία και την κτηνοτροφία, στις κατασκευές, τις υπηρεσίες καθαριότητας και σίτισης και προσέφεραν οικιακές υπηρεσίες, καθώς και παροχή φροντίδας σε παιδιά, αρρώστους και άτομα τρίτης ηλικίας. Η απασχόλησή τους ήταν συμπληρωματική των γηγενών και ευνοούσε τις συνθήκες ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων, λόγω των χαμηλών – σε σχέση με τον γηγενή πληθυσμό – αμοιβών τους. Η συμβατότητα αυτή αφορούσε και άλλους βαλκανικούς πληθυσμούς, πριν από την ένταξη των χωρών τους στην Ε.Ε., τους μετανάστες από την πρώην Ε.Σ.Σ.Δ. καθώς και τους παλινοστούντες ελληνικής καταγωγής.

Ο μικρός αριθμός μεταναστών/μεταναστριών από την Ασία (Φιλιππίνες, Σρι Λάνκα, Ινδονησία), από τη Βόρεια Αφρική και την Αίγυπτο, επίσης δεν έθετε ζητήματα, καθώς ήταν είτε γυναικεία κυρίως μετανάστευση (Ασία) που απασχολούνταν στον τομέα παροχής φροντίδας είτε ανδρική ανειδίκευτη ή χαμηλής εξειδίκευσης εργασία (Β. Αφρική).

Τελικά η Μετανάστευση μπορεί να αποτελέσει μοχλό θετικών επιπτώσεων για τη χώρα υποδοχής και εν προκειμένω για την Ελλάδα;

Παρακάτω θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε και να κατηγοριοποιήσουμε τις επιδράσεις του μεταναστευτικού φαινομένου.

6.1 Δημογραφικές επιπτώσεις

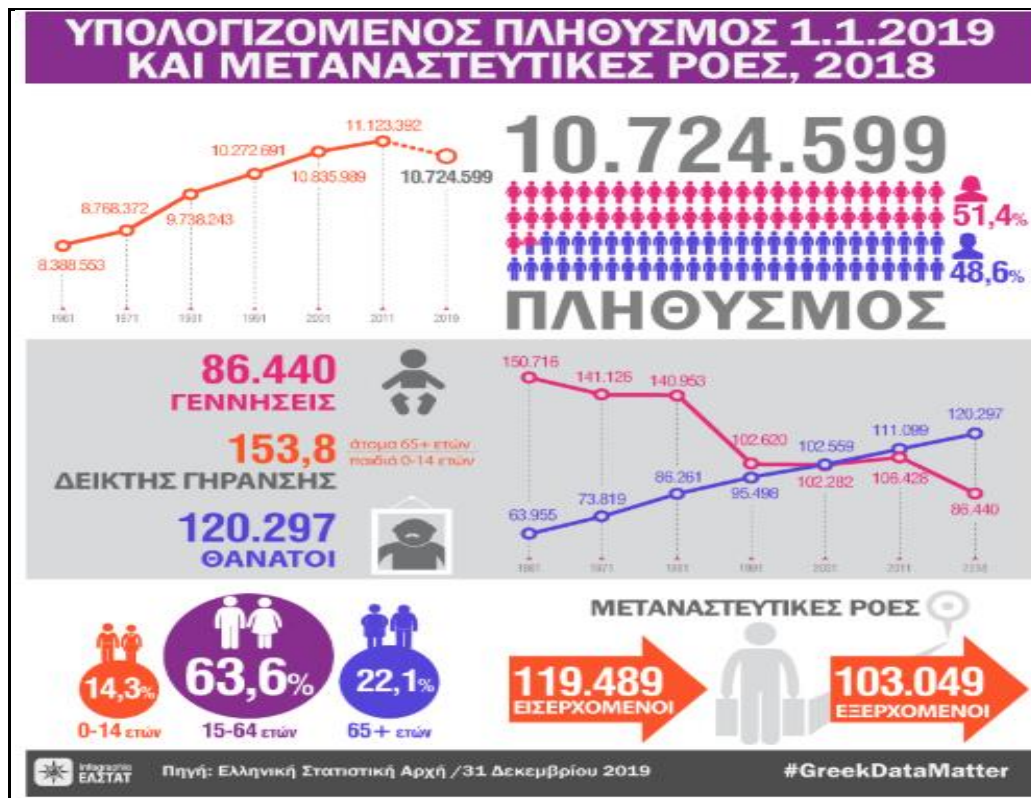
Ένα από τα κρισιμότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Ελλάδα τις τελευταίες δεκαετίες είναι η υπογεννητικότητα του γηγενούς πληθυσμού . Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την εμφάνιση προβλημάτων που έχουν να κάνουν

με την κοινωνική ασφάλιση, καθώς και την αύξηση των συντάξεων¹⁷⁴.
[Βερέμης 2005]

Τη δεκαετία του 90, υπήρξε μεγάλη μεταναστευτική ροή προς την Ελλάδα. Σύμφωνα με τη Γενική Απογραφή Πληθυσμού 2001, ο αριθμός των αλλοδαπών, που διέμεναν μόνιμα στην Ελλάδα, ανήρχετο σε 761.813 άτομα, έναντι 138.000 περίπου που είχαν καταγραφεί στην Απογραφή του 1991. Τα τελευταία χρόνια η ετήσια καθαρή μεταναστευτική ροή εκτιμάται σε 35 – 40 χιλ. ετησίως.

Ενώ το 2010 οι γεννήσεις από Ελληνίδες ήταν 93.192 και από αλλοδαπές 21.574, το 2017 μειώθηκαν αντίστοιχα σε 76.182 και 12.371, σχεδόν στο ήμισυ. Τη μείωση εξηγεί η αποχώρηση από την Ελλάδα πολλών αλλοδαπών λόγω της κρίσης και η προσαρμογή της αναπαραγωγικής συμπεριφοράς τους στα ελληνικά «πρότυπα»¹⁷⁵. [<https://www.kathimerini.gr/>]

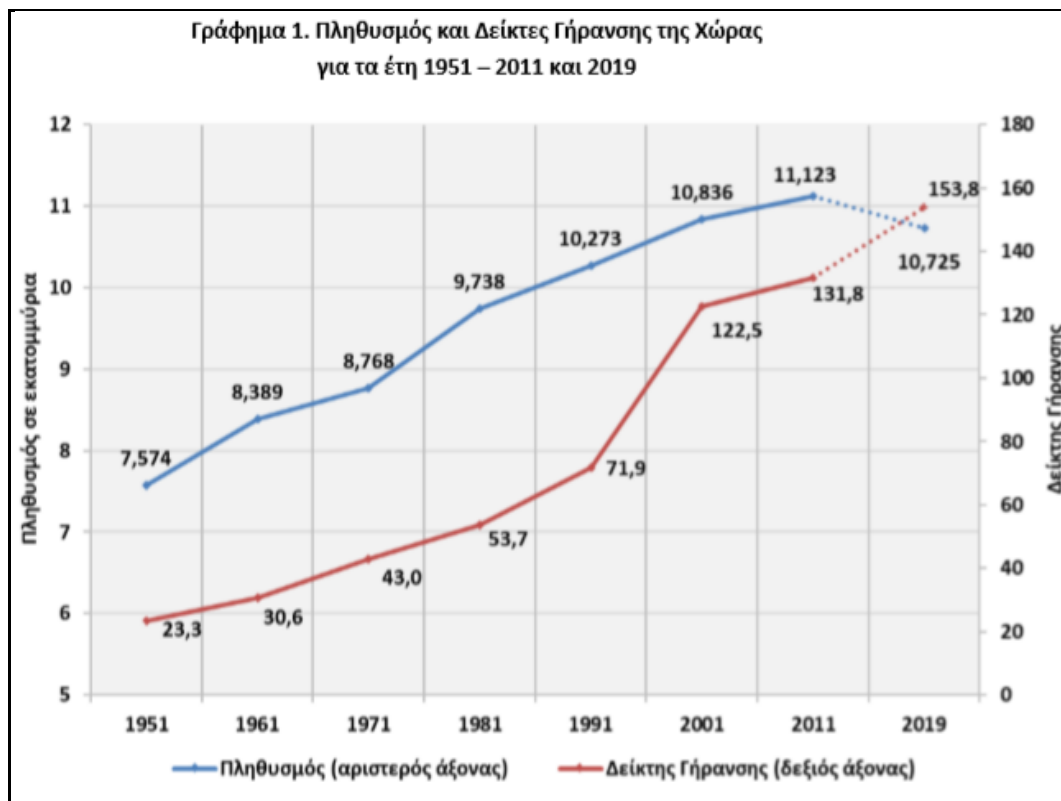
ΠΙΝΑΚΑΣ 33

ΠΗΓΗ: <https://www.statistics.gr/el/infographic-population-immigration-2018>

Σύμφωνα με τα στοιχεία του μόνιμου πληθυσμού της Χώρας, που εξέδωσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.) για το 2019 και τις εκτιμήσεις των μεταναστευτικών ροών έτους 2018, ο μόνιμος πληθυσμός της Χώρας κατά την 1η Ιανουαρίου 2019 εκτιμάται σε 10.724.599 άτομα (5.208.293 άνδρες και 5.516.306 γυναίκες), μειωμένος κατά 0,15% σε σχέση με τον αντίστοιχο πληθυσμό της 1ης Ιανουαρίου 2018 που ήταν 10.741.165 άτομα

ΠΙΝΑΚΑΣ 34

ΠΗΓΗ: <https://www.statistics.gr/el/infographic-population-immigration-2018>

Στον παραπάνω πίνακα αποτυπώνεται ο δείκτης γήρανσης σε σχέση με τον πληθυσμό από το 1951 έως σήμερα. Το συμπέρασμα που εξάγεται είναι πως με το διάβα του χρόνου, ο πληθυσμός της χώρας έχει μειωμένη τάση ενώ ο δείκτης γήρανσης (πληθυσμός ηλικίας 65 ετών και άνω προς τον πληθυσμό

ηλικίας 0-14 ετών) ανήλθε από 131,8 σε 153,8 ακολουθεί δηλαδή ανοδική πορεία.

Σύμφωνα με τον κ. Γιώργο Ραχιώτη, επίκουρο Καθηγητή Επιδημιολογίας και Επαγγελματικής Υγιεινής, του Τμήματος Ιατρικής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, σε διάλεξή του, με θέμα «Όψεις του Δημογραφικού Προβλήματος στην Ελλάδα, Παρελθόν, Παρόν και Στόχοι», «Η Ελλάδα υπέστη μία κολοσσιαία οικονομική και κοινωνική καταστροφή (πτώση του ΑΕΠ κατά 30%, έκρηξη της ανεργίας), πρωτοφανή για τα μεταπολεμικά δεδομένα. Οι ευαίσθητες δημογραφικές ισορροπίες ανατράπηκαν, οι γεννήσεις μειώθηκαν δραματικά. Ενδεικτικά, κατά την περίοδο 2015-2017 οι θάνατοι ξεπέρασαν τις γεννήσεις κατά 91.207, ενώ το 2017 οι γεννήσεις έπεσαν κάτω από τις 90.000 ετησίως.

Το ίδιο χρονικό διάστημα καταγράφηκε, επίσης, και ανατροπή του μεταναστευτικού ισοζυγίου με τη διαρροή στο εξωτερικό εκατοντάδων χιλιάδων Ελλήνων παραγωγικής ηλικίας και υψηλής εκπαίδευσης και ειδίκευσης. Το αποτέλεσμα αυτών των δημογραφικών εξελίξεων ήταν ο ελληνικός πληθυσμός μεταξύ 2008-2017 να μειωθεί κατά 355.000 κατοίκους.»

Το ελλαδικό μεταναστευτικό απόθεμα της τάξης του 8%-10% στον πραγματικό πληθυσμό της χώρας παραμένει σταθερό τις τελευταίες δύο δεκαετίες, κινείται γύρω στις 800.000-900.000 άτομα και περιλαμβάνει κατά συντριπτική πλειονότητα μετανάστες που κατάγονται από τη Νοτιοανατολική Ευρώπη¹⁷⁶ [Κόντης, 2017].

Όσον αφορά την κατηγοριοποίηση του πληθυσμού με βάση την προέλευση, ακολουθεί ο επόμενος αναλυτικός πίνακας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 35

ΥΠΟΛΟΓΙΖΟΜΕΝΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ, ΟΜΑΔΕΣ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΩΝ* ΚΑΙ ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙ									
ΤΗΝ 1 ^η ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ		2019							
ΑΜΦΟΤΕΡΑ ΤΑ ΦΥΛΑ									
ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ									
	ΣΥΝΟΛΟ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	Ε.Ε.	ΕΖΕΣ *	ΥΠΟΨ. ΧΩΡΕΣ*	ΥΗΔC *	ΗΔC *	ΜΔC *	ΛΔC *
	10.724.599	9.892.907	213.170	1.547	297.415	10.541	71.114	141.691	96.214
0-4	466.676	387.627	8.949	64	40.337	574	2.953	20.916	5.256
5-9	528.033	458.656	9.499	40	34.530	575	2.364	15.857	6.512
10-14	542.366	502.790	5.361	26	18.439	375	1.816	9.008	4.551
15-19	546.137	499.841	10.846	30	8.289	337	2.853	10.390	13.551
20-24	552.322	503.025	12.215	32	7.282	545	3.935	11.746	13.542
25-29	568.972	519.417	10.199	25	5.649	381	4.720	14.399	14.182
30-34	609.715	542.806	15.296	43	20.754	595	5.661	13.433	11.127
35-39	766.170	680.452	19.369	69	35.109	870	7.609	12.387	10.305
40-44	802.186	709.781	24.179	106	39.910	1.147	7.959	10.980	8.124
45-49	806.053	727.123	22.080	156	33.908	1.088	8.303	9.059	4.336
50-54	782.207	721.284	19.973	173	23.073	851	7.939	6.583	2.331
55-59	718.583	676.604	17.440	139	12.625	593	6.631	3.588	963
60-64	671.906	641.165	16.016	182	7.355	623	4.408	1.624	533
65-69	606.852	586.774	12.826	227	3.684	550	1.724	759	308
70-74	557.393	545.147	6.267	147	3.128	578	1.257	558	311
75-79	438.594	433.715	1.839	57	1.628	456	566	238	95
80-84	394.625	392.487	519	16	803	262	276	142	120
85+	365.809	364.213	297	15	912	141	140	24	67

ΠΗΓΗ: <https://www.statistics.gr/el/infographic-population-immigration-2018>

Ε.Ε = Χώρες Ε.Ε

ΕΖΕΣ = Χώρες Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών

Υποψήφιες χώρες = Υποψήφιες προς ένταξη χώρες

ΥΗΔC = Πολύ Ανεπτυγμένες χώρες (εκτός Ε.Ε., ΕΖΕΣ, Υποψηφίων χωρών)

ΗΔC = Ανεπτυγμένες χώρες (εκτός Ε.Ε., ΕΖΕΣ, Υποψηφίων χωρών)

ΜΔC = Αναπτυσσόμενες χώρες

ΛΔC = Υπανάπτυκτες χώρες

Από τα παραπάνω, εξάγεται το συμπέρασμα της θετικής επίπτωσης της μετανάστευσης, στο δημογραφικό πρόβλημα της Ελλάδας.

Η μετανάστευση υπήρξε ο κύριος παράγοντας της αύξησης του πληθυσμού και της δημογραφικής ανανέωσης στην Ελλάδα μετά το 1991, αφού

αυξήθηκε σε 762.191 σε ένα συνολικό πληθυσμό της χώρας που έφτασε το 2001 στα 10.964.020.

Η αύξηση της δεκαετίας του 2001 οφείλεται κατά 97% στους μετανάστες και κατά 3% στη φυσική αύξηση. Δέκα χρόνια μετά, το 2011, ο συνολικός πληθυσμός της χώρας μειώνεται κατά 119.000 σε σχέση με το 2001. Χωρίς τους μετανάστες ο πληθυσμός θα είχε μειωθεί κατά 269.000.¹⁷⁷ [Ζωγραφάκης Σταύρος- Κασίμης Χαράλαμπος]

Η προσέγγιση και επίλυση του δημογραφικού προβλήματος της χώρας όμως, δεν θα πρέπει να στοχεύει στην εισροή μεταναστών.

Μια συνολική δημογραφική πολιτική θα έπρεπε να περιλαμβάνει:

- Μέτρα εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, μέσω εκτεταμένου δικτύου φύλαξης παιδιών (βρεφονηπιακοί σταθμοί, ενεργοποίηση του θεσμού βοηθών μητέρων, αμειβόμενες γονικές άδειες).
- Μείωση ανεργίας νέων.
- Οικονομική στήριξη γονέων από το πρώτο παιδί.
- Στήριξη νέων ζευγαριών με ειδικά στεγαστικά κ.ά. δάνεια.
- Διατήρηση και επιστροφή του παραγωγικού ιστού της χώρας.

Τέτοια μέτρα πρότειναν και η Διακομματική Επιτροπή της Βουλής για το Δημογραφικό (1991) και η ΕΔΗΜ, αλλά ουδέποτε εφαρμόστηκαν, στο πλαίσιο μιας σφαιρικής πολιτικής, της μόνης που θα είχε αποτελέσματα¹⁷⁸. [<https://www.kathimerini.gr>]

6.2 Οικονομικές επιπτώσεις

Το χαμηλό επίπεδο ειδίκευσης του μεταναστευτικού εργατικού δυναμικού μπορεί να συμβάλει στην επέκταση των δραστηριοτήτων, η οποία μπορεί να

επηρεάσει τελικά την ανάπτυξη της βιομηχανίας και την εθνική παραγωγικότητα.

Στα θετικά σημεία της μετανάστευσης συγκαταλέγονται η ανεύρεση εργασίας, η καλύτερευση της κοινωνικό -οικονομικής θέσης και η απόκτηση επαγγελματικών εφοδίων και εξειδίκευσης σε μια συγκεκριμένη εργασία. Σημαντική είναι δε και η κοινωνική ένταξη του μετανάστη σε πνευματικά, ψυχαγωγικά και πολιτιστικά ερεθίσματα στη χώρα υποδοχής¹⁷⁹. [FixandPassel (1994:87)]

Η είσοδος των μεταναστών στη χώρα, συμβάλλει στη μείωση του κόστους παραγωγής, γιατί οι παράνομοι μετανάστες αποτελούν φτηνό εργατικό δυναμικό που δεν υπόκειται στην κοινωνική και εργατική νομοθεσία (ευέλικτη εργασία).

Οι μετανάστες διακρίνονται από έντονη κινητικότητα εντός της Ελληνικής επικράτειας, με αποτέλεσμα να απορροφούνται πιο εύκολα ως εργατικό δυναμικό και να συμβάλλουν στην αύξηση των εποχιακών δραστηριοτήτων κυρίως του πρωτογενούς τομέα.

Οι μετανάστες στην Ελλάδα βρίσκονται υπό καθεστώς εργασιακής ανασφάλειας, αν και προσπαθούν να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα. Είναι πρόθυμοι να παράσχουν υπηρεσίες με μικρές αμοιβές αφού τόσο οι προσωπικές, όσο και οι οικογενειακές τους συνθήκες, δε τους επιτρέπουν την εκ νέου μετανάστευση σε άλλη χώρα. Πολύ συχνά, οι Αλβανοί, οι οποίοι αποτελούν και τη πλειοψηφία των μεταναστών στην Ελλάδα, επιστρέφουν στη χώρα τους, αλλά γρήγορα επανέρχονται.¹⁸⁰ [Ζωγραφάκης&Κασίμης]

Όμως, πολλές μελέτες συμπεραίνουν, ότι η απασχόληση των μεταναστών σε διάφορους τομείς έχει θετικά αποτελέσματα, με την έννοια ότι παράγεται προϊόν που δεν θα παραγόταν διαφορετικά και μάλιστα συχνά σε γεωγραφικές περιοχές και κλάδους που είναι σε κρίση. Οι μετανάστες

αυξάνοντας το ΑΕΠ δημιουργούν νέες θέσεις απασχόλησης, οι οποίες υπερκαλύπτουν και όσες πρόσκαιρα υποκατέστησαν και σε τελευταία ανάλυση μειώνουν την ανεργία.¹⁸¹ [www.dimokratiki.gr]

Σημαντική αρνητική επίπτωση από τη μετανάστευση των Ελλήνων στο εξωτερικό είναι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών, που δημιουργεί έλλειμμα στο ασφαλιστικό σύστημα, αλλά και η πληθυσμιακή ερήμωση ορισμένων περιοχών.¹⁸² [Κόντης, (2005:)]

Οι παράνομοι μετανάστες έχουν και αυτοί θετικές επιδράσεις στην οικονομία. Προσφέρουν αυξημένη κινητικότητα εργασίας και ευκαμψία μισθών και διευρύνουν τις στενές μισθολογικές διαφορές ανάμεσα σε ανειδίκευτη και ειδικευμένη εργασία. Είναι προφανές ότι η συμβολή των μεταναστών στην οικονομία είναι πολύ λιγότερο φανερή εξαιτίας της παράνομης παραμονής και εργασίας. Αρκετές από τις εργασίες που εκτελούνται από παράνομους μετανάστες δύσκολα καθίστανται ορατές, αν και πρόκειται για δραστηριότητες ιδιαίτερα «χρήσιμες», αναγκαίες και αποδεκτές στις τοπικές κοινωνίες (π.χ. οικιακοί βοηθοί, εργάτες γεωργίας). Επομένως τείνουν να αυξάνουν την οικονομική αποδοτικότητα, η οποία είναι αναγκαία στα πλαίσια του οικονομικού ανταγωνισμού, στον βαθμό βέβαια που η εργασία των μεταναστών (νόμιμη και παράνομη) είναι συμπληρωματική και δεν υποκαθιστά την εργασία των Ελλήνων.

Η αρνητική επίδραση της παράνομης μετανάστευσης στα δημόσια έσοδα προέρχεται κυρίως από το γεγονός ότι δεν συνεισφέρουν στα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης.

Επιπλέον, ένα σημαντικό κόστος της παράνομης μετανάστευσης σε ό,τι αφορά την κοινωνική ευημερία, φαίνεται να συνδέεται με την πιθανόν αυξημένη εγκληματικότητα και τις αυξημένες δαπάνες στον τομέα της δημόσιας τάξης και της φύλαξης των συνόρων.¹⁸³ [Ζωγραφάκης Σ- Κασίμης Χ]

Υπολογίζεται ότι οι καταθέσεις των μεταναστών το 2005 ήταν 10.000 ευρώ ανά άτομο, τη στιγμή που οι καταθέσεις των Ελλήνων ανέρχονταν σε 8.000 ευρώ ανά άτομο¹⁸⁴ [Χαλιάπα, 2009]

6.2.1 Επιπτώσεις στο τουριστικό προϊόν

Κατά την καλοκαιρινή περίοδο του 2015, σε αρκετά νησιά δημιουργήθηκαν εντάσεις με τους κατοίκους, λόγω της παρουσίας των μετακινούμενων πληθυσμών, οι οποίοι θεωρήθηκαν από ορισμένους ότι μπορούν να πλήξουν τον τουρισμό και ότι το επόμενο έτος η παρουσία τους θα λειτουργούσε αποθαρρυντικά για την έλευση τουριστών στο νησί τους¹⁸⁵ [Καβουνίδη, 2015: 16]

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία του Εργαστηρίου Τουριστικών Ερευνών και Μελετών του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου, με στόχο να αποτυπωθούν οι επιδράσεις του προσφυγικού – μεταναστευτικού ζητήματος στις ελληνικές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις το 2015 και το 2016 τεσσάρων νησιών του Αιγαίου (Λέσβος, Χίος, Σάμος και Κως) εξήχθησαν σημαντικά συμπεράσματα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 36

Προσφυγικές – μεταναστευτικές ροές προς τα υπό εξέταση νησιά	
2015	2016
759.000	156.000

Κατά μέσο όρο το 2015 σε σύγκριση με το 2014:

- οι διανυκτερεύσεις μειώθηκαν κατά 18,75%,
- ο αριθμός των επισκεπτών μειώθηκε κατά 22,79%,

- οι τιμές παρουσίασαν πτώση σε ποσοστό 12,45%,
- η μέση διάρκεια παραμονής μειώθηκε σχεδόν κατά μια ημέρα,
- η απασχόληση στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις μειώθηκε 5,26%,
- ενώ το κόστος λειτουργίας αυξήθηκε κατά 5,66%.

Πολλές αεροπορικές και ακτοπλοϊκές εταιρείες ακύρωσαν προγραμματισμένα δρομολόγια λόγω της κατάστασης στο νησί της Λέσβου σύμφωνα με επιστολή που είχε σταλεί από τον πρόεδρο της Ένωσης Ξενοδόχων Λέσβου το 2015 προς τον υπουργό Οικονομικών. Αντίστοιχα, στο νησί της Κω είχαν καταγραφεί 170.000 ακυρώσεις σύμφωνα με τον πρόεδρο της Ένωσης Ξενοδόχων του νησιού.¹⁸⁶ [Κουσούνης, 2015]

Πρέπει να τονιστεί ότι οι επιπτώσεις δεν ήταν ίδιες σε όλα τα νησιά της έρευνας, αλλά διέφεραν ανάλογα με τις προσφυγικές – μεταναστευτικές ροές, την τουριστική δυναμική κάθε νησιού αλλά και τα χαρακτηριστικά της τουριστικής του ανάπτυξης (π.χ. βαθμό εξάρτησης από το μαζικό τουρισμό).

Όμως εξαιτίας του μεγάλου μεγέθους των προσφυγικών – μεταναστευτικών ροών που δέχθηκε το νησί της Λέσβου, οι επιπτώσεις ήταν σαφώς δυσμενέστερες για τις επιχειρήσεις του νησιού, σε σύγκριση με αυτές των υπολοίπων νησιών.

Όλες οι κύριες αγορές αποστολής τουριστών προς τα νησιά επηρεάστηκαν ιδιαίτερα αρνητικά από το προσφυγικό – μεταναστευτικό ζήτημα, παρουσιάζοντας σημαντικές μειώσεις των αφίξεων και φυσικά βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες ακυρώσεις. Η μεγαλύτερη αρνητική αντίδραση καταγράφεται στη Γερμανική αγορά ενώ αρνητική αλλά ηπιότερη είναι η αντίδραση της Ελληνικής αγοράς.¹⁸⁷
[<https://www.dimokratiki.gr>]

6.2.2 Επιπτώσεις στην αγορά εργασίας – Ανεργία

Καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 η φτηνή εργατική δύναμη των μεταναστών, σε συνδυασμό με την αύξηση των ποσοστών ανεργίας, είχε ως αποτέλεσμα τη μεγάλη μείωση του κόστους παραγωγής μέσω της μείωσης του (άμεσου και έμμεσου) κόστους εργασίας.¹⁸⁸ [Ναζάκης, 2001]

Οι επιδράσεις στην ελληνική οικονομία αποτυπώνονται κατά κανόνα ως επωφελείς στα περισσότερα μεγέθη, ενώ τη βασικότερη ερμηνεία αυτού του φαινομένου φαίνεται να αποτελεί η εντατική, ευέλικτη και χαμηλού κόστους απασχόληση των μεταναστών και κυρίως των ανεπίσημων μεταναστών¹⁸⁹ [Kapsalis, 2010]

Ταυτόχρονα, αυτά τα θετικά στοιχεία, όταν συνδυάζονται με την κάλυψη θέσεων εργασίας τις οποίες οι γηγενείς είναι απρόθυμοι να καλύψουν, έχουν επιπλέον ευνοϊκές επιδράσεις στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας¹⁹⁰ [Alpha Bank, 2006].

Όσον αφορά τον αγροτικό τομέα, η άφιξη των μεταναστών στις αρχές της δεκαετίας του 1990 συνέπεσε με μια αυξημένη τάση των νέων σε ηλικία απασχολουμένων της υπαίθρου να εγκαταλείψουν την κλασική μικρή οικογενειακή γεωργική επιχείρηση προς αναζήτηση μιας καλύτερα αμειβόμενης και αυξημένου κύρους απασχόλησης στα αστικά κέντρα. Εντοπίζοντας τις γενικότερες επιπτώσεις της εγκατάστασης μεταναστών στην ορεινή, πεδινή και νησιωτική ύπαιθρο, προκύπτει¹⁹¹ [Μητράκος, 2013· Kasimis] ότι η μετανάστευση ήταν καταλυτική τόσο για την επιβίωση όσο και για την ανάπτυξη των παραγωγικών δραστηριοτήτων

Οι μετανάστες και ειδικότερα οι ανεπίσημοι μετανάστες χρησιμοποιήθηκαν ως φτηνό εργατικό δυναμικό προκειμένου να περιοριστούν οι δαπάνες και οι αυξήσεις των τιμών¹⁹² [Cholezas and Tsakoglou, 2008, 2006]

Είναι εξαιρετικά δύσκολο να εντοπιστούν όλες οι αλληλεπιδράσεις του μηχανισμού της αγοράς εργασίας και να εξαχθούν συμπεράσματα για την επίδραση της μετανάστευσης. Επιπλέον, η

μετανάστευση δεν είναι ομοιογενής και οι μετανάστες αποτελούν μια πολυδιάστατη ομάδα εργατικού δυναμικού, διαθέτοντας υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης εργαζομένους από τις νέες χώρες μέλη της ΕΕ και αναλφάβητους μετανάστες από τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Διακρίνουμε το εργατικό δυναμικό σε τουλάχιστον δύο ομάδες: υψηλά ειδικευμένους και ανειδίκευτους.

Οι επιπτώσεις της μετανάστευσης διαφέρουν. Οι εισροές μεταναστών χαμηλής ειδίκευσης αυξάνουν τον ανταγωνισμό στην αγορά εργασίας και μειώνουν τις οικονομικές ευκαιρίες για τους λιγότερο ειδικευμένους εργάτες.

Συνεπώς, ο υψηλής ειδίκευσης εγχώριος πληθυσμός μπορεί να επικεντρωθεί στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών που ταιριάζουν καλύτερα με τις δεξιότητές τους. Ακολουθώντας την ίδια λογική, η εισροή υψηλής εξειδίκευσης αλλοδαπών εργαζομένων θα μειώσει το μισθό των ανταγωνιστικών εργαζομένων (π.χ. εργατικό δυναμικό υψηλής ειδίκευσης). Την ίδια στιγμή, οι εργαζόμενοι χαμηλής ειδίκευσης θα επωφεληθούν από την αυξημένη ποσότητα εργαζομένων υψηλής ειδίκευσης και του αποτελέσματος της εργασίας αυτών, γεγονός που μπορεί να αυξήσει την παραγωγικότητα των εργαζομένων χαμηλής ειδίκευσης.

Από τους 327.600 εργαζόμενους μετανάστες, το 2008, μόλις οι 48.500 (ή το 14,9%) δηλώνουν ανασφάλιστοι, σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού. Από αυτούς το 88% (243.500) είναι ασφαλισμένοι στο ΙΚΑ, το 6% (17.200) στον ΟΓ Α και οι υπόλοιποι 5% στον ΟΑΕΕ και στα λοιπά ταμεία. Οι παράνομοι μετανάστες γενικά απασχολούνται σε τομείς που εμφανίζουν υψηλή παραοικονομική δραστηριότητα και ένταση ανειδίκευτης εργασίας, όπως είναι οι κατασκευές, οι μικρομεσαίες βιοτεχνίες (ενδύματα), η συντήρηση και επισκευή κατοικιών, η γεωργία, η φροντίδα ηλικιωμένων και παιδιών, η οικιακή βοήθεια, ο τουρισμός, τα

εστιατόρια και οι υπαίθριοι μικροπωλητές¹⁹³[Ζωγραφάκης Σταύρος- Κασίμης Χαράλαμπος]

Σε απόλυτα μεγέθη, το 1ο τρίμηνο του 2013 έναντι του 1ου τριμήνου του 2008, ο πρωτογενής τομέας δημιούργησε 15.500 νέες θέσεις απασχόλησης για τους μετανάστες, σε αντίθεση με τον δευτερογενή και τριτογενή τομέα, όπου χάθηκαν 90.600 και 6.400 θέσεις απασχόλησης αντίστοιχα. Αξίζει να σημειωθεί ότι, στον κατασκευαστικό κλάδο οι μετανάστες που εργάζονται το 2013 είναι μόλις 43.000 έναντι 114.700 που απασχολούντο το 2008, χάθηκαν δηλαδή 71.600 θέσεις απασχόλησης.

Ποσοστιαία συμμετοχή κατά θέση στην επιχείρηση και κατά υπηκοότητα,
2008-2018

ΠΙΝΑΚΑΣ 37

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Εργοδότες	7,8%	7,5%	7,7%	7,2%	6,5%	7,1%	7,6%	8,3%	8,5%	9,1%	8,8%
Αυτοαπασχολούμενοι	23,1%	23,6%	23,9%	25,1%	26,0%	26,6%	25,9%	24,4%	23,2%	22,5%	22,0%
Μισθωτοί	65,3%	64,6%	64,3%	63,1%	62,7%	61,2%	61,3%	61,3%	62,4%	62,2%	63,0%
Βοηθοί	3,9%	4,2%	4,1%	4,6%	4,8%	5,1%	5,2%	6,0%	5,9%	6,3%	6,2%
ΣΥΝΟΛΟ	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Εργοδότες	1,6%	1,6%	1,4%	2,4%	1,4%	1,1%	2,0%	1,7%	2,2%	1,5%	1,4%
Αυτοαπασχολούμενοι	8,2%	8,0%	8,5%	8,8%	9,7%	8,8%	6,6%	6,2%	7,8%	6,0%	5,7%
Μισθωτοί	89,2%	89,1%	88,6%	86,7%	87,2%	87,9%	89,1%	90,5%	88,3%	91,3%	91,3%
Βοηθοί	1,1%	1,2%	1,6%	2,2%	1,7%	2,2%	2,3%	1,6%	1,7%	1,2%	1,6%
ΣΥΝΟΛΟ	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ, Β' Τρίμηνα (επεξεργασία του Γιώργου Κρητικίδη)											

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ, Β' Τρίμηνα

Την περίοδο 2008-2018, αντίθετα απ' ότι ισχύει για τους γηγενείς απασχολούμενους, το ποσοστό της μισθωτής εργασίας των μεταναστών

μειώνεται από 91,3% σε 86,7% το 2015, για να ανακάμψει ξανά το 2018 στο 89,2%.

Ποσοστά ανεργίας κατά υπηκοότητα και κατά φύλο, 2008-2018

ΠΙΝΑΚΑΣ 38

ΕΤΟΣ	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
ΣΥΝΟΛΟ	19,0%	21,1%	23,1%	24,6%	26,6%	27,3%	23,8%	16,5%	12,0%	9,0%	7,3%
Ελληνική	18,6%	20,8%	22,7%	24,1%	26,0%	26,3%	22,9%	16,3%	11,7%	8,9%	7,4%
Ξένη	25,4%	25,7%	28,1%	29,6%	33,0%	38,6%	32,8%	18,1%	14,4%	9,9%	6,4%
Χώρας ΕΕ	22,8%	23,4%	24,1%	21,7%	28,5%	34,5%	22,9%	12,6%	12,0%	9,9%	6,4%
Άλλο	25,9%	26,1%	29,0%	31,2%	34,1%	39,6%	35,0%	19,3%	14,9%	9,9%	6,4%
ΑΝΔΡΕΣ	15,2%	17,7%	19,4%	21,5%	23,5%	24,3%	21,0%	13,8%	9,5%	6,4%	4,7%
Ελληνική	15,0%	17,3%	19,0%	20,9%	22,6%	23,0%	19,7%	13,4%	8,9%	6,2%	4,8%
Ξένη	18,6%	22,7%	24,9%	29,8%	32,6%	38,0%	34,0%	18,1%	14,3%	8,9%	3,6%
Χώρας ΕΕ	19,1%	19,0%	15,7%	18,1%	29,8%	37,3%	25,3%	13,0%	8,4%	6,8%	2,1%
Άλλο	18,5%	23,3%	26,1%	31,5%	33,1%	38,1%	35,4%	18,8%	15,1%	9,2%	3,8%
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	23,7%	25,4%	27,6%	28,3%	30,4%	31,2%	27,4%	20,1%	15,4%	12,6%	11,0%
Ελληνική	23,1%	25,2%	27,2%	28,2%	30,2%	30,4%	27,1%	20,3%	15,5%	12,7%	11,0%
Ξένη	33,6%	29,4%	32,6%	29,2%	33,5%	39,5%	31,0%	18,2%	14,7%	11,7%	11,6%
Χώρας ΕΕ	25,8%	26,8%	30,0%	24,3%	27,3%	31,6%	20,8%	12,4%	14,7%	12,4%	10,5%
Άλλο	35,8%	30,2%	33,4%	30,7%	35,5%	41,8%	34,4%	20,2%	14,7%	11,4%	12,0%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ, Β' Τρίμηνα

Το ποσοστό ανεργίας των μεταναστών μειώνεται ταχύτερα απ' ό,τι των Ελλήνων μετά το 2013, από το 38,6% το 2013 στο 25,4% το 2018 για τους πρώτους και από το 26,3% στο 18,6% για τους δεύτερους.

Ποσοστά απασχόλησης κατά υπηκοότητα και κατά φύλο, 2008-2018

ΠΙΝΑΚΑΣ 39

ΕΤΟΣ	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
ΑΝΔΡΕΣ	64,9%	62,9%	61,3%	60,4%	59,2%	59,2%	61,7%	68,1%	72,5%	75,0%	76,5%
Ελληνική	64,6%	62,7%	61,0%	60,4%	59,2%	59,6%	62,1%	67,6%	72,0%	74,3%	75,6%
Ξένη	69,3%	66,0%	66,3%	60,6%	59,8%	55,0%	57,6%	72,6%	77,6%	82,6%	87,7%
Χώρας ΕΕ	68,2%	67,5%	64,9%	68,6%	62,5%	56,3%	63,6%	71,8%	79,2%	76,5%	80,7%
Άλλο	69,5%	65,7%	66,5%	59,4%	59,2%	54,8%	56,6%	72,7%	77,3%	83,6%	88,9%
ΕΤΟΣ	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	46,0%	45,2%	43,7%	43,5%	41,4%	40,6%	42,6%	46,2%	49,3%	49,9%	49,5%
Ελληνική	46,3%	45,3%	43,8%	43,4%	41,4%	40,9%	42,7%	46,0%	49,1%	49,8%	49,6%
Ξένη	40,9%	43,8%	42,0%	44,9%	42,1%	37,3%	41,2%	49,3%	51,5%	50,8%	48,3%
Χώρας ΕΕ	46,7%	48,9%	45,8%	51,3%	48,4%	43,8%	49,8%	57,3%	58,7%	57,0%	50,5%
Άλλο	39,3%	42,4%	40,9%	43,1%	40,1%	35,5%	38,6%	46,7%	49,3%	48,8%	47,6%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ, Β' Τρίμηνα

Την περίοδο 2008-2015 τα ποσοστά απασχόλησης των μεταναστών μειώνονται με υψηλότερους ρυθμούς απ' ότι των γηγενών, ιδίως στην περίπτωση των ανδρών, εφόσον συρρικνώνονται από το πολύ υψηλό 87,7% (2008) στο εξαιρετικά χαμηλό 55%(2013), για να ανακάμψουν στο 69,3% (2018), έναντι 75,6% το 2008, 59,6% το 2013 και 64,6% το 2018, αντίστοιχα, για την περίπτωση των Ελλήνων. Ωστόσο, πράγματι, στην περίπτωση των μεταναστριών επιβεβαιώνεται μια αύξηση των ποσοστών απασχόλησης από 48,3% το 2008 μέχρι και στο 51,5% το 2010, για να ακολουθήσει εκ νέου πτωτική πορεία έως το 2013, ανοδική τάση για τη διετία 2014-2015, αλλά έκτοτε εμφανίζεται πάλι μείωση, έτσι ώστε το ποσοστό απασχόλησης διαμορφώνεται στο 40,9% το 2018.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΕΦΚΑ για την απασχόληση το Μάιο 2018:

Στο παρακάτω πίνακα ο αριθμός των ασφαλισμένων οι οποίοι έχουν δηλωθεί στις Α.Π.Δ. ανέρχεται σε 2.206.536, εκ των οποίων 2.171.529 σε κοινές επιχειρήσεις και 35.007 σε οικοδομοτεχνικά έργα.

Στο σύνολο των ασφαλισμένων 88,45% έχουν Ελληνική υπηκοότητα, 2,19% άλλης χώρας Ε.Ε. και 9,36% χώρας εκτός Ε.Ε. Στους ασφαλισμένους στις κοινές επιχειρήσεις 89,03% έχουν Ελληνική υπηκοότητα, 2,18% άλλης χώρας Ε.Ε. και 8,79% χώρας εκτός Ε.Ε., ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά στα οικοδομοτεχνικά έργα είναι 52,65%, 2,40% και 44,95%. Στο σύνολο των αλλοδαπών ασφαλισμένων 51,74% έχουν Αλβανική υπηκοότητα.

ΚΟΙΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΔΟΜΟΤΕΧΝΙΚΑ ΕΡΓΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ

ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΩΝ ΑΝΑ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 40

Υπηκοότητα Nationality	ΚΩΔ. ΥΠΗΚ.	Αριθμός Ασφαλισμένων σε Κοινές Επιχειρήσεις (1)				Αριθμός Ασφαλισμένων σε Οικοδομοτεχνικά Έργα (1)				Σύνολο Ασφαλισμένων (1)			
		Number of Insured Individuals in Enterprises (1)				Number of Insured Individuals in Constructions (1)				Total Insured Population (1)			
		Άνδρες Males	Γυναίκες Females	Σύνολο Total	%	Άνδρες Males	Γυναίκες Females	Σύνολο Total	%	Άνδρες Males	Γυναίκες Females	Σύνολο Total	%
Ελληνική-Greece	GR	1.006.360	927.877	1.933.238	89,03	18.221	211	18.432	52,65	1.023.580	928.088	1.951.668	88,45%
Αλβανική-Albania	AL	67.081	50.545	117.606	5,42	14.182	78	14.260	40,73	81.243	50.623	131.866	5,98%
Βουλγαρική-Bulgaria	BG	5.863	10.038	15.901	0,73	119	2	121	0,35	5.982	10.040	16.022	0,73%
Πακιστανική-Pakistan	PK	15.056	88	15.144	0,70	239	0	239	0,68	15.295	88	15.383	0,70%
Ρουμανική-Romania	RO	5.121	7.128	12.249	0,66	808	8	814	1,75	5.729	7.134	12.863	0,58%
Μπαγκλαντές-Bangladesh	BD	7.751	85	7.836	0,36	18	0	18	0,05	7.799	85	7.884	0,36%
Ρωσική-Russian Federation	RU	1.490	4.990	6.480	0,30	110	3	113	0,32	1.600	4.993	6.593	0,30%
Γεωργία-Georgia	GE	2.400	3.531	5.931	0,27	209	0	209	0,60	2.609	3.531	6.140	0,28%
Αιγυπτιακή-Egypt	EG	5.278	240	5.518	0,25	383	0	383	1,09	5.661	240	5.901	0,27%
Ινδική-India	IN	4.833	361	4.994	0,23	40	0	40	0,11	4.873	361	5.034	0,23%
Ουκρανική-Ukraine	UA	1.181	3.629	4.810	0,22	65	4	69	0,20	1.246	3.633	4.879	0,22%
Πολωνική-Poland	PL	1.057	2.280	3.337	0,15	87	2	89	0,25	1.144	2.282	3.426	0,16%
Βρετανική-United Kingdom	GB	1.326	1.972	3.298	0,15	5	0	5	0,01	1.331	1.972	3.303	0,15%
Κυπριακή-Cyprus	CY	1.349	1.296	2.645	0,12	1	0	1	0,00	1.350	1.296	2.646	0,12%
Φιλιππινέζικη-Philippines	PH	1.163	1.390	2.553	0,12	0	0	0	0,00	1.163	1.390	2.553	0,12%
Κινέζικη-China	CN	1.284	993	2.277	0,10	1	0	1	0,00	1.285	993	2.278	0,10%
Μολδαβία-Moldova, republic of	MD	885	1.550	2.235	0,10	48	1	49	0,14	733	1.551	2.284	0,10%
Αρμενική-Armenia	AM	811	995	1.806	0,08	40	0	40	0,11	851	995	1.846	0,08%
Ιταλική-Italy	IT	1.093	697	1.790	0,08	3	0	3	0,01	1.096	697	1.793	0,08%
Γερμανική-Germany	DE	619	1.148	1.767	0,08	1	0	1	0,00	620	1.148	1.768	0,08%
Γαλλική-France	FR	588	802	1.170	0,05	0	0	0	0,00	588	802	1.170	0,05%
Τουρκική-Turkey	TR	803	336	1.139	0,05	11	0	11	0,03	814	336	1.150	0,05%
Συριακή-Syrian arab republic	SY	992	121	1.113	0,05	160	1	161	0,46	1.152	122	1.274	0,06%
Ολλανδική-Netherlands	NL	280	586	846	0,04	0	0	0	0,00	280	586	846	0,04%
Αφγανική-Afghanistan	AF	753	37	790	0,04	25	0	25	0,07	778	37	815	0,04%
Σερβική-Serbia	RS	251	512	763	0,04	4	0	4	0,01	255	512	767	0,03%
Νιγηριανή-Nigeria	NG	500	216	716	0,03	0	0	0	0,00	500	216	716	0,03%
Πουγκοσλαβία-Yugoslavia	YU	255	363	618	0,03	9	0	9	0,03	264	363	627	0,03%
ΛΟΙΠΕΣ - OTHERS		6.473	8.488	12.961	0,60	109	1	110	0,31	6.582	8.489	13.071	0,59%
ΣΥΝΟΛΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ/TOTAL FOREIGNERS		136.096	102.197	238.293	10,97	16.477	98	16.575	47,35	152.573	102.295	254.868	11,55%
ΣΥΝΟΛΑ / TOTAL		1.141.455	1.030.074	2.171.529	100	34.698	309	35.007	100	1.176.153	1.030.383	2.206.536	100,00%

ΠΗΓΗ: ΕΦΚΑ

Στον παρακάτω πίνακα:

- ✓ στο σύνολο των ασφαλισμένων, ποσοστό 20,77%, απασχολείται : Χονδρικό και Λιανικό εμπόριο και 19,3% : Ξενοδοχεία και Εστιατόρια
- ✓ Στους Έλληνες, ποσοστό 21,49% απασχολείται : Χονδρικό και Λιανικό εμπόριο και 17,1% : Ξενοδοχεία και Εστιατόρια
- ✓ Στους υπηκόους των άλλων χωρών της Ε.Ε, ποσοστό 40,58% απασχολείται : Ξενοδοχεία και Εστιατόρια και 12,75% : Χονδρικό και Λιανικό εμπόριο
- ✓ Στους Αλβανούς, ποσοστό 38,82% απασχολείται : Ξενοδοχεία και Εστιατόρια και 15,61% : Κατασκευές
- ✓ Στους υπόλοιπους αλλοδαπούς εργαζόμενους, ποσοστό 28,71% απασχολείται : Ξενοδοχεία και Εστιατόρια και 20,41% : Χονδρικό και Λιανικό εμπόριο

ΚΟΙΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΔΟΜΟΤΕΧΝΙΚΑ ΕΡΓΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΩΝ* ΑΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 41

Οικονομική δραστηριότητα		Ελλάδα Greece	%	Χώρες Ε.Ε. EU Countries	%	Αλβανία Albania	%	Υπόλοιποι Others	%	Σύνολο Total	%
Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα και σ.β.δ.	A	5.693	0,29	142	0,29	859	0,65	396	0,53	7.090	0,32
Αλιεία	B	1.771	0,09	23	0,05	66	0,05	63	0,08	1.923	0,09
Ορυχεία και Λατομεία	Γ	7.067	0,36	70	0,15	312	0,24	86	0,12	7.535	0,34
Μεταποιητικές Βιομηχανίες	Δ	232.184	11,90	4.856	10,07	18.627	14,13	14.679	19,63	270.346	12,25
Παροχή ηλ. ρεύματος φυσικού αερίου και νερού	E	14.660	0,75	57	0,12	233	0,18	102	0,14	15.052	0,68
Κατασκευές	ΣΤ	59.511	3,05	2.125	4,40	20.578	15,61	3.085	4,13	85.299	3,87
Χονδρικό και Λιανικό εμπόριο	Z	419.356	21,49	6.150	12,75	17.514	13,28	15.260	20,41	458.280	20,77
Ξενοδοχεία και Εστιατόρια	H	333.705	17,10	19.578	40,58	51.190	38,82	21.461	28,71	425.934	19,30
Μεταφορές, αποθήκευση και επικοινωνίες	Θ	137.893	7,07	3.287	6,81	3.655	2,77	3.036	4,06	147.871	6,70
Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί	I	60.272	3,09	266	0,55	203	0,15	216	0,29	60.957	2,76
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	K	174.759	8,95	5.379	11,15	8.017	6,08	5.818	7,78	193.973	8,79
Δημόσια διοίκηση και άμυνα	Λ	93.883	4,81	247	0,51	351	0,27	242	0,32	94.723	4,29
Εκπαίδευση	M	116.356	5,96	1.477	3,06	1.261	0,96	730	0,98	119.824	5,43
Υγεία και κοινωνική μέριμνα	N	119.419	6,12	1.155	2,39	1.800	1,37	1.929	2,58	124.303	5,63
Άλλες δραστηριότητες	Ξ	110.866	5,68	2.576	5,34	4.127	3,13	3.634	4,86	121.203	5,49
Ιδιωτικά νοικοκυριά	O	1.759	0,09	80	0,17	223	0,17	78	0,10	2.140	0,10
Ετερόδοκοι οργανισμοί	Π	1.025	0,05	71	0,15	13	0,01	102	0,14	1.211	0,05
Άγνωστο		61.490	3,15	703	1,46	2.837	2,15	3.843	5,14	68.873	3,12
Σύνολο		1.951.669	100,00	48.242	100,00	131.866	100,00	74.760	100,00	2.206.537	100,00

Μεταξύ των κυριότερων θετικών μακροοικονομικών επιδράσεων που μπορεί να επιφέρει η μετανάστευση είναι:

- Επέκταση της προσφοράς εργασίας. Οι επιχειρήσεις έχουν στη διάθεση τους περισσότερους παραγωγικούς συντελεστές. Σε κάποιες περιπτώσεις, η μετανάστευση μπορεί να επιλύσει τη δομική σπανιότητα πόρων σε ορισμένους τομείς, όταν οι εγχώριοι εργάτες δεν είναι σε θέση να ικανοποιήσουν τη ζήτηση εργασίας. Οι μετανάστες είναι στις περισσότερες περιπτώσεις νεαροί ενήλικες, γεγονός που έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση του πληθυσμού που βρίσκεται σε παραγωγική ηλικία, καθώς είναι γνωστό ότι οι ανεπτυγμένες χώρες αντιμετωπίζουν προβλήματα γήρανσης του πληθυσμού.
- Μείωση του πληθωρισμού μισθών - μια αυξανόμενη ποσότητα προσφοράς εργασίας μειώνει την αύξηση των μισθών
- Επιπτώσεις στη συνολική ζήτηση. Οι μετανάστες καταναλώνουν τμήμα των εσόδων τους στη χώρα υποδοχής
- Επιχειρηματικότητα - ένας αριθμός μεταναστών είναι εν δυνάμει επιχειρηματίες
- Αύξηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) - οι μετανάστες συνεισφέρουν στο ΑΕΠ της χώρας υποδοχής
- Δημιουργία δικτύων που ενισχύουν το διεθνές εμπόριο και τις επενδύσεις μεταξύ των χωρών

Ωστόσο, η μετανάστευση μπορεί επίσης να έχει αρνητικές συνέπειες για τη χώρα υποδοχής :

- Η μετανάστευση μειώνει τους μισθούς των ανταγωνιστικών εγχώριων εργαζομένων

- Η παραγωγικότητα των μεταναστών είναι χαμηλότερη από την παραγωγικότητα των εγχώριων εργαζομένων. Αυτό οφείλεται κυρίως στο χαμηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο
- Ασκείται πίεση στους ανεπαρκείς πόρους - οι μετανάστες ερχόμενοι σε μια συγκεκριμένη περιοχή μπορεί να αυξήσουν τη ζήτηση ορισμένων ανεπαρκών πόρων (τυπικό παράδειγμα είναι η διαμονή) , με αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους αυτών.¹⁹⁴

[<https://www.migrants.gr>]

Η παραοικονομία ήταν τόσο διαδεδομένη που ενίσχυε την ελληνική οικονομία αν και έπληξε τα ασφαλιστικά ταμεία και μείωσε τα ασφαλιστικά έσοδα. Η μαύρη εργασία στη γεωργία, στον οικοδομικό τομέα και στις κατασκευές αυξήθηκε γεγονός που συσχετίστηκε με την αυξημένη ζήτηση εργατών μεταναστών αλλά και των παράνομων προσφύγων στην Ελλάδα στους συγκεκριμένους τομείς.¹⁹⁵ [Ribas-Mateos, 2004]

6.2.3 Επιπτώσεις στο Α.Ε.Π. της χώρας

Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος, στο 0,3 - 0,4% του ΑΕΠ κατέληξε το άμεσο κόστος για το προσφυγικό στη χώρα το 2015¹⁹⁶

[<https://www.pronews.gr>]

Κατά τον κ. Μητράκο, η παρουσία των μεταναστών οδηγεί σε επιτάχυνση της ανάπτυξης. Η συμβολή των μεταναστών στο ΑΕΠ εκτιμάται μέχρι και 2,8%, ενώ η μείωση της ζήτησης, εξαιτίας της μη κατανάλωσης από πλευράς μεταναστών, όπως σε περίπτωση αποχώρησής τους από τη χώρα, θα μείωνε το ΑΕΠ σε ποσοστό έως και -1,6%.¹⁹⁷ [Μητράκος, 2013]

Το 2004 η συμμετοχή των μεταναστών στο ΑΕΠ της χώρας, προσδιορίζεται στο 2,3% έως 2,8%

Στην Ελλάδα, αρκετοί μετανάστες λαμβάνουν σύνταξη όμως είναι πολύ λίγοι σε σχέση με αυτούς οι οποίοι καταβάλλουν εισφορές σύνταξης, ο συνυπολογισμός αυτών των μεγεθών για την τριετία 2007-2009 (μη καταβολή συντάξεων) αυξάνει τη δημοσιονομική θέση των μεταναστών από το +0,86% στο +0,98% του ΑΕΠ.

Τα παραπάνω ισχύουν και κατά τη διάρκεια της κρίσης (μετά το 2010) για τρεις λόγους:

- αποχώρησε σημαντικός αριθμός μεταναστών, ενώ σημειώθηκε μικρή μεταβολή υπέρ των μεταναστών ως προς τις εργάσιμες ηλικίες, καθώς ο γηγενής πληθυσμός συνέχισε να γηράσκει και αυξήθηκε η διαρροή των νέων προς το εξωτερικό,
- σημειώθηκε σχετική βελτίωση του εκπαιδευτικού επιπέδου των μεταναστών πρώτης γενιάς και κυρίως των απογόνων τους
- σημειώθηκε μείωση του ποσοστού απασχόλησης των μεταναστών μέσα στην κρίση¹⁹⁸[Γαβρόγλου, 2017]

Μετά την οικονομική κρίση, σχεδόν αμελητέα ήταν η αύξηση του δείκτη ΑΕΠ, σε συνδυασμό δε, με την αύξηση της ανεργίας και την πτώση της αγοραστικής δύναμης του καταναλωτικού κοινού, θα λέγαμε, σε γενικές γραμμές, πως το μεταναστευτικό φαινόμενο δεν ευνόησε την χώρα μας.

Στο **0,17%** του ΑΕΠ (σ.σ.: περίπου 300 εκατ. ευρώ) για το 2015 εκτιμά το δημοσιονομικό κόστος της Ελλάδας για τους πρόσφυγες που ζητούν άσυλο το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), σε έκθεσή του για τις οικονομικές συνέπειες από την αύξηση των μεταναστευτικών ροών στην Ευρώπη που έχει αναρτήσει στην ιστοσελίδα του (The Refugee Surge in Europe: Economic Challenges)

6.3 Κοινωνικές- Πολιτισμικές επιπτώσεις

Αρκετοί είναι όμως και αυτοί που πιστεύουν ότι η μετανάστευση απειλεί την εθνική ταυτότητα της χώρας.¹⁹⁹ [Μουσούρου (1993:71)]

Ο μετανάστης βιώνει τον κοινωνικό και πολιτισμικό αποκλεισμό. Είναι εγκλωβισμένος μεταξύ δύο πολιτισμών και συχνά η οικογένειά του γίνεται αποδέκτης συνθηκών έντονου ρατσισμού, περιθωριοποίησης, αποξένωσης.

Συνοπτικά θα μπορούσαμε να αναφέρουμε πως η μετανάστευση έχει θετικές και αρνητικές συνέπειες για τις χώρες προέλευσης και υποδοχής. Θετικό στοιχείο για τη χώρα προέλευσης είναι τα εμβάσματα, η απόκτηση νέων προσόντων από την απασχόληση των μεταναστών σε νέες δραστηριότητες. Για τις χώρες υποδοχής αξιοσημείωτο είναι ότι οι μετανάστες έχουν συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στη δημιουργία περισσότερο ανοιχτών και ανεκτικών κοινωνιών.²⁰⁰ [Kuznetsov, Sabel (2008:97)]

Έρευνα για το μεταναστευτικό και το πώς διαμορφώνεται η κοινή γνώμη γύρω από αυτό πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα, την Ιταλία, την Αυστρία και την Ουγγαρία, στο πλαίσιο του προγράμματος «CIAK Migration». Βασικό ρόλο στην αύξηση του φόβου των Ελλήνων απέναντι στους μετανάστες φαίνεται ότι παίζουν παράγοντες που έχουν να κάνουν με την ασφάλεια καθώς οι περισσότεροι ανησυχούν για την πιθανή παρουσία τρομοκρατών μεταξύ των μεταναστών. Μάλιστα το 42% εκτιμά ότι τα περισσότερα εγκλήματα διαπράττονται από αλλοδαπούς.

Ωστόσο, παρά τους παραπάνω φόβους το 63% είναι θετικά διακείμενο απέναντι στους πρόσφυγες και υποστηρίζει το δικαίωμα υποδοχής ενώ το 40% ήταν αυτό που δήλωσε ότι η Ελλάδα δεν μπορεί πια να δεχθεί άλλους μετανάστες και ότι πρέπει να κλείσουν τα σύνορα.²⁰¹

[<https://sputniknews.gr/ellada>]

Κάθε μετανάστης που αποφασίζει να μετεγκατασταθεί σε μια νέα χώρα, φέρνει μαζί του τη γλώσσα, τα ήθη και τα έθιμα της χώρας του, τη θρησκεία του, την κοινωνική του συμπεριφορά και γενικότερα αυτό που ονομάζεται «κουλτούρα» και διαμορφώνουν την πολιτισμική του ταυτότητα. Φθάνοντας στη χώρα υποδοχής, έρχεται σε επαφή με έναν διαφορετικό πολιτισμό που κατά περιπτώσεις μπορεί να έχει κοινά στοιχεία, αλλά και να είναι εντελώς διαφορετικός.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι μετανάστες είναι μια ευπαθής πληθυσμιακή ομάδα που χρήζει ιδιαίτερης μεταχείρισης στις σύγχρονες συνταγματικές δημοκρατίες, καθώς τελούν σε καθεστώς περιορισμένης προσβασιμότητας σε επιμέρους δικαιώματα, εξαιτίας διαφόρων κατηγοριών προσκομμάτων διοικητικού, γεωγραφικού, επικοινωνιακού ή κοινωνικο-πολιτισμικού τύπου.²⁰² (ΕΚΚΕ, 2008).

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκό, η υπογεννητικότητα και η γήρανση του πληθυσμού αποτελούν τα σοβαρότερα προβλήματα των χωρών της Ευρώπης, συνεπώς και η Ελλάδα.

Σύμφωνα με την Πράσινη Βίβλο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η ΕΕ από το 2010 έως το 2030 θα χρειαστεί 20 εκατομμύρια μετανάστες λόγω της μείωσης του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της. Οι προβλέψεις δείχνουν ότι, εάν μηδενιστούν οι μεταναστευτικές ροές, τα 227 εκατ. των οικονομικά ενεργών Ευρωπαίων θα έχουν μειωθεί στα 201 εκατ. το 2025 και στα 160 εκατ. το 2050.

Ο πληθυσμός άνω των 65 ετών θα έχει διπλασιαστεί. Αν δεν ενισχυθούν οι μεταναστευτικές ροές θα υπάρξουν επιπτώσεις στη συνολική οικονομική ανάπτυξη, στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και στην

ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Αν και η μετανάστευση δεν αποτελεί τη λύση σε όλα αυτά τα προβλήματα, καμία λύση δεν μπορεί να βρεθεί γι' αυτά χωρίς να συμπεριλαμβάνει τη μετανάστευση.²⁰³

[Ζωγραφάκης Σταύρος- Κασίμης Χαράλαμπος]

Όσον αφορά την Ελλάδα, οι μετανάστες που ήλθαν στη χώρα, προκάλεσαν ένα πολιτισμικό, οικονομικό και πολιτικό σοκ στην ελληνική κοινωνία, με αποκορύφωμα την έκρηξη του μεταναστευτικού φαινομένου στα νησιά του Βόρειο Ανατολικού Αιγαίου.

Κρούσματα ρατσιστικής βίας, αποτελούσαν σχεδόν καθημερινό φαινόμενο τα προηγούμενα χρόνια. Σε μία κοινωνία οικογενειοκρατική, με θρησκευτική ομοιογένεια, η μαζική είσοδος των μεταναστών έρχεται να ταραξεί τη γαλήνη και την κοινωνική συνοχή.

Από την άλλη πλευρά, ο Ελληνικός πληθυσμός αντιμέτωπος με ακραία φαινόμενα μεταναστευτικών εισροών, επέδειξε περίσσιο αλτρουισμό, ανθρωπιστική παιδεία και ανεξάντλητη υπομονή. Δεν χειραγωγήθηκε, υιοθετώντας άκριτα, κακόβουλα στερεότυπα, σηκώνει σήμερα το δυσανάλογο βάρος της συνύπαρξης με την αθρόα προσέλευση προσφύγων κυρίως σε περιοχές ευαίσθητες εθνικά, όπως το Βόρεια Ανατολικό Αιγαίο.

Οι οικονομικές επιδράσεις από την άφιξη των μεταναστών στη χώρα μας, είναι σημαντικές. Οι μετανάστες συμμετέχουν στην παραγωγική διαδικασία είτε ως μισθωτοί είτε ως αυτοαπασχολούμενοι, αμείβονται, πληρώνουν ασφαλιστικές εισφορές και φόρους (π.χ. ΦΠΑ), καταναλώνουν αγαθά και υπηρεσίες, επενδύουν αγοράζοντας νέες κατοικίες, μεταβιβάζουν εισοδήματα σε άλλα νοικοκυριά ή στο εξωτερικό (εμβάσματα), αποταμιεύουν.

Βοηθούν στη μείωση του κόστους παραγωγής και στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας λόγω των χαμηλότερων αποδοχών τους.

Θα λέγαμε πως η παρουσία των μεταναστών στο εργασιακό γίγνεσθαι, έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των θέσεων απασχόλησης. Η εμφάνισή τους,

την προηγούμενη περίοδο στη χώρα μας είχε ως αποτέλεσμα μια αυξημένη ζήτηση που οδήγησε στη δημιουργία 100 έως και 125 χιλιάδων νέων θέσεων απασχόλησης εκ των οποίων 85 με 100 χιλιάδες ήταν θέσεις απασχόλησης για Έλληνες εργαζόμενους. Όπως έχουμε προαναφέρει, η επίπτωση των μεταναστών στο ΑΕΠ, την περίοδο προ κρίσης, πλησίαζε το 3%.

Στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής αλληλεγγύης, της συνεργασίας και ανθρωπιστικής προόδου θα πρέπει η Ε.Ε να δράσει έμπρακτα μπροστά σε αυτό το πρωτοφανές βεληνεκός φαινόμενο, κυρίως προς την Ελλάδα η οποία σηκώνει και το μεγαλύτερο βάρος του μεταναστευτικού.

Το τρέχον διάστημα γράφεται στα μέσα, πως θα προωθηθεί σύντομα μια ακόμη αναθεώρηση του κανονισμού του Δουβλίνου II, προκειμένου να μην εγκλωβίζονται οι μετανάστες για αόριστο χρονικό διάστημα στη χώρα υποδοχής. Αυτό είναι ένα πρώτο βήμα προς μια θετική κατεύθυνση.

Στο σημείο αυτό θα μεταφέρω μια φράση του Ντενί Ντιντερό που έγραψε στην Εγκυκλοπαίδεια: «Η φτώχεια είναι η μητέρα των μεγάλων εγκλημάτων. Οι κυρίαρχοι είναι αυτοί που δημιουργούν την αθλιότητα και αυτοί θα λογοδοτήσουν σε αυτόν τον κόσμο και στον άλλο για εγκλήματα που η δυστυχία διέπραξε»

Τέλος καταγράφω μία φράση από σχολικό μάθημα της Γ Γυμνασίου: "Ο πραγματικά μεγάλος άνθρωπος, ο πραγματικά μεγάλος λαός, είναι αυτός που ξέρει να μαθαίνει από τα προτερήματα των άλλων, ενώ ταυτόχρονα διατηρεί αλώβητη τη δικιά του ταυτότητα."

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Συγγράμματα: ΕΛΛΗΝΙΚΑ

- *European Migration Network «ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ»*
- *Βιβλίο : Τσαούσης 1991,σελ. 238*
- *Βιβλίο : Μουσούρου, 1991,σελ.16*
- *Κασιμάτη, [2003], σελ. 23, στο Συλλογικό έργο «Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης : η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών»*
- *Βιβλίο Χλέτσος, [2005], σελ. 8*
- *Βιβλίο Σάρρας 2005*
- *ΟΗΕ, 1951, Το νομικό καθεστώς των Πολιτικών Προσφύγων, Γενεύη*
- *Τσαούσης, 1985 σελ 35*
- *Τσαούσης, 1985 σελ 37*
- *Χλέτσος, 2002 σελ 28*
- *Μπαγκαβός και Παπαδοπούλου, 2003 σελ 6*
- *ΕΚΕΜ. Η παράνομη μετανάστευση δια θαλάσσης στην Ευρώπη: Η Μεσόγειος σε «ανθρωπιστική κρίση»*
- *Οικονόμου & Φερώνας, 2006: σελ 10-11*
- *Τσιάκαλος, 1998 και Ψημμένος, 2007*
- *Μπάγκαβος, Χ., Παπαδοπούλου, Δ. & Συμεωνάκη Μ., (επιμ.) (2008)*
- *ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΑΣΙΜΗΣ – ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, 2012 «Μετανάστες στη Ελλάδα, Απασχόληση και ένταξη στις τοπικές κοινωνίες» εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα*
- *Μελέτες του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ*
- *Triandafyllidou & Maroukis, 2012*
- *Μεταναστευτική Πολιτική της Ευρώπης Μ. Βαρβιτσιώτης*

- Κώστας Καρκαγιάννης (2011-12-22). «Απόφαση ανατρέπει το «Δουβλίνο II»
- Γιαννακοπούλου, 2014 σελ 16
- Νικολακοπούλου-Στεφάνου, 2008
- Κωνσταντίνος Π. Καλοφωλιάς 2011. «Το Μεταναστευτικό Ζήτημα στη Μεσόγειο». εκδ. Μ. Σιδέρη ,Αθήνα
- Καλοφωλιάς, (2011), σελ. 13
- Becatoros Elena (2010-11-04). «Greece: Europe's gateway for illegal immigration». *The Washington Post*, σελ. 1
- Τριανταφυλλίδου, 2012 σελ 46
- Γεωργαράκης, 2009 σελ :37-38)
- Ζωγραφάκης Σταύρος- Κασίμης Χαράλαμπος Έλληνική Οικονομία και Μετανάστες Χτες- Σήμερα- Αύριο
- Dimitris Christopoulos, Greece: Refugee Crisis on a Knife's Edge, στο *Analyze Greece! News and Left Politics*, 15.11.2015
- Γιάννη Κτιστάκη, Μεταναστευτικό: κάν' το όπως με τους Κοσοβάρους, *Καθημερινή* 25.8.2015
- Μπάγκαβος, Καψάλης, σελ. 69, στο Μπάγκαβος, Παπαδοπούλου, Συμεωνάκη «Μετανάστευση και παροχή υπηρεσιών σε μετανάστες στην Ελλάδα
- Κοντιάδης & Παπαθεοδώρου, *Η μεταρρύθμιση της μεταναστευτικής πολιτικής.*, 2007).
- Μητράκος, 2013· Kasimis et al., 2003· Κασίμης κ.ά., 2002
- Cholezas and Tsakloglou, 2008,

Συγγράμματα: ΞΕΝΑ

- “Overview of International Migration”, Chapter One, “Migration Terminology and Patterns in Historical Context”, σ. 1-18.
- Christal Morehouse & Michael Blomfield, 2011 «Irregular Migration in Europe» Transatlantic Council on Migration-Migration Policy Institute
- Baldwin-Edwards (2005 σελ 82)
- Taguieff, 1991]
- UNGA (2012 σελ 89)
- («Βιομηχανία παραγκωνισμένων» στον «Le Monde Diplomatique». Αφιερώματα 1995, σελ. 14).
- Πλειό (1998: σελ 73)
- Christal Morehouse & Michael Blomfield, 2011 «Irregular Migration in Europe» Transatlantic Council on Migration-Migration Policy Institute
- ΟΟΣΑ, 2017
- ΟΟΣΑ, 2019
- Schnapper, 1992, σελ. 29-30
- Savarése, 2000 και Henry, 2001
- Schnapper, 1992, σ. 51
- Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο/12.9.2018
- Guardian, Winter is coming: The new crisis for refugees in Europe, 2.11.2015

Διαδίκτυο:

- <https://ec.europa.eu/home>
- <https://el.wikipedia.org>
- <http://www.i-siatras.gr/permalink/3230.html>
- www.iom.int

- <http://www.iom.int/documents/publications/en/mitrafeuro.pdf>
- <http://www.migrationpolicy.org>
- <https://www.messinialive.gr/ellada-kyria-pyli-eisodou-gia-tous-metanastes>
- <http://www.opengov.gr/immigration/?p=796>
- <http://zanneiolykeio.gr/wp-content/project/project4.pdf>
- <https://migrationdataportal.org/themes/international-migration-flows>
- <https://www.consilium.europa.eu>
- <http://www.naftemporiki.gr/>
- <https://www.unhcr.org/gr/>
- <https://frontex.europa.eu>
- <http://ec.europa.eu/ellada/news>
- <http://www.ofii.fr/le-contrat-d-integration-republicaine>
- <https://m.naftemporiki.gr/story/1530396/i-gallia-anakta-ton-elegxotis-metanasteutikis-politikis-tis>
- <https://www.iefimerida.gr/news/241547/ti-perilamvanei-i-nea-epiheirisi-taheias-epemvasis-poseidon-tis-frontex-gia-ta-ellinika>
- www.astynomia.gr/
- <https://frontex.europa.eu>
- <https://www.tovima.gr/2019/12/04/society/frontex-se-isxy-i-enisxymeni-leitourgia-tou-organismou/>
- <http://publications.europa.eu/>
- <https://hellenicaid.mfa.gr/diethnes-plaisio-kai-anaptyxiaki>
- <https://www.cretapost.gr/>
- <https://www.capital.gr/epikairoita>
- https://mkoypes.gr/home_in_mitroo_report

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΧΑΡΤΕΣ

- ΧΑΡΤΗΣ 1 : Μεταναστευτικές Ροές Ε.Ε.....19
- ΧΑΡΤΗΣ 2: Φράγμα Έβρο..... 145

ΠΙΝΑΚΕΣ

1. Ετήσιες μεταναστευτικές ροές Ε.Ε33
2. Νόμιμες Εισροές 2007-2016 34
3. Μετανάστευση Παγκοσμίως..... 35
4. Μηνιαίες Θαλάσσιες αφίξεις 2015 36
5. Μετανάστευση στις χώρες της Ε.Ε (2017) 37
6. Πύλες Εισόδου 2018-2019 40
7. Παράτυπες αφίξεις 2008- 201942
8. Μεταναστευτικές ροές 2018- 201943
9. Ποσοστό αλλοδαπών στις χώρες της Ε.Ε61
10. Αιτήσεις Ασύλου Ε.Ε 2018- 2018.....68
11. Επιχειρήσεις FRONTEX..... 90
12. Μεταναστευτικές ροές Ελλάδα 2019.....106
13. Εθνικότητες Αφίξεων 2019.....107
14. Μ. Ροές Ελλάδα 2014- 2018.....107
15. Μ. Ροές στα νησιά 2017-2019.....108
16. Εισερχόμενοι- Εξερχόμενοι Μετανάστες 1991-2018.....109
17. Καθαρή μετανάστευση 1991-2018.....110
18. Μετανάστευση Ελλάδα 2018-2019.....111
19. Μηνιαίες αφίξεις 2015.....114
20. Συλληφθέντες παράνομοι μετανάστες 2015.....115
21. Αφίξεις μεταναστών Λέσβος- Χίος 2015-2016.....116
22. Μετανάστες στα νησιά Αιγαίου2018.....118
23. Αιτήσεις Ασύλου 2013-2019.....131

24. Ποσοστιαία μεταβολή Αιτήσεων Ασύλου.....	132
25. Αιτήσεις Ασύλου ανά περιοχή.....	132
26. Προέλευση μεταναστών. Αιτήσεις Ασύλου.....	133
27. Αιτήσεις Ασύλου ηλικία.....	134
28. Χρηματοδότηση κρατών.....	135
29. Προέλευση Χρηματοδότησης στην Ελλάδα.....	136
30. Πρόσφυγες στα κέντρα φιλοξενίας.....	143
31. Συλλήψεις παράνομων μεταναστών.....	147
32. Χρηματοδότηση Ελλάδας.....	150
33. Πληθυσμός Ελλάδας.....	155
34. Δείκτης Γήρανσης Ελλάδας.....	156
35. Πληθυσμός ανά υπηκοότητα.....	158
36. Ροές στα νησιά 2015-2016.....	162
37. Εργασία- Υπηκοότητα.....	166
38. Ανεργία- Υπηκοότητα.....	167
39. Απασχόληση- Υπηκοότητα.....	168
40. Στοιχεία ΕΦΚΑ.....	169
41. ΕΦΚΑ Οικοδομ/κα Έργα – Υπηκοότητα.....	170